

N° 11.

Martin Penman

Jesusen Nimeen!

Vanheimvain

Ja

Lasten

Hieluin-Belastus,

Joca,

Sangen tarpelliseri ylösrakennuxeri
Sayan kielessä, muutamia vuosia
ennen tätä, on coehonpandu

D. JOH. BAUDEWIEN Nilda,

Ja sitten Kuoshin kielestä Suomeyi käättö

HENRIC ACTHMAN Nilda,

Cappalaiselta Närpiösa
ja Östermarkisa.

D. Lucherus sano: Helwetti ei ole kewiäm;
niäst ansaittu / cuin omisa lapsisa.

~~~~~

EURUSA,

PrändäTTY Directeur. ja Cuningallisen Kirjari
Präntäjälä Suuren Kustinanm. Suo-
mes JACOB MERCKEL Lildä.

Wuonna 1752.

fikemisesä Suomeri / olen muuta-
misa paicoisa tieten ohize mennyt
mainita Oppeneita miehijä / ja
heidän ajaturians tästä asiasta ;
jonga minä olen tehnyt / osittain /
että sen kautta wältä pitkäällisyttä /
osittain myöskin sen syn tähden / et-
tei yrikertaisella cansalla taida olla
tila / että tulla ike näkemään ja lu-
kemaan heidän oppeneita kirjoitu-
rians. Pääliseri toivotan minä sy-
dämellisesti / että Jumala ; joca
ike on walkeuden Isä / jolda
caieki hywä ando ja täydelli-
nen lahja tule ylhäldä / Jac. I.
v. 17. lainais caikille Wanhemmille
hänen Wyhän Hengens armon / että
niin ylöscastwatta ne heille Juma-
lalda lahjoitetut lapset / että he wi-
meisnä päiwänä / sekä niiden / cuin
myös muitten saatuin hywysten e-
destä / hywän tilin tehdä taidaisit / ja
useollisten huonen haldiaain palcan
saisit / Ihe Wanhemmain ja lasten
Isän armo-kädestä! Cai.

Gaikkille Christillisille/ erinomattain
niille Stralsundin Gaupun-
gisa oletwaisille Vanhemmille/
toivotan minä armo ja rauha/
meidän H:ran Jesuren Chri-
sturen Isäldä/ joca caikein oikia
Isä on/ kuin Luwakis ja maa-
sa lapsi cehutan. Eph. 3. v. 15.

Syölästi taita / rackat Vanhem-
mat / minulle mitän covenunin
sydämelleni kända / kuin cosca minä
ajattelen / cuinga ihmisen Sielu / joca
Christurelda sen racastajalda Matth. 16.
v. 26. callimbana pidetän / kuin co-
co mailina / hänen hywydens canha /
curengin ihe, ihmisen tytönä on nün
A 2 hal

halwas arvos / että se häneldä lähes
 caictia cappaleita halwembana pide-
 tään. Mistä pitää minun kyllä sanoja /
 eli paljon enämin kynelitä ottaman /
 walittaisani tämän sielun ylöncakeen y-
 lige? Mutta erinomattain / sureuttel-
 laisani sitä sen päälle seurawaista wihel-
 jäisyttä / nimittäin niin monen tuhan-
 nen sielun cadotusta? Jos minun pi-
 däs söwittaman minun walituxeni ihmi-
 sten tygö / niin pitää minun todella kää-
 nämään iheni Wanheimbain puoleen /
 soille Jumala niin monda sielua / cuin
 heille lasta on / usconut on / ja jotca e-
 nimittien ne ensimmäiset owat / joiden
 unhottamisen ja syyn cautta / se Juma-
 lalda niin callixi arwattu sielu huolimatt-
 tomasti holhotuxi tule. Cuitengin / mi-
 tä mahdan minä julkifesti paljon walit-
 ta? Minun sielun pitää paljo enämin
 salaisesti sen ylige ihesäni itkemään. Jos
 minä jotakin julkifesti teen / niin se pitää
 tosin siinä seisoman / että minä heicon wois-
 mani jälken sitä callista sielua pyhdän
 pelasta. Jota warten myös läsnä ole-
 wainen wähäinen kirja on aiwottu. Jos
 fa

sa minä teille / rakat Vanhemmat /
 tiettäväxi teen / cuinga teidän pitä tei-
 dän lastenne sielut / murhenpitäväisen cu-
 rituren kautta / sen oikian sieluin Isän
 tygö (Hebr. 12. v. 9.) johdattaman /
 ja niin ne samat / ynnä teidän omaine
 cansa / jotca nyutoin sen suuren edes-
 wastauren tähden korkeimmas waaras
 häälhwät / pelastaman. Minun rakat
 Sananeuultani taitawat ikellens mui-
 stutta / että minä ennen / tästä Lasten
 Sieluin-holhourestä heille julkisesti saar-
 nannut olen. Mutta nyncuin monda
 heistä owat silloin andaneet ymmärtä /
 että / ehkä cuinga mielelläns he owat tah-
 tonet / ei he cuitengan nytä heille edes-
 panduja opeturia ole taitaneet caickia kät-
 kiä / sentähden olen minä tahtonut tästä
 heille mielennoyteri olla / ja myös
 muitakin / jotca ei tätä asiata cuullet
 ole / palwella: lijoitengin tällä ajalla /
 jona se rawatoin nuoruus jocaiselle wa-
 litettawana silmi-näkönä on. Jätän
 siis teille / yhteisesti rakat Vanhems-
 mat / läsnä olewaisen wähäisen kirjan /
 sydämmellisellä anomuxella / että te tah-

doisitte/ onnari ja teidän lastenne Sieluin
 parhain / sitä vaarinnottamisella läpise-
 luttia; mitä siinä eteen asetettu on/ tutki-
 stella; ja mitä te hyödylliseksi ja mahdol-
 liseksi löydätte (sillä en minä toivo tei-
 dän mitään mahdotoina siinä löytävän)
 eikellä wihendellä harjoitukseen saatta.
 Minä tunnustan mielelläni / että waiwa
 ja aika siheen waaditan; Mutta pi-
 däisikö niin suuren työn / kuin se on/ Tu-
 malisia lapsia kasvatta/ ilman waiwa-
 ta / taitaman tapahua? Jumalisuus
 ei ole niincuin Jonaan Bensas / jota
 yhtenä yönä kasvoti; siheen waaditan
 työtä / sitä sama sydämeen (erinomat-
 tain lasten) istuttaman. Jos ette nyt
 rackaat Wanhemmat / tahdo teidän
 ahkeruuttan tässä cortiasa asiassa Jumal-
 lalle uhrata/ niin on Christillishyden pa-
 rannoksen cansa hri epäüldäwä työ / ja
 ei ole mitään muuta / kuin aina pahem-
 bi meno odotettawana. Aiateleat oikein/
 rackat Wanhemmat. Sielun=asioita
 löyty euitengin / jotta teille teidän autu-
 denne cadottamisen haastolla käsketty o-
 wat. Ilman epäilemättä on myös mo-
 nella

nella teistä / joiden käsijn tämä wähai-
 nen kirja taita tulla / lapsia / jotea hitaan
 peräncatominen tähden erxis käywät :
 „ Ah! ahkeroitcat heitä teidens erxistä
 „ palautta / niin oletta te sielut cuo-
 „ lemassa wapahtanet / Jac. 5. v. 20.
 O mikä corkia työ! josta / jos te ihian
 poiswedätte / kenellä pitä se siis toi-
 wottaman? Te sanotta mutoin :
 Mitä ei ihminen lastens tähden tee?
 Ah! niin alkät siis inhottaco sitä tar-
 pellisinda sengan tähden / että teidän
 lapsillen sen ohitsejättämisen cautta hyi-
 parandamaton wahingo matcan saa-
 tetan. (Sillä mingäcaldainen meidän
 ylöscaswattamisem on / sencaldainen on
 enimmitten coco meidän elämäm) ja
 että teidän tämän tarpellisimman ede-
 stä tarckahimman lugun tekemän pitä;
 jota wastan Jumala ei ensingän kysy
 muiden asiain perän / joista te ihian-
 ne teidän lastenne tähden waiwanner
 oletta. Laittacet euitengin niin / ettei
 teidän kerta duomion ja lugun lastun
 päiwänä, niincuin muinen Keisar Au-
 gustuyen / toiwettaman pidä: O! ettem-

me ikänäs olis naineet / eikä lapsia
 synnyttäneet! Minulla olis vielä pal-
 jon sanomista / mutta pitää sinä sia-
 sa toivoturella päättämän: JEsu-
 ren Christuren Hengi auttacon / että
 monen sydän teistä / tämän halwan ja
 vähäisen kirjan kautta / lücutetur / ja
 monen lapsen sielut (wähimmärikin
 vielä yhden ja toisen) wapahdeturi
 mahdais tulla / Amen! Jota / hnnä
 teidän cansan / Jumalalda rucoilla ei
 unhotta tahdo se / jota mutoingit
 teidän omainne edestä rucoileman wel-
 wollinen on

D. J. B.

I. N. D.

I. N. D. N. J. C. A.

I. Luceu.

Lasten hyvän hoidon kasvattamisen tarpeellisudesta yhteisesti / ynnä yhden lapsen kasvattamisen manauksen causa kaikille vanhemmille Pawalin sanoista, Eph. 6. v. 4.

Te Isät / kasvattacat teidän lapsenne curituros ja HERRAN nuhtesa.

Lähtäkös taida yhtä oikein ymmärtäväksi sitä löytyä, joca ei cakols, ja jos hän Jumalata rakasta, monilla huocauyilla, sitä sängen halpa ja wiheljäistä tämän aikaisen Christillisyyden tlla walitais: Niinuin myös se sama monicahamilda Jumalissilda miehilda, jocapäiwälifestä coettelemuresta, yhteisesti, julkisissa kirjokurissa tutkisteldaway eteenasetettu on. Jos me cakomme, niinuin cohtullinen on, ensimmäisen algun päälle tähän wahingon; niin löydämme, että se sa

ma on mittain siitä laiminlyödyttä lasten oikias-
 ta ylöscaswattamisesta tule. Jonga tähden yri
 ylöswalaitu mtes (*) airan hyrota tästä kirjolta
 ta: Ensimmäinen sy/ mingätähden Juma-
 lan sanan saarna meidän Ewangeliumil-
 lisia Seuracunnis aiwan wähdän ulos toi-
 mitta / ja se lihallinen suruttomuus / jota
 edemmä / sitä enemmän ylikäden saa / on
 lasten curituyen ja Schouluin puutos.
 Jonga cansa yhteen sopi, mitä Lutherus cau-
 wan aica sitten on sanonut: Et ole yhtän
 suremha Christillishden wahingota /
 cuin lasten lugumpitämätöin holhominen.

2. Nyt on tämä kysymys eostullinen, cuin-
 ga tämä waha estetyri, ja Christillisyys parem-
 baan tilaan mahdais saateuyi tulla? Tobon-
 ga H. Lutherus näin wasta: Jos Christil-
 lisyys pitää ylöswautettaman / niin pi-
 tä totisesti lapsista allettaman. Ne
 wanhat Paananat ei ole wäärin euhunet lapsen
 ylöscaswattamissta (ψυχην πόλεως), Caupun-
 gin sieluxi / josta coco caupungin ydin ja
 woiima on. Jos nyt Caupungeln (ja coco Chris-
 stillishden langennut tila pitää jälleus paratuyi tu-
 leman, niin pitää ennen caiccia sielu (minä ym-
 märrän) yri parattu lasten ylöscaswattaminen
 jälleus tähän sisälle saateettaman. Eikä muu-
 toin on mahdotoin, ettei caicctekin caicci huku ja
 tur

(*) Theophilus Groszgebauer.

turmeltyi tule. Monon Oppenen Miehen sano-
ja, joilla he myös tämän wahvistavat, en tah-
do minä, otollisen lyhykäisyyden tähden, es-
destuoda. En taida cuitengan muutoin, kuin
tähän panna, mitä H. M. Scriwer kirjoit-
tanut on; ja vielä päälliseksi, surilla Bost-
onissa on rojiennut anda prändätä: Niin
cauwan kuin en me meidän lapsiam to-
zuta/ että he kipiämmäri tuudewat tehdä
yhden ihmisen/ kuin tuhannen Saran tsa-
larin caupauyen / ja tosin hengens; niin
cauwan emme iätä parembia Christittita
jälkeenme. Mutta mikä paljon aiwoastans
Lutheruren sanoisa: Jos Christillisuus/
pitä jällens autettaman/ niin pitää toti-
jesti lapsita allertaman. Sillä heidän
legunpitämätöin curituyens on se saastainen
lähde, josta niin paljon saastaisuutta Christil-
lisyyteen siälle woot. Sitä/ kirjoitta vii-
opettaja, (*) tule enimmitten caicki onnet-
tomus Caupungin (Christicundaan) ettei
moni wanhin welvollisesti pidä luca
lapsistans; waan saldi heidän ilkiwallai-
sudesans ylöscaswata / ja oma tahtons
noudatta. Josta tule sitten niin monda
hillimätöindä Sallia / jotka ikään tul-
duans

(*) D. Balduin:

duans/ ei keneldäkän anna ižiäns enämbi hillitä eikä curitta.

3. Jumalan rangastukset enänewät melkein Caupungein ja Maacundain yllhe; O minun rakkani, eikö siibeen pidäis syytä tuttamaa? Siinä sanot: Ja, hy on syndi; Mutta mingäs luolet yhden niistä suurim nista synneistä ole van? Tahdotcos tietä H. Lutherun ajaturet, niin on hän ne selittänyt: Siri minä sen pidän/ sano hän: että niiden ylconastien synnein seas/ ei ole mailma Jumalan edes yhdelldäkän niin suuresti waiwattu/ kuin tädä/ jonga me lastemme vääle teemme/ ettemme heitä caswata curituses. Minä atatellen, sano hän toises paicas: Että Jumalan ihens niin arimottomari esotta/ siibeen ei ole mikän muu sy/ kuin että nuoruus niin huolimattomast pides tån/ ja ettei lapses tule curituses ja siis wollisuuden ylöscaswatteturi. Tämän mahata tielldä cuca tahto: Tästä ajatelcon jocu cuinga hän tahto; minä pidän H. Lutherun causa, ja olen wahwa sijtä, että Jumala lasten laimialyömisen wanhain pääle suurilla ja monilla rangastuilla ehi; Ja, että meidän lasten synnein äni, niincuin Abellin meri, maasta Jumalan tygö costo huuta.

4. Ajatelcam me kerta asia oikein; Lapses tulewat siinä pyhäis Castes siibeen calliseen roijonapu-

napuhun Jesukseen Christukseen istutetu; sitten annetaan ne ilman welvollista peräncasomista castoa, niincuin he tahtovat, eli liikemäy sanottu, yri toisen perän cutvettua: Eikö sen pidäis Wijnamäen, sen taitwällisen Isän, armottomuutta ylösheräyttämän? Taidatte co te, huolimattomat Wanhemmat, siittä mielä epäillä? Mutta jos teidän täyty sen tunnusta, niin ahkeroitteat caikesta woimasta siittä, niin paljon kuin te taidatte, että ne kerta siheen hengelliseen wijnapuhun istutetut orat alinoma siinä pöytä / ja paljon hedelmästä canda mahdaisit. Joh. 15. v. 2.

5. Mistä tule se, rackat Christit, että niin monda raskotoinda, hillimätöinda ja tuima ihmistä maailmas on? Ei mistän muusta, kuin siittä wastamattomasta oiktain lasten castattamisen lügunpitämättömydestä: Siittä tule maailma tähtetyi Susilla / Carhuilla / Jalopeuroilla / ja muilla pedoilla / sano Luch. Ja se joucko enäne määrättömästi. Cuinga taita se myös toisin olla! Nuorudessa ei tule usiaingan lasten ymmärrys hywän opetusen kautta oikein ylöswalastu: Heidän tahtons ja hillimättömät liikutuks ei tule totisen Jumalan pelwon kautta welwollisesti ohjatu. He ylöscastawat taitamattomudesans, ja tulewat enimmitten, jota isomort, sitä enömin perkelellisyi. Eillä jos yri lapsi annetaan castoa ilkiwällaisudesans

fans / nijn tule hänestä hyri sula perkele /
 kirjoitta Lutherus. Cosca nyt jencaidaiset
 ufiambia muosia saawat, pitä heidän pikaisim-
 malla kiruhtamisella andaman ihens naimiseen,
 josa he edes tuovat lapsia omasta heidän laa-
 dustans, joita heidän pidäis ylös caswattaman
 curituses ja **H**erran nuhtesa; mutta ei he tiedä,
 mikä ylöscaswattaminen, mikä curitus ja nuh-
 det on; ei he ole ike curitetut, waan, niincuin
 wäärät wahwat puut, corkeuteen caswanet: He
 tietävät wähdän, eli ei ensingän, Jumalasta ja
 hänen tahdostans; cuinga he sitä lapsillens opet-
 taisit? Zaitaco sokia toista sokiata ta-
 lutta? Luc. 6. v. 39. Nämät, taincoidai-
 sten curittamattomain Wanhembain lapset,
 syörewät jälens juuri nijn ylös corkeuteen,
 tulewat juuri nijn tompeiksi, pahiksi ja ym-
 märtämättömyksi, cuin heidän wanhembans:
 Ja, usein woittawat he heidän caickinaises
 Jumalattomudes, mailman rakkaudes, tui-
 mudes ja pahudes. Mutta mitä se autta?
 Cosca nyt nämät ilkeydesäns ikätän owat
 tulleet, ja suuriksi joutunet, pitä myös heidän
 andaman ihens atwostäskyn, ja Christicunda
 enändämän, eli (paljo oikeimin sanottu) härwit-
 tämää auttaman: Ja se käy ain nijn edespäin:
 josta wimein eräma tule, ja, niincuin Luche-
 rus ennen on sanonut, mailma tule täy-
 tettyri Susilla / Carhuilla / Jalopeuroilla
 ja ihmet = pedoilla. Zonga yllike Jumala
 armahacon!

6. Mitä on nyt neuvo tähän asiaan? cuinga tullis senealdainen Jumalattomus este-tyri? Hei, Joca ei solia ole, näke kyllä, että se niin tapatumen pitä, cun Lutheru- pelda jo eahdesti edestuoitu on: nimittäin, että jos Christicunda pitä autetuyi tule- man/ niin pitä torijesti lapsista alietta- man. Jos suurempi wireys ylöscaswatta- miseen lävretäissin, niin olls enämbi hursecaita ja onnellisia lapsia, ja sitten parembita miehiä ja waimoja caikisa säädoisä; ja tullis niin muodoin mailma niin monista Carhuista, susista, Ja- lopeuroissta ja eläwistä verteleisstä ulostyhje- tyri, ja Jumalan mielellä lahjoitetuilla ihmi- fillä enämin täytetyri.

7. Nyt te Wandhemmat, näin on todella asia: Ja te, tosin te oletta ne samat, jotea mail- malle ja Christicunnalle niin ulossanomatto- man wahingon tygösaatatte. Te tosin oletta teidän lugunpitämättömydesänne syypäät sij- heen, että lasten synnit sitten/ niincuin No- belin weri/ Jumalan tygö costo huuta- man pitä. Mutta mitä luullettate, eikö ai- ca ole, että sille köyhälle häwineelle Christi- cunnalle kerta tuldaissin jo arwuyi? Mutta ette mahda odotta Jumalan Taimoast lähettä- wän. Ah! teidän pitä sen Jumalan armon- cautta tekemän, mutoin on calcki hucas; ja ei taida paremba Christillishyittä, eikä pa- rembia aicuja olla odotettawana. Mailma

on turmellut tiens Jumalan edes; sentähden, te Isät, johdattacat cuitengin teidän omans ne dikialle tielle: tehkät cuitengin se, että, cosec niin monda Jumalasta paiserinnet ovat, cuitengin edes mutamat, jällens hänen tygöns palautetaisin. Ette woi ulostoimitta sitä, että cosec maailma hurscayi tulis, sitä ei woadi myöskän Jumala teidä: Mutta että te naiset waaarinoatte, ja sen perän pyrhitte, että ne teidän cansanne Jumalan edes hurscasti waelda mahdaisit, sen on hän cowasti teille päällepannut; se on teille mahdollinen, ja sitä waati Pawali niisä sanoisä Eph. 6. v. 4. cuin me tämän tuffistelemuren perustuxeri lastia tahdom: Te Isät/ caswattacat teidän lapsenne curituxes ja HERRan nuhtesa.

8. Älkät cocouans luotaco müiden päälle, niineuin Saarnamiesten ja Schoulu, Opettajien päälle. Jumala ja Pawali naiset hawwaisa sanoisä tahtowat, teitä ihe lasteman lätenne työhön. Sillä waicka Saarnamiset ja Schoulu, opettajat tekewät parahudens, ja ette tästä o:aa otta tahdo, niin tuffin menestys sen päälle seura: Sillä te olestelette enimmitten lastenne tyhönä, cuullette heidän puhens ja työns, ja hawaitette siitä parahitten heidän luondons, pahan taipumisens ja wicans. Te Isät, älkät hysätkö caickia tätä wöitä Nitein päälle, ja älkät ajateleo, cosec te waltwom elatuxen ansaitette, niin mahtawat

wot äitit ylöscaswattamisesta waarinotta, se
 on heidän wircans. Ei Pawali puhuttele
 teitä Te Isät, niin että hän äitit ulos sulki;
 waan etette erwis, ja ajattelis, niincuin cris-
 tus olis ainoastans äitein työ. O ei: Te o-
 lette myös siheen si älle suljetut. Te olette erin-
 omattain nimitetyt, että te tiedäisitte, a-
 sian tarcoittaman erinomattain teidän pääl-
 lenne; ja että corlein murhe tässä cappaes
 teidän päällä on. Ei se o'e ainoastans tei-
 dän wircanne, että te teidän lastenne ruu-
 mista warin pidätte, heille elatusta ja waat-
 teita toimitatte; waan heidän sielustans witä tei-
 dän myös caickein enemitten huoda ritämän, ja
 sen päälle tarcoittaman, että he terwellises opis
 ja neuwois ylöscaswaisit, ja siinä samasa, cuin
 he ruumin puolesta caswawat, mahdassit myös
 sielun puolesta wahwistua: jota se wähdäin
 sana waati, cuin Pawali tässä edestuo. Nyt
 ruwetcat työhön, minä tahdon teille lyhykäi-
 sen johdatuxen anda: Herran lainateon teidän
 ja minun edesottamiseeni hänen pyhän ja woi-
 mallisen siunauyens! Amen.

II. Luca.

Sittä rascasta edeswastauksesta / cuin
 wanheimilla on / jos he Lasten ylös-
 caswattamisen laiminhōwät.

Mutta ennen cuin minä ike tyi hän löhestyn,
 tahdon minä teille Christikisxi kohoitu-
 xert

xyi jotakin sijtä cowasta wastauksesta, cuitte lasten ylöscaswattamisen laiminlyömisestä cautta päässeenne wedätte, edespanna. Tute listelcat seurawaissta wertausta: Jos xyi corfia Försti panis yhden perhen Isännän tygö yhden ihellens ractaan wähäisen lapsen, ja myös yhden suuren trengin, elättettä, ja erinomattain läskis händä lasta holhota, mutta perhenisändä elättäis trengin ylöñ hercullisesti, corias händä parahin päin, ja laittais niin, ettei hänelä mitään puuttuis: Mutta ei huolis lapsesta, cakois tuffin sen päälle, annais sen peräti eli lähes cuollaxyi isota ja janota: Mitä luullette, sen Förstin, jos hän tästä cuulla sais, eli tämän ike näkis, tekämän sen pahan perhenisännän cansa? tydyiscö hän siuheen, ja ei paljon enämmin sitä sama wastauksen eteen asettais, ja sitten cowalla rangaijtuksella duomigis?

2. Nyt tiedän minä, ettei xyikän taida kieldä, että lasten ruumis heidän sieiuns suhteen on luettawa, niincuin xyi suuri trengi, yhtä wähäistä lasta wasta; ja niin taita jocainen tunnusta, että se Isä (äiti) joca lapsens ruumin edestä murhetti, ja sitä parahin päin holho, mutta hänen sielustans ylöñ wähäñ, eli ei ensingän, lucua pida, waan anda sen ruumin ylöscaswatesa, jota edemmä sitä enämmin, turmeldua, aiwan niin teke, cuitte se paha perhenisändä, joca sen hänelle enimmäst halduun uscotun lapsen andoi puutoista kärsiä, ja sitä

sitä suurta trengiä (ruumista) wiriästi ruochei. Sijtä duomiteat nyt, Kackat Wanhemmat ihe, mikä duomio ja rangaistus teille on Jumalalda odotettawana, että ehkä hän teille teidän lastenne ruumin, cuitengin heidän sieluns calcolein enimmitten on usconut, te cuitengin palweljada niijn mielellänne oletta holhoimmet, mutta sen wähdäisen lapsen niijn peräti unhoittanet? Jos te taidatte tätä anda sydämmestänne pois mennä, niijn tietkät, että te jo teidän suruttomassa Jumalattomudesanne paadutetut, ja niijn teidän rangaistustanne aiman lähillä tulleet oletta.

3. Lapsiet ovat callis Jumalan lahja Ps. 127. v. 3. ja jokatken Ksän ja äitin, sano Lutherus, ei pidä pitämän lastans halwembana yhtä callista tawarata / joca hänelle on Jumalalda uscottu kätkeärens. Jos minä nyt sen caunimman yhden suuren Herran lahjan, lugunp rämättömästi hukkaissin, ja tomus ja homesa turmeldua salliiän; cuinga paharuus se suuri Herra sencaidaissta halpana pitämistä? Luulletteco nyt, että Jumala tahto lahjans halwembana pidettä, cuin yri ihminen? Suuret Herrat / sano H. Scriweri, ja muut rickat / andawat useita wieraista ja caucaisista maacunnista ihanaissa eucaisista / yrttejä ja wesoja itsellens ruoda; jotea he yrttitarhan isännälle wiriäri peräncanomiseri ja holhomiseri uscowat; Mutta jos nyt sencaidainen

Herra tulis yrtilarhans ja näkis / että
 Yrtitarhan holhojan laimin lyömisen ja
 laiscuden kautta / Yri callis cuckainen
 williruhoilda tueahutettu / Yri callis
 yrtti ruhoilda husecaswanut / ja Yri
 nuori puu willihumalalda ja muulda
 fencaldaiselda waiwattu olis: mitä kys-
 tosta luulette yrttarhan holhojan tait-
 tawan odotta? Nyt on myös Jumala
 usconut wanhembain halduun nämät
 raiwalliset plantut / jotea hänen armon
 kautta caswanet / Jesuxen Christu-
 ren werellä castetut / ja N. Hengen
 lahjoilla tuorehdetut owat; Woi meitä/
 jos me ne unhoitamme / jos me ne lai-
 minlyömisestä annamme pahuden willi-
 ruhoilda turmeldua. Ne wanhemmat jotea
 fencaldaista tekewät, he owat yhteen ca-
 dotettuun sielvuun wicapääät / owat Ju-
 malan työn cuckistanet / Christuxen we-
 ren sastaista pitänet / ja Jumalan pos-
 jan lapsisians jalwoillans tallannet.

4. En minä luule tetän niin tyhmäyt, jo-
 ca ei tiedä, cuinga se wimein on cuuluwa,
 nimittäin: Tee lueu sinun hallitus wiras-
 stas Luc. 16. v. 2. Se on, kaikesta cain si-
 nulla sinun huonesas, ja muutoin kates alla on
 hallittawana. Sanocat nyt vacfat Wan-
 hemmat

hemmat: Eikö lapset ole paras osa siitä Jumalan siunauksesta, cuin teille huoneksa on? Jos nyt Jumala on waatiwa lugunlaskua teidän huonen hallituksestanne, niin sanocat edespäin: Jos sen parhaimman cappalen edestä wäihin lugun lasku waaditaan? Minä luulen, ettette sitä itänäns ajattele, waan muödistätte, että hän ilman epäilemätä sen parhaimman cappalen edestä on suurimman lugunlaskun waatiwa. Ja toisestti, sen on hän tekewä: Hän on kysywä, cuinga paljon aica, murhetta ja ajatusta cullen omains Jumalisen ylöscaswattamisen päälle on käyttännyt; cuinga wietäski heitä on neuwottu; cuinga ystwacaisestti heidän edelläns hywillä esimerkeillä on käntty, &c. Luulletteco te, ettei yhtä peränkysymistä ole seurawa? Eabon waadel niin tyhyt Jacobilda lucua lammasten edestä, ettei yhtään pitännyt tacaperin eli lukemaasta jäämän. Luom. Kir. 31. v. 39. Eikö Jumalan pidäks, niiden, hänen poicans werellä niin calliisti lunastettuain, ja teille uscottuain, waan teidän huolimattomudenne cautta cadotettulu lasten edestä, yhtän lugunlaskua kerta anoman? cuingataitai yri ymmäreläwäinen ihminen sen usco?

5. Jos nyt tässä lugunlaskussa teillä jotain puuttu, millä tahdotte sen palkita? Naecat Wanhemmat turkisteleat cuitengin, mitä yri mies, hänen Israelin Cuningan cansa pidetyn puhens päälle, sai wastauxyt 1. Kun. Kir. 20. v. 38,

39, 40. Cosca Cuningas siellä käwi de
 hihe / huusi hän Cuningalle ja sanoi:
 Sinun palvelijas meni keskelle sota / ja
 cako / hri mies pakeni / ja johdatti yh-
 den miehen minun tyköni / ja sanoi:
 Rätke tämä mies, jos niin on että hän
 tule pois / niin pitää sinun sielun hä-
 nen sielun siäsa oleman / eli sinun pitää
 punnitseman sen edest leiwiskän hoviata.
 Ja cosca sinun palvelihallas siellä ja täällä
 tekemist oli / ei hän enä siellä ollut. Niin
 sanoi Israelin Cuningas hänelle: Se on
 sinun duomios / siinä olet sen itse julista-
 nut. Cakocat, siinä kuin se suuri Jumala
 on teille lapsia andanut, on hän myös siinä
 samas teidän sieluin wartioivi pannut, ja teille
 siinä siwus niincuin ikänäns näin sanonut:
 Rätkekät minulle nämät lapset / (eli tämä
 lapsi) että te ne minulle kerta jälens an-
 da taidatte: Jos he poistulewat / niin
 pitää teidän sielun (leiwiskästä hovia ei ole
 tässä puhetta) oleman näiden sieluin siäs.
 Se on, jos te minuida, teidän huolimattomu-
 denne kautta, tämän uscotun pandin cadotatte,
 niin on teidän sielun myös cadotettu; eli tei-
 dän pitää sen teidän sieluinne cadottamisella
 mayaman. Tästä tapahu nyt, sen pahempi!
 usein niincuin silloin: Cosca Vanhemmille,
 (niin

(niincuin tälle miehelle, josta ennen mainittu on) sellä ja täällä on tekemist / se on, ikellens valjon turha, lawia lewottomuutta ja murhetta cocomat; andawat sillä wällillä laps set pois mielestän tulla; niin on lapsi, ennen cuin he luulawat, eadonnut, se on, (lapsi on juurta myöden turmeldu;) Perkele on sen pousoins cöwin tietonut, ia mene sen cansa pois. Mikä duomio teille senealdaises tapaures (jona ga Zumala armollisestt poispoistacon) on odotettawana, en tarwike minä lawialda osotta; teidän omatundonne on teille kyllä sitä oien nuyen andama. Sanalla sanottu: Zumala on seneallaisen lapsen weren teidän tässistän waatiwa. Hes. 3. v. 18.

6. O Zumala! millä mielellä te seisotte sen aldaisesa lagunlastusa? Totisestt, niincuin te täällä usein teidän lastenne ja heidän tawattomudens yllike (jota ette rackauden tähden, eli selkiästi sanottu, Satanan sowais turesta ole tainnet nähda) oletta nauranet, niin pitä teidän silloin heidän ja ike yllikenne itkemän ia senoman Luc. 23. v. 29. Autuat owat ne hedelmättömät / ja ne cohdut / jotca ei synnyttänet / ja ne nisät / jotca ei imettänet ole. Dettemme ikänän lapsen isät eli äitit olleet olisi! Silloin rupiatte totisestt sitä herke, iona te lastenne cansa syndynet oletta, sadatteleman: Ah mikä surkeus on silloin olewa! Teidän pitä silloin iksiänne li

roileman, ja teidän lapsenne pitää teidän päällenne ylkemän. Cosca Keisar Augustus cuuli, että Herodes oli muutamia hänen pojistans murhannut, sanoi hän, että hän tahdois ennen olla Herodexen sica, kuin lapsi. Nijn myös Diogenes, cosca hän näki, että Megarensit niin paljon pidit eläindens fikivistä, että he myös lapsens sentähden unhodit, toimotti hän ennemin cukutta Megarensiin cauriixi, kuin lapsesi. Totifesti, sencaldaiset lapset, jotca cadotetut owat, pitää siltola nämät eli muut sencaaldaiset surkeuden sanat edestuwon: O! josca me olisim olleet meidän Wanhem= baim siat eli cauriit/ ja ei heidän lapsens! Heille on enämbi murhetta eläimistans kuin lapsistans ollut / ja / tosin kymme= nen kerta kysynet eläindens perän / en= nen kuin he kertakan owat meidän perän kysynet; kyllä 1000 askelda eläindens ede= stä jättänet / ja sitä wastan meidän sie= luimme pelastuxeri ei jalcans paicastacan ole siirtänet: O josca me heidän sicans ja ei heidän lapsens olleet olisim. Euinga on täsä, te lugunpitämättömät Wanhemmat nyt hirmuinen mieckä teidän sieluinne läpike tungewa. Euinga on se huuto teidän corwisan cajahtawa! Ettelö te toimoo, että Zuma= la teitä siitä warjells? Nijn totifesti kuin te nyt tätä toimotte; nijn suuresti lahkeroitcat teidän

teitän sen jälkeen tekemän, cuin minä teille sy-
 Damen halusta, teidän autudeyen, edespäin es-
 despanna tahdon.

7. Mutta ennen cuin minä tämän työn alaan,
 teke minulle jo kipiätä, että moni teistä sen tuu-
 leen anda mennä; ja ei kertacan sitä luke-
 man, paljon wähemmin tutkistelemaa ikellens
 aica anna: Ja että minä nämät Pawolin
 sanat: Se Isät caswattacat teidän laps-
 senne curituxes ja HERran nuhteos/
 tä näin tutkistelemuyen perustuxeyi lastenut oien,
 m'eleen iohtu minulle syystä, mitä H. Luche-
 rus tähän tygö pannut on: Käskt' on kyllä
 sinä / mutta eusa owat Wanhemmat /
 jotca sen tekewät? Sen he kyllä tekewät/
 että he mailman soursun jälkeen lapsians
 racastawat / ja nijn caswattawat / cuin
 heidän ihians mailmas käyttämän pitä;
 mutta sielua ei pyydä cukan Jumalan
 pelcoon neuwo ja opetta. En cuitengan
 tardo minä, (jota minä cui engin pelkän, että
 se harwoilda sydämeen lastetan) kättäni sen
 wuoyi tacaperin wetä, woan minun Juma-
 lasa aljetun työni canja hänen nimehens päälle
 piltä. Mutta teille, racat Wanhemmat,
 hundan minä oi'eudella: Luc. 8. v. 8. Jolla
 corwat on cuulla / se cuulean. Cuuleat
 minua / että Jumala myös teitä cuul-
 lis, Duom. Kir. 9. v. 7. Ja cuuleat nijn,
 ettet

ettei teitä nämät minun, eli valion enämin Jumalan sanat duomio päivänä duosmita mahda. Joh. 12. v. 48. Jos te ne sydämešänne ulossuliette, niin sanocat siis minulle, cusa pidäis teidän olemian teidän häpiänne tähden? 2. Sam. Kir. 13. v. 13. Cuhunga tahdotta te paeta hänen julman vihans edest? cuhunga mennä teidän lastenne surkeuden ja murha huudon edestä, cuin he teidän yllisenne parkumat? Jos ette nyt anna igläänne neuvo, niin ette talda ferta autetuyi tulla. Jumala ylös walaiscon teitä! liicutacon teidän sielunne Hengens cautta: andacon teille yhden huolen pitäväisen ja Jumalisen, niu myöskin teidän lapsillen, yhden cuulliaisen sydämen: että te heidän cansans ijancuiciseen elämään ylöspidetyi tullisitta! Amen.

III. Lucu.

Pitä sisällens lyhykäisesti coco turkisteslemuxen järjestyren.

Tämän jälken tullen minä lähemmä ihe asiasta, ja kysyn: Missä seiso yri oikia Christillinen lasten ylöscasvattaminen? P. Pawali käsittä sen cahdesa sanasa: nimitäin curituxes ja HERRan nuhtees. Mutta että se ensimmäinen sana, (παιδεία) joca merkiše curitusta, ensist cuhutan neuwoi /

woyi/ ja sitten isälliseksi curituraksi: niin pi-
däis kolme cappaletta siitä tuleman, nimittä-
tään, 1. Opetus, 2. Curitus, ja 3. Neuvo.
Nyt on tietävä, cuinga nämät kolme cap-
paletta niineuin hedelmättömät ovat, jos ei
hyvät esimerkit ja yriwacainen ruuous siihen
työ tule; sentähden tohdomme nämät mo-
lemmat viimeiset niiden kolmen ensimmäisen
työ panna, ja niin sen opin tutkistelemuses
lasten ylöscä wattamisesta, meidän ajatusem
sowitta niiden siihen tarpeellisen cappaleen
päälle, niineuin ovat:

1. Perustettu opetus.
2. Yriwacainen neuwominen.
3. Ylösrakendamisets esimerkit.
4. Wirjä ruuous, ja
5. Isällinen curitus.

Ja teemme tämän cansa Jumalan nimeen as-
lun ensimmäisestä, nimittäin siitä perustetu-
sta Opetuksesta.

IV. Lueu.

Schoolu = Opetuksesta.

Lapsset ovat, mitä siihen hyrtään tule,
yri cuiva astia, jos jotalin hywä pitä
sinne sisälle tuleman, pitä B. nhembain
cakoman, että se Jumalan armon kautta en-
sist wirjän opetuksen kautta sisälle saatetan:
ettei he wastamattomas tietämättömydes ylös-
caswa, ja jota edemmä sitä kauvemmin Ju-
malasta

malasta, oman ja muiden viettelemisen kautta, polsohdatetuyi tule. Mutta Opetus, jonka causa Vanhembain pitä omians edescakoman, on colminainen: Schoulu, Kirko, ja Huonet, Opetus.

Ja ensist Schoulu, Opetus: Sillä että Vanhemmillä on heidän elatuyens causa niin paljon tekemistä; usein ei ole myös niin coestellut, että he sijheen, cuin yhteen Christilliseen lasten opettamiseen oikein tule, keltuolliset ovat; niin on Jumalan armon kautta, ja Christillisen Esivallan murhenpidosta jocalpaicas Schoulut asetetut, jolsa he täsä asiaa autetuyi tulevat: Niincuin myös coo meidän Kirko-säätyin on niin sowitzetty / ettei Schouluja paiksi sijnä millän muoto taita olla. Tämän Schoulu Opetuyen causa ovat caletti Christilliset Vanhemmat welcapäät omians edescakoman; ja ne, jotca sen laiminlyöwät, ei pidäis Christittyin seas (ertuomattain Caupungeisa) karsittämän; ellei niin olis, että he tahdoisit ja taidaisit sen työn, nimittain omians Opettamisen, yrinäns pääleus otta. Mutta ei se ole sen päälle sanottu, niincuin pidäis jocalken pyytämän lapsikans oppenuita miehijä saada, waan että he ainoans siitä ikens ahkeroisit, että lapset seuraowaisisa cappaleisa opetetuyi tulewat. Niincuin

Ensi lükemises ja kirjoittamises: Wä-himmäritin lükemises: sillä ei sitä taita sanotta, milä

mikä tavara sen cansa lapsille jälken jätetään,
 ja tahdois kyllä moni sormen kädestäns
 anda / jos hänellä se olis. Ja pitä minun
 meille Chreivityille tähän tehoituxeni paneman,
 mitä Persialaisista sanotan: Että harvoin
 joku heidän seasans löytän / hän oleon
 mistä säädystä tahtons / joca ei lukia ja
 kirjoitta taida. Se wahingo, cuiu lute-
 mien puutuksesta, (että minä siitä ainoastans
 mainita mahdan) tule, on enimmäiten niin suu-
 ri, että se kuffin parata taitan: Sillä mikä
 pitä se tuleman? Saarnoja taita sencallaisen
 tyhmän cansan seas ei yli 100 kärke; ja on
 niin siitä wähdän ylösrakennosta heidän totu-
 mista, jotca ei sitä, cuiu he cuulleet ovat, jälkens
 jälken lukia taida. Kirjoista ei he taida oppia;
 erinäistä suu-opetusta heille enimmäst ei ole,
 häpewät myös, cosca he ovat wanhaxi tula-
 leet, sitä sama ekia. Cosca he näkewät muu-
 den lulewan, eli cuullemat, erinomattain
 cosca he H. E. Khan pöydällä olleet ovat, täytyy
 heidän, jos he sitä oikein ajattelemat, huos-
 caman: Jos heitä cohtele häitä ja wihelijäi-
 syys, ei he taida hengellisistä kirjoista ikellens
 yhtän lohduitusta otta; ike ei tiedä sencallai-
 set ymmärtämättömät häitäns Jumalan eteen
 rucourella wetä, eli ihläns siinä ylösojenda;
 Ja ei taida wimein muuta sano, cuiu: Jumala
 anderi andacon sen meidän Wanhem-
 millem / jotca meitä meidän nuorudes
 san

sam niin lugunpitämättömästi caswattas
 net owat. Ja, ja, sen causa on sitten a-
 nia hywari tehny: eitä je ole niin? Siinä on
 heille myds caicki kyllä: ionga yllike Jumala
 armahacon? Jos te sanotte: Ei meille ole
 waraa omiam Schoulus pita, niin ei ole nyt,
 kytös Jumalan, tämä opetus niin callis osta,
 niincuin caikkille tiettäwä on: ja pidäis teidän
 ennen raha siibeen perjämän, ja teidän oman
 ruumin ja suunne edestä poiswetämän, cuin
 että te lapsenne ilman tätä tieto ylöscaswa
 annaisitte. Pitä lapset harjoitettaman

Toisert rucoilemises ja hywäin kiel-
 den oppimises: Ettet he sitten wanhetesa,
 niincuin järjettömät luondocappalet poisjuoyis,
 ja uskin Isä meidän rucoila taida; niincuin
 canjan seas kyllä jencaltaihia löyty, jotea 40.
 50. 60. ja usiammat muodet eläneet owat, ja
 Isä meidän / eli ei ensingän, taicka ainoas
 jans puolitain taitawat. Euinga mahstawat he
 sijs muilla rucoyilla edescakotut olla? Jota
 wastan cuitengin jocaikhen, sen yrinkertaisemo
 mangin Christityn, yhden eli toisen Raamatun
 sanan, jota hän aina, cuitengin erinomattain
 ferta cuoleman hädäs nautita taidais, tietä-
 män pidäis. Cosca sijs wanhudefa on työ-
 läs oppia, pitä Wanhembain cakoman, et-
 tä heidän omalsens jotain nuorudefa käsittäisit,
 johonga he wanhudefa nojata taidaisit, ettei
 heidän silloin ilman lohduureta pidäis elämän,
 ja usein cuoleman.

Colmannein Catechismusesta / että he sen
 Tertin eli sanat seivästi oppiit; ja myös niin
 paljon, kuin mahdollinen on, sen ymmärtävien
 käsittäisit; että he niin ne julkisei Catechismu-
 sen saarnat olisit kelpolliset sitä suuremmalla
 hyödytyksellä kuulleman.

Ja pitää Vanhemmat, semmengin ne,
 jotka Jumalalta maallijilla tarvoilla lahjoie-
 tetut ovat, tässä viriästä neuvotut oleman.

1. Ettei he omians jocaiken halduun usco,
 waan sentaldajien, joca heitä ei ainoastans
 puhtaalla opilla, waan myös hyvällä Juma-
 llisella elämällä ylösraakenda, ja opin siwusa,
 myös Jumalitsuteen ja caickein Christillisiin as-
 wuihin johdatta mahdais. Josa Euningas
 Dawid caickein Vanhembain edellä ylistet-
 tävästi käy, joca poicans Salomonin Pro-
 phetan Nathanin käden ala pani. 2. Sam. 12.
 v. 25. Ilman epäilemätä, ettei hän usco-
 nut, että joca händä wiriämin ja paremin
 Jumalan pelcoon johdatta taissi, kuin tämä
 Jumalan mies.

2. Ettei he tässä ylöns säästävälset olis ma-
 yon cansa, niincuin usein ne, joilla, cosca ul-
 conaiseen turhaan prameuteen jotain tarwitan,
 caicci pitää yldäkylläisest oleman, erinomaisen
 tiweyden osottawat, cosca Opetus Isän jo-
 tain saaman pitää, ja ei tiedä kyllästä lue-
 tella, cuinga paljon hänelle vuosittain mene;
 jota waistan kyllä kymmendä werta enämbi
 muutoin turhis asiois culutetan. Eawahtas
 cat

cat teitän, Te Vanhemmat, ja eakocat, ettei Opetus Isät tee wircans huocauyella, sillä ei se ole teidän lapsilleen, eikä teille hywi. Herra Jumala rangaise usein lasten päälle sencaidainien Vanhembain timoyden, ja salli waanhurseaasta duomioista, että he tottelemattomiksi tulewat, ja Vanhemmille sitten ylöncakeen osottawat, ja sydämen murhen saattawat: että he sen, cuin heidän sieluns parahuden edesauttamiseksi, olis pitänyt käytettämän, niin taaperin pitänet owat; ja ei ole riennet, cuinga hitaasti he täsä tekewät, ja cuinga napisewaisiksi he itsens osottawat, niin cuin olis se ainoastans cadotettu ja turhaan heitetty: jota wastan heidän euitengin tietämän ja aiatteleman yhäis, että se raba ja ryö/cuin lasten oikiari ylöscaswattamiseksi käytetän / aiwan corkiaasti cunnioitet u / aiwan runsasti siunattu / aiwan hywin käytetty / ja paremin / cuin jocu Keisarin eli Cuningan waldacunda Jumalan edes arwattu on: niincuin S. Lutherus tästä puugu. Letis Jumala, että häändä uskotaisiin! Euitengin rackat Vanhemmat, joco te sen uscotte, eli ei, on se euitengin totena owsyvä; älkät erykö/ ei Jumala anna ihjians pilcata. Gal. 6. v. 7. Ei euitengan täsä euamoi Schoulu. Opeturesta. Mutta minügäcäidainen se on, ja cuinga siitä niincuin oikein on, waariotettaman pitä; siitä ei ole myöskän

myöskän aica täsä puhua: cosa me täsä ainoas
stans Wanhembain, ja ei Esiwallan, eikä O
petus Isäin welvollisuutta muistutta tahdom.

V. Lucu.

Kirko = Opetuksesta / josa Catechismus
ren tarpellisuus ja hyödytys
eteenasetetan.

Zolnen opetus, jonga kautta lapset pitä
H:K:ran tygö saatettaman, on Kirko
opetus; josa se, cuin huonesä ja Schoulusa al
jettu on, edespäin pitä ulostolmitettaman.
Että nyt Kirkosä paljon edespannan, kysym
minä, mikä se on / cuin lapsille hywäxi
siellä tule / ja johon he caikkein wiriämmin
pitä opetettaman? Jonga päälle minä wa
stan: Se on se yrifertainen Catechismus /
jota heidän siellä pitä perustettawasti oppimatt
ymmärtämän. Sentähden ne wanhemmat,
jotea heidän lapsens, liiotengin Tyttäret, an
dawat ensist melkein wuosiin tulla, ja heitä
sitten uudemman tarwan jälken waatetetettua
cansaus Ewangeliumin ja Epistolain, eli muu
toin wijeko saarnohin wiewät, he alcaawat tyhri
tacaperäisesti. Eikö se ole niin, että caikkis
asiolis askelettain käytämän, ja niiden oppimis
ses halwimmasta aljettaman pitä? Mikä on
nyt yrinfertaisempi, cuin Kirkosä saarnatan?

Eikö se ole Catechismus? Mingätähden kädän siis niin usein sen ohitse?

2. Catechismuksen saarnat pidäts oikeutta myöden oleman ensimmäiset, joihin lapset saatetaan; ja se erinomattain niissä palloissa, joihin muutoin Kirkoissa Catechismusta niin vähän muistutetaan, ja sen julkisei cuullustelemusei, sen pahempi! ei vielä yhtän toimituksesta tehty ole. Mutta ilman epäilemätä on monda wanhinda, jotca omjans elinaicanans ei kertakaan siihen wieneet ole. Nyt, he wastatacon sen. Mutta heidän pitä torisesti sen edestä wastaman / jos he olisit mielestans vielä ylpäämmät ja cortiammat; ja tämä cuin he nyt lusewat / näkhis heille cuinga halwari. Sinä sanot: Catechismuksen oppiwaat lapset Schoulusa. Ja, Tertin ja sanat: minä annan myös sen myöden että he wähdän sen ymmärryestäkin siellä käsittäwät; Mutta että he täydellisesti sen ymmärryksen Schoulusta cansans tuoda taidaisit, erinomattain, mitä tyttäreihin tule, joteq ennen aicans Schoulusta paljasta ylpeydestä pottemmatan, taitawat ylönn harwat omistans sano; ja niin pitä heidän myöden andaman, että he owat waadituyi tulleet, sen ymmärrystä perustettawasti niin hywin huoneisa (josta lug. 6.) cuin myös Kirkoissa edespään oppiman; niin että he walmit olisit jocaista wastaman; cuin heidän toiwons perustusta

tutki

rutkistele. Sillä että jokaisen Christiton
 niin Christillisyydesän perustetun oleman pitä,
 opetta P. Petari 1. Ep. 3. v. 15. Ja anna
 olla, että lapset Schoulusa Catechismuren ym-
 märtöyden perustuyen causa käsittänet olisit, niit
 cuitengsu wanhembain tulis, jos he sijä totta
 festa heidän parahudestons oikein lueu pidä sit,
 heitä yhtä hyvin Catechismuren opetukseen Kir-
 cosa saatta, waikka he myös welvollisudens
 cotora tekisit: että he aina wahwemmin sijä
 perusteturi tulisit, ja sen cuin Parwall oretta
 lastens pädälle somittaisit: Että me teille yh-
 dellä tavalla kirjoitam / en me sijä suus-
 tu; sillä se teke teidän wahwemmari.
 Phil. 3. v. 1. Niin taidaisit myös Wanhemo-
 mat sijä hyvin wacuutetut olla, että Kircosa,
 perustawaisembi ja ylitwacaisembi johdatus Ca-
 techismuren opin harjoitukseen Christillises eld-
 más, cuin Schoulusa tapahtu, annetaisin, ja sen
 cautta niissä helcoisa sydämmisä wielä moni pe-
 ränajattelemus ylös heräntettäisin. Mutta niin-
 cuin sanottu on, se totinen parahus löy harwain
 sydämmelle, sentähden owat he myös niin hie-
 taat sitä edesauttaman.

3. Moni pitä ylpeydestä omians pois Ca-
 techismuren saarnoista, sillä he ajattelewat
 sen olewan sopimattoman, että heidän lastens
 pidäts siellä treungein ja piicain seas istuman:
 Mutta, o! kirottu ylpeys. Jos sencaltakilla
 Wanhemmillä olis Christuyen ja hänen ystä-
 wäins

wäins miell, niin tosin he ikellens muistuttaisit, mitä kirjoitettuna seisoo 2. Sam. Kir. 6: 22. Meidän lapsen pitää vielä halvemmat oleman / ja nöyrät silmäins edesä / ja he cunnioitetan niiden pöccain causa / jotca muille niin ylöncakotut owat. Mutta sen pahempi, niitä, joilla taincaidainnen mieli on, owat harvat. Ei näiden sydänden cukaissia (lapsia) pidä enämin tässä, kuin muiskaan asioissa niin halpoina pidettämän: sentähden pysywät he aina ymmärtämättöminä; ja mahdamme kyllä monicakotamille suuville Neikille, jotca niin coriana, enim Niskin-cukot, muihin corkeimbin sarnohin siälleastumwat, waiccka he sydämmisäns, mitä siihen hengelliseen tule, tyhvät lambat owat, syystä tygö puhua, niincuin Barwafano Hebr. 5. v. 12. Se tarwihetta / että teille ensimmäiset Boofstawit Jumalan sanasta (se on Catechismuksesta caitkein yrittäisemmin) opetetan / ja tarwihetta riesca ja ei wahwa ruoca.

4. Heille on cuitengin siittä wahwasta ruoosta wähdän elatusta ja ylösrakennosta toivomista. Me näemme, että yri nuorucainen, joca ei ole oikein oppinut Boofstawaia, harwsin oikein lufia, paljon wähemin kirjoittaita. Cosca nyt jocu näle, eli cuule hänen pahoin lufewan eli kirjoittawan, aiattele hän cohta: alusa on ricas ollut / ei hänelle ole
oikein

oikein opetettu Bookstawi. Cosca me nyt samallamuoto, sen pahempi! näemme, että monda ylöscaswanutta, ja myös wanha, saarnoja, yhden vuoden toisen jälkeen, cuulewat, ja cuitengin tyhjänä pysyvät; ei en singän, eli sangen wahan, uscons osotta taitawat; josa minä tiedän, että suurin osa on erhettynyt. Mitä pidäis meidän muuta sanoman, cun että alusa on puutos ollut; ja ettei heisä nuorudeia, cosca he jotakin käsittä taitawat, perustusta, wriän Catechismuyen opin cautta, sopiwaisesti lafettu ole; eli oikein sanottu, että he perustuyen lafemisen wastahacoisesti ylöscaswonet ovat.

5. Jos joku tahto tofsen wertawen, niin anda P. Henai tilan siheen, cosca hän tämän opin cuku riefcari. Yri lapsi, joca ei alusa hywin elätetty ole, waan on joutunut uscotomain elättäjän käsijn, taita sitten työlästi auteturi tulla: Se tule laihayi, heicori, ja sairayi; ja sananlafcus sanotan, että se on rinnalla cuollut. Juuri niin käy myös sen hengellisen Christittwin caswamisen causa: Jos ei he hywin alusa tule edescasoturi yrinkertaisella neuwolla Christillises opis, niincuin puh-taalla riefcalla, taitan he sitten työlästi yhteen hywään toimeen ja selkiään totuden tunnustureen saattetta, ehkä cuinga monda uscollista saarna heidän edesäns pideräisn.

6. Se hywät Wanhemmat, en minä tar-

wise pl^ääidä teidän cansanne siitä puhua:
 Se oletta totisesti teidän sieluisan yllize-
 voitetus / että tämä tosi on. Ja että
 teidän lapsenne / erinomattain Neiket /
 ehtä euinga suurixi ja lewidixi he vielä
 itzens tekewät / sielun puolesta laihat ja hei-
 cot ovat; Ja jos heildä heidän uscons peru-
 stusta kysytäisiin / ja he sen saman osotta-
 man pitäis / olisit he mykät nyneuin cala:
 Ja euitengin ne teidän sallimisestan juu-
 ren pahennoyen Kir:osa ylpeydelläns mat-
 cansaattawat. Euinga taidan minä muuta
 euin suurta woi ja tirousta teille ennusta?
 Mitä luulette, jos teidän omanne 12. muos-
 desta, niin 17. 18. vuoteen asti, (jos ei edem-
 mä) Catechismuyen saarnoja enemitten (ei
 muitakaan ulossuljetuita) caickein wiriämmin
 noudataisit; erinomattain jos saarnamies,
 ahkeriöis yhtenä vuonna Catechismuyen alu-
 sta loppuun asti selittä; ja te myös huonesan
 jollakin muoto ahkeriöisitte, ja niin wimein
 niistä siinä tiros ny monihin paicoihin sisäl-
 le tuotuja Catechismuyen cuullustelemuria hy-
 wärens nautiöisitte; Eikö he niin paljon oppis,
 euin he eoco elinaicanans tarwiöisitte? Zuma-
 lan tähden, ajatelcat sitä euitengin! Minun
 sielun sano minulle sen, että teidän omatus-
 donne yllizewoitte teidän siitä, että tämä on tosi.
 Nyt rucoilen minä teitä, älkät euitengan tei-
 dän lapsildan sencaldaista tawarata poistem-
 matco;

mateo. Te teette silloin hirmuisen synnin Jumalata ja hänen huonettans vastaan. Mutta jos, ei lucua pitäin tästä, jolleculle teistä Catechismuksen saarnat halvoiksi, ylöncäköiksi ja turhiksi näkyisit; ja ette ollengan tehoita omian siihen: niin tehlät tahton mutta älkät cuitengan unhoittaco sitä wimeistä lugunlaskua.

7. Yhden pitä minun vielä tähän tygö paneman: Että cosca wanhemmat omais tyhmyden ja yrinkertaisuden hengellisis asiois ymmärtävät, niin sanovat he: Ei Jumala waadi heidän enämbätä / cuin hän heille andanut on. O te ihmät sydämet! Eikö Jumala ole teidän omillen enämbä anda tahtonut? Cosca se laupias Jumala on tahtonut terweellisen Catechismuksen opin kautta heidän ymmärryys awata, niin oletta te heidän siitä estänet. Cuinga monda Catechismuksen saarna on teidän Kirkoisan heidän nuorudens aicana tapahtunut, joita ette ole andanet heidän mahdolliset olla yhdellä corroalla cuulemaan, eikä yhtä jalcaniiden tähden paicastans siirtämän. Eikö se ole tosi? Tahdotteco te vielä sano: Ei Jumala ole heille enämbä andanut? Eikö se ole yri julkinen, teidän oma tundoonne vastaan, sotima totuus? Cuuleat te Jumalatomat Wanhemmat, jo tietkät myös: Mitä Jumala teidän lapsillen julkisen Catechismuksen opin kautta / perustawaisexi tiedoxi / on anda tahtonut /

mutta te sen oletta estänet / ettei he sitä ole vastaanottanet; sen on Jumala teidän waariva: Olcat siitä waaritetut; hän on totisesti sen waariva. O minä neuwon teitä, sowittacat teidän Jumalan cansa; ja mitä te tähänasti laiminlyönet oletta, se palkiteat tästä edes paremmalla woiwendellä ja suuremmalla marhen pidolla: ettei viimeinen lugunlastu tulis teille ylön rascaaxi.

8. Minä tunnustan kyllä mielelläni, että Catechismuksen opin cansa toisin käwis, kuin monesa paicasa tapahtu; Mutta cosca sencais lainen pyhä ja sangen tarpellinen työ, monisa paicoisa ei ole täydelliseen tolmeen saasettu; niin alkät siis, raclaat Wanhemmat, sallico sen hymän tilan, kuin teille Kirkoissa sen P. Catechismuksen opetukseen annetan, peräti pois käsistänne mennä. Se on cuitengin parempi, että ennen jotakin, kuin ei ollengan, siinä tapahtu. Rucoileat Jumalata, että hän Esiwallan ja Wisoin sydämet liicutais että he kerta yriwacaisudella kätens tähän työhön panisit, ettei Kirous, jolla Jeremias 48. luv. 10. w. uhca niitä, jotka H&Kran työn laiscasti tekewät, heitä viimein heidän suurimmayi wahingoyens cohtais; josta Jumala armollisesti warjelcon! Amen.

VI. Luceu.

Huonet = neuvomisesta / josa osotetan /
että Wanhemmat ovat welcapää-
sen saman päällens ottaman.

Jocaihen Perhen Isännän pitä oleman
Bispan huonesans: ovat sen P. Au-
gustinuxen sanat: Kotca S. Lutherus näin
selittä: Yhden Isän pitä lapsians nijn-
cuin duomarin rangaiseman / nijn-
cuin opettajan opettaman / nijn-
cuin Kircko-
Herran eli Bispan heidän edesäns saar-
naman. Doct. Gerhard. ulostoimitta ne
näin: Mikä hyi saarnamtes on kircosa /
pitä yhden oikian Christiilisen perhen i-
sännän oleman huonesans. Mutta cuin-
ga outo ombi tämä ja muut sencallaiset puheet
olewa montille wanhemmille? Cuinga mahta
heidän hahmous muttua, cosea be ainoastans
paljan äänen siitä cuulewat? Mutta se on
cowemmoyi heille tulewa, cosea Jumala heidän
Terta puhellens asetta, cuinga be nijn-
cuin huone-Bispat tgestäns ja kaikesta lauma-
sta / cuin heidän huonesans on ollut, ovat
waarinottanet. Ecco Kir. 20. v. 28. Tä-
män Bispan wiran woimasta on jocaihen per-
hen Isännän welvollisuus, perhens, sem-
mengin lastens autuden yllike, kaikkein suu-
rimmalla murheella walwoa, ja siitä waarin-

otta: Ei ainoastans heitä kirkoon ja Schouluun pitämisellä; vaan myös itse heidän lisäandymistään Jumalan tunnos ja totises pelkos, erinnoisella opeturella ja neuvoilla edesauttain. Ilkōn yrittän ajatella, sillä Jumalan edes päästä, että hän omans Schouluun lähettä, eli muita pitä, jotea heitä opettawat, ja heitä waarinottawat: Sillä ehkä tämä on ylistettävä, niin ei ole se cultengan sillä tehty, vaan yhden perhen Isännän ja Emännän pitä myös itse sitä ahkerast toimittaman.

2. Sinulla on racas Isä ja äiti yri lapsi, joca ruumillisest sairas on; sinä toimitat muutamia, jotea sitä eakowat ja holhowat; mutta et wēdä isekän sentähden kättäs pois, vaan eakot myös sen perän, ja otat enemmän waarin lapsestas, kuin caicci muut, jos heitä wlelä cuinga monda sitä holhoman olis toimiteitu. Jos se lapsen ruumilla tehdän, niin duomitcan jocainen, mitä ei siis pidäis oleman meidän melwoollisudem tekemän hänen sieluns parahudert.

3. Sinä sanot: ei minulla ole siihen aica. **Wastaus:** Sinulla on cultengin aica murhetta lapses ruumin edestä; sentähden ei wida sinulle aica callis oleman, murhetta pitämän hänen sielustans. Ja mahta täsä kyllä Crates hänen muinis-n puhens kertoa, ja sanoa: Jos mahdollinen olis / niin minä korkeimalle tornille astuisin / ja selwällä

wällä anellä wanhemmille huudaisin:
 O! te wanhemmat / mihingä sywnteen
 te sydytte ihenne / että te niin suurella
 waiwalla teidän lapsillen raha ja tawa-
 rata cocootte / ja sillä wälillä ette murhe-
 di ihe heistä.

4. Tässä edestuwon enemitten nämät Pa-
 walin sanat 1. Tim. 5. v. 8. Jos joku ei
 omistans murhetta pidä / hän on paca-
 nata pahempi. Mutta jos te tätä ymmär-
 rätte sen murhen / kuin teille pitä oleman las-
 sten ruumista; niin ajateleat cuinga paca-
 nallinen se on, murhetta heidän sieluns edestä
 ainoastans muiden halduun anda? Paljon
 enämin pitää yhden Christityn wifinää aicana,
 (jos mahdollinen on) jocapäiwä, lapsens es-
 teens ottaman, ja ihe kysymän, cuinga cau-
 was he Jumalan tunnos owat tulleet; heitä
 enämin ja enämin siinä edesauttaman, jocai-
 sta sen ymmärryksen mitan jälkeen, kuin hänelle
 Jumalalta annettu on. Ja tämän cuksi
 Pawall hywin hallita huonens 1. Tim.
 5. v. 4. Ja tahto, että Wanhemmat sen-
 caldaista lapsillens opettaisi; Sillä se sana,
 kuin perustus kielel se so, merkitse erinomais-
 tain: huonettans Jumalan pelcoon opet-
 ta: sitä hurscaxi ja Jumaliferi tehdä:
 Joca yhdeyi oikein Christilliferi huonen halli-
 tureyi, jota lasten, eunen kuin he oma huon-
 net

nettans rupewat edesseisoman, Wanhemmit-
dans oppiman pidäis, euhuttaman pitä
Mutta siitä ahkeroise ihens sen pahemmin wä-
hin osa. Lutherus sano näin tästä: Joca-
nen Berhen isändä on welcapä/ että hän
wähimmärikin kerta wijcos lapsians ja
perhettäns cuullustele / mitä he siitä
terwelligestä uscon opista tietäwät eli
oppiwat.

5. Jos joku tästä tahto uscalda niiden jul-
kisten saarnain päälle, hän tietäkö, ettei ne
julkiset saarnat ole ulottuwaiset, jos ei niille
huonet opeturekka kättä cocoteta. Kirkosa
(erinomattain Catechismusen saarnoista ja
cuullustelemuksista, cusa ne owat) tule se hen-
gellinen siemen niincuin lapsiin istutetuyi: tä-
tä ei pidä Wanhembain ilman murhen pido-
ta andaman silläns jäädä, se mahta menesiwä,
eli ei; waan wiiriällä ahkerudella waarinotta-
man, ettei se lasten tykönä tullis tallatuyi ja
laiminlyödyyi, ja niin cukiwetuis ja tueahute-
tais Luc. 8. v. 14, 6. Ja mitä tarwoitan tä-
hän monia sanoja: cuulcat, mitä Jumala ihe
sano 5. Mos. Kir. 6. v. 6, 7. Nämät sanat/
jotca minä kässen sinulle tänäpäinä / pi-
tä sinun sydämees paneman. Ja teroit-
taman ne sinun lapsilles / ja niistä pu-
human huones istuisas / ja tiellä käy-
desäs / maata pannesas ja nostesas.
Eako,

Etko, ei sinun pitä ainoastans andaman Saarnamiehen jotain puhua lastes edesä; waan sinun pitää teroittaman. Hän ei sano: puhu Luch. Sinun pitää heitä ainoastans opettaman / ja heidän edesäns sanoman; waan tällä sanalla / teroitta, tietäväpi teke hän / cuinga hitaat me olemma: sillä ei se ole tehty paltaalla neuwomisel- la / waan se pitää pacoitettaman / har- joitettaman ja painettaman. Sentäh- den cuullu se: Teroittaman / se on, sanat cotona nija cauwaa kertoiman, cuiu ne, niij- cuin cowa nuoli, heidän sydämmellens kä- wät ia seisahtarwat. Sen pitää sinun Isä ja äiti tekemän; Mintta toz sinä lapses Schouluun eli kirktoon lähetät / ja et tee enämbätä asiaan; niin et sinä taida sa- no / että sinä olet ne sanat omilles te- roittanut / ja Jumalan tahto seurannut. Senähda täsä alallans sinä hidas Isä ja äiti; ja sano: mitäs tahdot tähän wastata? Ei a- noastans minua, waan erinomattain sitä, joca sinulda kerta on tarcast tämän teroitta- misen perän kysymä.

7. Euningas Hiffias olis myöz kyllä tai- nut pitää Opettaita; cuitenain sano hän Esa. 38. v. 19. Isän pitää lapsillens sinun to- tuuttas ilmoittaman. Hän olis keriä- sti tainnut edeswetä hänen moninalset walda- cundans

eundans toimituget, ja tämän työn muille uscoa; Mutta ei: Hän sano: että Isän pitkä sen tekemän. Ja ei ole tässä vielä työtä, vaan cuule jällens, mitä Jumala 2. Mos. Kir. 12. v. 26. sano: Cosca teidän lapsen sanowat teille: mikä palvelus tämä teillä on? niin teidän pitää sanoman 2c. Eako ike cuinga sanat siellä edespain cuuluwat. Tästä cuulet sinä jällens, ettet Wanahembain pida ainoastans luottaman Saarna miesten ja Opetus- isäin päälle, vaan myös ike oleman awoulliset opetusta toimittaman.

8. Ja waieka ei lapset wanhemmilda työtyls, niin pitää heidän sen heille käskemästä sanoman, niincuin sitä on lukia ne sanat, cuin seisowat Ps. 78. v. 3-6. Meidän Isäm oswat sitä meille jutellet/ ennen me sitä salais heidän lapsildans/ jällen tulewaisel- da sucuunnalda / julistain HERRAN kistoria/ ja hänen woimans ja ihmeit- täns/ jotca hän on tehnyt. Hän an- doi lain Israelis/ jonga hän kästi mei- dän Isäim opetta heidän lapsillens. Et- tä wasta tulewaiset oppisit/ ja lapset/ jotca vielä shudhuat/ cuin he caswa- wat / että hekin ilmoittait lapsillens. Ettelö te näe sekkästä eaketa tästä, että tei- dän lastenne opettaminen myös ike teillä waaditan? Jos ette tähänasti ole sen päälle yhtän

nytän aika eli viireyttä kättänet, niin kysy-
 kät iheldänne, jos ette ole sitä olleet welcapaat
 tekemän? ja cosca teidän sydämmenne sen
 teille jano, niin kysykät edespäin, jos te sen
 tästä edes, ilman Jumalan wihan pelcoa, teke-
 mätä jättä taidatte? Pangat sydämmellen
 Pawalin neuwo Col. 3. v. 16. Usucan Ju-
 malan sana runsast teistä? Jos te kysytte:
 Cuuga se tapahtu? niin vastan minä siitä
 jo edestuo dusta 5. Mos. Kir. 6. lug. caiken
 muun seasa näin: että te sen teidän lap-
 sillen teroitatte; heidän cansans siitä pu-
 hutte / huoneisa istuisan / eli tiellä käy-
 desänne / maata pannejanne eli ylös-
 nostesanne.

9. Yhden Christillisen huonen pitä anda-
 man cajauyen niistä asioista, cuin se wanhem-
 bain kirkosta tuldua cuullut on; ja niincuin
 Christus Matth. 13. v. 51. jälken yldetyn saar-
 nan, kysyi Opetuslapsildans: Ymmärtä-
 tekö te näinät caikki? Niin pitä myös
 Christillisten ymmärtäwäisten Wanhembain,
 cosca he kirkosta tulewat, tämän kysymyren
 tekemän: Lapsit / olettaco te sen eli sen /
 cuin te cuullet oletta / ymmärtäneet ja
 sydämmellen panneet? Ja sitä heille wa-
 sta uudest teroittaman. Jos ei tämä tule teh-
 dyi, niin tule Jumalan sana pian unholte-
 tui ja woimattomari. Ja käy lapsille niin-
 cuin

cuin niille sananeuullioille, Luc. 8. v. 14.
 He menewät pois ja tucahuttawat sen/
 ja ei canna hedelmätä. Murhe / josta sa-
 maja paicaja puhutan, ei, (euca ties) niin remi
 sana heidän sydämmestäs; Mutta jos ei
 murhe sitä tee, niin on cuitengin heidän sydä-
 mens muhin astoihin, niincuin huolimatto-
 muteen, hecumaan, ylpeyteen, turhuteen,
 2c. taipunut; Niihin kietowat he itsens, niin-
 den päälle macawat heidän ajotuyens: ja
 niin mitä he kircosa oawat cuulleet, harwoin
 jälleens heidän mieleens tule, waan keriästi
 anhoittawat, jos ei wanhemmat kertomisella
 cotona heitä uudesta auta, ja wiriän neuwo-
 misen cautta jälleens heidän heikkoja sydämmi-
 täns liicutu: Josa se toimottu hyödytys ei
 pidä puuttuman, waan wähhimmäykin wielä
 jotakin pystymän, ja Jumalan siunauxen cautta
 jäljellä rippuman.

10. Wanhemmat toimowat caurwan o-
 mains tyhdnä saawans elä ja Jumalalda ylös-
 pidetyri tulla: Nyt en tahdo minä sencaldai-
 sta halua coconans pois kiellä; waan mikä
 heitä siheen kehoittaman pitä, mahtawat he
 syystä P. Dawidista oppia, joca Ps. 72. v. 18.
 myös Jumalalda Wanhudesans apua, woi-
 ma ja wahwistusta toimotta; mutta mingä
 tähden? Sentähden, että hän ilmoittais
 HERRan kaskwarren lasten lapsille / ja
 hänen wäkeröpyttäns caikille tulewaisille.

Jos Vanhemmat tahdoisit rucoilla elämänsä pidendamistä, taidais Jsa eli äiti näin sano: **H**erra pidennä minun elinaikani / että minä ilmoittaisin lapsilleni sinun totuuttas; johdataisin heitä sinun tykö; istuttaisin sinun tundesises ja pelkos niin syväldä ja lujasti heidän sydämissä; sinun armos kautta / ettei minun cuolemani jälkeen pahuus heitä käändä eikä surimella mahdais. Tämä olis oikein Jus malan mielen jälkeen rucoildu.

11. Monda esimerkkiä sencaudaisesta viriästä lasten Opettamisesta en tahdo minä edestuada: Peränajateleat ainoastans pyhäri jälkenseuramisest, mitä Nazianzenus äitistans todista, nimittäm: Että hän händä niin viriästi Catechismuresa ja muisa Christin opin cappaleisa opettanut on / että hänelle Wanhudesakin niin on näkynyt / cuius hän olis cuullus äitins äänen wiälä corowifans. Ensimmäises Seuraeunnas on Vanhemmille ollut tähän erinomainen kehoitus, siinä, että lapset, ennen kuin heille on salittu mennä sille P. Ehtolliselle, ovat he Vanhemmiensä ja Cummeildans asetetut Saarnamiesten eteen cuullustelma, joilda, koska he ovat löytyt hywin opetetuyi, he ovat tulleet julkisesti niistetyi, mutta jos opetus on heildä puutunut, niin ovat he tulleet julkisesti

nuhdelluyl. Walcka ei Wanhemmat monisa
paicoisa tarwoise peljätä tätä julkista häpiätä,
niin carahracon he cuitengin izians, ettei he ker-
ta ike Jumalalda, caicein P. Engelein edessä,
lugunpitämättömydens tähden tule häwäistyri.

12. Niin ei taida myös Wanhemmat tietä,
mitä heidän omians edespäin cobdata, ja
cuinga tämä oikia Opetus heille hywäxi tulla
taita. Tästä on waarinotettava, mitä yh-
destä nuoruusesta mainitan (*), joca siinä en-
simmäisessä Wiennin Caupungin piirityessä
Turkin maahan poismietin, mutta siinä toi-
fetai piirityessä yhden kirjan Wanhemmas
työ lähetti, jonga yri Turcki muurin yllä
Caupungin sisälle lingois, josa hän heitä hy-
wän ylös-aswattamisen ja hywin perustetun o-
petuksen edestä Christillisydes on kiittänyt, ja
jättänyt heille siinä siwus sen toiwon, ettei
heidän pitänyt hänen pysyväisydestäns epäille-
män; hän tahdoi Catechismuksen psyhä
cuolemans asti. Euca on andanut tälle kir-
jan, että teidän lapsenne saawat aina olla
Christittuin seas? Eikö heitäkän taida tämä
eli muu onnettomus cobdella? Mingä toiwon
tahdotte siis ikellen heidän seisowaisudestans
tehdä?

13. Muistacat siis, rackat Wanhemmat,
teidän Bispan witcaanne / erinomattain
lapsianne cobtan (perhettän ei ulossulkein)
Pitä

(*) Mathesius Conc. 6. de vita Luth.

Ytävät wirtästä heidän cansans pädälle, ennen caictia sen V. Catechismuksen opin cansa. Jos honga teille taita olla caunis johdatus niissä, aica toiten jälken, Suomen kielessä Oppeneill da Miehillä cocoon pannuista ja läättyistä Catechismuksista. O! cuinga autuas huone ombi se olewa, josa tätä neuwoa seuratan. O! cuinga ylöswalaisulta, Christillisyydes hymin perustetuuta, ja Jumalan armon cauta ta Jumalissa lapsia heistä silloin ylöswalaitan. Ah! rakat Wanhemmat, seuratac cuitengin sitä: älkät sitä halpana pitäk, waan lassecat se sydämmellene; ja älkät suut luo siihen waiwan, kuin siinä on: Se tule teidän lastenne autudeyi: jota, ette ainoastans niin huolialla waiwalla, waan myös werellän edesauttaman welcapäät oletta. Jumala ylöswalaiseon sekä Wanhembia että lapsia! Amen.

VII. Luce.

Cuinga Huonet-opetukseen myös tule / että Wanhemmat omians wirtästä Biblian lukemiseen saattawat.

Yhteen Jumalalle otolliseen ja Christillisille wanhemmille sopiwaiseen Huonet-Opetukseen tule myös se, että Wanhemmat omians Jumalan V. sanan lukemiseen wirtästä totuutawat. Mikä puutos tässä asiassa pawin pi meyden aicana on ollut, ei taita sanoilla ulos

sanotta: Jona myös Doctoreita, Arckl, Piispa ja muita corkia arwoisia on ollut, jotea ei Bibliata elinaicanans oikein nähneet: Sijtä ei tässä ole tarpellinen paljon edestuada. Mutta ehkä Lutherus on jällens Bibliam pöydälle nostanut, on cuitengin Satana taas pytänyt sitä pengin ala kätliä: Ja cosca hän ennen on ahkeroinnut, ettei Sanancuul:illa mahdais olla ensingän Bibliata; on hän siten sen päälle leikinnyt, että he sen saman ylöncakositt: Ja tämän teke hän vielä tänä päivänä, jona kyllä monella on Biblia; mutta harmaat omat, jotea sitä lukevat.

2. En minä tosin pidä lucua wieraista asioista; cuitengin en taida minä, rackat Wanhemmat, jättä teildä jotain kysymätä: Luettaco te Biblia cotona? Saatatteco te myös lapsianne siihen, että he sitä wiraist harjoittawat? Cuinga monena vuonna saatatte te, eli he, sen loppuun? En minä ano, että te minua sen päälle wastaatte, waan tydyn siihen, että te teidän omanturdsanne duomio-istuimen edes wastauren edes tuotte. Mitä hyödyttä se / kysy Lutherus, että hyi püca cuckaisten kesskellä istu / jos ei hän tahdo nütä murta / seppelitä tehdärens? Samalla ta walla myös, mitä hyödyttä se, että meillä Biblia niin joucottain on, cosca en me, eikä meidän omamme tahdo sitä lukea? Totifesti, niincuti hyi luke Bibliata, niin seisso myös hänen Christillisydens perustus. Moni taita
kyllä

tyllä walitta heicon tilans yllke, mutta ei ajattela mikä sy on siihen; nimittäin, että Biblia hänen huonesans pengin ala maca; jons ga cautta ei ainoastans Christillisyyden rakennos rupia nojaman ja callistuman, waan myös usein coconans maahan lange; jota ei paljon ole ihmettelemistä, sillä ei se taida toisin olla, kuin Jumala 1. Sam. 2. v. 30. uhgannut on: Joca minua ja minun sanani ylöncaho / hän pitää jällens ylöncahoturi tuleman.

3. Judalaiset häwäisewät tässä astias mondanijn cusuttua Christillistä Wanhiada, jolden tyfönä se cuullu: Puer quinque annorum ad Biblia. Se on: Wjden wuoden wanhan / pitää hyi nuorucainen P. Kaamatuuu totutettaman. Ja seiso tämä Timotheuyella tiancaikkiseyi ylistyxyi, ettei hän ainoastans nuorudest / waan myös lapsudest on P. Kaamatun tainut. 2. Tim. 3. v. 15. Jos sinä tyyst, cuca händä siinä on opettanut, ja siihen pitänyt, niin on tyllästä nähtävä 2. Tim. 1. v. 5. että hänen äitins ja Isoäitins owat sen tehnet; jotea siinä muiden Christillisten Wanhembain edessä loistawat. Toista esimerkeistä, joca ei ikhäns kehoitta anna, hän tutkistelcon itse sen tarpeellisuutta.

4. Cuinga nuorucainen tiens puhdis

stais? Jos David Ps. 119. v. 9. ja vasta:
HEra / koska hän kättä itsens sinun
 sanas jälken. Taas sano hän v. 105. Si-
 nun sanas on walkeus minun teillani.
 Jos nyt nuoruukien eli lasten pitää sormitas-
 man tiens Jumalan sanan jälken, niin pitää
 ne siihen saateettaman, että he sitä lukevat ja
 oppivat; muutoin coperoihewat he pimeydes,
 ja langewat usein niin siinä, että heidän pi-
 meydens työt isotaihen silmijn loistaman pitää.
 Ette sall' rakat Vanhemmat, teidän lapsians
 ne omisa huoneisane, cusa heille tie tuttu on,
 pimiläs lähde, waan annatte heille walkian
 läteen; Minun Raakan, ouinga tahdotta te
 sen wastata, että te heidän fillä liwiste ewäl-
 lä, tundesattomalla ja waru:ll' sellä mailman
 tiellä, niin suruttomaki, ilman kynellätä (mi-
 nä ymmärrän, Jumalan sana) sellitte pois uo-
 sta? Te tahdotte että teidän lapsienne caicstin
 hywiin töihin sowe'jat olisit; mutta siihen tu-
 lewat he Ps. Raamatun lukemisen cautia,
 josta Dawall' sano, 2. Tim. 3. v. 16, 17.
 että se on tarpellinen opiri / ojennurexi /
 että Jumalan ihminen tähdellinen olis /
 ja caicstin hywiin töihin soweljas. Ja jos
 ei he nuoruadesa ole sitä läteens ottanet, waan
 owat sen ylöncaho'tuna maata andanet, niin
 tulewat he usein seneald' aifiri huktomiri ja kel-
 wottomiri, joshin Jumalalle on cauhistus /
 jotea hänelle cowacormaiset owat / ja
 caicstin

caickiin hywiin töihin kelvottomat.
 Lu. I. v 16.

5. Jos Christilliset Vanhemmat tahto-
 wat soweljalta ihmisiä lapsistans, niin on
 heille suuri syy pitää heitä Biblian lukemiseen.
 Sillä siitä pitää se Jumalalle otollinen sowe-
 laisuus epittaman. Sen kautta taitavat
 nuoret kelmollisiksi tulla 1. **Uhdas Juma-**
lan pelvos waeldaman; Sillä he cuule-
 wat ja näkewät siinä ne jalot Jumalan lu-
 pauret, cuin Jumalata pelkämöisille tapah-
 turet ovat, ja tulewat heidän esimerkeistans
 kehottetuiksi, jotea täällä Jumalifuden tiellä
 suurella kiwaudella inosnet ovat. 2. **Sowe-**
ljaliksi syndiä vastaan seisoman: sillä
 siinä selko heidän silmäns edes ne rascat Ju-
 malan uh'auyet syndejä vastaan, ja hänen hir-
 muiset rangaisturens, cuin hän Jumalotto-
 main päälle on tulla andanut. 3. **Sowe-**
ljaliksi ascallurens Jumalan päälle pane-
man; sillä he lukewat siinä, cuinga ei Ju-
 mala omlans coscan ylönannda tahdo, eikä
 kånäns ylönanandanut ole; waan cosca he tä-
 tä Jumalan pelvos lukewat, niin P. Hengi-
 sen kautta heidän sydämmisäns wälewöyri tu-
 le; erinomattain jos Vanhemmat heille ne
 sanat Jumalan kääkyä jälken wriästä teroit-
 tawat. 4. **Soweljaliksi tulewaiseen kārsti-**
miseen/ cosca he lukewat, cuinga Jumala
 D 4 ijane

ijancaicifisudesta on säätännyt, että hänen lapsens monen mahvan kautta vitä Jumalan waldacundan sisälle menemän; cuinga hän hänen racastawaisia lapsians nyt ja caicfina mailman aicoina tätä tietä on johdattanut, ja wimein cunnialla corjannut 20. Josta he aiccanans tulewat mahwisstetuixl andaman ixiäns sen P. Jumalan tahdon ala; ja nuorudesta sen lohdutuyen cocowat, cuin heitä kerta wanhudesta, cosca heidän muistons cato, wo mallisestt ulösojenda totta. M. 119. v. 2. Ra 5. Soweljairi saarnoja hyödytyhellä cuulleman.

6. Sinä sanot: Etkö joku taida soweljas olla saarnoja cuulleman, jos ei hän Raamattua lue? Minun ystäwäni usco se, hän ei ole sijhen aiwan soweljas; Ja se ei ainoastans nuorudesta, waan myöds, cosca joku usiambjin wuosijn tullut on. Saarnamlehet ei taida saarnasa aina caicfia tapauyia, ja caicfia escuwtia täydellisestt edestuoda; waan tarcoittawat usein niincuin yhdellä sanalla sen päällä; ja ne jotea Bibliata lukehet owat, tietämät cohta, mitä he sillä ymmärtävät. Toisille köy se niincuin H. E. Xran Onetuslapkille Enc. 18. v. 34. jotea ei ymmärtänet niitä / cuin heidän Messarins silloin heidän cansans puhui / ja puhet oli heillä peitetty / ettei he ymmärtänet mitä sanottin. Esimerxi: Saarnamlehet saarnawat usein: Mailma

on miekas ystävä, hän anda kyllä ensist' mai-
to, mutta sitten lyö naulan pään lopsihe. Niin
myös: Eosca iäksi tohto ikens uscoa waстан
asetta, yltä se nijneuin pilkkaia ulosajettaman,
Niin myös: Mikän kengän corgottaco ikians
lohjains yllhe. Eosca Moseren castwo palsta,
nijn ei pidä hänen ihe siittä tietämän zc. Näitä
cuule yri, joca ei ole lufenut Naamattua, il-
man ymmärrystä; ja ei tiedä, cuinga hän sen
käsitäis; Jota waстан se, joca wähängin on
harjoitettu, cohta harwaise, että näiden cansa
torcoitetan niiden tapausten päälle, cuin
Duom. Kir. 4. 1. Mos. Kir. 21. 2. Mos. Kir. 24.
ylöskirjoitetut owat. Jotca, että täydelli-
sesti ulostolmitta, pitkän ajan waatitit, ja
ymmärtäwäisten tyhönä suuren suuttumisen
matcansaatta taidaisit; Ja yri, joca Biblian
siwullans anda maata, ei tiedä edes perustu-
sen cansa, mikä se on, jos minä Jesuren
Christusen ylimmä'seyi papiyi, yhderi oikari
armon istulmeyi zc. cuhun; nijneuin keriästi
taitan osotta.

7. Niin on myös tämä laiminlyöminen
Biblian lukemises yri näistä suurimmista syi-
stä, että saarnat niin ilman hyödytystä ohlke-
menewät. Siinä cuinga on se mahdollinen,
että jocu yhden tundesattoman asian, jousa
hän toisinans cuule, kättä taita? Saarnasa
edestuodan useta monda counista Naamatun
paikka: Lapsit ja myös ijälliset, nijn pian
cuin he yltä owat cuullet, unhoittawat he ne
cohta.

cohta. Syy on se, ettei se ole heille ennen
 tietty ollut, ei he ole sitä ikänäns cuullut, eikä
 myös cotona ylösekinet: Siitä tule tämä
 waallitus: En minä taida mitän saarnasta läte-
 le, se mene cohta pois muistostant mitä mi-
 nän cuullut olen 2. Suurimman syyn annan
 minä Wanhemmille, joiden omantunnon pääl-
 le minä tämän jätän peränajatelda, jos ei se
 ole tosi, että cosca he lapsens nuorudesa ruu-
 mistiisella, usein lelwottomalla ja turhalla har-
 joituyella paljon aica kulutta andawat, ja sal-
 lawat sen niin mennä; niin ei he sitä waстан
 coco päiwänä neljättäkän osa hetke, heinä
 Jumalan sanan lukemises ja tutkistelemises
 harjoita. Mutta minä tiedän rackat Wan-
 hemmat, että teidän oma sydämenne tässä
 huut: Ei se ole suingan oikein / se on
 wastamatoim asia. Muuttacat siis nyt tässä
 tapaan, ei niin paljon minun muistutuyeni,
 kuin paljo enämin Jumalan laskyn ja teidän
 lastenne autuden tähden: niin te oletta hur-
 seambia lapsia, ja Jumala parembia Christi-
 tyitä saapa, Amen.

VIII. Luce.

Opetta edespäin / cuinga Wanhemmat
 pitä lapsens P. Raamatun lukemi-
 seen johdattaman.

Että lapses tullisit lehoitetuyi suurembaan ha-
 luun P. Raamatun lukemises, pitä Wan-
 bain

bain lapsillens opettaman, mikä Biblia on/
 ja mingä edestä heidän sen tule ystä. Nuu-
 kertakille huomäy tahdon mindä sittä jo'akin
 maikita: Biblia/ eli B. Kaamattu on
 B. Colminaisuden lähetys=kirja löyhään
 ihmisten rygö/ heidän autudens työstä
 ja sen wälicappaleista kirjoitettu; ja niin
 usein cuin ihminen sitä luke/ puhu Ju-
 mala hänen cansans/ ehkei suu=sanalla/
 cuitengin kirjallisesti. Hes. 8. v. 12. Wan-
 hemmet taitawat sij Biblian lastens käsijn
 tämän neuwon cansa anda, ja sitä usein
 kertoa: „Minun lapseni, eako, tässä on si-
 nulle ryi lähetys=kirja; mutta tiedä, että se,
 tule korkeimmasta kädestä: anna se olla si-
 nulle raekaambi/ cuin caieki culla ja ho-
 pia. Ps. 119. Lue si ä, mutta cunnioitta,
 miellä. Anna sen sauat sinun sydämmel-
 le= kändä, ja anna ne aina olla sinun sil-
 mäis edestä: Älä poiehe sitä, sillä siinä on,
 laitetty sen wanhurskan ja armollisen tai-
 wan jamaan Cuningan käsky, se muuttuma,
 toin Jumalan neuwo sinun autudestas. Lue,
 tätä kirja niin, että siinä siinä siwus aiatte,
 let, että siinä sen jälken kerta autuayi eli ca-
 doteturi tulet, ja että se sana, cuin siinä si-
 nä löydät, jos siinä sen halwana pidät, wi-
 meisnä päiwänä on sinun duomihewa Joh. 22
 12. v. 48. 26. „ Tämä matkan saattais niin
 paljon

paljon, että lapses hartaudella Jumalan sana lukiſit ja piteliſit, ja että he ſen suuren pahuden, cuiu nyt, ſen pahempi, hamasta nuroudesta wallan ſaapi, ja ſiſälle juurtu, ike eſtäiſit ja poispoſtaſit.

2. Siinä ulconaiſes V. Biblian pitelimiſes tulewat niſidä uſcottomilda Judalaiſiudamonda Chriſtittyä häwäiſtyi: ſillä heidän tyſönäns on tavallinen, ettei he rupia iſihen V. Biblian peſemättömillä käſillä: eikä iſtu yhdengän pengin päälle, cusa tämä V. kirjamaa, ſitä, niſin uſein cuiu he ſen amawat ja ſullewat, ſiwollieſti ſuutelewat; toſuſti peräncakſowat, ettei ſe maahan lange; ic. Euinga ei pida monicahtamain Chriſtityiſtä, jotea tätä cuullewat, punehtuman ja häpemän? Ja waicka ei ſitä pida kieltämän, että täſä ſiwus on Judalaiſilla paljon taicauſta; niſin pida ſe cultengin niſin arwattaman, ettei ſitä waſtan ulconaiſella ſijwottomudella yhtä ſiſälliſtä halpana pitämieſtä julkiſieſti oſoteta.

3. Se on cultengin Jumalan kirja Eſa. 34. v. 16. Ihmiſet owat kyllä ſen kirjoittaneet ja ulospuhuneet, ei cultengan niſineuin paljat ihmieſet, waan niſineuin pyhät Jumalan aſeet. 2. Petr. 1. v. 21. Prophetat ja V. miehet owat laimanneet Jumalalle ſuuns, mutta puhet on Jumalon, niſineuin Zacharias Luc. 1. v. 70 ſano: Että Jumala niuinen on puhunut V. Prophetains ſuun cautta.

Soea nyt luke, mitä Prophetat puhunut o-
 wat, hän luke, ei ihmisten, vaan Jumalan
 sana. Tästä taitawat siis Vanhemmat näin
 sano lapsillens: „Minun racas lapseni, jos „
 Jumala ike sinun cansas puhuis, ja sanois: „
 Tee tämä, eli jätä tämä tekemätä, etkös „
 sinä sitä cuullis? Mutta nyt cosca sinä Ju- „
 malan sanas luet sen eli sen kätetyxi eli „
 kietyxi, niin on se, niincuin Jumala ike „
 suusanalla sen sinulle puhuis. Älä odo- „
 tamuuta kättyä eli tietä autuuteen. „ **Tä-**
män sanan jälken pitä sinun au-
 ruari tuleman / eli myös cadotetta-
 man. Cosca sinä Biblian awat, niin a-
 jattele Joh. 6. v. 6, 8. Tästä löydän minä
 ijancaictisen elämän sanat; sentähden
 lue myös niistä niincuin Jumalan sanoja
 1. Pet. 4. v. 11. niincuin ne myös torise-
 wat 1. Thess. 2. v. 13. Ja tiedä, ettei Ju-
 mala ole sinulle uutta tekemä. Kijtä händä
 paremäs, että hän niin huokiasti sinun cansas
 puhu: Sillä jos hän Majestetillisellä äänel-
 län ainoastans yhden filmän räpävyyen ru-
 ptais sinua tygö-puhutteleman, niin sinä pel-
 jästyisit cuoliari; josta sinä taidat lulkia 2.
 Mos. Ktr. 20. v. 19.

4. Jos tämä yriwacaisesti nuoren cansan
 sydämeen istutetaisin, ja Vanhemmat olisit
 wiriämmät tästä työstä, Ah! cuinga Juma-
 lalle

lalle ja ihmifille cuulliaista ja rackai a man-
 hoja fillon lapsista tulis! Mutta nyt, cofca
 fen pahembi! tämä perustus heidän wifonans
 ei luffetuyi, ja heille fencaldaijta, (en miinä
 mahda sano, terotetuyi) waan enimitten ei
 kertacan cohtullifella w reydeellä edespannyt
 tule, niija fiitā feura, että he fitten cuullewat
 Jumalan sana niijncuin wierasta oppia
 Hof. 8. v. 12. ja ei tiedä, mingä ewefiä hei-
 dän fen arwaman pitä; pitäwät omia ajatu-
 rians fiitā, luulewat fen cuin heille edespannan,
 olewan fen Propbetan, fen Apollonin, ja fen
 faarnamiehen ajaturet, joibinga ei he ole wel-
 capäät juuri niija ihiäns fiitoman; luullewat,
 että he ovat eifämän tiellä, että heille on ar-
 mollinen Jumala, eifä he eläwät fiitā wa-
 ftan, cuin Jumalan sanasta heille opetetan;
 ja mitä muuta fopimatoinda on. Duomit-
 cat ihe rackat Waubemmat, jos ette ihe, fen
 laiminlyömifen cautta, cuin täfä ja fiinä es-
 dellifefä luguta sanottu on, ole fiijhen fuypääät,
 että jencallainen wahingellinen myrcky teidän
 laftenne iydäms iheus fiifille juuritta ja fiel-
 lä wallan faa; ja jos ette ole welcapäät
 wtriämmällä murhenpidolla fiitā eifämän:
 Mutta duomitcat niija, ettei Jumala teitä
 wihdoin laipenne carfa duomijis ja cadottais.

IX. Luccu.

Sijtä toisesta Christillisen ylöscaswattamisen cappalesta / nimittäin neuwomista / ja cuinga se Namulla ja Ehtolla tapahduman pitä.

Sitte cuin mindä sijtä ensimmäisestä cappalesta, cuin siijhen terwelliseen ja Zumalalle otolliseen lasten ylöscaswattamiseen tarpellineen on, nimittäin, sijtä perustawaisesta Opetuksesta / niissä wiidejä edellä käyväisissä luguissa jotain tiettäwäxi tehnyt olen; tullen, minä nyt, Zumalan nimeen, siijheen toiseen, joca, sen colmannesa luguja tehdyn jagon jälkeen, on yriwacainen neuwominen; jonga päälle myös Pawali, niissä meidän tuhkitelemyksen perustuxeri casketuissa sanoissa tarcoitta, cosca hän sano: Te Isät / ylöscaswattacat teidän lapsenne curitures ja NERON nuhtesa. Jonga ohesa minä siis alusa kysyn: Cosca Wanhembain pitä omians neuwoman? ja wastan: että heidän pitä Zumalan käskyn jälkeen sen tekemän, huonesä istuisans / tiellä käydesäns / maata pannesä ja ylösnostesäns. Jos tämä olis minun puheeni, niin moni tohtis tästä närkästyä; mutta nyt on se Zumalan sana, nimittäin otettu 5. Mos. Kir. 6. v. 7. josa ymmärretsen sen päälle tarcoitta, että se cuin siinä Zumalan käskyn

Rästyön teroittamisesta ja kertomisesta pu-
hutan, joca päivä, usiasti, ja cosca ainoas-
tans pieningin tila Wanhemmille siiben on,
tapahduman pitä. Josa minun esimerkixi edes-
wetämän pitä, cuinga yxi Opettaja (*) tä män
yhdesä wertauresa eteenasetta: Gottholdt
wei hänen wähäisen poicans kädettä causa is
yrttitarhan: Cosca pilti leikiten ymbärins
juori, hawaisi hän siinä yhden kärmen; josta
hän niin peljästy, että hänen caswons hah-
mo walistui ja rupels huutaman; ja kirusti
ihens Isäns tygö. Cosca nyt Isä jädens
oli hänen lewollisseyt saattanut, sanoi hän:
Minun lapseni, kätke wiissan miehen sanat:
Palene syndiä niincuin kärmettä / sillä
jos siinä häneen rupiat / niin pistä hän si-
nuu (Syr. Kir. 21. v. 2.) Syndi on se myr-
kylinen ota, eli sen helwetin kärmen-perkele-
tuocain, jolla hän ihmisen sielun tappa. Tä-
mä kärmet, josta siinä peljästyit, on pelcuri,
ja palene sinua, ja siinä taidat hänen sau-
walla tappa; mutta helwetin kärke juore jo-
ca paicas sinun peräsäs: Ei hän tottele yh-
dengän ihmisen woima, ja hänen julmudens
ei tydy ennen, kuin sielun ijancalcisella cado-
tuxella. Sentähden waella aina taitawasti,
rucoile wiwiästi, canna alinoma käsias ja sy-
dämmesäs Jumalan sanan sawoa, jonga
cayta tämä kärke ainoastans poisarcoitetu-
xi tuls:

(*) Sriver.

xi tule: Warusta sinuas Jesuren Christuren
 werellä, joca on hänelle myrky; ja ennen
 caikia pakene jocalsta synnin tila: ja carta
 paha seura. Sillä joca ei sitä tee, hän le-
 kke jo helwettin karmen ransa, ja ei pääse
 hänestä ilman tuolettawaista myrkkyttämistä.
 Samalla tavalla, cuin täsä esimerkis eteen-
 asetettu on, pitä ymmärtämäisten Warhem-
 bain jocalkesta tilasta lapsillens yhden pyhäin
 neuwon ottaman; ainetta siheen ei taida heil-
 dā coscan puuttua.

2. Mutta erinomattain on nyt colminainen
 aica, jona Christilliset neuwomiset taitan pidettä;
 nimittäin Uamulla / ehtolla / ja ariian
 aicana. Ensis, niincuin sanottu on Ua-
 mulla / jona, jälken päätetyn Uamu rucouren,
 Warhemmilla hywä tila on, sorwitetun syh-
 päisen neuwon kautta lasten sydämmitä Ju-
 malan pelcöön kehoitta, ja niitā siinä waho-
 roista.

3. Että Christillisille Warhemmille ol-
 tila, lawiammalda peränajattella, pitä se sa-
 ma Uamulla, jos ei aina, cuitengin ustiasti
 näin tapahuman? (ehkei tämän kautta ke-
 neldäköän ole se wapaus poisotettu, eitä toisin
 toimitta neuwomistans.) Kackat Lapset! Nyt
 menette te mallmaan; ajateleat mitā se ylöswa-
 laistu Johannes sano i. Ep. 5. v. 19. Cöcö
 mailma on pahudes. Niin ahleroitteat nyt
 sitä enämin, ettei hän teitä cansans pahari-

tehis ja wiettelis. Te oletta cuca ties myös
 tänäpäin paljon paha cuulerwat ja näkewät:
 eahocat, ettette ihiän sen cautta kääändä auna:
 pangat lucku suunne eteen, ja painacat wah-
 wa sinetti huuldenne päälle, ettette sen cautta
 largeis. Syr. 22. v. 33. Ajateleat, rackat
 lapses, mitä Dawid sano Ps. 139. v. 4. Ei
 ole sanacan minun kieleni päällä / jota
 et sinä HERRa caictia tiedä? Nijn pu-
 hucac nyt nijn, ettei Jumala / joca sen
 cuule, sen cautta murhelliseyi saateturi
 tulis. Eph. 4. v. 30. Ja andacac coco päi-
 wänä teidän corwisan soida teidän Warah-
 tajanne sanat Matth. 12. v. 36. Minä sa-
 non teille / jocaihest turhast sanast / cuin
 ihmiset puhuwat / pitä heidän lugun te-
 kemän duomio päiwänä. Cosca te cuu-
 lette, että muut lugunpitämättömydestä pu-
 huwat, mistä ikänäns heidän suuhuns tule,
 nijn älkät ajatele, että te myös nijn saatte
 tehdä: waan cauhistucac sencaldaista turha
 puhetta, ja ajateleat sen Jumalisen Dawidin
 cansa Ps. 39. v. 2. Me tahdomme waarin
 pitä meidän teistäm / ettemme syndiä te-
 his meidän kielessäm. Se on Jumalalle
 paremin kelpawa, cuin jos te muiden esimerkin
 jälken caictia turhuutta annatte suustanne ulos-
 läydä. Tutkisteleat hywin, rackat lapses, nijn
 tä caunita Salomonin sanoja San. Kass. kir.

5. v. 21. **H**Ernan edes ovat caicein ihmisten tiet / ja hän tutki caikki heidän askeleens. Josta te näette, cuinga ette toida ystä askeldacan astua, joca et Jumalan silmäin edes tapahuman pidäis. Centähden pitäkät se siyi, että Jumala teille nyt minun suuni kautta samoin puhu, cuin hän Abrahamille on sanonut Luom. Kir. 17. v. 1. **M**inä olen Jumala Caicfiwaldias / waella minun edesäni ja ole waca 2c. Täsä ei ole ymmärrys, niincuin tämä caikki, hyi toisens cansa, yhdellä h. walla pidäis edes pandasman; waan siinä on kyllä, jos Wanhemmat ainoastans loton siitä ottawat, eli jotakin muuta tämän sian panewat.

4. Se olis myös yläin hywä, jos täsä usein lapsille heidän castens listto, cuca ties tällä tavalla, muistutetaisin: **K**ackat lapset! Siedättelö, että te siinä P. Castes oletta, luspunet perkelestä, ja caikista hänen me- noistans ja teoistans? Niin catwahtacat siis teitän, etette tälle julmalle roihollijelle mielen nouteri mitän tänäpäni tee, eikä hänen töitans est waldacundans teidän jäsendenne, caut-a edesauta: Menettäkät teitän niincuin, cuulliaiset P. Jumalan lapset, niincuin te castes luvannet oletta 2c.

5. Muutamisa paicoisa on tarwallinen, että lapset, cosea Uamu ruouyret pidetyt ovat, andawat kättä Wanhemmillens; joca tarwall-

usuns jälleis taidais anda tilan tähän eli muis-
 hin sencaidaisijn neuwohin: "Lapset, tahdot
 "teco te minulle nyt sen päälle kättä anda,
 "että te Jumalan armon cautta ahkerohette
 "hurscaisi tulla, caictia ehdollista pahuutta
 "wälttä, ja minun neuwoni jälleis tehdä ic.
 Sano:at minulle, rackat Wanhemmat, tei-
 dän oman tundonne päälle, jos ei teidän tä-
 hän sydammesän pidä suostuman; ja jos te
 niijn lewiän, mutta siinä siwus corliasi tar-
 pellisen asian taidatte jättä tekemätä, ja
 teidän lapsenne, ilman yriwacaisa neuwomi-
 sta, niincuin myllät eläimet, Namulla sallia
 poisjuosta? Peljätlät sitä cowa lugun-
 toffua, cwin Jumala teildä, jotca tämän tie-
 dätte, ja cuitengin jätätte tekemätä, terta on
 waatiwa.

6. Ehtolla taas pidäis taincaidainen neu-
 wo, ja siinä siwus yri coettelemus tapattu-
 man: "Lapset, olettaco te ahkeroinet pitä
 "sitä lupausa, cwin te Namulla teitte? Olet-
 "taco te Jacobin neuwon jälleis Eug. r. v. 27.
 "pitänet ihenne saastattomina maailmasta?
 "Olettaco te myös tänäpän mitän paha cuul-
 "let eli nähnet? Olettaco te siinä siwus oja-
 "tellet, että se on syndi? Olettaco te cauhis-
 "stunet sitä ja huogannet sen yllize Hes.
 "9. v. 4. Olettaco te myös Jumalan armon
 "cautta eteenne panneet, ettette sitä paha, cwin
 "te muiden tyfönä oletta nähnet, tahdo
 "tehdä ic.

7. Täsä taidaisit Vanhemmat myös täs
 män tygöpanna: „Kackat lapset! Jos te,
 muistatte, että te tänäpäivänä sitä eli tätä,
 paha oletta tehnet; niin älkät pango maata,
 ennen kuin te Jumalalda oletta andexi ano-
 net: Sillä ette tiedä, mitä Herra vielä,
 tänä yönä teidän yllisen taita anda tulla 2c.
 Mutta jos se niin olis, ettette tänäpäivä
 nä tiedäis tehneenne jotacuta erinomaišta syn-
 diä; niin älkät sentähden ajatelco, että te,
 Jumalan edes waanhurscat oletta, waan,
 huogatcat Dawidin cansa: Ps. 19. v. 15.
 Erhetyret cuca ymmärtä? anna mi-
 nulle andexi salaiset ricoret!

8. Toisella kerralla, taitaisit lapkille Ehtolla tämä neuwo edespanda: „Kackat,
 lapset, ajatelcat, että nyt on jäl lens yri tel-
 dän elämänne päivä culunut, josta teidän,
 Jumalalle lugun tekemän pitä: Te oletta,
 jo yhden päivän cuolematanne lähembänä, ja
 pitä siis teidän, tänäpäivänä paremin, sitä wa-
 stan valmistetut oleman, kuin eilän: Mitä nä
 ty teille, kackat Lapset: olettaco te myös niin?, Ja
 niin edes päin, cuinga jocalnen perhen isändä ja e-
 mändä, sen ymmärnyen mitan jälkeen, kuin hän
 Jumalalda saanut on, tämän ja muut neuwo-
 tahto sowitta. Ja jos yhden eli toisen kerran
 wisit asian haarat senealdaista P. työtä estä-
 sit, niin taita se cuitengin enimmitten, jos et-
 laiminhyöminen ja hitaus sitä estä, Christilli-
 sildä, Vanhemmilda tulla toimiteturi.

9. Tästä sano moni teistä: Namulla ei ole aica, ehtolla olemme wäsnyet sitä tekemän. **Wastaus:** Niin tunnustatte, että Jumala, hänen cunnians edesauttaminen, ja teidän lastenne menestys pitä tacaperin jaämän, jona Jumala teille andeyi andacon! Ettet teillä aamulla aica ole, ja ehtolla olette wäsnyet, ettet te sitä tee enemitten lastenne tähden? ja sitä heidän maallisen lisändymisens ja ruumins edescakomisen edesauttamiseri. Tämön pitä teidän tunnustaman. Mutta sanocat minulle, jos se on oikein, että te isjän niin paljon sitä maallisesta ja ajallisesta teidän lastenne edescakomisesta waiwaatte, ettet te isellenne sentähden kertacan aica anna heidän hengellisestä ja iiancaicisesta lisändymisestän murhettiman? En minä luule, että te tähän wastata taidatte; ja niin kyllä näette, ettette tämän esten cansa ihmistengän edes seisda; ja sentähden oikeudella tule teidän ajatella, mitä te kerta Jumalata wastata tahdotte. En minä tahdo usco, että te suostutte siihen puheeseen, kuin yri Försti on pitänyt, joca yhdelle, kuin hänelä kysyi, mingätähden hän hänen wielä olemaset nuoret Herran työkans lasti, näin watais: Minä murhedin heidän ruumins edestä / sielustans mahtawat he itse murhetta pitä. Mutta cacocat, racat Wanhemmat, ettet te työkänne sitä wahwista, kuin te sanoilla tästä Förstisä laitatte ja hyljätte.

10. Lasten sydän on yri paha pelto, joca nuorudesta on taipunut ohdaceita candaman Luom. Kir. 8: 21. Mutta nyt näette silmäinne edes, että cusa tänäpäin orjantappura josa cusa paicas ei tule ulosjuuritetuyi, niin se on huomena siinä mahwembi; josta te siis keriäästi taidatte päättä, mitä hedelmätä telllä on lapsistanne toiwomista; jos te heidän pahan luondons yhden päiwän toisen jälken annatte silläns caswa, ja ette pyhä jocapäiwä yriwacaisella neuwomisella sitä hämmendä ja hillitä.

11. Ei siinä kyllä ole, rackat wanhemmat, että te toisians sanotte: Lapsen / oleat siwiästi: Ah, vielä sittengin istuwat ohdaceet heidän tyköns, (erinomattain jos he luonnosta jotain rohkeimmat ovat,) sängen sywäldä. Se on juuri niincuin jocu tahdois rickimusera yhden cowan kiven, eli yhden mahwan orjantappura pensan ylöstemmata; mutta molembia alnoastans formen päällä hiljaisesti ja harmoin pitelis ja liicutais. Ah ei se ole vielä läheskän se teroittaminen / josta ennen puhuttu on. Siheen waaditan tosin suurembi yriwacaisuus ja parembi ahkeruus, ennen kuin kiwi monesta ylsarasta, niin myös lapsen sydän monista neuwoista wihdoin pehmitetuyi tule. Sentähden älkät ajatelco niincuin te paljalla teidän haluttomalla tygöpuheellanne: Lapsen / oleat siwiästi /

wiässi / jota kin erinomaisista heidän tyköns
 toimitta taidaitte. Jos te tahdotte
 saada heitä hurscaivi, niin ruweteat pa
 remin heidän ylöscastwattamisens työhön,
 johdattain heitä Jumalan tykö; niin on teille
 Ferta cunnia Jumalan ja hänen pyhäins edes
 suta olewa, Amen.

X. Luca.

Cuinga Wanhemmat lapsians atrian
 aicana neuwoman pitä.

Calmas aica, joca palxi aamua ja ehtota las
 sten neuwomiseen erinomattain sopiwa
 nen on, on atrian aica / jonga edellä me ike Ps.
 147. nä n rucoilemme: Jumala ei mielisty
 hewoisten wäkeröyteen / eikä hänelle kel
 pa miehen sääriliuit. Jos ei hän mielisty
 miehen jaariliuihin, ja ulcouaiseen ruumiin
 wäkeröyteen, niin ei mielisty hän myöskän
 siihen, että lapses syömisen ja juomisen cautta,
 wäkeröyxi, suurixi ja lihawixi tulewat. Mutta
 mihingä hän mielisty, osotetan cohta sen jäl
 ten, cosca se feijo: Mutta hänelle kelpa
 wat ne / (ja niin erinomattain lapses) joca
 häändä pelkewät / ja joca hänen laupiu
 teens uscaldawat. Sentähden pitä Wan
 hembain oikeudella, silloin, cuin he omains ruu
 min

min wahrenudeyi rawindota andawat, myös
 niin laittaman, että he sen sisällisen ihmisen
 puolesta wälkewi tulisi ja wahrenustit.
 Jos te nyt syötte eli juotte/ sano Pawali,
 taicka mitä te teette/ niin tehkät caikki
 Jumalan cunniaxi. 1. Cor. 10. v. 31. Mutta
 eikö se caiken muun seasa ole syöda ja juoda
 Jumalan cunniaxi, koska Wanhemmat syö-
 misen ja juomisen alla ahkeroiķewat, hänen
 P. nimens pelco omainis sydämijn terwellisen
 neuwomisen cautta istutta, ja ruumin ohesa
 myös sielusta huolda piķawät.

2. Mitkä neuwot täsä sopiwat, taita joca-
 nen iķe peränajattella, eli myös tästä lyhykäi-
 sestä johdatuyesta iķellens peränajattelemu-
 xeen tilan otta. Wanhemmat taitawat l. näin
 sano: „Kackat lapset, tiedätkö te ke-
 nengä tykönä te ruualle käytte? Mikät meidän,
 päällem cakoco: me olemme alnoastans,
 pöydän walmistanet; Se oikia rawiķia on,
 se armollinen Jumala, joca meidän palvel-
 luxem cautta on andanut sen teidän eteenne,
 panna. Tundecat se nōyrydesä ja camah-
 tacat teitän, ettet te, koska te rawitut olet-
 ta, Herrra teidän Jumalatan unhoda, ja
 händä kiķttämättēmydellä coħtele.

3. II. Taidaiķit Wanhemmat, joille se
 racas Jumala suo oikia atriata piķä, toisella
 Ferralla näin sano: „Kackat lapset, te,
 istutte täsä pöydän tykönä ja syötte sydäm-
 E 5 menne

menne halun jälken; ajatelcat siinä sinus, „
 cuinga monda kōyhäin ihmisten lasta näijä, „
 säns caduilla lähwät, ja yhtä cappaletta, „
 cuima leipä ekivät, jota wastan Jumala, „
 teille ilman caiccia teidän waiwatan tämän, „
 on andanut eteenpanna. Millä oletta te „
 sen muiden edise ansainnet? Millä kijtöl- „
 lisudella Jumalata cohtan tahdotte sen tu- „
 ta? Tietkät rackat lapses, ettei tämä il- „
 man sytä tapahunut ole: Jumala tahto „
 teitä sen causa ystämällisesti tygōns wetä, että „
 cosca hän teille enämmän hywä, kuin muille „
 osotta, te myös enämmän kuin muut tätä „
 hänen laupiuttans teitä cohtan pyhäns rackau- „
 des ja lapsillises cuulliaisudes tundisitte.“

4. Toisella kerralla taidais tämä olla
 heidän puhens: Rackat lapses, ruoca on ca- „
 torainen, mutta tietkät mitä Herrasano „
 Joh. 6: 27. Tietkät ruoca / loca ei ca- „
 to / waan loca pyhy ijancaicikiseen elä- „
 mään. Tämä ruoca on Jumalan B. Sa- „
 na. 1. Pet. 2: 2. Christus Iesus itse „
 Joh. 6: 33. 2c. Andacat tämä ruoca olla „
 teille paljon maliambi ja otollisempi, kuin se „
 jonga te nyt nautisette: sillä sen cautta tule „
 teidän sielun ijancaicikiseen elämään wabroi- „
 steturi. Multa Christillisiä ajaturia taitan ot- „
 ta Joh. 4: 34. Luc. 14: 15. Uruuas on „
 se / joca syö leipä Jumalan waldacun- „
 nas.

nas. Matth. 8: 11, 12. Ja monesta muusta P. Raamatun paicasta.

5. Jälken ruan, koska lapset andavat Vanhemmille kättä, taitaisit he näin sano: Rakat lapset, nyt annatte meille kättä:, mutta älkät sitä unhoittaco, että te nyt ja, aina sille rakkaalle Jumalalle teidän sydäm:, menne annatte. Vanhemmille tu'ewat kä:, det, Jumalalle sydän 2c. O racas Christi! cuinga monda hywä liicutusta, sen callaisten pöytä puhetten kautta, Jumalan hengellä, teidän ja teidän lastenne sydämihin ylös herättäim! Se olis kyllä ois tein Jumalan cunniani syöty ja juotu. Sen callaiset puhet taidaisit, niineuin hedelmällinen sade, autta, ettei lapset, niineuin orjantappura=pensat, waan niineuin otolliset öljypuun=orat, pöydän ympärillä seisoisit. (cako myös seurawaisen XI. Lugun loppua.)

6. Coetelcat minun puheitani rakat wanhemmat; ja koska teidän sydämenne teille sano, että ne oi'iat owat, niin rucoilen minä, älkät niitä pois heittäkö. Jos ette taida aina, niin taidatte cuitengin usiasti taincaldaisia hartauria edesänne pitää. Niin on JEsus teidän cansan täällä maan päällä, ja te oletta wihdoin hänen cansans istuwat pöydälle ijancaikises elämäs, Amen.

XI. Lucu.

Cuinga wanhembain saarnan jälken/
erinomattain Sunnuntaina / lap=
sians newoman pitä.

Wihdoin taitawat myös wanhemmat, jos
ei caicfina aicsina, cuitengin Sunnun=
taina, cosca he saarnan cuullosta tulewat,
isellens tilan otta pyhällä newomisella omians
tehoittaman. Sananlaskus sanotan: Rau=
ta pitä lyötämän / niin caurwan kuin se
lämmiin on. Sen sorwitan minä tällä erällä
näin: Rauta on se cowa ihmisen sydän, (e=
rinomattain lasten) tuli on Jumalan sana/
Jer. 23: 29. Cosca lapset tämän lanan cuu=
lewat, owat he nijneuin lämbymät wielä tä=
stä tulesta: Silloin pitä Isä ja äiti, joiden
sydämmelle heidän omains parahus oikein län,
jällens nijneuin wosara sen päälle lyömän, ja
niin pytämän sydändä uudesta pehmiäxi teh=
dä. Jocainen wanhin tietä parahin, mihin=
gä heidän lapsens taipunet, ja millä synneillä
he erinomattain raseautetut owat: Cosca he
nyt Kircosa yhden newoon cuulewat, pitä
heidän sen saman erinomaisesti omains pääl=
le sorwittaman: Ja taitawat he ike asian,
ja awun eli wian asianhaarain jälken, cuit
Jumalan sanasa ylistetän eli uhdellan,
näin sano:

2. Racket lapset! te oletta cuullet, mi-
 tä Jumala teille kirkosa on laskenyt: Te
 tiedätte, cuinga te tähän asti oletta tottu-
 net tekemän: Jos ette täsledes ihänne-
 paranna, niin tämä sana tule teille cado-
 tuxeti, ja teitä tänä päivänä duomike, niin-
 cuin teidän autuaxi tekiän ike Joh. 12. sa-
 no: Jos ette meitä eikä teidän saarnaitan,
 taida soimata, waan Jumalan edes pitä,
 teidän waikeneman 20. Tämä olis, sanaa
 teroitta / ja huonettans Jumalifesti hal-
 lita. (cako myös tästä 6. Eug. S. 6.) Eikö
 se olis yxi toivotettava Sunnuntai työ?
 Eikö Jumala ja caicki P. Engelit riemulla
 cuuldellis sencaidaista pyhä neuwo?

3. Ujatelcat mikä ulosfanomatoin wa-
 hingo sen laiminlyömisestä seura; ja jos et
 Jumalalle ole syhtä sitä oikeudella teildä,
 racket wanhemmat, waalla? Eistä tule ka-
 sten ja sitten wanhembain tykönä yxi bit-
 muinen Jumalattomus: Ja ehkä Jumala
 heille paljon anda saarnata laistans / niin
 se luetan cuitengin muicalaiseri opiri
 Jos. 8: 12. Ja cuinga taita se muutoin olla?
 Wanhemmat ajawat lapset ilman waalistu-
 sta kirkoon, cosea heidän cuitengin olis pi-
 tänyt heille edespaneman, ennen cula he
 poismenit, sen erinomaisen Jumalan läsnä ole-
 misen, jonga wotmasta hän kirkosa läsnä on, ja
 heitä neuwoman, sitä saarnattua sana niin
 wasta

vastaanottaman, niinkuin ihē Jumala heidän
 cansans puhuis: Johonga heille taidais
 sopia ne sanat, kuin seisoivat Matth. 10: 20.
 2. Cor. 5: 20. 2c. Sitten, koska he jälkensä
 palajawat, ei tahdo he enā cako est cuulla si-
 tā, kuin kircosa puhuttu on; sitä ei taida
 muuta seurata, kuin unhoittaminen, ja nämä
 māt myrkylliset aiatuset, jotca salaisesti tun-
 gewat ihēns sisälle nuoren sydämeen: Tā-
 mā on yri muucalainen oppi. Jos. 8: 12. 33
 joca ei nyt enā tavallinen, eikä niinkor. 33
 flasti tarpeellinen ole; muutoin ei ainoastans,
 Saarnamiehet sitä puhuisit, waan myös,
 wanhemmat neuvoisit, ja tekisit myös ihē-
 sen jälken: Ei se taida olla niinkor. 33
 nen, että sen jälken niinkor. 33
 ole yhtä hengen waara siinä 2c. 33

4. Sen kautta tulewat lapset ja waat-
 hat turhixi sananpuhujiksi / Jac. 1: 22.
 euulewat monda saarna; menewät niinkor.
 ta pois, lyöwät yhden, toisen jälken tuuleen;
 luulewat, että kaikki on hywä, ja niinkor.
 pettawät ihēns Jac. 1: 26. Ja se tule
 wanhembain laiminlyömisestä, jotca ei nuo-
 rudesta ole paremmin Kirkonkäymistä ja Ju-
 malan sanan cuullemista lasten sydämiin pai-
 nanet, eikä sitä, kuin kircos eteenpanttu on,
 heille tervittanet.

5. Jannamāt owat ne oiklat meidän Kirc-
 kom ja Echristillishdem haawat, jotca pitää a-
 wetta-

wettaman; Sillä se on yri hyödyllinen ja tarpelinen työ; mutta vielä hyödyllisempi niistä sita ja paranda. Tässä huocawat cuca ties monda tacaperäistä wanhinda: Ja sanowat: Sen tehdän se hywä Jumala! wastaus. Ei! teidän pitä myös jotakin sinä tekemän. Teidän pitä istuttaman ja castaman / ja Jumalan pitä andaman castwon 1. Cor. 3: 6. Mutta te tahdotte caicki lykätä Jumalan päälle, joca on yri julkinen ajattelemattomuus. Ette taida sano, että se cuin te tässä cuullette on wäärin ja mahdotoiti; Ja pitä teidän siis myös tunnustaman, että se on ainnoastans yri wastamatoim laiminlyöminen; Mutta sen on se kistwas Jumala kerta teidän suurexi wahingorene teille osottawa, ettet te paljon hänen sanans ja cunnians perän ole kshynet.

6. Nyt rackat Christityt, minä rucoillen teidän ja teidän omainne ijancaickisevi parahudexi, parandacat teidän tässä; ja andacat aatriat, (erinomattain Sunnuntaina) ei ainnoastans teidän ja teidän omainne ruumille walmistetta, waan syöläät niin, että teillä pöydälle cansanne on elämän leipä, JEsus ja hänen sanans. Oleat niincuin ne puhtat luondocappalet, ja cosca teidän suunne luonnollista ruoca pure, niin andacat teidän sielunne sitä hengellistä ruoca mäcehtiä: Että niin ruumis ja sielu rawoluxi tulis. Cosca te iloihet

iloihette, että niin monda lasta teidän pöytä-
ne ympärillä istuvat, niin ajatelcat siinä siwus
teidän Wapastajanne sanain päälle Luc 22: 21.
Etko / minun pettäjäni käsi on minun
cansani pöydällä; ja tuskat, jos myös näi-
den teidän lastenne seas, jotea teidän cansanne
pöydän tyhönä istuvat, jocu pettäjä on, joca tei-
dän laiminlyömisenne kerta Jumalan edes
ilmoitta, ja andacat myös nämät ajatukset
olla yri lehoitus, yriwacaisudella tekemän, mi-
tä näinä luguissa puhuttu on.

XII. Lucu.

Quinga wanhembain jo lapsudesta os-
mans tyhönä neuwomisella hywän
ylöscaswattamisen alcaman pitä.

Mitä nyt aicaan tule, jona wanhembain
lapsens, neuwomisella Herran tygö, pitä
johdattaman, niin on se nuoruus; sillä sil-
loin on sydän soweijaisin tawutta. Cosca ih-
minen sen iälken, niincuin hewoinen suikilla
suusa, pitä ajettaman, ja tuskien sittengin (eli
ei ensingän) anna ishäns wetä Jumalan tygö,
niin taita se nuorena niincuin langalla ta-
pautua.

2. Lapsset werratan nuoleen / yhden wa-
kewän kädesä Ps. 127: 5. Sillä ni,ncuin
nuoli yhdeldä, joca jouhe hallise, taitan päättä
siune ja tänne, niin taitawat myös nämät
ymmärtä

ymmärtäväisillä vanhemmilla, mihingä ne pitävät taitutetuiksi, ja Jumalan armon kautta johdatetuiksi tuleman; jota vastaan he sitten niincuin suuri hirsi eli malca taituttamata jäävät, ja tuskin suurella työllä ja voimalla taitavat hyönteeseen saatetuiksi tulla. Nuorna ovat lasten corwat ohuet; Vanhembana tulevat ne pariksi, ettei he cuulla tahdo: Paiksi sitä jos he nuorudesa ovat pahuteen tottuneet, niincuin taitavat he sitten tuskin siitä lacata.

3. Jos vanhemmat näkevät, että lapset nuorudesa ottavat lusican eli weigen wassembaan kätteen, niincuin ei he sitä sallii, waan panewat sen oikiaan; camahtoyens, ettei he sitten muuttumattomasta tawasta wasenda kättä oikian siasa pidässi. Jos joku tahdois tästä edeswetä ja sano: Lapsi on wäihäinen, ei se ymmärrä vielä, mihingä kätteen se weigen paneman pitää; Kyllä se sen oppi, sitte cuin se wanhari tule: Eikö Jsa tähän wastais: Jos ei minun lapsent nyt siihen opi, niincuin se tuskin wanhana taita tapans muutta. Nyt on aia, eitä minä sen pahan tawan ennästän. Ja, rackat vanhemmat, ei ainostans tätä, waan myös caickia muuta paha. Allat ajatelco: Wieleä on kyllä aica. O ei! Niincuin lapsi tottu nuorudest / niincuin et hän siitä luowu wanhenduesa / sano se wisain Cuningas Salomo Can. Last. Kir. 22: 6.

4. Esimerkit seisowat meidän filmäim ee

des. Tämän yhden tahdomme ainostans
 tässä edestueda: "Ennen oli yxi Isä, jos-
 ca sallet poicans tehdä caicfia paha; sitten
 ei tainut hän endä händä hillitä; Hän tes-
 ti yhden pahanteon toisen jälken, sihenasti
 että hän ajettin pois maasta. Wähä sen
 jälken laitti tämä paha poica ikens yhteen
 wäähäiseen mekään, Caupungin lähillä; ja
 kukui Isäns sinne puhellens, että hän wies-
 lä ferta ennen loppuans olis hänen hywä-
 sti jättänyt. Cosca Isä tule, osotta pois-
 ca hänelle suuren tammen, ja läste, että
 hän sijtä wäännäis wiikan. Isä sano: Se
 on minulle mahdotoin asia, en minä tais-
 da sitä notkista, ja jos minä sen wielä not-
 kista taidaisin, niin se särkyis cuitengin ricki.
 Sen päälle sanoi poica: Niin tehtät siis
 minulle wiika yhdestä raipasta. Cosca tä-
 mä oli tehty, sanoi poica: Minun Isän,
 cahocat, cosca minä yxi piscuinen wesa olin,
 olisitte myös tainet minun notkista ja tainout-
 ta tahtonne jälken; nyt olen minä pahus-
 desani wahwistunut: Ei kengän taida mis-
 nua tainoutta, en minä taida ikelän sydän-
 dän notkista: pahuus on tungenut ikens
 caicfijn minun suonini ja werenpiaroihini;
 en minä taida sijtä luopua, ehkä minä wies-
 lä Bõwelin käsijn tulisin. Sentähden pitä
 minun päätoxyi tälle palcan andaman, teis-
 dän lapsenne ylöscaiwattamisen edestä. Sits-
 ten pani hän wiikan Isäns caulaan, ja hirt-

tä hänen lähimmäiseen tammeen. Mingä²²
 ealdainen työ, senaldainen palckä.“ Sen
 päälle tarcoitta myös, mitä hyri poica, cosca hän
 hirsiuuhun wietin, corkialla äänellä huusi:
 Ei minun pahateconi saata minua hirteen,²²
 waan minun wanhembani, jotca ei minun,²²
 nuorudesani ole minua paremii caswattanet,²²
 ja neuwonet.

5. En minä taida tähän jättä panemata,
 mitä hyri Zumalinen mies, yhden pensaan ca
 helemises, johon Huonen, Isändä nimens,
 vuosilugun, ja muita Bookstaweja Kirjoit-
 tanut oli, terwellisesi näin muistutta: “Ca
 hocat, mitä te siihen heickoon ja pieneen pens,²²
 saaseen oletta piirtänet. Euinga se hänen,²²
 cansans caswanut on, niin että nytkin tei,²²
 dän kätenne sen päälle tuta taitan. Tehlät,²²
 myös niin teidän lastenne cansa, cosca he,²²
 wielä nuoret ovat. Teidän kieleenne pitä,²²
 olemän jalo Kirjoittajan kynä Ps. 45: 2.²²
 Zonga cansa te heidän ydämmeens Zuma,²²
 lan Käskyt rackauden arwuihin, ja wihan,²²
 syndiä wastan Kirjoitta mahdatte. Mitä te,²²
 lapsudesa oletta Kirjoittanet ja heidän mieleens,²²
 painanet, sen te sitten saatte heisä lufia ja,²²
 hawaita. Monille Wanhemmille ovat hei,²²
 dän lapsens hyri Kirja / Josa on ulco ja si,²²
 säldä Kirjoitettu walituret ja huocauret,²²
 ja woi Hes. 2: 10. Minä tahdon sano: he,²²
 cuulewat, hawaitkewat ja näkewät heistä,²²
 S 2
 ” pal

„ paljasta sydämen surua; mutta he mahtawat
 „ isians nuhdella, koska he pahendamai el-
 „ la puhella, pahoilla esimerkeillä, ja peh-
 „ meydellä, niin myös hyvän curiturven lais-
 „ miushömisellä, pahuden heihin sisälle paina-
 „ net ovat, joca vähittäin heisä uloscasta-
 „ nut ja viimein sammuttamattomaxi tullut on.
 Kirja on silloin surkia cakella, waan ei cuitergan
 muutettava, sillä se cuullu myös täsä: Mitä
 kirjoitettu on, se on kirjoitettu. Nyt rackat
 vanhemmat, jos te vanhudessa tahdotte jos-
 tain hywä lusia, niin kirjoittacat nuorudessa
 jotakin hywä lastenne sydämiin. Jos lapset
 tähdellisēs ijäsä pitää Jumalalle ja teille hywä
 hedelmätä candaman, niin cakocat, että te
 aicanans heidän pellostans ohdackeet ylöstem-
 matte, ja hywä siemendä siihen kylwätte: jos
 honga Jumala siunauxens andacon! Amen.

XIII. Luce.

Josa opetetan / että erinomattain lap-
 set nuorudesta

I. Jumalan pelcoon neuvottaman pitää.

Nyt tahdomme muutamat wisit asian haa-
 rat Christillisille vanhemmille edespanna,
 joihinga he heidän omians erinomattain neu-
 woman pitää; ja niincuin Herran pelco on
 wisauden alcu **W. III: 10.** Niin aliamme
 syystä neuwomisesta Jumalan pelcoon.

Lama

Tämä on yri caunis seppäle ihmisen pääsä; mutta jos se pitä waahain pääsä cucoistaman, niin pitä se nuorudesa yhteen palmicoittaman ja heidän päällens pandaman.

2. Mingätähden ovat meidän Esi-Isäm, sen ensimmäisen rucoyren, kuin he ovat lausillens opettanet, andanet tämän olla: **Belekä Jumalata minun racas lapseni / sillä Jumala näke caicki.** Ilmän epäilemätä ovat he tahtonet sen cansa osotta, cuinga H&Kran pelco lapsudesta sydämmeen istutetaman, ja sitten, jota edemmä, sitä sywemmäldä painettaman pitä.

3. Se on tavallinen, että suurten H&Kran lapset usein kehdoisa kiblaturi tulewat; mutta se tapattu niin enemitten Christiwil lasten cansa: Ja taitan se sama, kuin Simsonista seiso Duom. Kir. 13. v. 7. myös heistä sanotta: **Että he ovat H&Kralle kiblatut äitin cobdusta.** Sillä cohta kuin he ovat tulleet päiwän walkeuteen saotetan he siinä P. castesa sen calliin ylijän Jesuren tygö. Mutta Wanhemmat terijit myös hywin, jos he hei: lapsudesa morsiamen toimittaisit, joca Jumalan pelkopi cikutan. Lapsia uscotetan tyllä muutoin valjon morsiamesta ja yliästä, ja sanotan, cos a jocu nuoricaunis ihmisen nähdän: Minun lapseni, tämän pitä oleman sinun ylkäs eli morsiames. **Orahat Wanhemmat, se olis parempi, jos**

§ 3

te heille,

te heille, heidän oiklan ylkäns ja morsiamens eteen panisitte, ja näin sanoisitte: "Minun
 "racas lapseni, sinulla on jo yriylkä, joca on
 "Jesús Kristus; minä olen myös jo kih-
 "lannut sinun yhdelle morsiamelle, joca euku-
 "tan Jumalan pelwoyi. Eako, ettes miu-
 "den cansa pida, ja niin lupauistas tälle rac-
 "kaalle yllälle, ja uscollisuuttas tälle callijlle
 "morsiamelle järkähytä 2c.

4. Jos te tahdotte tletä sitä, joca nuoru-
 desa näin racasta, ja sydämmesäns igens kih-
 la, niin euulcat, mitä wissas mies ihestäns
 sano Wis. Kir. 8. v. 2. Sitä (nimittäin totis-
 sta wiissautta Jumalan pelwoon cansa yhdi-
 stettyä) minä olen racastanut / ja ehiinyt
 händä hamasta minun nuorudestani /
 ja ajattelin händä otta minun morsia-
 mereni / sillä minä olen ruwennut raca-
 staman hänen cauneuttans. Eikö nämät
 ole caunit sanat nuorelle wäelle? O te racat
 Wanhemmat, osottacat siis teidän omillen oi-
 lein tämän racan morsiamen ihana easwo:
 euwateat heidän eteens hänen corckia sucuns,
 hänen rickaudens arwo, ja hänen corckaudens
 eunnia; mitämar, he racastawat händä.

5. Puhutelcat tällä eli muulla tarwalla hel-
 tä: "Cosca jocu igens lerta kihlannut on,
 "ei huolt hän sitten tolfesta. Nyt racat lap-
 "set, te oletta jo kihlatut Christuren, ja hä-
 "nen racan tyttäreus, Jumalan pelwoon /
 canja;

eansa: Jos nyt maailma ja teidän lihon ja
 weren teitä muiden eansa sita t. h. ovat, (jota
 nämät kyllä aicovat, niistä usein, kuin he teis-
 tä yllättävät siihen, kuin on Christuren miels-
 dä ja sanoja vastaan) niin aiatelcat näin: „
 Meille on jo yri ylkä, meille on jo yri mo- „
 fian, jotca molemmiin puolin ovat ihanat „
 ja caunit: Se olcon caucana meistä, että „
 me isem muiden eansa sitoisimme, ja sen „
 tehdyn liiton särkisimme re. „ Ei se suingan
 nuorten sydämmisä ilman hedelmätä ohje
 menis, waan H. E. K. Ra Jumala ylös herättäis
 heidän tykönsä jencaltaitten neuwoin cautta
 peränajattelemisen, josa he, jota edemmä, sitä
 enämmiin wahwisteturt, ja syndiä vastaan so-
 timan soptwaisimmayt tulisit. Jonga heille
 J. E. sus lainatcon. Amen.

XVI. Lucu.

Mikä Jumalan pelco on / ja euinga
 lapset siihen pitä ylisepuhuttaman.

Mutta että wanhemmat tämän sitä paremmin
 omillens edespanna mahdaisit, kysym-
 minä syystä: Mikä Jumalan pelco on;
 ja vastaan: „ Että se on yri cunnian oso- „
 tus ja pelco Jumalan jocapalcas läsnä ole- „
 misen ja pyhäin caswain edesä; jonga caut- „
 ta ihminen carttawaisesti waelda, eikä pyh- „
 dä pienindäkän paha tehdä, ehtä hän wielä „

1000 kerta wacuutettu olis, ettei yriskän eläs
 wä sielu hänen töitän ymmärtäis eikä hä-
 nen juonians hawaitis, ei cuitengin pie-
 nimbängän wääröteen suustu; mutta sitä
 wastan ahkeroiße isens caikkita pyhittä har-
 joiturißta, ainoastans sentähden, että hän
 ajattele, isens seisowan hänen Isäns, sen
 calckeln korkeiman Jumalan, caswoin edes.
 Tämä eusutan Jumalan pelwori. Mi-
 kä nyt on peljätä Jumalata? Wa-
 staus: Minä ajatella seisowans sen pyhän
 Jumalan caswoin edes, ja sen caldasses tut-
 tistelemures caikkia paha wälttä; ja sitä wa-
 stan ahkeroitta caikkia waelda Herralle mie-
 llsuosioyt.

2. Tämän leuku Raamattu muutoin
 waelda Jumalan edes. Luom. Kir. 17. v. 1.
 Josja ei mitän muuta, kuin ny hursecas elä-
 mä seurata taida. Sentähden somitta Ju-
 mala tämän yhteen, cosca hän Abrahamille
 sano: Minä olen Jumala Caikkival-
 dias/waella minun edesäni/ ja ole waca.
 Ja ettei Abraham ole tätä Jumalan muistu-
 tusta sydämmestän polslaffenut, andawat
 hänen sanans Luom. Kir. 24. v. 40. tletä:
 HERRA/ jonga edesä minä waellan/
 lähettä Engelins sinun cansas; ja teke
 sinun matcas onnelliseyi. Ja, että ne
 V. Patriarchat, tällä tavalla puhens lapsil-
 lens usein edespannet owat, näemme ynnä
 muiden

muiden seasa i. Mos. Kir. 48. v. 15, 16. josa
 Israael Josefille sanonut on: Jumala/
 jonga castwon edes minun Isäni / Abra-
 ham ja Isaac waeldanet owat / sunat-
 con näitä nuorucaisia. O Jumala, josca
 nämät sanat aina nuorudesta meidän corwi-
 sam solsiwat: Minä waellan Jumalan e-
 des: Minä istun Jumalan edes: Mi-
 nä ajattelen Jumalan edes xc. O! mikä
 Jumalainen elämä siinä jearais:

3. Mutta cuinga, ongo se myös niin, et-
 tä minä Jumalan edes seisoa, istun, puhun,
 ajattelen? Ja, siihen tahdon minä wanhem-
 bia johdatta, että he sen lapsillens oikein jal-
 lens edespanna taidaisit. Cuinga sano Ju-
 mala Jer. 23 v. 23. Engö minä ole Ju-
 mala / joca läsnä olen / sano HERRa /
 ja en ole se Jumala / joca caucana on?
 Luulletcos / että locu taita hänenns niin
 salaisest kätke / etten minä händä näe?
 sano HERRa: Engö minä ole se / joca
 täytän taiwaan ja maan / sano HERRa.
 O andacat lasten tämä uleoa oppia. Sano-
 cat: Cuinga pitä minun Jumalasta ajattele-
 man? cuca ties niincuin siinä, joca oinoastans
 ylhällä Tatwas on, ja caikkein tähreim ylise
 minusta on eroitettu; tosin, rackat Wanhem-
 mat, niin taita kyllä moni ajatella, jolle
 Jumala tahto tällä kofomyrellä todista: En-

gö minä ole se Jumala / joca läsnä olen?
 Cuinga läsnä? Niin läsnä ja lavembänä, cun-
 te ištärne oletta. Sillä hänesä me eläm-
 me / liicomme ja olemme. Eite taida
 sydämeenne nähda, mutta Jumala näe
 haman teidän sydämeenne pohjan: Ja / hän
 coettele sydämet ja munascuut / Ps. 7.
 v. 10. Minulla on nyt Jumala, joca läsnä
 on, ja ei caucana ole. Eikö se ole palion,
 cun Dawid sano Ps. 139. v. 4. Ei ole sana-
 can minun kieleni päällä / jota et sinä
 tiedä. Ja cuitengin, sen pahembi, niin
 paljon turha ja petollista puhutan, ehkei pie-
 nindäkän sana ole, jota ei se suuri Jumala
 cuule ja tiedä: se on: taida täydellisesti ulos-
 tutkia, cuinga se ihmiseidä ajateldu on. Jotca
 nyt kielen sühcen totuttawat, eikö niistä pi-
 däs sanottaman, että he Jumalan unhoittawat.

4. Nyt ractat Wanhemmat, ettet te myös
 fencaldaisia lapsia ylöscastwattais, ja heidän
 tähtens cowa tiliä ja wastausta päälle me-
 däs; niin teroittacat nämät sanat teidän o-
 millenne nuorudesta, että ne heille aina, niin-
 cain Eriwi sydämen päälle, macawat: Luecat
 heidän edesäns usein, mitä Laban Jacobille
 sano 1. Mos. Kir. 31. v. 50. Ei ole ketän
 täsä meidän cansam / mutta cako Juma-
 la on todistaja minun ja sinun waiheellas.
 Neuwocat heitä, että, jos he wielä caitein
 salaisimmas paicas seisowat, he aina näin
 ajat-

ajattelit: Ei täsä ole yhtän ihmistä minun cansani / mutta Jumala on todista ja minun ylitzeni: Se Jumala, joca läsnä on / ja ei caucana ole. Ei kengän näe eikä tiedä / mitä minä teen eli ajatelen / mutta Jumala on todista ja minun ylitzeni. Totuttacat heitä, joca tapah tu, cosea te sen heille usein ja lehoittawaisesti edespanette, caicfisa puheisa ja toisa annatte tämän olla heidän ensimmäisen aiaturens: Tämän on Jumala näkewä / tämän on Jumala cuulewa: Ja, tosin, sen on hän tezewä. Mutta cuinga moni nuori, (ja myös sen pahempi wanha) mahta sen päälle ajatella: tuskin sadan seas yri; O! yri häptällinen Wanhembain laiminlyöminen!

5. Sinä sanot: He owat lapset, ei he sitä ymmärrä; mutta minun rockani, älä wasta heidän tyhmydens edestä. Syr. 30. v. 11. Sinä sanot: ei he sitä ymmärrä; mutta minä rucoilen, sano minulle, culinga wonda hetke, ja cuinga suuren wireyden olet sinä käyttänyt, että he tämän suuren työn oppisit? Älä sano cuitengan, että tämä asia turha on; alota se ensist oikein, niin sinä sitten coettelemuksesta olet toisii sittä päättävä.

XV. Luce.

Muutamain Wanhembain esimerkit
Raamatusta / jotca lapsians Jumalan
pelcoon owat neuwonet. Niin myds
yhden esteen edeswetämys.

Ne jaloimat esimerkit, cain mina Christilli-
sille Wanhemille Jumaliferi jälken seu-
ramiferi täsä Jumalan sanasta eteenasetta
taidan, on Dawid / ioca pojallens Sa-
lomolle 1. Chron. xiv. 29. v 9. ncia puhu:
Sinä / minun poican Salomo / tunne
Isäs Jumala / ja palwele händä cai-
kest sydämnest / ja hywällä mielellä:
Sillä HERRA tutkistele caicki sydämet
ja ymmärtä caickein aiaturet / jos sinä ehit
händä / niin sinä löydät hänen / jos sinä
hyljät hänen / niin hän hyljä sinun ijän-
caickifest. Minä tiedän, että tämä neuwo
caickein Jumallisten vanhembain sydämille
kelpaman pitä; Mutta rackat, muistacat tä-
sä sitä teroittamista, josta minä 6 lusus 5. 6.
maininnut olen. Selittäkät teidän omillen,
mikä se on, hyljätä Jumalata: nimittäin,
hänen sanans ja pelcons silmain edestä pois-
panna. Ja cosca he jotakin paha tekewät,
niin edespitäkät heille nämät sanat, eli anda-
eat heidän sano ne teille: sillä se on cohtulli-
nen, että he ne tietäwät, ja sanocat sitten:
Jos sinä (hän, te,) niin edespäin aina teet,
luulecos

luusetkos että Jumala sinusta lucaa vitä?
eli että sinä hä en niin löydät? jos sinä niin
edes pyyrit, ja Jumalan aina hyljät, niin
hyljä hän sinua ijancakifesti, josta sinua Ju-
mala warielcon!

2. Toinen caunis esimerkki on teille To-
bian kirjan 4. v. 6. josta se wanha Isä To-
bias pojallens sano: Caickena sinun elin-
aicanas pidä Jumala silmäis edesä ja
sydämmesäs / ja carta / ettes mihingän
syndijn mielisty / ja Jumalan käskvä wa-
stau tee. Sanocai minulle, taitaisingo
jocu aica autuallisemmin culutta, kuin tain-
caldais neuromises? Vane tähän työ-
(v. 23.) josta hän sano: Minun poican /
me olemma tosin löyhät / mutta me
saamme paljon hywä / jos me Ju-
malata pelkämme / wäldämme syndiä /
ja teemme hywä. Nämät sanat taitawat
erinomattain tohyät omillens edespitä: mut-
ta riccaat taidajit sijtä tilan otta näin puhua-
rens: „Minun lapseni, caicki kuin minulla,
on, (waicka ei wanhemmat hywin tee, jos he
lapsens wiisaiyi tekewät, että heillä muider
edise jotain on) ja sinä minulda kerta olet,
saapa, tule sinulle kirouyxi, louctaus, ki-
weyi, pauloyi, myrkkyi, ja rutoyi, jos et,
sinä sijnä siwus pelkä Jumalata, ja pitä,
siuun kerta surulla tämän ylönnandaman ja,
pelwolla ja wapistuyella poismenemän;

Sillä niin kån se wimein caikkille / jotca
 ihellens tawarata cocowat eli omista-
 wat / ja ei ole rikkaat Jumalasa Luc. 12.
 v. 21. Mutta sitä ei taida yrillän olla, waan
 „ se, joca Jumalata pelkä.

3. Tästä taita jälleens jocu edestwetä :
 „ Nuoruus on luonnosta iloinen, ja ei taida
 „ niin Jumalan pelkoon cautta anda ihäns
 „ ikeseen kiinnittä. Waslaus: Ja, nuoruus
 on iloinen, ja sen suo helle se racas Jumala
 kyllä: cuikengin sano Salomo Carn. Kir.
 II. v. 9. Illoike nuorucainen nuorudesas /
 ja anna sydämes iloinen olla nuorudesas :
 tee mitä sinulle on otollinen. Mutta nuo-
 ruden luonnollisella ilolla ei pida sen Jumalata
 tomuutta caunisieldaman. Sentähden rane
 Salomo cohta nämät sanat tugö samasa war-
 sytä, ja tiedä / että Jumala caickein näi-
 den tähden sinun duomion eteen asetta.
 Cuulcat tästä, ja oppicat te Vanhemmat,
 ettei ainoastans vanhain tule ajatella wimeis-
 sen duomion päälle, waan myöskin iloisten
 nuorucaisten ja neikyitten; ettei he niin iloi-
 set olis, että he Jumalan ja hänen pel-
 eons unhoittawat.

4. Yhtä leicki hetkiä ei taita lapsilda kiel-
 dä; mutta se pita heille hywällä neuwomisel-
 la salittaman, erinomattain, coseca he jotakin
 ymmärryelle owat tulleet, ja näin heille sa-
 nottaman: Leikkikat rakkat lapset, mutta äb-
 tät

Kät unhoittaco , että Jumala myös läsnä on ;
 oleat iloiset , mutta tietkät , että Jumala cais
 fen tämän tähden on teidän duomiolle waatis
 wa 2c. Ettei nämät minun sanani ole , olet
 ta te jo euullet. Sillä Salomo / cosea hän
 nuorucaisen iloita salli , tahto , etiä hänen ties
 tämän ja ajatteleman pitä , että Jumala hän
 nen caickein näiden tähden duomion eteen a
 setta. Ja ei taida siis wäärin olla , että mi
 nä tämän wanhemmille mieleen johdattanut o
 len , että he sen jälleis omainis eteen asettaisit.

5. Ja , cosea wanhemmat jongun lauset
 tykönä erinomaisen hown luonnon ymmärtä
 wät , pitä heidän ennen caicfia sen ystävälli
 sillä sanoilla siheen totuttaman , että , cosea
 sen weljet eli sisaret ylöu iloiset ovat , eli myös
 sopimattomia asioita tekewät , eli puhu
 wat , se silloin näillä sanoilla heille puhuis :
 Tietkät , että Jumala caickein näiden tähden
 teidän duomion eteen asetta ; eli se , cuin pas
 hoin heildä tehty on , wanhemmikens ilmoitta ;
 ja teke niincuin se Jumalinen Joseph , joca
 ilmoitti Isällens mitä paha-sanomata
 hänen weljistäng euullui 1. Mos. 37. v. 2.
 Jonga , että se cohtudella tapahtu , ja ettei
 yhtän eripuraisuutta heidän wälilläng nousse,
 ymmärtäwäisten wanhembain tule toimella
 ennättä.

XVI. Lucu.

**Muutamia B. Raamatun esimerkit Jumalissa lapsista / joita vanhem-
bain pitää omillens edespäne-
man. Näin myös mikä las-
ten paras nimi on**

Etä Christilliset vanhemmat vielä edespäin
mutamain esimerkein edespänemisestä tu-
litit kehoiteturi omians Jumalan pelcon saats-
taman, niin eteen asettavon he lapsillens 1:0 sen
Jumalisen Cuningas Josian esimerkin, joka
le Jumala 2. Chron. Kir. 34. v. 2, 3. ijan-
caieksesi cunniari on andanut vlt kirjjoitta, et-
tä hän vielä nuorucaisna ollesans / ru-
peis ehimän Isäns Davidin Jumalata.
2:0 Sen Jumalisen Davidin / joka ikesiäns
kirjoitta Ps. 71. v. 5. että Jumala on ollut
hänen turvans ja toivons hamasta nuo-
rudesta. Joca ei olis tainnut muutoin olla,
jos ei hän Jumalata olis peljannyt Syr. 2. v. 8.
3:0 Sen raakan Jobin / joka ike siitä, cuinga
hän nuorudesans on tainnutettu 31. Lug. v. 18.
näillä sanoilla todista: Minun nuorudesta-
ni olen minä ollut niincuin Isä / ja ha-
masta äitini cohdusta olen minä mielellä-
ni lohduuttanut. Joca ei hän olis tehnyt,
jos ei se totinen Jumalan pelco, hamasta nuo-
rudesta hänen sydämmesans cucoistanut, ja
tätä hedelmätä candanut olis. 2.

2. Mutta erinomattain toimittacat wi-
riällä kertomisella, että heidän cöwisans ja
sydämmisäns aina solwat sen Jumalisen nuor-
ucaisen Josephin sanat, jotea hän Potiphas-
rin emändätä wastan, cuin händä syndiin
mietteli, edestusunut on: **Cuinga minä niin
paljon paha tekisin / ja rickoisin Jumalata**
wastan. 1. Mos. Kir. 39. v. 9. Tästä
taidatte taincaistaisen neuwon otta: "Kacat
lapsen, cosca teidän lihan ja weren, paha,
seura, eli jocu muu teitä pahuteen wietellä,
tahto, niin älkät cuitengan seuratte ilman,
peränajattelemista: waan kertocat ja tutki,
steleat ensist mutamia kertoja näitä Josephin,
sanoja: **Pidäiskö minun niin paljon paha,
tekemän ja rickoman Jumalata wastan?**
tutkisteleat niitä oikein, ja sanocat siinä siwus,
näin sydämmestän: **Sen andacon Jumala**
la caucana meistä olla. Mutta ennen caiccia,
tehoittacat heidän sydämmittäns, sen pienen
lapsen **JESUXEN** esimerkillä, josta Jumolan
hengi Luc. 2: v. 52. näin kirjoitta: **JESUS**
caswoi wijsaudes / tiäs ja armos Jumala-
malan ja ihmisten edesä. Na teroittacat
heille siinä siwus, cuinga tämä **HEKRA** caic-
kille, ja erinomattain lapsille esicuwon jättä-
nyt on, hänen askeleitans noudattaman,
1. Pet 2. v. 21.

3. Se on tyllä caunis ja otollinen, cosca
yri ihana hedelmä nähdän puusa; mutta cui-
tengin

tengin, koska yhdes wähäises ja heicos puusa löytän täydellinen hedelmä, ilahutta se sydän-
dä vielä enemmän, kuin jos se suuresa puusa
istuis. Niin on se myös Jumalan pelwon
cansa sen taimallisen yrttitarhan = hoitojan sil-
mis. Jocainen ihminen, kuin sen hedelmät
ihestäns näyttää, on kyllä niissä hänelle otollis-
nen Ap. Teg. 10. v. 35. Mutta cuitengin,
koska se sama vielä nuori ja heiko on, niin on
ilman epäilemätä Jumalan mielisuosio sijheen
paljon suurempi, kuin jos hän jo ikähän tul-
lut olis. Koska te siis nyt näette, että mon-
da lasta siellä ja täällä, niincuin hedelmälliset
oriantappurat kasvavat: niin ahkeroitte sitä
enemmän, että te sille rakkaalle Jumalalle,
hänen sydämens ilori ja riemuksi, teidän omis-
tan, otolliset hedelmälliset puut tehdä tai-
daisitte.

4. Te rakastatte teidän lapsian, ja teette
oikein sijnä: mutta niin usein kuin te sencal-
laisen sydämen liicunnon tunnette, niin kysy-
kät ikeldänne, jos te heitä myös niin ylös-
kasvatatte, että Jumala myös heitä rakasta
taitais. Te cukahutte heitä usein nimeldä, aja-
telte sijnä siurus, jos te heille sen ihannai-
semman lasten nimen anda taidatte, jolla
Nathan Salomota nimittä 2. Sam. Kir.
12. v. 25. Josa hän hänen cuku Jedidia/
se on, Jumalalle racas. Ettekö siis taida ja-
no: Minun lapsen on caunis, ihana, ri-
cas

cas 10. Ja jos te sano taidaisitte: Se on
 hyi Jedidia / eli Jumalalle racas, niin olis
 se caunis, ihana, ja rikas kyllä. Sillä silloin
 on lapsi hyi Jedidia eli Jumalalle racas,
 koska se Jumalataus sydämmellisesti racasta;
 sillä minä racastan / sano Jumala Saan.
 Last. Kir. 8. v. 17. nytä / jotka minua ra-
 castawat; Mutta silloin racasta se Jumalal-
 ta, koska se händä pelkä ja pitä hänen kä-
 skyis. 2. Mo. Kir. 20. v. 5. Johonga teta-
 dan sen nuorudesta totuttaman, ja caikella
 mahdollisella tavalla plös heräyttämän puä.

XVII. Lucu.

Räättä neuvoimisen Jumalan pelcoon /
 niin myöskin lauwiammalda osotta / et-
 tei nuoruden syndejä pidä halpoina pi-
 dettämän: waan että ne myös Ju-
 malalda rangaistan.

Nyt racat wanhemmat, minä olen tämän
 Jumalan pelwosta, jotakin lauwiammalda
 eteenasettanut: Alkät lufeco sitä ilman wileyttä;
 sen päälle maca teidän lastenne parabus, ja
 caicki opettaminen ja neuweminen tarcoitta
 cuitengin wiimein sen päälle: Pelkä Juma-
 lara ja pidä hänen käskyis Saarn. Kir.
 12. v. 3. Se pitä siinä pysymän, cuin tämä
 Saarnaja sano: Lug. 8. v. 12. 13. Nülle
 kån

**Täs hywin / jotta Jumalata pelkäwät /
jotta hänen castojans pelkäwät. Mutta
Jumalattomille ei pidä hywin käymän.**

2. Niin raacas, euin teille nyt on teidän
ja teidän lastenne terweys ja menestys, niin
suuresti ahkeroitcat teidän, että yri oikia eun-
nioittaminen Jumalan V. castoain edes tulis-
heidän ja teidän sydämmihin istutetuyi. Niin
rauhan euin yri Jsa ei hawaihe lastens ty-
könä yhtän merkkiä Jumalan pelcoon, niin
ei hän taida toivo, että heille on hywin käy-
pää; Mutta jos hän hawaihe, että caickinainen
puhuus, jumalattomuus ja rohkeus ikens
heidän tykönäns ofotta, vitä hänen murheelli-
sella hengellä näin päättämän: Ah Jumala
paratcon! Tälle minun pojalleni, tälle mi-
nun plpiälle tyttävälläni, ei ole hywin käypää,
jos ei catumns wälille tule: Sillä tämä on
yri tunnusmercki, sowitzettu Jumalan sa-
nan jälken.

3. Allät uscoteleo teidän, rackat Wan-
hemmat, ettei Jumala waarinota lasten nuor-
rudesa harjoitetusta pahudesta, ja että hän
jättä sen rangaistemata; ja ettei ole sentähden
juuri niin tarpellinen, nuorudesa heitä Juma-
lan pelcoon totutta; Sillä HERRa ei ole
se Jumala / jolle Jumalatoim meno kels-
pa. Joca paha on (olis se manha eli nuori)
ei se pysy hänen edesäns. Ps. 5. v. 4. All-
kät sanoco: Andagei hänen hypellä ensist,
tyllä

Kyllä hän sitten paremmaksi tulle; Ah rackat Vanhemmat, koska moni on hylkimätsin ollut, niin maca jo hänen niscans päälle yri rascas hänen nuorudens synniu cuorma; Ja, mont teke niin nuorudesa syndiä, ettei hänellä Vanhudefa ole kunnasta, eikä menestystä, eikä ikänäns taida hedelmätä canda; waan tänty wimein Josephin welsein wirttä laula: **Tä** män olen minä nuorudesani kyllä ansainnut / sentähden joudun minä tähän murheseen. 1. Mos. Kir. 42. v. 21. Ja Prophetan Michan 7. v. 9. Minä tahdon canda **H** Eran wiha / sillä minä olen händä wastan (erinomattain nuorudesani) syndiä tehnyt. Mahtawat he myös tähän tygö panna. Ei teitä tästä tule paljon kättä rackat Vanhemmat, ettet te paremin ole ahkerotnet teidän hywästä ylöscaswattamisen työstä.

4. O rackat nuorucaiset, te jotca tätä luette eli cuulette, jos se niin olls, että teidän wanhembanne olisit cangiat neuwoman teitä sijheen, jos teidän sydämen wiettele teitä yhteen eli toiseen syndijn, ylpeyteen, tulmuuteen, juopumiseen, Jumalan sanan ylöncaseseen, armottomuteen &c. niin casocat edeskäsin, ja ajateleat: Andaneco minun Jumalani tämän minulle wanhudefa, jos minä sijheen tulen, menestyä? Ajateleat mitä Syrach lug. 3. v. 5. lapsista sano: **Että**

he cocowat suuren tawaran / ja cakocat
hywin, mitä te nuoruusella cocootte. Zuma-
la pane sen teidän tygönnä niincuin tawaran,
ja on sen sitten, jos te tämän neuvon ylö-
cakoitte, kerta, cosca ette sitä luulle, päännä
ylise lähettämä.

5. Minä sanon suusta Syrachin cansa
luc. 31. v. 26. Minun lapseni / cuulcat
minua / ja älkät cakoco minua ylö-
ettei minun sanani wimein teitä cohtais.
Ulkät myöskään te rackat Wanhemmat ylö-
cakoco minun hywänsuopaisista muistutustani;
ettei teitä se edeswastaus, cun teidän edesän
kerta seisso, iosta minä jo Lucus 2. sano-
nut olen, ja vielä 48 lucus sanoa tahdon,
wimein cohtais.

6. Ulkät caunisteleo omainne tyhmyyttä,
niincuin monda telewät, jotca, cosca he nä-
kewät omainis caicella pahuutta harjoittawan,
näin sanowat: Zumala ei tygölue sitä lapsille,
ei he ymmärrä sitä vielä 2c. Cuinga? Ettes
kö te tiedä, mitä Bethelin polcaisille 2. Cun.
Kir. 2. v. 23. jotca ylkäisit Elisat / ja sa-
noit hänele: Tule ylös paljas pää / tule
ylös paljas pää / tapandui? Cuinga cary
caryu tuli mekästä ja repellit heistä cary poica
wisidet älymmendä cuoliari. Cuuletteco, et-
tä näistä polcaisista caicci ymmärsit, että he
siinä niin suuren wääräyden teit? Terti sano;
että ne olit pienet pojat, ja cuitengin on Zu-
mala

mala tämän heidän wastahacoisudens niin birmuifesti rangaistut. Se on teille kirjotettu opiri ja carttamiseri 1. Cor. 10. v. 11. että te sitä näkisitte, cuinga Jumala lastengin pahuden ylise wihastu. Jos ei hän aina lähetä carhuja, eli cohta samalla heikellä costa, niin tiedätte hywin kyllä, ettei siitä taltta päätettä, että se sen wuori aina rangaistumata jää. Ah rackat Wanhemmat, synodein aica ja rangaistus ovat usein caumas toinen toisestans eroitetut.

7. Se on kyllä lohdullinen, että Jumala lasten tähden usein, yhtä caupungita ja huonetta säästä, niincuin me näemme Ninivesä Jon. 4. v. 11. Mutta niincuin ne piseuiset händä laupiuteen lehoittanet ovat, niin taitawat myös ne samat, cosca he suuremmi ja enämin Jumalattomiä tulewat, händä sitet wihaan ja rangaistukseen lehoitta. Ja mahdamme täsä edeswetä ne sanat, cuin Jumala Prophetan Jeremian cautta lug. 5. v 7. Judan cansalle sano: Cuinga minun pitä olemian sinulle armollinen? Että sinun lapses nyt holtawät minun. Minä tiedän kyllä, että lasten cansa ymmärretän asuwaiset yhdes caupungis, niincuin erinomattain täsä paicas, mutta niincuin se on uscottawa, että siihen aican ynnä niiden Jumalattomain Wanhembain cansa, myös lapsetkin Jerusalemis ovat Jumalattomat olleet; niin et pi-
 da

Då niistä niin cusutuita lapsia tästä ulosuliet-
 taman: Ja tahto Jumala niin paljon kuin
 sano: Jos minun pitää teille Judalaiset ar-
 mollinen oleman, niin pitää parannos seura-
 man: mutta siitä ei ole Jerusalemis yhtä
 toivo: sillä nuoret, jotka Wanhembain sian
 tulewat, ylöncakowat minun jo nuoruudesta:
 mitä mahtawat he sitten tehdä, koska he wan-
 hemmyt tulewat? Sentähden Jerusalem,
 cuinga pitää minun sinulle armollinen oleman,
 että sinun lapses hyljätwät minun? Cakocat
 siis rackat Wanhemmat, cuinga suuren on-
 nettomuden yri Jumalatoim joukko senealdas-
 lista lapsista, jotka Jumalan unholtawat
 yhden huonen ja caupungin ylise wetäwät?
 Nimittäin Jumalan wäittäimättömän armot-
 tomuden. Jos ei sen nyt pidä teitä ja tei-
 dän caupungitan (maatan) cohteleman, niin
 osottacat suurempi wireys teidän lastenne y-
 löscaswattamisēs.

8. Minä sanon vielä terta: Älkät vitä-
 kd nuoruden syndejä halpoina. Dawid on
 kyllä tiennyt, cuinga ne Jumalan edes ar-
 watut owat, koska hän, sitte kuin hän oli jo
 ijällisemmäksi tullut, ikellens vielä niistä mu-
 stutta ja Ps 25. v. 7. niiden tähden näin ru-
 coile: HERRA / älä muista minun nuo-
 ruden syndejä ja hyljekäymistäni. Ju-
 malaa muisto, kirjās taita vielä monda nuo-
 ruden syndiä feiso, jotka kyllä suruttomis sy-
 dämis

dänns cauman, mutta Jumalan tykönä ei vielä ole unhoitetut, jonga tähden he tyllä jorapaimä mouda kerta mahtawgt tätä Dauidin ruousta kerta.

9. Jos te vielä tahdotte euulla, euinga nuoruden syynit ei ole halpoina pidättämät, niin ottacot waari, mitä Job. lug. 13. v. 26. sano: **H**erra sinä kirjoitat minulle murhetta / ja annat minun peria minun nuorudeni syndejä. Erinomattain sano hän: **H**erra sinä saatat / että minä / minun nuorudeni syynit / niincuin perinnön / omissaman pitä. Ah cako, se hywä Job on hänen nuorudesans niin hursecas ja cansa karsiwänen ollut, niincuin me siitä so ne sanat 31 lug. 18. v. edestuoimet olem; joissa me päättä taldamme, että hän, cosca hän vielä nuori oli, Jumalata sydämmestä peljännyt on; ja cuitengin luke hän sen, cuin toisians on taitanut tapastua, niin corkiari, että hän myös luule, Jumalan sen hänelle, niincuin perinnön, jällens tacaperin lähettävän. O mingä perinnön mahtawat siis niin monen **W**anhembain Jumalattomat lapses odotta, jotca ei mistän Jumalan pelwosta tiedä, waan tuimudes ja pahudes nuorudens liän euluttawat? Niin ruoullen minä vielä kerta: **A**lkät pitäkö teidän lastenne syndejä halpoina; tottuttacat heltä nuorudesta totiseen Jumalitsuteen, ettei heidän sitten harjoitetun pahudens

dens rangalsusta candaman pidäis (cahocat myös mitä tästä lcg. 36. S. 1. selso.) Jumala hallitcon wanhoja ja nuoria! että nämät aleanans isian's sunnista carwhtoisit; ne totset, niistä, cuin he nuorudesa tehnet owat, sydämmestä catuisit, ja isian's parannaisit: Ja niin molemmat autuixi tulisit. Amen.

XVIII. Luca.

Quinga lapsset 2. erinomattain neuwot=taman pitä/ettei he ainoastans esimerc=kein/ waan myös Jumalan tah=don päälle cahoisit.

Etä niin wäbän Jumalan pelesa nuoruden tykönä löytän, tulle, caiten muun seasa, niistä monista pahosta esimerkeistä/ jot=sa turmelewat hywät. Wis. Kir. 4. v. 12. Nutto on kyllä wahingollinen cappale, mutta pahat esimerkit owat wielä wahingollisemat. Nutto taitan wältettä, niin muodo n että me yhdestä saastutetusta paicasta pois pa=tenemme; mutta että peräti waeta pahoa esimerkejä, on mahdotoin, sillä se olis mail=maasta poiswaeta. 1. Cor. 5. v. 10. Cosca nyt teidän lapsenne, rackat Wanhemmat pi=tä mailmas oleman, niin caurwan cuin he eläwät, niin älkät siis sallico heitä sencau=ses kiuwulloises paicas ilman warustawaista täkitystä

lälitystä juosta. Mikä se warustamainen läkitys on, on jo muutamissa luguisa osotettu; nimittä. **H**Ernan pelco / josta Syrach sano, että hän aja hunit pois / ja teke sydämen hurscari. Eug. i. v. 26. 18. Mutta paavat esimerkit turmelewat usein hyvät. Ja totisest, monda kerta enämän, kuin Wanhemmat neuwollaus homyteen rakenda taitawat. Sentähden pitä Wanhembain syystä neuwomisen jälken Jumalan pelcoon, myöds neuwoman heitä, ettei he toisien esimerkkeiä ilman eroitusta seura.

2. Tässä mahtawat he sano: „Kakas,, lapsi, maima on coconans pahudes, ja,, harwoisa paleosa löyty muuta, kuin mail,, ma: Sentähden älä anna wletellä sinuas,, pahoida esimerkeillä; waan coscas näet,, että yhtä eli toista tehdän, niin ajattele sij,, nä sinus: Olleco se oikein? Keltwanneco,, se sille rackaalle Jumalalle re. „ Minä tiedän tulla, ettei yri ylö w h inen lapsi taida tehdä tässä yhtän eroitusta; mutta cuitengin, cosca yri lapsi 9 eli 10. ja usiambain wuotten wanhary on tullut, niin pitä Wanhembain pyytämän heitä tähän totutta; ja jos ei se itse sitä duomista taida, sitä cuitengin neuwoman, Wanhembain päätörestä, yhdes eli toises astias, cuin se siellä ja täällä nähnyt eli kuulut on, waarinottaman.

3. Että sitä paremin woltta tätä, pitä
Wan

Wanhembain tekemän mailman lapsillens e-
páluullon alaisevi; heille usein mieleen johdat-
taman sen hirmuisen sokeuden, kuin joca pais-
cas enimmitten löyty; sen suuren joucon, kuin
izens cadotukseen kiruhta; ja sen wähäisen
joucon, kuin elämän tiellä owat, usein ja ke-
hoittawaisesti eteenasettaman. Johonga tai-
daisit sopia Christuren sanat Matth. 7. v. 13.
Se portti on lawia ja se tie awara / jo-
ca wie cadotukseen / ja niitä on monda /
jotca sitä waeldawat. v. 14. Ja se
portti on ahdas ja tie caita / joca wie
elämähän / ja harwat owat / jotca sen
löytävät.

4. Ah racas Christitty, jos näiden sa-
nain sisällepito: Harwat owat ne / jotca
elämän tien löytävät / nuorudesta meille
oikem teroitettaisiin, cuinga taitawasti me
Christillisyydesäm waelloisim? Cuinga en me
mailman muodon jälken igiäm käyttäis?
Cuinga nämät ajaturet usein meille mieleen
johtuisit: “ Ah minä mahdan siis oikialla
tiellä olla? ei tämä mahda olla sen ijan-
caicikisen cadotuksen tie? Ei tämä mahda sille
raccaille Jumalalle kelwotoin olla &c. Ja,
raccat Wanhemmat ja lapset, niijn pitää mei-
dän usiasti ajatteleman, ja Parassn neumon
jälken Rom. 12. v 2. coetteleman / mikä
Jumalan hywä / otollinen ja täyhdeelli-
nen tahto on.

5. Niin eteenasettacet siis tämä oikeln
 teidän lapsillen. Te taidatte näin sano:
 Racket lapset! cosca te näeittä, että muut,
 sitä eli tätä harjoittawat, niincuin esimer-
 kxi, yhden leicki puhen toisen jälkeen; niin ä-
 lät cohta ajatelco, cuinga te myös jotakin,
 naurollista lapsillenne taidaisitte opetta: coet,
 teleat ensist, jos sitä tehdä on Jumalan o-
 tollinen tahto. Jos te cuullette, että joeu,
 puhu pahoin toisesta, älkät cohta omaanne,
 (panetus puhetta) siihen tygö pango: kysy,
 tāt ensist, jos se, että niin häpiällisest lä-
 himmäisestän puhua, Jumalan otollinen,
 tahto on. Jos te uäette, että toinen coh-
 tullisuuden ylise, ja myös ylise woimans,
 igens menettä, ja cuinga hän caikisa,
 cako muodon päälle, ja jos händä sanalla,
 Eln ylon lähes tullan, cohta sytty niincuin,
 tuli rohtimjin, ja caikisa egi oma parastans &c.
 Niin älkät ajateleco: En minäkän tahdo,
 halwin olla; minä tahdon myös mailmas,
 jotakin olla, minä mahdan sen taada cuinga,
 tahtons &c. waan kysykät paremin ikeldän-
 ne: Onko se myös Jumalan otollinen tah-
 to? Ajateleat wahan sen päälle, niin te,
 hamaikette, että Jumalan hengi sano: Wi-
 tākāt teitän alhaisten caldaisna. Zotca alem-
 maisesta sugusta ja yloncakotut mailmas o-
 wat, on Jumala walinnut. Ei racketus,
 egi omans &c. Rom. 12. v. 16. 1. Cor. 1. v. 28.
 1. Cor. 13. v. 5. Siitä taidatte kewtā,

„ ssi päättä, ettei se Jumalan otollinen tahto
 „ ole. Ja sentähden, alkakaa ruumistanne niin
 „ raskaana pitävä, waan paljo enemmän, ettet
 „ te mitään ehdolla Jumalan tahto vastaan
 „ tekis.

6. Toisella kerralla taitawat Vanhemmat
 „ mat näin sano: „ Rakkait lapset! Enin o-
 „ cansasta pitää viimeistä päivänä ike päät-
 „ lens sylkemään ja Wis. Kir. 5. v. 6. sanoman:
 „ Me hullut olemme epäydet oikialda tiedä,
 „ ja wanhurskauden kyntilä ei ole meitä
 „ walistanut. v. 7. Me olemme kaikki käy-
 „ net wääriä ja wahingollisia teitä, ja olem-
 „ ma waeldanet harhoja retkiä, mutta HEN-
 „ ran teitä en me ole tietänet. v. 8. Mitä
 „ autta meitä meidän coreudem? mitä hyö-
 „ dyttä meitä rikkaus ja ylspeys? v. 9. Caikki
 „ ovat menneet ohitse, niincuin wario. „

7. Ah! teroittakaa rakkait Vanhemmat
 „ tämä yrivacaisesti ike edesänne ja lapsillenne,
 „ ja sanokaa edespäin näin: „ Caikot rakkait
 „ lapset, monda ihmistä pitää silloin, jotea ei
 „ sitä ole tahtonet ennen usko, tesskenäns puhus-
 „ man ja hengen ahdistuksesta huocaman: „ Me
 „ teidän Vanhembam tiedämme kyllä, että
 „ teidän sydämmenne on tätä vastaan edestuo-
 „ pa caickinaiset wietellyyet; mutta uskoat
 „ rakkait lapset, että se sula perkelen petos on,
 „ jotea teitä werckohins pyytä kietoa, ja pi-
 „ meyden waldacundaan weta, ja teidän si-
 „ dämme ja ymmärryenne maailman esi-
 „ merkeillä

merkeillä wimmata. Rackat lapset, usco-
 cat **W**alkeuden **J**sa enämin cuin pimey-
 den hengia; andaeat mailman tehdä niin-
 cuin hän tahto, ajatelcat te sitä wastan mi-
 tä 1. Job. 2. v. 17. seis: **M**ailma cato ja
 hänen himons / mutta joca teke **Ju-**
malan tahdon / se p^hst^h ijancaickisest.
 Nyt rackat **W**anhemmat, seurateat tätä yrin-
 fertaista opetusta. Minä toiwon **J**umalalda,
 että cosca te näillä eli muilla senealdaisilla pu-
 heilla ahkeroisette sitä heicko lapsen sydända
 täyttä, että ne samat ikens sinne niin sywäl-
 dä juurittawat, ettei he niistä **J**umalan ar-
 mon cautta coco elimaikanans unhoida,
 waan teitä ijancaickisesti sen edestä k^httä-
 wät. Amen.

XIX. Luce.

Euinga lapset 3. erinomattain k^htollisuus-
 teen **J**umalata wastan / ja **Ju-**
malan lahjain tundemiseen
 neuwottaman pitä.

Kijtollisuus **J**umalata wastan on myös yri-
 erinomainen cappale, johon lapset neu-
 wottaman pitä. Se racas **J**umala wuo-
 datta teidän omainne helman täyteen hys-
 wistä töistä; mutta sanocat minulle, rackat
Wanhemmat, mitä k^htosta hän saa niiden
 edestä? Se tawallisin k^httos, cuin **J**uma-
 la

la heildä saa, taita se olla, että he ruan edels
lä ja jälken kiittäwät, josta ei he usein mi-
tän ajattele. Mutta cosca tämä kiitos on
halpa, niin ajateleat, cuinga te wiriän neu-
womisen cautta, elävän kiittollisuuden Jumalata
wastan heidän sydämiins ylöshe-
räyttä taidaisitte. Siisheen on teille hywä
tila arrian edellä ja jälkeen olewa, josta ennen
10. lopus sanottu on; josta te, cosca he teitä
kättelewät, näin sano taidaisitte: Minun
lapseni, sinä annat minulle kättä kiittollisu-
des merkiyi, mitä annat sinä Jumalalle?
Minä olen kyllä andanut eanda ruan sinun
etees pöydälle; mutta Jumala on sen si-
nulle andanut, niincuin sinä sitä häneldä
Isä meidän neljännes ruouwes olet ano-
nut. Minulla annat sinä kättä walmi-
stuyen edestä, mitä annat sinä Jumalalle,
joca sinulle hänen runsat lahjans suonut
on? Cuulle, minä tahdon sano sinulle sen:
Anna minulle kates, ja Jumalalle sydä-
mes; mene nyt ja waella lapsillises cuul-
liaisudes sinun Taimallisen Isäs edes, ja
anna hänen sinun tekemisessä ja jättämi-
sessä ihe työsä nähdä se kiitos, cuin sinä
hänelle erinomattain nyt nautittuin lahjain
edestä welcapää olet.

2. Ja, Wanhembain ei pidäis aamulla,
eikä muullons yhtän leiwän pala lapsillens
andaman, ennen cuin he heitä lehoittaisit kii-
tollisuteen Jumalata wastan: Tästä edestuu
minä,

mitä, mitä Mooseksa on tapahtunut, ettei yri Wenäläinen (Nissa) hänen wäheisen lapsens, joca tuskin käydä ja puhua taiti, ole mitän tahtonut anda syöä, ennen kuin se yhderän kerta yhden curwan edessä, joca tus wasa on rippunut, cumarsi, ja joca kerta siinä sanoi: Gospodi pomilui, se on: Herran armahda minun päälleni. Poisheitä täsä se epäuskoimen curwain palvelus, ja käytä täsä mä yhdellä, Jumalalle otollisella tavalla, sinun hywäyēs.

3. Jos yri Isä näkis lapsens syöwän ja kysyis: „Minun lapseni, mitä ajattelet,“ siinä Jumalan lahjain nautikemisen siwusa? „Ja lapsi sen päälle sanois: „Minun Isän, minä ajattelen, etten minä ole,“ mahdollinen pienimbängän leiwän palaan, „waan että tämä caicci, kuin minulla on, on,“ Jumalan armosta. „Uh cuinga tulis se taitwallinen (ja myös se maallinen) Isä sentals daisesta puhesta sydämmesäns liicutetuyi? Jos te uscotte sen toden olewan, niin coetelcat, jos ei se harjoituyen cautta teidän lastens ne tykönä taidais matcan saatetuyi tulla. Teidän pitä Jumalan awun cautta näkemän, ettet te turhan ole isjänne waiwannet.

4. Ja tämä on ainoastans sanottu siitä tilasta, kuin Wanhemmille syödes ja juodes taita olla neuwoa lapsians tietollisuuteen Jumalata vastaan. Mutta cuca taita ne mouet

tilat, cuin meille muutoin taita olla kiitollis-
 suutta harjoitta Jumalata vastaan, ylöslue-
 tella? Jos minua cohtele joku sairaa eli raas-
 jaricko, niin tahto Jumala, etten minä niin-
 cuin Pappi ja Lewita hänen ohikens käwis,
 waan niincuin Samaritani ajatusisani seisah-
 daisin, ja tundisin, mingä suuren hywyden
 Jumala minulle osottanut on, että minä saan
 terveillä jäsenillä käydä. Cuinga usein näen
 minä yhden soikian? Täsä pitä minun Ju-
 malata kiittämän silmäini walkeuden edestä.
 Cuinga usein yhden köyhän? Silloin pitä
 minun Jumalata kiittämän, että hän minulle
 cappalen tarpellista jocapäiwästä leipä, ja
 usein myös runsaasti ja ylönpaldisesti suo.
 Cuinga usein näen minä yhden huoneesta ja
 codosta carcoitetun? Täsä pitä minun Ju-
 malata kiittämän, joca minua siitä ristiä on
 säästännyt. Cuinga usein cuullemme, että se
 eli tämä onnettomus siellä eli täällä tapahtu-
 nut on? että tuli-palo monda köyhäri on teh-
 nyt, että siellä eli täällä joku murhattu on;
 yri toinen langennut, kädet ja jalat ricki murs-
 tanut. Saincallaista ei pidäis meidän Wan-
 hain eikä nuorten ainoastans, niincuin uutta
 sanoma, cuulleman, ja asia cohta sydäm-
 mestä poislyömän, waan cohta ike tygöm
 menemän? Jumalan armon, joca seneallaiset
 onnettomudet meistä poses kääändä, tundeman
 ja sydämmellisesti ylistämän.

5. Te sanotte: Euinga pttä lasten se oppis man? Wastaus: Eikö köyhät, murhelliget, soffit, onduwat ja raajaricot ihmiset tule teidän oweinne eteen? Osottacat ne teidän lapsillenne ja sanocat: „Cako, racas lapsi (eli, rackat lapset) Tästä osotta sinulle Jumala, mitä sinä ansainnut olisit; cuinga suuri lan gemus myös sinua olis tainnut cohdelta. O! racas lapsi, kiitä nyt Jumalata, että hän sinua niin Isällisesti säästännyt on; Ku soile, että hän edespäin wielä sinua armollis festi suojelis. Ja keurwon minä sinua, älä cako yhdengän raajaricon eli köyhän ihmisen, päälle, jos et sinä kiitä Jumalata niiden hy wäin töiden edellä, cuu sinä muiden edise saannut olet. Jos tämä lapsille eteentule waisisa tilossa edespanda sin, niin taitais ih meellä nähtä, cuinga heille surullisten tapau sten cuullemises, ne ennen heidän Wanhem mildans ferrotut neuwot mieleen johtuisit, ja heidän sydämens P. Hengeldä P. liicutuyilla liicutettaisin. Se ainoastans puuttu tästä, että te rackat Wanhemmat, Jumalan cuu nlayi, teidän omainne parahudexi, ja teidän omari iloyenne lassette kätenne työhöön; ja sildä rackahalda Jumalalda onnellista edes ja ulos käymistä odotatte: Jonga minä JEsuxes Christuxes toivotan, Amen.

XX. Luca.

**Uingia Wanhembain omians 4. erins
omattain Siweyteen neuwoman pitä,
ja mitä he heille siinä edespan=
na taitawat.**

Suimuus ja wiha on yhden ihmisen suurin
sairans. Sillä monda nähdän niitä,
jotea niin pahoin taipunet owat, että he tuffin
yhden sanan kärkeä taitawat; waan puhkewat
kohta ulos, rupewat kiroilleman ja sadattele-
man, ja myös wielä mielallakin piekemän:
Tollset ruodattawat oliyä tuleen: auttawat
cansa sytyttämäsä: Kehottawat sen kiuksuisen
wielä enämmin wihaan, sanoden: Tahdot
cos sitä kärkeä? häpe, elles sitä costa. Ja
tämä haraitan sen pahempi jos usein lasten
tykönä enämmin cuin paljon; jotea suurisa jou-
colsa senecallaises tuimudes castawat, ja wi-
mein siinä sekä hengen ja elämän, että sielun
ja autuden puolesta, usein onnettomixi tulewat.

2. Että ennättä tätä, pitä Wanhembain
abkeroikeman pyhällä neuwomisella, lastens
sydämeen sitä jaloo siweyttä istuttaman, ja wi-
han cauhistusta heille edes curwaman. He
taitawat näin sano: „Minun lapseni, pane
„etees, ei ainoastans nyt, coscas nuori olet,
„waan myös, jos siinä Jumalan tahdesta u-
„siambiin ruosijn tulet, ja lupa minulle se,
„että niin pian cun siinä sydämmesäs liicentu-
„ret wihaan ja piekisuteen tunnet, että's koh-
ta

ta ajatelet: Tästä pienestä lipinästä, jos,,
ei se cohta tule sammutetuyt, taita suuri,,
walkia tulla. Tiedä, että perkele on silloin,,
saapuilla, ja sinun sydämmesäs, niincuin yh,,
desä meresä, taita myrskyn ja rajuilman ylös,,
nosta. Ulä salli hänelle täsä tahtons, waan,,
ota Jumalan sana, jolla HERRA sen pau,,
haroaisen meren asettanut on, ja sano:,,
Wiha, picaisuus, hillige ihes ja waitene.,,

3. Ja, sanot sinä: Se taita olla työläs.
Ja totifesti. Ei cuitengan pidä asia perätti
jätettämän, waan wällicappaleita ylösajatel-
doman, jotea, jos ei aina, cuitengin usiasti
sen nousewaisen meren hillitä taidaisit. Lap-
sille totutettacon wiigit Naamatun sanat, joilla
he ensimmäises picaisuden nousemisēs, oman
tahtons, niincuin sukilla ja ohjilla, hillitä ja
kääändä mahdaisit. Jos joku tahto, niin nau-
titcon näitä colmia neuwoja siheen: nimitä
tän Matth. II. v. 29. josa Christus sano:
Dyppieat minusta/ sillä minä olen siwiä &c.
Luc. 9: 55. josa hän hänen coston pyntäwäi-
siä Oretuslapsians näht nuhtelee: Et te tiedä
kenengä hengen te oletta. Ja Jac. I. v. 20.
Miehen wiha ei tee Jumalan edes sitä
cuin oikein on. Jolla nämät neuwot, en-
simmäises tilas ja lehoituyes wihaan, saa-
puilla owat, se on monda kerta woiton sen y-
like saapa.

4. Mutta Wanhembain ei pidä, täsä jäl-

lens teroittamista unhoittaman. Niiden sa-
 nain siwus, kuin seisomat Matth. 11. v. 29.
 taitawat he näin sano: „Minun lapseni,
 „ (Wanhemmat taitawat myös otta tämän
 „ neuroon ikellens, ja sano: minun sydämme-
 „ ni) jos sinä näet jongun picaiseri, niin älä
 „ aseta sitä ikelles opettajasi, waan ajattele,
 „ että se siwiä JEsus sinun tyköns seisoo ja
 „ huuta: Minun lapseni, älä tämän päälle
 „ cako, cako minun päälleni, älä tästä opi,
 „ opi minusta: Tämä on wihainen, mitkä
 „ siwiä; tämä coston pytäjä, minä sopiwat-
 „ nen. Opi se myös nyt minusta, ja anna
 „ minun suuren siweydeni esimerkki enämbi
 „ tyköns matkan saatta, kuin tämän hillis-
 „ mättömän ihmisen wiha ja coston puyndö.
 „ Minä sinun HErras ja Mestaris olen
 „ myös kiroildu, mutta en ole jälleens kiroillut;
 „ minä olen myös kärsinyt ja tosin wiattoma-
 „ sti, mutta en ole costanut, waan jättänyt
 „ coston sille/ joca oskein duomise 1. Pet. 2.
 „ v. 23. Etkö tahdo olla minun Opetus-
 „ lapseni, niin opi siis nyt tämä minusta si-
 „ nun Herrastas ja Mestaris. 2c.,, Ja
 „ ombi Jumalan Hengi Christillisille Wans-
 „ hemmille, enämin tähän tygö pandawa
 „ ikestäns opettawa.

5. Niiden sanain siwus Luc. 9. v. 55. tai-
 daksit he sano: „Kacas lapsi, cosca wiha
 „ rupla sinun tyköns ylösuuseman, niin
 „ kysy ikeldäs cobta: Kenengä hengen lapsi
 „ mahdan

mahdan minä nyt olla, hyvän eli pahan? „
 Bidäistkö minun Isänt, rauhan Jumalan, mi „
 nun Lunastajani, caiken lårsimisen Jumalan „
 P. Hengen, sen siwian tyhlyisen, nämät aja „
 turet minulle sisälle andaman? Tämä kysy „
 mys on monda ensimmäises ptcaisuden ylös „
 nousemis es voimallisesi tucahuttawa.

6. Niistä sanoista Jac. i. v. 20. taitan tain „
 caldainen neuvo lårstitettå: „Minun lapteni „
 niin pian, kuin wiha sinun tykõnås ylös „
 nousse, ajattele ndin: Nyt teen minå cuca „
 ties jotakin, kuin Jumalan edes ei oikein „
 ole; nyt puhuu minå, jota minå sitten olen „
 eaturwa; nyt minå tyhmåsti yhdestå synnis „
 stå toiseen langen: Sillå miehen wiha ei „
 tee Jumalan edes stå kuin oikein on. An „
 na se sinuas! tacaperin pitå, racas lapsi „
 ettei Jumalan wiha wimein tule sinua yli „
 kes. „ O! Racas Jumala, jos lapset sen „
 caldais es P. neuwomises ylöscaiswaisit, kuin „
 ga siwõdita Christityitå olis sinulle maan „
 päällå?

7. Mitå pitå siis lasten (ja myös wans „
 hain) tekemån, cosca he muilda wietellyxi tu „
 lewat? minå wastan: Wanhemmat edespi „
 tåtkõn heille Dawidin neuwon: Ps. 34. v. „
 15. Esi rauha ja noustele hånðå. Neu „
 wocan heitå 1:0 myõden andamiseen / „
 nåillå sanoilla: „Racas lapsi, myõden ans „
 daminen hillige suuren onnettomuden; jos „

„ sind tahdot caicci tyyni punnita, niin sind
 „ langet onnettomuteen; myödenanna lähint
 „ mäiselles. Jos sinulle määräys tapahtu,
 „ niin on Jumala kolla sinulle jällens oikeus
 „ den andama, ja sen toiselle mayawa. Mutta
 „ ta ahkeroise sind ihiäs myöden andamisesta.
 „ 2:0 Siwiään wastaupeen. Sillä pehmiä
 „ wastaus asetta wihan / mutta cowa
 „ sana saatta mielen carwari / sano Sa
 „ lomon San. last. Kir. 15. v. 1. „ Mutta
 „ ettei lapsen mahdais ajatella, että tämä on
 „ heille häpiä, pita Wanhebbain edespain sa
 „ noman näin: „ Minun racas lapseni, jos tää
 „ mä sinun myöden andamises ja rauhallisus
 „ des luetan sinulle häpiä, niin on se cui
 „ tengin Jumalan ja caickein hursesten sy
 „ dänden edesä olewa sinulle cunniari. San.
 „ last. Kir. 29. v. 8. Saul oli yri Cuningas/
 „ ja cuitengin cosca hänen wihollisens piuckais
 „ sit händä, teeskendeli hän, niineuin ei hän sitä
 „ euullutcan olis 1. Sam. Kir. 10 v. 27. Se
 „ luetan hänelle wielä caikilda ymmärtäwäis
 „ sildä ylistöyxi ja wihsaudexi. Mutta mitä
 „ on welieyillä Simeonilla ja Lewilla siitä,
 „ että he wihasa Sichemiterein tygö menit,
 „ heidän kiucusa maahan löit, ja heitä costit?
 „ Heidän oma Jsäns täydyl heille sitä sitten
 „ ei ainoastans soimata 1. Mos. Kir. 34. v. 30.
 „ waan myös kirouwen heidän yligens wuo
 „ datta lug. 49. v. 5. 7. cosca hän sano:

Kirottu oleon heidän kiuckuns / että se,,
 niin tuima on / ja heidän julmudens /,,
 että se niin paatunut on. Se seisoi heille
 siinä wiela häwästyyxi.

8. Tätä rackat Wanhemmat, teroittacat
 teidän lapsillenne, parahitten cuin te taidatte,
 ja wahwistacat se Pawalin neuwolla Eph.
 4. v. 2. Kärskät toinen toistan rackaudes/
 eli siitä 32. v. Olcat keskenän ystävällises
 ja laupiat / ja anderi andacat toinen tois
 sellen / niincuin Jumala teillekin Chri-
 sturen cautta anderi andanut on. Jotca
 sanat tosin mahdolliset olisit, että ne caickein
 Christittyin huonella cultajilla Bookstaweilla
 kirjoitetut olisit. Mutta Jumala kirjoittacoi
 ne, (joca wiela parempi on) P. Hengens
 cautta heidän sydämmihins! Amen.

XXI. Luca.

Cuinga Wanhembain omians 5. erino-
 mattain laupiteen ja andeljaistu-
 teen köyhiä wastan neuwo-
 man pitä.

Siweys' ja laupius tulewat Christuxelba
 Matth. 5. v. 5. 7. toinen toisens siwous
 asetetuyi, ja mahda siis, neuwomisen jälken
 siwentyteen, neuwo laupiteen ja andeljaistuteen
 köyhiä wastan, seurata: Josa minä Wan-
 hemmille jälken seuramisexi eteenasetan sen
 wanhan

wanhan Tobian / joca Pojallens lug. 4. v. 7.
 näin puhu: Sinun tawarostas auta kōys
 hiä, ja älä käännä ises pois kōyhästä, niin
 Jumala cans cako armollifest sinun päälles.
 Eusas taidat, niin auta tarwikepa. Jos
 sinulle paljo on, niin anna runsast, jos
 sinulla wähä on, niin anna sittäkin wähästä
 hywällä mielellä? „Mutta lapsen mahtawat
 sydämmellens panna sen hursaan Tobin esi-
 merkin. joca hamasta nuorudestans on
 ollut nijnneuin Isä / ja hamast äitins cob-
 dust on mielelläns lohduuttanut. Job. 31.
 v. 18. Niin että hän Jumalan edes sitten
 totuudes kōsy taissi Eug. 31. v. 16, 17. Olen-
 go minä kieldännt tarwikewaisilla / mi-
 tä he minulda owat pyytänet: Ja ans-
 danut lesken silmät heicori kulla? Olen-
 go minä syönyt palani yrinäni / ettei
 orwoi ole myös sittä syönyt? Eikö tämä
 ole mahtanut jen rakkain Jumalan silmis yri-
 suloinen asia olla, cōsca se racas Job nuoru-
 desta näin on tehnyt.

2. Wihä ennen, nimittäin siinä 19. lu-
 gus on muistutettu, cūinga Wanhembain
 pita totuttaman lapsians siinä, että he yhden wi-
 heliäisen ihmisen caketemises, ottawat ikellens
 tilan Jumalata sydämmellifesti kilttämän. Nyt
 Eucosen minä, että he tahdoisit heitä myös wi-
 riästi neuwo, että he sydämmens armahuttamiseen
 ja kätens auttamiseen arawat, ja sille tarwike-
 waiselle waimans jälken armulliset owat. Edä

sä taidatte heille muun seija edespanna, Sa-
 lomontin sanat San. Iosf. Kir. 19. v. 17. Zo-
 ca köyhä armahda / hän laina HERR-
 ralle / ja hän costa hänelle hywydellä.
 Zoca edespan taitan alostoimitta näin :
 „Kacas lapsi, älä luulle, että se wäähä,,
 kuin sinä köyhälle annat, on cadotettu.,,
 Waan tiedä, että Christus itse sen köyhän,,
 pugusa tule sinun tögös, ja sen, kuin sinä,,
 köyhälle annat, itse vastaanotta. Älä anna,,
 Christuyen owestas suruisans mennä; älä,,
 tiellä hänelä hänen anomustans. Hän on,,
 sen ferta sinusa ylistävä, ja myös yhden,,
 köyhän wesipijaran jällens marawa.,, Matth.
 10. v. 41, 42. Eug. 25. v. 35, 36.

3. Minä jätän wanhembain ajatella, jos
 ei se ylösrakendamainen olis, että he huoneis-
 sans tämän asetuyen tekisit, nimittäin, cosca
 yxi köyhä, erinomattain yxi tiettäwästi raa-
 jaricko ihminen, heidän omens eteen tulis, et-
 tä heidän wäähät lapsens, jos he saapuilla olis-
 sit, lahjan sillä köyhälle cannaisit. Sillä
 k:o taita se köyhä olla yxi Jumalinen ihminen,
 joca tarkasti Jumalaldans tule cuulduri. Nyt
 on se tosi, ettei yhdelle lapselle taida terweelli-
 sembä tapahdu, kuin cosca sille yhdellä Juma-
 lisselda ihmisselda yxi siunaus toivotetan. Ja
 niincuin se Jumalinen köyhä sinä seisso, niin-
 cuin Christus itse, niin myös siunaus, kuin
 hän lapsen yllike sano, itse Christuyelda sen
 yllike sanotan. Eikö teidän pidäis lähettämän
 teidän

heidän lapsian seneallaisista hywä siivä löyhäidä saaman? 2:0 Tottumat myös lapsset sen cautta ilolla auttaman löyhä. Sillä cosca heidän wirrans on löyhille jotain anda, niin totutetan he sen cautta, niin usein kuin he yhden löyhän ihmisen näkewät, näin ajatteleman: Tämä pitää jotakin saaman. Ja jos he sen nuoruudesta telewät, niin toivon minä, cosca he wanhenevät, ettei he osota isians arvomotti löyhä vastaan; ja olen siitä wacutettu, että he Jumalan tyköndä jälleus laupiuden löytäwät. Matth. 5. v. 7.

4. Mäteleat raakat wanhemmat, jos tämä on pahoin tehty, eli ei? cuitengin jätän minä tässä teille teidän wapaan tahtonne ja ajatuksen: ainoastans että te siinä caiken wireyden osotatte, että teidän lapsenne eohra nuoruudesta, niin pian kuin he näkewät löyhä ja tarwikewaisia ihmisiä, seneallaisen näön cautta, sydämmelliseen cansakärkiwällisyyteen ja Christilliseen andelialfuden-mielullisuteen saasetuyi tulewat.

XXII. Lucu.

Quinga lapsset 6. erinomattain pitää neuvoittaman / ettei he ylöncahois hywiä neuvoja.

Se on myös nuorten ja wanhain tyköndä yri yhteinen wica, että he ylöncahowat termelliset neuwot; sentähden on se edespäin tarpel

tarpellinen, että vanhemmat lapsia usein ja
 yrittäväisesti neuvoivat, ettei he yhtäin hyvä
 neuvo ylönkäso, eikä sydämmeestäns voislas
 se. Tässä taitavat he sanans tällä eli jolla-
 cuia muulla tavalla sovitta: "Minun lap-
 seni, koska sinua joku hyvä ihminen, erino-
 mattain sinun vanhembas eli opettajas, jos-
 takin muistuttavat, niin älä pidä sitä halpa-
 na. Älä luulle, että paljas ihminen, vaan"
 Jumala itse ihmisen kautta sinua neuvo, ja
 että sinä Jumalats ihmisesä ylönkäsoit eli
 cuisset. Jos sinä ylönkäsoit hyvän neuvon,
 niin perkele sinua koviästi wiettele, ja Ju-
 mala sinun wihdoin, niincuin Jumalatto-
 man, rangaise."

2. Cuuleat tästä Salomonin sanat San.
 Last. Kir. 12. v. 1. Joca isians mielelläns
 curitta anda / se tule toineilisexi / mut-
 ta joca rangaisemat olla tahto / se on
 tyhjä. Näistä sanoista taidatte taincailai-
 sen neuvon otta. "Minun lapseni, jos sinä"
 hyvän neuvon ja ystävällisen curituyen ylön-
 käsoit, niin tule se, jos et sinä perki paha-
 ole, siitä, että ises wiisambana pidät, cuin-
 se, joca sinua neuvo; mutta usco, että Ju-
 malan Hengi cuitengin enämmän ymmäriä-
 cuin sinä. Sinä luullet, että ole itse wii-
 sas kyllä, mutta Jumalan Hengi sano sitä
 wastan. Hulluus on naorucaisen sydä-
 mes. San. Last. Kir. 22. v. 15. Ja jos et
 sinä

sinä anna iksiäs nuhdella ja neuvo, niin et oleⁿ
 sinä ainoastans nyt tyhmä, vaan pysyt myösⁿ
 edespäin tyhmänä. Alla cuitengan anna siⁿ
 nuas hullutella, että sinä oman luullos cerⁿ
 tiambanapldäisit, kuin Jumalan Hengen, jaⁿ
 sen wisaheimman Cuningan päätyren.” Täⁿ
 hän tulewat myös nämät wissan Cuningan
 sanat. San. Lask. Kir. 29. v. 1. Joca cu-
 riturella on uppiniscainen / hän äkisti
 cadotetan ilman yhtäkän awuta. Jot-
 ca sanat pitä usein ja wiriästi nuorille edes-
 pandaman.

3. Että te ahferoitette teitän tästä cappale-
 sta, siihen on tälle suuri sy. Sillä ne sanat,
 jotea teidän lapsenne niin wastahacoisⁿsti ylön-
 cakowat, pitä heitä cuitengin wihdoin wi-
 mein cohteleman. Niistä sanoista tulewat wi-
 wein kiwet, jotea painawat ja rickirusenda-
 wat, lijoitengin lopulla. Sentähden neuwo
 Syrach lapsia sydämellisesti näin: Poican/
 cuulle minua / ja älä cakyo minua ylön/
 ettei minun sanani wjimein sinua cohtais.
 Eug. 31. v. 26. Ajari se kyllä menesty, mut-
 ta wjimein ylöncakvoja niin cobdellan, että
 hänen wastoin tahtons San. Lask. Kir. 5. v. 12.
 näin walittaman pitä: Voi cuinga minä
 olen wihannut hyvä neuwo? ja minun
 sydämen on hyljännyt curituren? v. 13.
 Ja en ole cuullut opettajani äändä, en-
 gä

gä callistanut corwani opettajani puo-
leen? v. 14. Minä olen lähes caickeen
pahuteen joutunut / caiken cansan ja seu-
racunnan keskellä. Nämät sanat pitä
wanhembain audaman opetta wastahacoisille
lapsillens, jotka ei yhtän neuwo euulla tahdo,
ja heitä siinä sitous waroitaman, siitä on
nettomudesta, kuin heitä wihdoin on cohtawa.
Sillä totisesti on sencallainen wastahacoisuus
ja caickein neuwoin ylöncakominen lasten ty-
könä, erinomattain niiden, jotka vuosille ovat
tulleet, yri mercki, että Jumala, niincuin yri
waanhurskas duomari, heitä jo rongalsturen
ala duominnut on. Niincuin se nähdän Elin
poisa, joita Isä kyllä neuwonut oli, mutta
ei he cuullet Isäns ändä / sentähden tah-
doi Herrä tappa heidän. 1. Sam. Kir.
2: v. 25. Jotca sauat pitä kerroittaman ei ainoa-
stans lapsille, waan myds ijällisimmille, et-
tei he sentähden, että he hyljäwät hywät neu-
wot, tule pois Jumalan tykö ja jätetä tyh-
mään mieleen.

XXIII. Luceu.

Cuinga lapset nuorudesta 7. erinoma-
tain nöyryteen neuwottaman pitä.

Cuinga sywällä ylpeyden junri ihmisen sy-
dämmesä maca, ei talta sanoilla ulossa-
notta: Ja on siis suuresti tarpeellinen, että
se, niin paljon kuin mahdollinen on, pyritän
ylös.

ylbstemmata. Tämä työ pitä aljettaman
 ihens tundemifesta. Sillä joca ihens
 hywin ja täydellisesti tunde, ei hän salli mie-
 lelläns sen perkelellisen ylpeyden tyköns hal-
 lita. Mikä on cuitengin ihminen? Mielefäns
 on hän usein suuri, corkia, ylhäinen, jolla ei
 wertaistans ole: mutta mikä on hän ihesäns
 ja P. Hengen väädyen jälken: Wastaus:
 Ei mitän. Cuinga aiwan turhat owat
 caicki ihmiser? Ps. 39. v. 6. Totifesti/
 (sano Dawid erinomattain, ja päättä walal-
 laus omasa kiefesäns: sillä ihminen usco sen
 cuitengin työlästi;) Ecco ihminen on fula
 turhuus. Se on: Joca tahto nähä cai-
 ken turhuden, hän löytä sen yhdesä ihmiesä,
 cosca hän ihesäns tutkiffellan. Hän on niin tur-
 ha, wihelijäinen ja niin mitätön, euii nöhtä
 ja warjo. O! josca ihminen tätä oikein asatte-
 leman nuoruudesta neuvoftaisin; O! cuinga ei
 hän loucfais ihesäns siinä illiäsfä ylpeydesä, ei
 lä pyrkis sen perän, waan cosca hän joscus
 turha prameutta jongun tyköns hawaisis, niin
 hän tällä huocaurella ihesäns sitä wastan wa-
 rustais: Cuinga aiwan turha on ihmi-
 nen? Mutta cuinga harwat lapses owat ne,
 joiden mieleen tämä oikein painetuyi tule?

3. Mikä on ihminen enämbi? Sen sano
 meille Syrach Lug. 10. v. 10. Hän on illiä
 loca eläisäns. Ja sentähden mahta se hywä
 Syrach wielä ulospuhjeta v. 9. Mitäs co-
 reilet

reilet sinä waiwainen tuhka ja mulda? Eako, meidän pitä woileman, en me rohkes ne oikein silmäim eteen asetta, mikä rietas huonet me olemma. Meidän täyty sentähden häweta: ja cuitengin rohkenemme toinen tois sem ylike ihiäm corgotta. Eikö se ole tyhmyys ja häpiä. Emme ole kiihdäwä culda, ei loistawa hopia, ei pysyväinen rauta, waan ilkiä loca. Ja siitä rohkenemme cuitengin niin paljon öykätä. Jos me tahdomme wäbän enömbi olla, niit olemme heinä / ruoho / lacastunut cuc kainen. Ja sitä tahto Jumala saarnatta man ja julistettaman Esa. 40. v. 6. Kosa se Jumalinen ääni sano: Saarna / caicki liha on heinä. Nyt, saarnateat sitä ractat Wanhemmat teidän lapsillen, ja se usein, siihenasti että te ymmärrätte, että he sen lä sittänet ovat.

3. Te tiedätte mikä wiheliäinen mato ih minen on, cosca hän äitin cobdusta tule; mut ta se unhoidetan häpiällisesti. Teidän pitä usein saattaman teidän lapsian aiatteleman tästä heidän ensimmäistä wiheliäistä ja surkiata tllan, ja tästä tilas sanoman: "Minun, lapseni, nyt olet sinä ylösojettu, sinä taidat, läydä, seiso, puhua &c. Mutta en minä, taida sitä sinulle sano, cuinga wiheliäinen, ja raadollinen sinä olit, cosca minä enüst, syndymäsäs sinun näin. Yri mato on wi heliäinen eläin, mutta sinä olit vielä wiheli,

„ iäisembi, silloin macaisit sinä alastoina ja
 „ palhaisna; et tainut muuta tehdä, kuin heis-
 „ colla, waikalla, ja surullisella äänellä
 „ tiettämäxi tehdä, että sinulda caieki, kuin
 „ sinä tarwisit, puuttui 2c. Racas laps-
 „ si, älä sitä unhoida; mihingä ikänäns Jus-
 „ mala tahto anda sinun tulla, niin totuta si-
 „ nuas pyhäns nöyrydes tähän Davidin huos-
 „ cauyeen 2. Sam. 7. v. 18. Tuca olen
 „ minä HERRA/ HERRA/ että olet
 „ andanut minun tähän asti tulla? „

4. Jos ei se sinua lehoita, (taitawat Wan-
 hemmat toisella ajalla sano) „ mitä sinä ollut
 „ olet; niin anna se sydämmelles läyhdä, miyi
 „ sinun kerta jällens tuleman pitä. Waliab-
 „ tunena, kylmendynenä, ilkiänä ja hal'ewais-
 „ sena pitä sinun kerta maan alla macaman.
 „ Sinä mahdat nyt ja tästedes niin suures ar-
 „ wos olla, kuin sinä tahdot, niin ei cuiten-
 „ gan yriskän wähän ajan perästä sinua tunne-
 „ eli näe. Sentähden pitä sinun pimeydes
 „ iocaisen jalcain ala macaman. Madot ja
 „ toueat pitä sinun culuttaman ja ymbärins
 „ culjettaman; ja ei kengän taida heildä sitä
 „ kieldä. Racas ihminen, mitä on sinua sil-
 „ loin caieki copeus autawa? Ja, se on
 „ paljon enämbi sinua wabingoittawa; sil-
 „ lä Jumala seisoo ylpeitä wastan/
 „ mutta nöyrylle anda hän armonis;
 „ 1. Pet. 5. v. 5. Niin racas kuin siis Juma-
 lan

lan armo sinulle elämäs ja cuosemas on, niin
 racas anna sinulle olla yri nöyrä sydän.,,
 Cosca sinun tylönäs yri ylpiä ajatus ylösnou.,,
 se, niin tygö puhuttele sinun sydändäs näillä.,,
 sanoilla: Sydän, nyt taita sinun edesäs.,,
 yri langemus seis, sillä ylpeys kây lan.,,
 gemuxen edellä. San. last. Kir. 16. v. 18.,,
 Ylpeys kây aina langemuxen edellä. Älä a.,,
 jattele, ei ole yhtän maara, sinä sefot lu.,,
 jana kyllä. Äh Jumalan voimallinen käsi.,,
 taita sinun pian cukista. Älä sinuas anna.,,
 torkeen mieleen saatetta; Se tunnusmerkki.,,
 ei turhan laufe: Cosca jocu lange, niin.,,
 hänen sydämens tule ensin ylpiä.,,
 San. last. Kir. 18. v. 12. Anna se olla ji.,,
 nulle waroituxena caickena sinun elinaikanas.,,

5. Jos nyt nuoruudesta taincaidaiset ja
 muut neuwot soisit lasten corwis, niin wä-
 himmäykin jotakin sijtä heidän muistosans py-
 syis? Mutta mitä luvlette, cosca ette omian-
 ne kertakan tästä muistuta, waan ike lapsu-
 desta istutatte heihin sen salatur ylpeyden juu-
 ren, ja sen ylösheräytätte, ja enänmin ylös-
 puhallatte heidän ylpiän mielen, joca ike-
 stäns kyllä ylöspaisunut on. Mikä palcka
 on teille, te ylpiät sydämet, sillä suurelda
 Jumalalda odotettawana, joca racasta nöy-
 riä ja seis ylöpeitä wastan.

6. Mutta sen tekewät myös caicki ne
 Wanhemmat, jotca ei tiedä, cuinga he hei-
 dän lapsens caunistaisit, ja niin osottawat sel-

Piästi, mingä caldassia lapsia he aicowat ylöscaswatta, nimittäin sencaldassia, iotca es Despäin igens coconans mailman caldassiyti asettaisit.

7. Niwan hywin sano yri Opettaja: (*)
 „Jos te olisitte tulleet Christuren tygö sencallaihen caunissetuin ja coreilduin lasten cansa, niin ei olis hän sanonut, niincuin niistä, iotca Marc. 10. v. 14. hänen tygöns cannettii: joista hän sanot: **Sallicat lasten tulla minun tygöni** 2c. En minä usco, että se nöyrä Herra olis silmiänskän heidän puolens kääändänyt. Täsä sanotan: Lapsel ei ymmärrä sitä wlelä. Ja, ei niin täydellisesti, kuin sencallinen ylöscaswanus ylyä raato; mutia luondons ja iläns jätken oppiwat he cuitengin jotakin siitä. Anna lapselle uusi, kuuja, caunistettu waatet; ylistä sitten cuinga caunis se on, ja ota waari, jos ei sen menettelemiset ja käyminen tule muute tury, jos ei se ikläns rupla cäkeleman, ja anna ymmärtä, että se jotakin erinomaista on saannut; siitä taidat sinä päättä, ettei lapsi sinä cappalesa, joca ei paljon kelpa, niin peräti ymmärtämätön ole, kuin sinä luulet; ja jos sinä hänen sencallaisella turhudella puetat, annat sinä sille sen cansa tilan ylpeyteen.

8. Cosca Warhemmat andawat heidän wlelä piscuisille lapsillens yhden cunniattisen uuden

(*) Saldenus.

unden waatten, ei pidä heidän sitä tekemän ilman neuvomista, joca tässä tavalla taitais cuulua: "Minun lapseni, cako, ettet siinä," tässä uudesta pugusa Jumalan edes ilkeä ja rumari näköis; mutta se taita tapahtua, jos siinä nyt wäbängin enemmän ihestäs luulset, kuin ennen, ei sinulla ole sii een ohtan syötä. Sillä jos vielä tämä pucu olis hoviasta ja cullasta, niin cuitengia sinun ruumis, tule loayi ja maayi. Mitä se auttais, jos vielä jocainen ihminen tässä pugusa sinua, caşelis, mutta Jumala sinusta, niincula, pliaista, casmons poiskaännäis. 2c.

9. Mitä tahdotte pliait Wanhemmat tässä paljon esteltä eşiä? sanocat iulkifesti: "Josca te teidän omianne, (vientiä eli suria, waattetatte caickein uudemmassa tavalla) johdatatteco te helkä sen cautta HERAN ygd, eli pois HERASTA? Ettekö te johdata heitä siihen ilkiään turhuteen? Illkat, tässä iziänne tacwerin' wetäkö, waan waſtateat wſpittömästi, teidän pitä cuitengia lerta waſtaman sitä wanhurſcaſta duomaila. Jos nyt teidän oma ſydämmenne ſarso teille, että he sen cautta mailman rakkanteen. jonga caldaisi he igens aſettawat, johdateturi tulewat, ja ei Jumalan rakkanteen (sillä joca tämän mailman rakkauſ on/ ei häneſä ole Jſän rakkauſ/ 1. Job. 2. v. 15.) niin ajatelcat, jos se myös waſtattapa on, että te heitä juuſilla ja coreilla,

„ waatteilla waatetatte, eli heille niistä sallit-
 „ te? Tämä coreus mahta näky teille niin
 „ caunxi, kuin se ikänäns tahto, niin ei sillä
 „ euitengan mitän muuta, kuin Jumalan ran-
 „ gaus, matean saateta.

10. Miatelcat oikein, että se myös teille
 ja teidän lapsillenne sopi, mitä HERRA Ju-
 dalaisista sano Esa. 3. v. 16. „ Että Zionin
 „ tyttäret ovat ylpiät, ja käyvät kenos cau-
 „ loin, tiijus silminä, kävelewät ja astele-
 „ wat, niincuin jalat sidotut olisit. v. 17. On
 „ siis HERRA tekewä Zionin tytärten päät
 „ rupiseri, ja HERRA on paljastapa heidän
 „ hapiäns. Ja pitä häjy löyckä hyvän ha-
 „ jun edestä oleman, ja nuora myön edest, ja
 „ valjas pää cabarain hiusten edest, ja ahdas
 „ säcki awaran hameen edestä. Nämät
 „ caieki sinun cauneudes-siaan., „ Ilkät picai-
 „ sudes tätä ylitseako o, lufecat se muutamia
 kertoja. Tällä tavalla tahto Jumala aja
 teistä pois ylipenden. Judalaiset ovat sitä
 coetellet; Luulletteco te ylpiät ja maailma raa-
 stawaiset sydämet, että Jumala teidän tähtenne
 on jotain uutta tekewä, eli sanans muuttawa.

11. Mutta te pidätte sen halvana ja sa-
 notte: Se on nyt yri tapa, että lapsen niin
 waatetetan. Nyt niin pysykät siis ajatto-
 masti teidän tawasanne (sillä caikille ei se eui-
 tengan telpa) Jumala on myös pitävä ta-
 pans, kuin on, että maahancukista sencailliset
 ylpiät. Jocainen ylpiä / sano Salomon,

on HERRalle sauhistus ja ei pääse rangaisemata / ehkä he caicki yhtä pidäisit. San. East. Kir. 16. v. 5. Mitä tahdotte siis sano? Toiset tekewät myös niin? ettekö te cuulle eli usco, mitä Jumalan Hengi sano: Että jos nämät ylpiät sydämet caicki yhtä pidäisit / niin ei he cuitengan pääse rangaisemata.

12. Minä rucoilen, lulecat usein Jumalan uhkaus 5. Mos. 28. v. 56. 57. „Waimo,, teidän seasan, cuin ennen hercullifest ja hecumas elänyt on, niin ettei hän maltanut,, jalcons laske maan päälle hercun ja hercuman tähden, ei pidä suoman miehellens, joca hänen sylisäns lepä, ja pojallens ja tyttörellens jälkimäisiä, jotea hänen cobdustrans,, lähtenet owat, eikä myös poikians, cuin,, hän synnyttä; sillä hän swö ne caickein tarwetten puuttumises salaisest, sijinä ahdistus,, yes ja waimos, jolla sinun wihollises ahdistawat sinua sinun porteisas.,, Niiät halaites yhtän esimercki tästä cuulla, niitä on monda. Teroittacat paremmin nämät sanat ikellenne ja teidän lapsillenne, niin taita halu hecumalliseen elämähän ja calliseen pucuhun teildä cadota.

13. Jos te tahdotte omianne caunista, niin cuulcat mitä Jumalan Hengi sano Ps. 45. v. 14. Cuningan tytär on coconans cunniallinen sisäldä / ja pytäläti että caicki si-

sälliseſti tulia cauniſteturi; ja euinga ſe ſama
 ſielun cauniſtus, ſe ſalainen ihminen ſy-
 dämefä ilman wiata / lakialla ja hil-
 jaisella hengellä / niincuiſi P. Petari ſiitä 1.
 Ep. 3. v. 4. puhu, mahdais oikein teidän ja
 teidän laſtenne tykönä löytyä. Zumata ylöſ-
 walaiſcon meitä caicfia, että me halpandem
 tundiſim, ja ylpeydeſtä iſiäm carwahtaiſim?
 Amen.

XXIV. Lucu.

Että lapſet 8. erinomattain rucoureen
 neuwottaman pitä / joſa myöſ lhyhkäi-
 ſeſti edespannan / että heidän ru-
 courens on woimallinen.

Wiimeiferi pitä myöſ Zumaliſet Wanhem-
 mat muiftutetut oleman, että he laſſens
 wiriään rucoureen neuwomat. Allon kengän
 lunco, että laſten rucous on yri laſſillinen
 ja halpa cappale Zumalan edes. Ihmiſildä-
 tin taita yri laſſi jotakin ſaada, joca täyſi
 caſwanelda lielletän, joſta monda eſimerccia
 taita olla. Niin myöſ Zumalan tykönä.
 Sentähden mahtawat Wanhemmat, coſca
 he jotakin erinomaista ſydämmeſtä anowat,
 eli muutoin tahdoſit alca, joſ ei wiſit aſian
 haarat ſencallaista eſtä, laſſillens ſitä ilmoit-
 ta ja fano: „Diactat lapſet, ſe ja ſe meillä
 „on, ſe ja ſe meillä puuttu, ſitä me tahdom-
 „me alotta, olcat te meidän edeſtä rucouiſiam
 Zuma

Zumalan tykönä. Esiät händä wiridästi, „
 että hän tämän meidän pois ottais, tätä „
 meille andais, tämän työn armosa siunata „
 tahdois: Jumala andacon teidän rucouyeni „
 ne erinomai estä ishellens kelwata 2c. „

2. Täsi tutkisteldacon ne sanat 1. Mos.

Kir. 21. v. 16. 17. „Ja Hagar istui poicans „
 sohalla, corgotti äänens ja itki. Ja Ju „
 mala cuulli pojan äänen, ja Zumalan En „
 geli huusi Hagarita taimast, ja sanoi hänel „
 le: Mikä sinun on Hagar? älä pelkä, sil „
 lä Jumala on cuullut pojan äänen, cusa „
 hän maca. „ Ei ilman syytä mainita tässä
 pojan äändä eayi ferta. Poica ei ole yrt-
 nans huutanut, waan myös äiti. Ja, ei sij-
 nä seiso fertacan, että poica on huutanut,
 waan äiti, ja cuitengain cuullu se: Jumala
 on cuullut pojan äänen. Ei, nijneuin ei
 Jumala myös olis cuullut Hagarita, sillä
 HERRA on läsnä caickia niitä / jotca
 händä aupens huutawat / sano Dawid
 Ps. 145. v. 18. waan että hän tiettäwäxi te-
 kis, että Jumala lasten rucouyet anda erin-
 omattain sydämmellens käydä. Ja jos yxi
 äiti ja poica yhtä haawa huutawat, nija
 hän cuitengin erinomattain lapsen äänen cuul-
 la tahto. Sanoat se teidän lapsillen, ja y-
 lösheräyttälät heidän tykönäns sen cautta
 halu rucouyeen. Ja cosca te ike Zumalan
 tykönä oletta jotakin rucoillet, ja teidän lap-

sian myös sitä rucolleman neuvonnet, niin sanooat näin: „Ah HERRA, jos et siinä tahdo minun äändäni cuulla, niin cuule kuitenkin lapsen ääni, minun köyhän lapseni, joca sinulda tätä myös rucolle.“

3. Lutherus on tämän hywin tiennyt, sentähden cosca hän on ollut murhellinen, on hän usiasti tullut Lucu-Cammiostrans, ja on lastens cansa muutamia wirsia ja muita rucouyia lufenut, ja on niin jäl lens iloisans sisälle mennyt. Racas Christitty, ei kō hän ike ilman lapsia olis taitanut rucolla? Ja, monda kerta on hän sen tehnyt, kyllä woimallisesti; mutta cosca hän murhens aicana on tahtonut sitä enämin waacautta ihiäns rucouyex cuullosta, on myös lasten täytnyt seisō hänen kylliesäns. Cuin ga päljou Philippus Melanthon on lasten rucouyesta pitännyt, on siitä kyllä hawaittawo, että, cosca hän kerran on suruisans lähtenyt pois niiden oppenuitten miesten tykö, joteca Torgausa cocondunet olit, ja nähönnyt muutamia lapsia sefowan ja rucolleman äitins edesä, on hän iloisesti jäl lens mennyt sisälle ja sanonut: „Älkäm nyt murhelliset oleo, sillä minä olen nyt nähnyt ne Sangarit / joteca meitä caicchia hätä ja waara wastan warjelewat, että me kyllä sefowaisna pysymme. Ja cuin Lutherus on kysynyt, cutca ne suurimmat cansat seas olisit,

ollit, on hän vastannut: Ne ovat ne vieraat lapset, joiden rucoupen minä nyt euulnut olen, jota ei suingan Jumala hylsä.

4. Nyt rakat Vanhemmat, cahocat, että te sencaillaisia Sangareita lapsistanne teette, että teillekin sencaillaiset Ruhtinat huoneisanne olis. Waiwa, kuin tälle ollut on, harvitta heitä tässä Elwoitupes, pitä teille 1000. Tertaisesti mayettaman.

XXV. Luce.

Mistä lapset erinomattain pitä neuwoittoman rucouleman.

Mutta minun pitä muutamit cappalet tässä hän paneman, joita lapset erittäin ja caiken muua yhä pitä neuwoittaman rucouleman Jumalalda; nimittäin sitä totista wijsautta / se on Jumalan pelcoa / ja P. Henge. Nämät ovat ne caxi lastien päästäv raia, jotea Jumala heille luvannut on, cuitengin sillä ehdolla, jos he niitä hänelä rucoulewat. Ei tässä cuitengan ulossuljeta Christicunnan rauha ja Wanhembain meneistystä, joita heidän myös Jumalalda rucouleman pitä; mutta ne ennen nimitetyt ovat corkiammat, joita heidän rucouleman pitä, nimittäin wijsautta ja P. Henge.

2. Siitä edellisestä sano Jacob Eug. I. v. 5. Jos soldakin teistä wijsautta puuttu / hän anoccon sitä Jumalalda /

lalda / ja se hänelle annetan. Siitä
 jätimäisestä sano J. Esus ihe Luc. II. v. 13.
 Taitvallinen Isä anda P. Hengens
 sitä anowaisille. Nämät Christuren sa-
 nat taitawat taincaldaiseen neuromiseen ti-
 lan anda : „Racas lapsi, P. Hengi on
 „ sinulle tarpellinen; sillä jos ei sinulla häns
 „ dä ole, et taida sinä olla Jumalan lapsi;
 „ ja paha hengi on sinun yhdestä synnistä
 „ toiseen syöyvä. Mutta jos sinä tahdot
 „ Jumalan Henge, pitä sinun Jumalalda
 „ sitä rucoileman. Sillä Taitvallinen Isä
 „ anda Pyhän Hengens sitä anowaisille.
 „ Edespidä sinun rackaalle Jumalalles nä-
 „ mät hänen Poicas sanat, ja sano: Ah
 „ racas Isä, sinun Poicas on luvannut,
 „ ettäs annat P. Hengen sitä anowaisille:
 „ Nyt Taitvallinen Isä, minä rucoilen myös
 „ sinulda sitä, ja sen sinun Poicas J. Esuren
 „ Christuren nimeen. Ah! niin anna nyt
 „ tämä luvaus myös minun päälleni täytes
 „ tyri tulla, ja anna minulle J. ohdattaja P.
 „ Hengi, jota paikt en minä taida sinun
 „ tygös tulla.,”

3. Tämän ohes edestuen minä sen lu-
 wallisen tarwan, kuin monelle Christilliselle
 sydämmelle on, jotca tätä callista lahia sil-
 dä rackaalda Jumalalda myös siinä tarwal-
 lisesa aamu = siunauvesa felfisti rucoilewat;
 ja Engelein siwuun panewat P. Hengen,
 cosea

essee he aamu-siunausesans näin huocawat:
 Sinun P. Henges oleon minusa / ja
 sinun B. Engelis minun cansani / et
 tei se paha wihaamies minusa mis-
 tää woittaisi / Amen. Zonga tawan, jos
 se kelpa eli ei, jätän minä Jumalisten Wan-
 hembain coettelemuyen alle.

4. Ne Jacobin Eug. 1. v. 5. edestüodut sarat
 mahtawat taincailaiseu neuwon jättä: „Mi-
 nun lapseni, jinda ole vielä yvinkertainen,,
 ja ymmärtämätöin; sinun sydämes on tai,,
 punut turhuteen ja hulluteen; Sentähden,,
 rucoile Jumalata, että hän sen taimaisel,,
 la wijsaudella täytäis, ja sinulle ylös wa,,
 laistut ymmärreynen silmät lahjoitta tahdois.,,
 Anna sinun jocapäiwäinen rucoyses olla,,
 Wis. Kir. 9. v. 4-6.10. O! minun Isä,,
 ni Jumala, ja caiten laupiuden Herran,,
 anna minulle wijsautta, joca on jocapai,,
 cas sinun istuimes ymbärillä, ja älä hyl,,
 jä minua sinun lastes seast. Ja jos jocu,,
 ihmisten lapsist olis vielä täydellinen, niin,,
 ei hän mitän maya, jos ei hänellä ole,,
 sitä wijsautta, joca sinulda tule. Lähetä,,
 händä alas sinun pyhästä taimastas, ja,,
 sinun cunnias istuimelda lähetä händä,,
 että hän olis minun tykönäni, ja työtä,,
 tekis minun cansani, että minä ymmär,,
 räisin, mikä sinulle otollinen on.,, Wan-
 hемmat taitawat täsä tygöpanna nämät sa-
 nat:

rat: Jos sinä näin rucoilet minun lapses-
 ni sydämestä, niin ei Jumala sinua
 cuullemata tyköns päästä.

5. Yri esimerkki yhdesä nuoresa ihmis-
 sesä, joca on rucoillut Jumalalda tätä wiis-
 sautta, on meille Salomonisa/ joca 1. Cun.
 Kir. 3. v. 7. näin rucoile: Nyt HERRa
 minun Jumalan, sinä olet tehnyt sinun
 palvelijas Cuningari, minun Isän Dawt-
 dia siaan, ja minä olen nuorucainen ja en
 tiedä käydä ulos taicka sisälle. v 8. Ja
 sinun palvelijas on sinun cansas kessellä,
 cuin sinä olet wallinnut, joita ei kengän
 luke taicka kirjolta taida, paljouden täh-
 den. v. 9. Anna sentähden sinun palvel-
 jalles ymmärtäväinen sydän duomita sinun
 cansas, ja eroitta paha ja hyvä. Tä-
 stä taitawat Vanhemmat ja lapset ike ke-
 wiästi taincaldaisen rucoyren tehdä. HERRa
 ra minun Jumalan, sinä olet minun, sinun
 palvelijas, järjelliseksi ihmiseksi tehnyt. Mi-
 nä elän mailmas paljon pahan cansan ja
 wahingollisten esimerkein seas; niin olen
 minä yri wähäinen nuorucainen, en tiedä
 minun ulos- ja sisälle- käymistäni: Niin
 anna nyt minulle sinun palveljalles yri
 cuullisinen ja ylöswalaisu sydän, että mi-
 nä näkisin ja ymmärräisin mikä hyvä ja
 paha on. Totisesti, seneallaisesta rucoyres-
 ta cuuluis, mitä Salomonin rucoyresta ni-
 mitetyt

mitetys paicas seisso: v. 10. Tämä puhe kelpais H. Kralle / että Salomo tätä annoi. Ja koska Vanhemmat ovat totuttaneet lapsens näin sydämmestä rucoileman, niin cuulle Jumala heitä ei ainoastans tässä astias, waan anda heille yshäldä myös caickia muuta hyödyllistä ja tarpellista, niincuin Salomonin esimerkistä on nähtävä.

XXVI. Lucu.

Muutamats erinomaiset cappalet / ioissa Vanhembain tässä lasten rucousen harjoitusesa pitä waarintottaman.

Mutta minun pitä lasten rucousesa wieslä muutamats erinomaiset cappalet esdestuoman: Ja pitä 1:0 Lapses ei ainoastans niittä muilda eteen kirjoitettuja rucousia totutettaman lukemaan, waan niin pian cuin heidän ymmärryens josakin ilmoitta ikens, myös aina saatettaman omilla sanoilla yhtä eli toista Jumalans eteen wetämän. Sillä niincuin he opetetän, cuinga heidän cunniallisten ihmisten tykönä jongun asian tois mittaman pitä, niin on se myös cohtullinen, että he siitä neuwotan, cuinga heidän astians ja anomuyens Jumalan eteen wetämän ja salaijsa cammiowisa puhuman pitä.

2. Että opetta heitä tässä, taitaisit Vanhemmat

hemmat toisinans omalla esimerkilläns heidän edelläns käydä. „En me euule, sen pahembi! nyt paljon hywä, waan joca paicas suurista waaroista, häwityyistä, cauhiwista wainwista, maansulkeudesta ic.” Tämän taidaisit Wanhemmat lapsillens ensin eteenasetta, sitten neuwoa, että he Jumalata senecallaisten waiwain ja rangaistusten poistäändämisestä rucollisit, ja annaisit heidän läsnä-ollesans sijtä coetuyen tehdä. He taidaisit sano: „Minun racas lapseni, minä olen sinua nyt käskenyt yhtä asiata Jumalan tykönä toimittaman; annas euulla, cuiugas sen eteenasetta tahdot.” Jos ei siis lapsi sinä ensist aicaan tulis, niin taidaisit Wanhemmat ensist sen edellä tehdä; ja eosea he sen monella esimerkillä tehnet olisit, niin taidais lapsi aisanans omilla sanoilla sydämens Jumalan eteen ruodatta. Tutkisteleat, mikä autuallinen ja Jumalalle otollinen työ tämä olis.

3. Toiseyi, ehtä se on tarpellinen, että lapset muutamia wikejä rucouria uleoa oppiwat, niin cuitengin minä toiwosin, 1:o ettei meidän yhteiset kirkowirtem peräti tulis unhoitetuipi; sillä silloin ei euullais niistä Wanhoilda niin pahoin weisattawant. 2:o Että heille niin monen ja usein sopimattomain rijmirucousten sias opetettaisin caunita P. Raamatun sanoja uleoa. Sillä muots taidaisit lapset yhden sangen caunin tawaran

eoota, joca heille sitten ei ainoastans hyödylliseen saarnan cuullemiseen, waan myös hädissä ja ike cuolemasakin sopimaisen olis. Erinomattain pitää Wanhemmain, cosca he ovat cuullet yhden caunin Raamatun sanan est huocauyen Jumalan sanasta kirkosa edestuos tawan, eli ike sen lukeet, sen saman lapsilens opettaman. Se tulis paremin lapsille hywäri, kuin niin monda eootua rijmi-rucousta. Tässä pitää Wanhemmain aina cahoman, että lapset sen, cun he ulcoa oppinet ovat, ymmärräisit. Sillä monesta lapsesta cuulis se totudes, cun Corisus muinen Zebedeuyen pojille ja heidän äitillens sanoi: Matth. 20. v. 22. Ette tiedä, mitä te rucolletta. Jos jocu heildä kysyis, niincun Philippus Ap. Teg. 8. v. 30. Drottingin Camari-palweljalda Ethiopiasta kysyi: Ymmärrättös/ mitäs luet? niin monda tuhatta heistä Camari-palweljan cansa wastaisit v. 31. Cuinga me sen taidamme ymmärtä/ ellei jocu meitä johdata? Ja tosin, cuinga he taitawat sen ymmärtä? mutta kenelle olis mahdollisempi ja soweljambi sitä heille ulostoimita, ja heidän ymmärryrens mitan jäsken sitä selittä, cun Wanhemmille? Ja, jos he hitaudesta häperwät tätä työtä päällens otta, niin mahtawat he tutkistella, mingä palcan heidän, niincun laiscain ja uscottomain palweljain, niincun HERRalda pitää saaman.

4. Colmanneri, on ennen caickia tarpelinen, että Vanhemmat omians wiriästi ja yrittäessä neuwowat, että he hartaudella rucouyens toimittawat; erinomattain cosca sen pahempi, tavallinen on, että lapset yhden rucouyden toisen jälkeen hörisevät, ja ainoastans suun hyminällä Jumalan eteen astuwat. Täsä ei ole kyllä, että Vanhemmat toisians sanowat: Lapset / rucoikat hartaudella: Heidän pitä myös heille oikein teroittaman, mikä corkia työ se on, että rucoilla; mitä se merkitse, että se waiwainen tomu ja tuhka, ihminen, rohkene puhua, sen corkian, suuren, ja caickiwaldian Jumalan cansa i. Mos. Kir. 18. v. 27. Cuinga ne P. Jumalan miehet, niincuin Abraham / Elias / Daniel / ja muut rucouyensa isens nöyryttänet owat. Cuinga Christus itse rucoillesans eastwollens maahan langennut on. Erinomattain, cuinga se on sille hywälle Jumalalle yri kelwotoin ja melicartwahinen työ, cosca händä huulilla ainoastans lähestytän, mutta sydän on caucana hänestä Matth. 19. v. 9. Jonga he edespäin taitawat heille näin selittä: Eako, minun lapseni, jos minä yhden arwosa pidetätawän ihmisen cansa yhdestä corkiasta asiasta puhuisin, mutta olis sillä wälillä minulla caickirasta toimittamista, ja käännäisin selkänäni hänen puoleens, eikö hän sitä suuresti parhays?

Hayuis? Eikö hän syystä ajattelis, etten minä,,
 paljon lucua pidäis siitä käsillä olevaisesta,,
 asiasta? Eikös siis luulle, että se on palz,,
 jon enämin sitä hymä Jumalata wastoin,,
 cosea iocu pyhistä ja corkioista asioista, jotea,,
 ruumin ja sielun parahudeyi tulewat, ainoa,,
 stans suulla hänen eteens tule, mutta ajas,,
 tuijillans, jotea se corki-tietäväinen Jumo,,
 la selkiästi näke, monda mauta asia toimitz,,
 ta, ja hänen puolens niijueuin itänäns sel,,
 kääns kääändä? Ajattele se hywin racas lapsi,,
 ja carta, ettet sinä rucouillesas suurinda syn,,
 diä tekis siinä, että sinä Jumalan corkeutta,,
 niijn pilkfat.

5. Meljänneyi pitä myös Wanhembain,
 cosea he omians rucoureen johdattawat, heille
 siinä siivous edespitämän, cuinga kirous ja
 sadatus, on niijn caubia syndi, että se caiten
 rucouyen wolman estä. Tähän tule mitä
 Syrach sano Lug. 34. v. 29. Cosea locu
 rucouile ja jällens kiroille / cuinga HEr=
 ra cuulle hänen rucouyens? Sen caut=
 ta tule monen Jumalattoman ihmisen turhat
 esteet tyhjäri tehdyri, jotea ilkiätä kiroillemi=
 stans ja sadattelemistans sillä cauniستهلوات,
 että he cuitengin aamulla ja ehtolla ja muul=
 lons rucouyens siinä siivous toimittawat. Mut=
 ta ei he tiedä, että rucousskin taita synniyt=
 tulla / Ps. 109. v. 7. Ka ettei Jumala tah=
 do, että yhdestä suusta kytös ja kirous

Uloškän Jac. 3. v. 10. Cahocat, että te tää män wahingollisen tawan aicanans lapsildane ne poisotatte, ja että te heidän eleens nijn maalatte kirouyen, että he, nijn useim cuin he sen cuullawat, sen edestä peljäsšywät, nijn cuin cuullisit he iše perkeleen, sen kirokun henggen, Eshuwan.

6. Wilmellexi pitä myös Wanhemmain lapsians wirtlästi neutwomaan, että nijn useim cuin he cuullawat Eijma-kellon ja rucous kellon, että he silloin pyhällä huocauxella ižens Jumalan halduun andawat. Huocaus taita tämä olla: „Ah Jumala! anna minulle andes „ri caitefi minun tehdyt syndini, ja laina minulle ja caikille Christityille autuas hetki, „Christillifesti elä ja autuallifesti cuolla, Amen! „Että Wanhemmat tämän tiettäwäxi telisit lapsillens, nijn ei pidä heidän andaman yhtäs hetke ohiše mennä, cosco lapset saapuilla oowat, ellei he iše corkialla äänellä sano heidän edesäns tätä huocauska; ja sen cansa nijn cauwon päällepida, cuin he ymmärtawät, että lapset iše aicanans tietawät sen ikellens mutsutta. Eli, tahtawat he myös näin kysy: Lapset kello lyö, miltä te nyt ajattelette? Eli, nijn cuin Wanhemmat tämän iše eteensotta tahtowat, jota en minä tahdo heille eteens kirjolta. Eosi on se, että tämä airwan hywin sopi pitämän sydändä hywisä ajatuyisa. Ja ei tarwita tähän yhtän suurta waiwa, sillä se useim

usein tehty kertomien taita sen alinomaisesti
tawaksi keriästi saatta.

XXVII. Luca.

Tuinga hyväin neuvoain siwusa myös
hyvät esimerkit tarpelliset owat.

Tähän asti olen minä muutamit wisit cap-
palet eteenasettanut Christillisille Wan-
hemmille, joissa heidän lapsians wiriästi neu-
womaan, ja niin HERRAN tygö johdattaman
pitä. Minä taidaisin kyllä monda muuta tää-
hän tygö panna, mutta annan cuitengin sij-
nä seisahda, kuin edestuuotu on, ja jätän ne
lopuit ymmärtäwäisten Wanhemmain peräna-
jattelemiseen ja wreyteen. Waan niincuin
neuroo wähän hyödyttä, jos ei hywillä esi-
merkeillä, ja wiriällä Wanhemmain rucou-
pella sille woima anneta, niin tahdon minä
näistä kahdesta cappalesta myös jotakin puhua.
Ja on ensist se tosi, että caikki kuin me näem-
me, se käy enämmin sydämmelle, kuin ne
asiat, jotea me cuullemme. Josta siis keriä-
sti se kysymys taitan wastata: Mingätähden
lapset, ehkä he paljon wanhemmilda neuroo-
tan, et cuitengan paremmiä tule? nimittäin
ne pahat esimerkit, kuin lapsille heidän omilda
Wanhemmildans annetan turmelewat sen hy-
wän, ja heisä enämmän matansaattawat,
kuin hyvät neuroot. Lapset tahtowat ei ai-
noastans corwans, waan myös silmäns täy-
teen,

teen, ja yri hyvä esimerkki määnsaatta enämin heidän tyköns, kuin kymmenen neuro. Sentähden koska Chrysofostomus kysy, cuing se tule, ettei yhtän, eli harvoja esimerkittä lapsia löyty? vasta hän oikein: sittä, että vanhat esimerkittiset vanhemmat harvoin heidän silmäns eteen tulevat, ja nyt lähes cadonnet ovat. Se on sen pahempi, jonga yllä Jumala armahdacon! sittä hen tullut, ettei vanhain tyköns yhtän häpyä, eikä nuorten tyköns yhtän siwoa enä ole. Sentähden tapattu, niincuin se wiisas pacana Seneca sano: Ei he käy sitä tietä, kuin heidän käymän pidäis, waan sitä tietä, kuin toiset heidän edellans käywät.

2. Hyvä oppi ja neuro on niincuin yri pellolla kylwetty siemen, mutta pahat esimerkit ovat, niincuin wälwä wirta, joca pojeswie caieki, kuin sen eteen tule. Jos nyt joku, joca wiriästi kylwä, tahtoisi sitten sen pauhamaista wirta wastan tehdyn wallin awasta, että wesi igens pelon yllä wälwälläisefi ulos wuodatta mahdais, eikö händä syystä pidetäis tyhänä? Tämän tyhjän ihmisen caldaiset ovat ne, jotea omians ensin neuwowat, mutta sitte pahoilla esimerkeillä igepahendawat. Sillä sen cautta repiwät he pois, niincuin wirran cautta, sen ennen heihin kylwetyyn siemenen, ja andawat sydämen pellolla ei muuta kuin ilkiä hajua ja sastausautta maata.

3. Suuremaksi selityksi, kuinka turha
 viriä kehoittaminen ilman täydellistä edellä-
 käymistä on, niin vaarinnottacat rackat Wan-
 hemmat seurawainen wertaus. Jos cari mat-
 camiestä olisit aiconut tulla yhteen paikkaan,
 mutta se ymmärtäwäisempi heistä, joca toista
 johdattaman pidäis, sanois hänelle: Jos si-
 nä siihen paikkaan tulla tahdot, kuin sinä mi-
 nun cansani aiconut olet, ei pidä sinun tätä
 tietä käymän, mutta cuitengin käwis hän ise-
 sitä, mikä johdattaja olis se? Eli että minä
 toisen wertausten annan: Jos cari wäkerätä
 ja terwettä yhdes jalcaihin matcustajit, mut-
 ta ymmärtäwäisempi heistä sanois cumpanil-
 lens: Meldän pitä tänäpäin cailletti siinä eli
 siinä paicas oleman, ja niin paljon, kuin me
 taidamme, kiruhtaman; neuwois myös toista
 ja käkis hänen joutua, mutta ise macailis-
 tiellä yhden hetken toisen jälken: Eikö hänen
 cumpanins ajattelis, (cosca se toinen p tä hä-
 nen cansans yhdes siinä eli siinä paicas ole-
 man) ettei se olis niin tarpellinen siinä päiwä-
 nä sinne tulla, eli myös, että he yhtä hywin
 taidaisit sinne tulla, waicca ei he kiruhdais?

4. Tutkistelcat sitä ise, jos ei tämä niin
 ole, ja jos ette myös tee, niincuin nämät wa-
 hat johdattajat, cosca te lapsianne yhteen ja
 toiseen arwuun neuwotte, eli sijtä ja tästä
 wiasta waroitatte, ja ette ise ahkeroise teidän
 sijtä, eikö sitä carta? Ei se taida muutoin
 olla, kuin että teidän lapsenne rupiawat ajat-

teleman: Jos se olis tarpellinen niin ja niisk
elä, niin meidän Isäm ja äitim siinä parem-
min itse luca pidsit: He tahtowat meidän
ransam tawaseen tulla, ja waeldawat cuiten-
gin sitä wastan kuin he meitä neuwowat.
Sentähden ei ole se iuri niin tarpellinen, että
me heidän oppiins ja neuwoois meitäm niin
sidomme. Eli sanocat minulle, taitawateo
teidän lapsenne sitä teistä ajatella, että te itse
käytte sitä tietä, jonga te heille osottanet olet-
ta, cosca ette itse pidä tawasen tulla, eikä
Zumalalle keltwata. Cummanga tahdotte
näistä molemmista, että heidän teistä ajatte-
leman pitä. Enämin mahtawat he tarpelli-
sesti ajatella. Se edellinen olis heille wahin-
gollinen, se toinen teille wahingollinen, ja
myös teidän neuwoillen esteeri. Sillä mitä
pidäts sen neuwo minun tykönäni walcutta-
man, josta minä ajattelisin, ettei hän ihelän
tawaseen tahdois.

5. Niin näette nyt, cuinga tarpellinen se
on, että ylösrakendawainen edellä loistami-
nen tuie terweillisten neuwoin siwun yhdis-
stetyri. Ja jos vielä Wanhemmat ajatteli-
sit, että he sen 18. lugin johdatuxen jälkeen tä-
sä kirjias, owat lapsillens ennen sanonet, ettei
heidän pidä ikäns toisten esimerkeisä loucka-
man, ja ei olis siis heidän omista esimerkei-
stän lapsille yhdengän wahingon pettoa,
niin taita cuitengin heidän ymmärryrens, cosca
he wahan peränajattelewat, kyllä sano, ettei
se neuwo,

se neuwo, kuin 18. lugun jälken annettu on, mitän toimitta taida, jos ei Wanhemmat itse, niin monen pahan esimerkin kessellä, kuin muilda annetan, tahdois anda isesäns loista arvon ja Jumalisuden eura, ja sen kautta neuwoilens terweleistä woima anda. Ne neuwot, kuin annetut ovat 18. lugu, tarkoittawat sen päälle, ettei lapset wierasten ihmisten esimerkeistä annais isians wietellä; mutta wireys, että itse hywillä esimerkeillä edellä käydä, tarkoitta sen päälle, ettei nimitettyt neuwot jälkens wanhemmilda itse tule woimattomiksi tehdyi. Ja pysy sentähden siinä, että Wanhembain itse pitä heitä ei alnoastans sanoilla, waan myös eläwillä esimerkeillä ojedaman.

XXVII. Luku.

Cuinga Wanhembain pitä omains edellä hywillä esimerkeillä käymän; Joca on se colmas rappale / kuin oikiaan lasten ylöscaswattamiseen tarpellinen on. Ja cuinga heidän pitä isians cawahtaman / ettei he heitä pahalla elämällä pahenna.

Sangen suloinen on tulla, ja myös ylöns waarallinen lasten eansa oleffella, cosca heidän luondons oikein ajatellan. Sillä niin kewiästi, kuin yri kipinä, cosca se krutin lango, taita sen sytyttää, niin kewiästi taita myös

yyi sana eli työ, lasten mieleen ikäs tungia, istutta, ja niin cowin rippua, ettei sitä niin terwiästi ulosaja taita; josta usein suuri wahingo seura. Sentähden kirjoitettiin muinen nämät sanat omen päällä Juvenal. Satyr. 14.

*Nil dictu foedum visuque hac limina
tangat,*

Intra que puer est.

Se on: jos se Suomeksi tulkitaan:

Ur' rietas puhe / kätös taita pian
caata /

Cose' laps' sen cuulle taik' näke /
muist' nütä cartta.

2. Se on jo usiasti ennen sanottu, että jocaiken Perhen-Tsännän pitä olemas huones sans yhden Saarnomiehen eli Pispän. Niin sowitzan minä nyt suurimmalla vikeudella hänen päällens mitä Bawali Tit. 2. v. 7. kirjoittaa: Tais aseta ikes hywän töiden esicuwari / wilpittömällä opeturella / cunniallisudella / terwellisellä ja nuhettomalla sanalla. Perhen-Tsändä ja Esämändä ei ole seneallaiset cappalet huones, jotea pengin alla macawat, joita ei kengän cako eikä heistä lucua pida; ei, he owat niincuin yyi ylösnostettu pakas, joca perhe wäen, (erinomattain lasten) filmäin edes julkisesti selso. Mitä ikänäs heistä on, loista eohita jocaiken caswoin, cuin huones owat. Mitä pitä heldän sijs ikesäns andaman nähdä,
coseca

cosca jocaiken filmät heidän päällens cakovat? Pawali sano: Dpin esicuwon: se on, sens callaffen cuwan, johonga se jo on painettu, ja siinä taitan nähdä mitä hän muihin sisälles paina eli opetta tahto. Hänen sanans, työns ja kättöyens, pitä niin paljon, cuin mahdollis nen on, niin sowitzetut oleman, cuin hän opetuyens jälken tahto, että toiset pitä ikens mes nettämän. Ja, hänen pitä oleman yri eläwä speili, josa lapset ja perhe wäki cäkeles wat, mitä he häneldä opetuyes ja neuwomises cuullet owat. Sentähden pitä hänen oikeu della laclamata corrisans andaman soida, mitä yri Jumalinen mies sanoi: Oikein tehdä lasten edes, on se paras opetus heitä hurseciäi tehdä.

3. Cusa tätä opetusta ei cuulla, siinä cuullu se 2. Tim. 3. v. 7. Niina oppiwaiset / ja ei coscan totuden tuundoon tulewaiset. Sillä ehlei neuwoja puutu, tulewat lapset cuitengin pahoiyi ja turmeluiyi. Sillä opetuyen ja neuwomisen hywä siemen tule heisä pahain esimerkein oriantappurain cawtta tu cahutetuyi, ettei se hedelmään, eikä ne neuwotut eläwään tuundoon tulla taida.

4. Jos Pawali cuullis monen wanhem bain neuwot, niin hän Rom. 2. v. 19. 20. 21. 23. näin heitä tygöpuhuttells: „Te luullet,“ te ikenne soikkain johdattaiyi, ja niiden wak,“ teuderi, jotea pimendes owat. Ja tyhmään,“ curittaiyi, ja lasten opettaiyi. Te opetatte,“
toista

toista ja ette isjänne opeta; Te saarnatte,
 ei pidä warastaman, ja te itse warastatte;
 Te sanotte ei pidä huorin tehtämän, ja te itse
 teette huorin. Te kerscaatte isjänne laista, ja
 häwäisette Jumalata lain yllikehäymisellä. Ja
 v. 1. Te jotca toista (teidän lapsian) duomiketta,
 sijnä te isjänne duomiketta, että te
 niitä teette, kuin te muisa duomikette. „ Jous
 ga halwan opetusen edestä, Jumala on teille
 (Wanhemmille) wäähän listosta andama.

5. Jos te tahdotte, että teidän lapsenne
 pitä teitä cuulliaisesti seuraman, niin teidän
 pitä ylösraendawaisesti heidän edellänns käy-
 män. Abraham ei olis ikänänns tainut le-
 hoitta perheitänns ymbärins leickaupeen, jos ei
 hän isjänns yhtenä päivänä olis heidän can-
 sans ymbärins leicannut. 1. Mos Kir. 17. v. 24.
 Sentähden anda Jumala panna Perhen, Jo-
 sännän ensimmäiseyi, coica hän jotakin läste
 toimitta. Mjncuin 2. Mos. 20. v. 10. „ Sei
 kemändendä päivänä ei sinun pidä työtä
 tekemän, eikä sinun poicas, eikä sinun tyt-
 täres, eikä sinun palveljas ic. „ 5. Mos.
 Kir. 16. v. 11. „ Gloike HERRan sinun Ju-
 malas edes, sinä ja sinun poicas, sinun
 tyttäres, sinun palveljas. Mjln myös Job.
 4. v. 53. Hän (Cuningan mies) uscoi, ja
 caicki hänen huonens. Mjln myös Ap. Teg.
 10. v. 2. Cornelius oli Jumalinen, ja Ju-
 malata pelkäwäinen mies cailken hänen huon-
 ens cansa. „ Allön kengän täsä ajatelco,
 että

että Verhen-Isändä ainoastans sen cunnian tähden, kuin hänelle tule, tässä edellä seisoo; waan V. Hengi on kaikille Christillisille Verhen-Isännille muistutuxysi, että heidän esimerkilläns pitä muiden edellä käymän ja sefsoman, ja niin omians hyroyteen saattaman, kaiken tämän seneallaises järjestyksen andanut ylöspanna.

6. Se on inhimillisten asiain cansa niin laita, että mitä pää (niincuin jocainen Verhen-Isändä on huonesans) teke, enämin seuratan, kuin cosca jocu muu, joca ei seneallaises armos ole, sen toimitta. Sentähden cosca yri copia Michal tahdoi soimata HERRallens Dawidille sen osotetun ilon Zumalan arkin cotta tuomises, sanoi hän, että hän oli ihens paljastanut palweljains püccain edes. 2. Sam. 6. v. 20. cako myös 1. Sam. 25. v. 17. Cosca Noach maca juomuyis ja paljassa, o! cuinga pian hawaike hänen nuorin policans sen, pahene sijtä ja wie Isäns häwyn ulos 1. Mos. Kir. 9. v. 22. Niin käy se vielä rackat wanhemmat, cosca te luullette, että te oletta yrinänne, cosca ei teille ole wierasta wäke huones, niin sefsowat teidän lapsenne teidän wieresänne, jotca wisut waarin teistä ottawat. Ja mahdatte sentähden hyroin cako, mitä te heidän läsnä ollesans puhutte eli teette, ettette heille louckauskroyxi ja pahennoyen-callioryi tule.

7. Cuinga monda wanhinda otwat usein siheen,

siihen, kuin lapsille syndinen ja cadottawainen
 on, ike syväät, todista ylää kylläisesti se wa-
 litettawa jocapäiwäinen coettelemus. Sillä
 moni lapsi cuulle, cuinga äiti kiroile Isä, cuin-
 ga Isä lyö äitiä, ja cuinga he molemmin pa-
 hoin toinen toisestans puhuvat. Se näke,
 cuinga he Jumalan sana ylöneakowat, Surk-
 nuntaina Jumalan huonen laiminlyöwät, ja
 juowat silloin maallisten cappalden perään,
 ja tekewät sitä kuin syndinen ja pahendawai-
 nen on. Nämät ei tee tosin muuta, kuin
 ikens louckaus-kiwixi asettawat. Sencallai-
 set Wanhemmat käywät edellä sitä tietä, jo-
 ca wie cadotuyen, ja ne waiwaiset lapset seu-
 rawat peräsä, (Kirjoitta H. Scriweri Sielun-
 tawarasans.) Jos ei he muutoin niistä nimis-
 tetyistä cappaleista taidais iksiäns pois-pitä,
 niin pitäis cuitengin tämä tutkistelemus siitä
 annetusta pahennoksesta sen tekemän; ja mah-
 daisit he näin ajatella: „Me tahdomme iksiäm
 „ kiroilemisesta ja wannomisesta cawahsta, et-
 „ tei meidän lapsen myös siihen tottuus. Jos
 „ wanhat kiroilewat, niin rupiawat myös nuo-
 „ ret niin peräsä huutaman. Emme tahdo
 „ mitän paha puhua, ettei meidän lapsen mei-
 „ tä siinä seurais. Emme tahdo laiminlyödä
 „ kirkkoa ilman hädätä, ettei meidän lap-
 „ sem, koska he suuremmaksi tulewat, myös
 „ niin pahoin tässä iksiäns käytäis; ja ettei he
 „ nuorudesans ajattelis, niincuin kirkon-käy-
 „ minen ei niin paljon sisällens pitäis re.“
 Tästä

Tästä en minä taida jättää edestuumata niistä
 D. Didrichin peränajateldawia sanoja, hänen
 saarnoistans Wiisauden kirjjan ylikse Conc. 8.
 in part. 14. josta hän sen langennun lasten y-
 löscaswattamisen, yhderi osari, tygölufe Wan-
 hembain pahville esimerkeille. Hänen sanans
 cuulluwat näin: „Jocainen walitta lasten,
 ylöscaswattamisen ylikse, että se lacastunut
 on. Se on tosi, minä walitan myös sen
 ylikse. Mutta cuca on syy siihen? Owatco
 lapset eli wanhat? Wanhoille annan minä
 sen. Sillä nuoret sydämet owat niincuin
 speili; mingä caswon eteen se panna, sen
 muodon osotta hän. Niincuin heidän edesäns
 soitetan; niin hyppelawat he. Niincuin heidän
 edelläns käydän, niin seurawat he. Sentäh-
 den älä walita nuorten, waan wanhain y-
 like, jotea ne nuoret sydämet pahendawat.
 Jos ei he mitän paha cuullis eli näkis, niin
 ei he tiedäis niin paljosta pahasta. Mutta
 nyt näkewät ja cuullawat he sitä caikisa pai-
 coisa, Schouluisa, ulcona caduilla, coto-
 na huoneisa; mitä ihmettelet sinä siis, että
 he owat pahat? „ Jos nyt tämä Jumalinert
 mies ehi syyn lasten pahuteen Wanhembain
 tykönä, kenengä tykönä luullette siis Juma-
 lan sen kerta esiwän? Te, jotea hiljan yö-
 hön asti Sunnuntainakin istutte Krouwisa,
 ja sen cautta matean saatatte lastenne ja caiken
 perhe-wäkenne tykönä suuren pahennoyen:
 Cuulcat te, jotea tätä teette; Cosca teidän
 laps

lapsenne caipawat teitä teidän huonestanne eh-
toolla, ja ymmärtävät, että te krouwisa os-
letta; sanocat omantundonne päälle, jos ei se
pahendamainen ole? Cosca te teidän lapsian
ja perhettän, joita teidän caickeen hywyteen
saattaman pidäis, siihen pidätte, että heidän
pitä teitä krouwista cotia noutaman, nijneuin
sen pahempi juomaritten yhteinen tapa on,
josa he teidän Jumalatoimida puhettan, hus-
toan, kiroustan, ja riekumistan cuulawat;
cosca he näkewät, cuinga heidän teitä, nijne-
uin järjettömiä eläimiä, pitä culjettaman re.
Eikö se ole pahendamainen? Ah! seisahtaat
tästä wäähän ajatustenne cansa, ja tutkistelcat tä-
tä tyköänne. Mitä pitä teidän omanne, cosca
he sitä cakelewat ja cuulawat, teistä ajattes-
leman? Ettekö te sen cautta myös arwa pers-
kelelle, joca teidän sydämmenne jo woittanut
on, owia teidän lastenne sydämmihin? Se
on ihmet, ettei kiwet huuda, ah ja woi teidän
ylisenne Matth. 18. v. 7. „Tässä tuocan myls-
„lyn kiwia edes se joca taita, ja huutacon
„woi sencallaisen Isän ylise, joca taita.”
Sano yri wanha Isä. (*)

8. Te, jotea Jumalalda lapsilla siunatut
oletta, kirjoittacat siellä ja täällä teidän seis-
nihin alinomaiseyi muistori nämät Christuxen
sanat Matth. 18. v. 7. Woi sitä ihmistä
(erinomattain sitä Isä ja äitiä) jonga caut-
ta pahemos tule. Ja cosca te jotakin pu-
hutte

(*) Brentius Postillasans fol. 972.

Butte eli teette, niin kysykät siinä sitrus Ikel-
Danne: Jos teidän omanne sen kautta tu-
lewat pahetui, ja woi! teidän ylikenne sentäh-
den tulla mahta. Waeldocet tattawasti, et-
te teidän esimerckinne kautta pienille salaista
myrkyä tygösaattais; ja koska ette caikeri taida
poispoita, ettei he toisinans muiden pahoja
esimerckejä näe, niin ahkeroitteat sitä enemmän,
teidän neuwomistellan ja edelläkäymijellän estä,
ettei he niistä saastutetuixi tulis.

XXIX. Luce.

Cuinga Wanhemmain omains edellä
muutamisa erinomaisissa cappaaleissa/ jois-
sta lug. 13. 18. 19. 21. mainittu on/
hywillä esimerkeillä käymän pitä.

Etä tämän asian päälle, nimittäin niösera
kendaraisesa edellä käymisessä hywain es-
imerkein kautta, niin paljon maca, tahdon
minä ue 8. cappaletta, joihin minä edellä käy-
wäisissä luguissa olen wanhemmille tilan arda-
nut, cuinga heidän pitä niissä omlat neuwo-
man, täsä kertoa, tehoittain sen causa heitä,
että he niissä esimerkeillans omains edellä
käwisit.

2. Ja seisö siis Jumalan pelco/ josta
ennen 13. lug. sanottu on, täsä ensimmäistä;
joca, jos se lapsiin pitää istutettaman, Wan-
hemmissa piä cuoistaman ja wiherjökemän.
Sillä enimmitten seurawat lapset Wanhem-
bia

bia Jumalan pelkos. Tästä luetan usein Euningasten kirjias, cuinga jumalattomain Wanhembain lapses heidän jumalattomain Wanhembains teisä waeldanet owat: niin cuin sitä waskan, hurscat lapses hurscasten Wanhembains askeleita owat noudattanet. Kymmenisä käsky-sanoisa sano Jumala: Minä olen wäkewä costaja / joca ehin Isän pahat teot lasten päälle / colmandeen ja neljändeen polmeen. Kacas Sielu, mingätähden teke Jumala sen! Niinostans pahennoksen tähden; Sillä hän tietä, että lapseskin ja jälken tulewaiset, wanhembain pahain esimerkein cautta pahoihi tulewat.

3. Ei se ole turhan, että Jacob 1. Mos. Kir. 48. v. 15. mainise Jumalata / jonga edes hänen Isäns Abraham ja Isaac waeldanet owat. Ilman epäilemätä puhu hän tällä sanan-parrella caiken muun seasa tentähden, että hän usein on muistuttanut kullens hänen Isäns Jumalisen waellyen, ja siitä ottanut tilan, että sen saman Jumalan edes yhden caldaises pelkos elä, ja Isäns esimerkein jälken waelda. Yhdistä 1. Mos. Kir. 31. v. 9. ja 42. 2. Mos. Kir. 15. v. 2. 1. Eun. Kir. 3. v. 14. Niineuin se totifesti on lapsille suuri lehoitus Jumalan pelcoon, cosca heille edespannan, cuinga heidän Wanhembains seucallaiset Jumaliset ihmiset olleet owat, ystä eli toista arwua niin suuresti sacastanet,
caictia

caickia wicoja ja sitä petollista turha mailma
nijn sydämmestä wihannet. Gotca sanat ke-
hoittawat lapsia noudattaman Wanhembains
yllyttäwästä askelelta.

4. Sitä vastaan taita jocainen keriässi
harwailta, että se on pahoin ja pahendarwaisesti
tehty, cosca Wanhemmat ike mainikewat,
cuinga he owat isjans nuorudesta kättänet,
yhtä eli toista paha tehnet 2c. Jos Parwail-
sen heiddä cuulis, njin hän tosin näille sanoilla
heitä häwäissis 1. Cor. 5. v. 6. Ei ole teidän
kerseäyenne hywä. Jos he tahtowat heille
jotakin mainita, njin mainitcon paremmi Ju-
malan duomioista, joita he nuorudesta siellä
ja täällä harwainet owat, ja sanocou näin:

„Siinä ja siinä olen minä sen ja sen pahan,
teon harwainut, mutta sen päälle on seurau-
nut se ja se ihmellinen ja hirmuinen Jumal-
lan duomio 2c. Siinä ja siinä olen minä,
sen ja sen pahan ihmisen kundenut, mutta
hän sai surkian lopun 2c. Ja pitä wanhem-
bain siinä siwus sanans ja työns njin sormi-
taman, että cunnia, sen jocapalcas läsnä ole-
waisen Jumalan castwain edes, lasten silmihin
sijtä loistais. Jos jouseus jocu luwallinen
leicki ilmandu, pitä Perhen Isännän cohta
mäörän sen eteen paneman ja sanoman:
„Lapsi, me olemme ylön iloiset. Aiatel,
cam, että se W. Jumala täsä saapuilla on.
Laatecam nyt leikistä, ettei W. Hengi meidän

leikki-puhem kautta murhellisxi saatetuxi ja pois-carcoitetuxi tulis.

5. Sitten ja toisxi, pitä Wanhembain omais edellä käymän, muiden esimerckein ylöncahomises / josta 18. lugu sanottu on. Niincuin cosca yxi mies eli waimo cans da outoa waatetten partta, niijn on heille tila esimerkilläns osotta, cuinga mailmaa ja sen turha menoa ylöncahottaman pitä. Silla he taitawat omians ei ainoastans sen ylöncahomiseen neuwo, waan myös siihen pitä ja sano: „Anna heidän niijn tehdä: ei teidän pidä iziänne tämän pugun jälken sowitzaman. En minäkän tahdo niijn tehdä, sillä Jumala on ike uhganut costa kaikille, jotea outoja waatteis ta candawat Zeph. 1. v. 8. Pawali neuwo, ettei yriäkän sowitzais iziäns tämän mailman jälken. Rom. 12. v. 2. Nyt rackat lapset, siittä tahdomme Jumalan avulla iziäm ca-wahta, ja meidän cunniallisesa pugusam pysy 2c.,” Jos lasten täsä Wanhembians seuraman pitäis, niijn oppisit he muisakin asiois sa sitä turha mailma ylöncahoman: Mutta ne toiset uusi-tapaiset, jos ei heillä yhtän seurajata olis, häpeisit, ja täytyisit heidän turhudens cansa yrinäns, niincuin ysköt wares ten seas, istua.

6. Waan nyt cosca yxi toista cohta seura, ja ei yriäkän taida tehdä niijn hullusti, ettei hänellä

nellä ole seuraita, ylösnouse nyt pahennus ja syndi toisen päälle; mutta kenelle muulle pitää se tygöluettaman, kuin wanhemmille, jotca omians ei ainoastans ei estä sencallaisesta turhudesta, waan myöds heitä siihen pitääwat; sencallaiset uudet pugut ike päällens ottawat, ja niin omilla esimerkeillän nuoret peräti turmelewat. Jota vastaan heidän pitäis caikkela wireydellä mailman caldassudesta heitä poispitämän. Mutta he pitää kerran duosmarins eteen asetettaman, ja cowan lugunlaakun tekemän.

7. Cuinga 3. Wanhembain lastens edellä, kütollisuudesa / josta 19. lugu puhuttu on, käymän pitää, taitawat he ike sijtä, culin ennen siinä nyt mainitus lugu edestuoitu on, käsittä, ja sen saman ike työsä, ynnä laupiu den ja andeljaifuden cansa kōyhiä vastaan, osotta. Josa Wanhembain omillens esicuwana oleman pitää.

8. Ettei lapset täsä pahenneturi tulis, niin ei pidä Christillisten Wanhembain, kōyhiä omistans ilman almua, paljon wāhemmin pilkka-sanoilla poisnäyttämän. Cuulcat täsä jäl lens yhden Opettajan neuwo, joca näin cuullu hänen lastens tygö: (*) „Jos Jū,, mala teille joscus suo yhden hywän palan;,, ennen kuin te sijttä leikkaatte, niin tutkistel,, cat, jos jocu kōyhä sairaa ihminen käsillä,,
 L 3 on;

(*) Moscherosch. Cura'paterna p. 221.

on; wirwoittacat se sama yhdellä palalla
 Jumalan tähden, ei se tee teitä köyhärt,
 waan lohdutta ja wirwoitta sitä wihelijäistä.
 Ja mitä huocauyia ja ruocouyia luullette sen
 köyhän Jumalan tygö teidän edestänne lä-
 hettämän. Rehoittawaisen hyiden sias
 edespitä hän heille Jumalan armon ja hänen
 oman esimerckins; sillä almuja anda on hä-
 nen paras tawarans ollut.

9. Ah ja, rackat Wanhemmat, Jumala
 anda myös teille toisinans hywän palan, äs-
 kät sitä pyinänne culuttaco. Äskät minun es-
 siruocouyent köyhän edestä andaco turhan ta-
 pahu. Että teidän lapsenne sen näkisit, ja ei
 ainoastans teidän neuwoistan, iosta ennen sa-
 nottu on, waan myös teidän esimerckistä sitä
 sama tekemän lehoitetuiyi tulksit.

XXX. Luca.

Cuinga Wanhembain pitä wielä muu-
 tamisa cappaleissa / joista 22. 23. 24.
 luguisa mainittu on / hywillä esmer-
 keillä omainis edellä käymän.

Merkittät s. cuinga te teidän esimerckellän
 heitä hywän manausten pitämiseen/
 josta 22. lugu puhuttu on, taidatte saattia.
 Te cuullette kircosa niin monda muistutusta;
 Cosca te nyt cotia tulette, niin pitä teidän ne-
 idkensä etebenne ottaman, iskenne ja omainne
 päälle

päälle ne sovittaman, teldän huoneenne sen jälken parandaman, ja siitä näin puhuman:
 „Lapsset, cuullittaco te, cuinga meitä siellä,,
 neuwottin. Te tiedätte, cuinga me olemme,,
 tottunet tekemän, sentähden tietkäm, että,,
 tämä on meille puhuttu: ja parandacam,,
 meitä tästä hetkestä siinä ja siinä osias.,,
 Sillä jos me, ei totellen tätä, cuitengin,,
 pyssymme meidän wanhasa tarwasam, niijn,,
 on se merki yhten paatunehen sydämeen, ja,,
 en me taida Jumalan rangaistusta, jonga,,
 waroitusta me ylöncahomme, wältä.,, Eazo
 myös, mitä tästä ennen lug. II. §. 1. 2. sa-
 nottu on.

2. Tällä tavalla oppisit lapsset nuorudesta corkiona pitämän terweelliset neuwot. Sitä vastan, cosca niijn hywin Wanhemmat cuin lapsset, ne kircosa cuuldut neuwot tuulehen lyöwät, niitä ei cotona kerto, ei myöskän Wanhemmat isians niiden cuullosta paranna, niijn andawat he lapsille woimaliisen pahennoren, ja johdattawat heitä nuorudesta sille pahalle tavalle, että he ne julkiesti kircosa, ja cotona tehdyt neuwot, andawat mennä yhdestä corkwasta sisälle ja toisesta jälkens ulos. Jonga Jumala Wanhemmilda kerta corkwasti waatirwa on.

3. Cuinga 6. Wanhemmat pitä nöyrydesä lapsille esimerkixi oleman, ja siinä caitija janoisans, käytöxisans, waattelsans, &c.

edellä käymän, tahdon minä, liian siinä, kuin
29. lugus S. 5. sanottu on, heille omari
harjoituxeni jättä.

7. Mutta eak cat 7. raakat Wanhemo
mat, että lapet teidän esimerkeistän myös
siweyteen kehotteturi tulewat. Jos teille
joidakin wastoia tapahdu, niin älkät andas
eo teidän cuullua, cuninga te heitä costa, ja
heille jällens mara tahdotte. Sanocat pa
remin siitä, cui ga te teidän Wapahajan
ne esimerkin jälken anderi anda tahdotte, ja
myös Jumalata rucoila, että hän sille, jos
ca teille wahingota on tehnyt, anderi anda
tahdois. Älkät sanoco omainne edes, cui
ga te caiki, kuin teille racas on, sen wääl
le muowata tahdotte, ja hänelle costa 2c.
Andocat paremin teidän tyköänne nimmär
tä, cuninga Christuxen sanat Matth. 5. v. 9.
Mutuat owat rauhan tekiät; sillä ne
pitä Jumalan poiri cubuttaman / nija
paljon teidän tyköänne matcan saattawat,
että te ennen myöden anda ja paeta, kuin
sodalla ja Christitömallä riidalla ylise woitta
tahdotte.

5. Raakat Christityt, osottacat myös
Christillinen siweys teidän perhettänne wa
stian. Jos joku osa ricco josakin asias, nija
muistuttacat hänelle ystävällisesti. Älkät
cohta haukueo ja pöyhkätkö, älkät puhjets
eo ulos kirouxiin ja taimihin sanohin. Sils
littät

littät te toisians räsnohsewa wiha, ettei teidän lapsenne myös siihen wieteyri tulis. **Uhes Summas:** **Ulkät olco solopeurat huosnesanne / ja julmat perhettänne wastan.** **Enrachin** neuwon jällen lug. v. 35. waan andacat teidän siweydenne caikille ihmisille tiettäwä olla. **Uhil. 4. v. 5.** Ja osottacat ise äänne, cuinga Jumalan sanalla, niincun siitä 20. luga dubuttu on, wiha ja catkerus poiscaroitettaman wita.

6. **Uhin** iseri ja 8. **Uykät** omainne esdellä **Uyhäs** rucoures. Jos heidän terweyden sen myödenanda, niin toimittacat te heidän cansans seisolda. Oleat te ensimmäiset, cuin läteene cocohon panette, ja osottacat caikisa läytöyisä, että teillä Jumalan causa talwaisa on tekenstä rucouresanne. **Uonga** cautta se heicco lasten sydän myös hartauteen kehotteturi tule.

7. **Ulkät** siis juoseo, (teidän äitit ymmärrän minä erinomattain) rucouren alla, edellä eli jälken atrion uicoma eli ymbärins, älkät silloin toimittaco jotakin muuta, niincun minä ise sencaallaisen pahon tawan **Wanhemmissä** nähnyt olen, jotca, cosca he wielä ise siellä ja täällä owat ascaoinnet, huutanet owat: **Uapses** lufecat; Ja sitten rucouren jälken, suurella pahennorella, rualle juosten owat tulleet. **Uttet** te mahdais rucousta omainne tykönä teidän halpana pitä-

misellän ylöncakottawayi tehdä, ja lasten ty-
 könä sitä hartautta, kuin heille vielä on,
 eukista; ja niin matkansaatta, että rucous käy
 ulos paljasta suusta, johon Jumalalle enäm-
 min cauhistus, kuin miellisuosio on. Minä olen
 tässä lyhykäinen, mutta toiwon siinä siwus,
 että Christilliset Wanhemmat tästä sitä ab-
 teramin waarinottawat, ja niin paljon kuin
 mahdollinen on, Pawalin neuwon jälkeen
 Tit. 2. v. 7. taikisa asettawat ihens hy-
 wäin töiden esicuwari. Että cosca hei-
 dän lapsens ja perhens heidän näkewät,
 mahdaisit he helitä seurata, ja niin Isä Juma-
 lata taikaisa elämälläns cunnioitta. Amen.

XXXI. Lucu.

Cuinga Wanhembain pitä cawah-
 man / ettei heidän lapsens pahan per-
 hen / ja muiden pahan juonisten
 cautta / kuin caduilla löytywät /
 tule turmelluixi.

Nyt on vielä jäljellä, että Wanhemmat
 cawahatawat, ettei muut huonesä, cosca
 he itse lastens edellä ylösrakendarowaisesti käy-
 wät, helitä paholla esimerkeilläns mahdais
 wietällä. Minä ymmärrän tässä pahan per-
 hen, joca niincuin Spitali huonesä on, ja
 kowiästi, erinomattain yhden yrinkertaisen
 lapsen, saastutta taita.

2. Te cavahdatte teitän, rackat Wanhemmat, ettette warlauteen taipunutta perhettä huonesanne pida, teidän maallisen tarwaranne tähden; mutta rackat Wanhemmat, e hocat myös sen päälle, cutnga te ne warcat, jotca sen parhan tarwaran, Jumalan pelvon, teidän omaanne sydämmeistä poistemmawat, teidän huoneistanne pois aia taidaisitte. Seurateat sitä racasta Dawidia, joca näin ihestäns krioitta Ps. 101. v. 3. Minä wihan wäärintekiditä / ja en salli olla heitä tykönäni. v. 4. Nuts ja sydän olcon minusta pois / en minä karsi paha. Betollista ihmisiä en minä pida huonesani / ei walhetteliat menesty minun tykönäni.

3. Mutta jos ei, teidän luullonne jälkeen, mahdollinen olis, jita paha perhettä huoneesta poistomitta, niin cavahtaecat siis, ettet teidän lapsenne heidän cansans palion cansas täymistä pida. Älkät heidän sallieo aina heidän tykönäns maata, heidän tykönäns syöda ja juoda, jonga cautta he saawat tilan nähda ja cuulla heidän pahoja tapojans, häpiällisiä sanojans, Jumalattomia krouxians, ja isiäns myös siihen totutta.

4. Minä puhun jumalattomasta perheestä, sillä mitä Jumaliseen perheseen tule, taitawat lapset niin hywin heidän, kuin Jumalisten Wanhembain cautta plösraketuri tulla.

tulla. Niincuin eailen muun seasa Basiliu-
zen esimerkistä on nähtävä, joca hänen
martialdans Macrinalda nuorudesta merkili-
sifesti on ylösraketuri tullut.

5. Cosca nyt Wanhemmat owat tästä
asiasta huonesans hywin toimittanet, on myös
tarpellinen, että he peräncakowat, ettei laps-
set ulkona huonesta anna ikens cansakäymi-
seen pahan juonisten cansa, ja heidän caut-
tans tule saastutetuiri. Tästä ei taida Wane-
hemmat jällens estä, ettei heidän lapsens
tullis pahan juonissen secaa; sillä cosca he
heitä Schouluun lähettäwät, ei ole he ikä-
nänns niin onnelliset, ettei he muutamain hy-
wäin tapaisien seas löydy monda pahan ta-
paista. Mutta sen he kyllä taitawat woitta,
ettei he sencallaisten cansa yhtän suurta cans-
sakäymistä yidä, ei heidän cansans leikihe,
eikä ymbärins juoye ja paha harjoita.

6. Te tiedätte kyllä, rackat Wanhem-
mat, että niiden cansa, cuin he siellä ja
täällä caduilla juoyewat, ei ole paljon teke-
mistä, sillä niisdä ei opita muuta cuin pahaa;
ja cultengin näemme usein yhden joucon toi-
sen cansa, ei ainoastans caduilla, waan
myös pyhissä paicoissa juoyewan ja meteliä
pitämän. Cosca se nyt niin on, että
teidän omanne taitawat myös sencallaiseen
terwaan vyhtyä, ja niin igiäns saastutta,
niin rucoilen minä teitä Jumalan tähden,
ostacat waari, misä teidän omanne o-
wat,

mat, ja ällät sallico, että he sencallaiseen
 pahaan seuraan ikens andawat. Jos ette
 aina taidais pitää heitä silmäinne edes, niin
 olis se tyllä ihmet, jos ette taidais heitä
 niin totutta, ettei he ilman teidän tahdotan
 rohkeus mennä ulos ovesta, ja ette aina
 tiedäis, cusa ja kenengä tykönä he olisit.

7. O Jumala! mingä duomlon näet
 minä niiden ylige, jotea andawat omains
 pahemin juosta, cuin mykät luondocappalet.
 Kiroilemisella, sadattelemisella, ja ilkiällä, viets
 taalla ja Jumalata pilkkaamisella puheella ei
 pidä suingan ensist aljettaman; Kirjolsa, cuin
 lasten käsibin tulewat, ei ole ne myöskän
 kirjoitetut. Mistä oppiwaat siis ne wielä
 nuoret lapset sencaldaisia hirmuisia sanan
 parsia, cuin heidä cuullan? Wastaus:
 Suuren osan heidän Jumalattomilda leicki
 weljiidäns ja nurcka seuraldans. Woi! heitä,
 jos ei he niistä sijtä poisplidä, ja ei kertaeen
 eako carsaasti, että heidän lapsens niin sur
 tiasti turmelluiri tulewat. Nyt, jolla corwat
 on cuulla, se cuulcan! Ja tämä oleon lyhy
 käisest puhuttu siitä ensimmäisestä cappalesta,
 nimittäin, hywistä esimerkeistä / ja cuin
 ga pahat esimerkit pidäis wäldettämän, ja
 sitä wastan Wanhembain terwellisiä neu
 woja noudatettaman.

XXXII. Luce.

Wanhembain rucouesta lastens edestä /
 joca on se neljäs tarpellinen cappale
 Christilliseen ylöscastwattamiseen / ja
 erinomattain / cuinga Cummit pitä
 rucoileman risti-lastens edestä.

Nyt seura neljäs cappale, cuin Chri-
 stilliseen ylöscastwattamiseen tarpellinen
 on, nimittäin Wanhembain rucois la-
 stens edestä; joca se toinen wälicappale on,
 jonga cautta nyi wäkewä fehoitus hyroihin
 neuwohin tapahtuman pitä. Täsä Wanhem-
 mille sopiwaisesa esirucouesa, käy heidän e-
 deliäns se Christillinen seuracunda, joca julkis-
 esa cocouyisa edestwetä Jumalalle tämän Chri-
 stillisen ylöscastwattamisen työn, niincuin mo-
 nista julkisista ja prändistä ulostulleista, eli
 muutamisa paicoisa tarwallisista rucouyista on
 nähtävä. Jos nyt tämä työ niin corhtayi
 luetan, että se julkisesa rucouyesa Jumalan
 etehen wedetän, niin ei taida Wanhemmat
 ilman omantundons hatwolttamista, erinäi-
 sesa rucouyesa sitä suinga laiminlyöddä.

2. Wanhembain cansa ymmärrän minä
 täsä ensist ne uijn cusutut Cummit / jotea
 igens wiriään rucouyeen risti-lastens edestä he-
 dän castefans sitowat, cosca he Pommerin
 Kirko-asetuyen jälken lupawat, heitä aina
 rucouyisans muista.

3. Me tunnustamme caieki, että joca Jumalalle teke yhden lupauksen, ja ei pidä sitä, hän teke izens suuren syndijn wicapääxi. Nyt Eysyn minä, jos ei se, cuin Jumalan edes yhden lupauksen tehnyt on, yhdesä tilasa eli paicasa, cusa Jumala erinomaisella armois läsnäolemisellans on luvannut saapuilla olla, ja ei cuitengan sitä pidä, pahon euämin pidäis andaman sen omalle tunnollens käyda, cuin jos hän muutoin yhden lupauksen unhos dais? Jos teidän myös tähän pitä myödištämän, niin langettacat ihe duomio, te hys wät Cummit, te jotea laiminlyötte ruocouksen teidän ristilastenne edestä, joita ette usein tunnekan, ette myös pidä heistä lucua, jos ette tee suurta syndiä, cosca te ris cotte sen liiton, cuin te Jumalalle niin P. paicasa tehnet oletta; ja ette kertacan ole sen päälle ajatellet, waan wastamattomasti sen laiminlyönet.

4. Minä asetan teille täsä esimerkixi ja tehoituxexi, mitä H. Scriweri tiettäwäxi teke, cosca hän sano: „Hyi Cummi on lupauksen, 20 jälken weleapää, niin caurwan cuin hän elä, 22 wiriästi rucoileman ristilastens edestä; sa 23 malla muoto sitä, ynnä Wanhembain can 24 sa, niin usein cuin hänellä tila on, sihen totis 25 seen Jumalisuteen wiriästi neuwomatt; sen 26 casten liitto sille muistuttaman, ja sihen 27 saattaman, että se caikella wireydellä, niin 28 pahon cuin mahdollinen on, elä sen lupauksen 29

ren jälken, kuin castesa tehty on. Jos
 Vanhemmat Zumalattomat ja wedäperäis
 set olit ei poiscuolijit, pitä heidän lasten
 ajallujen ja ijancuictisen parayuden ylige
 waiwoman, ja sita Zumalan pelwos para-
 himman woiman jälken ylöscastwattaman.
 Minä olen tundenut yhden Zumalisen miehen,
 joca jocapäiwäisesä rucoyefans, cosca hän
 esirucousta nuoruden edestä teli, erinomats
 tain muisti risti-lapsens, ja Zumalata syz
 dammesta rucoili, että hän tahdois heitä
 pyhällä Hengeliäns aina hallita, heidän syz
 dammitäns armollans caickeen hyryteen
 tainwutta, ja castens listos heitä aina ylös-
 pitä, sen pahan mailman pahennoyesta ja
 wietellyyestä warjella, ja heitä ajallijella ja
 ijancuictijella menestiyellä siunata. Hyi toi-
 neu, joca hywästä warasta oli, ja jolla ei
 isä lapsia ollut, annoi joca wuosi wifinän
 päiwänä risti-lapsens, jotea jorikin wuosille
 ja ymmärryelle olit jo tullet, cocohon cukua,
 tyhi heilda Catechismuksesta, tiedusteli, jos
 he myös rucoilla taisit, muistutti heille cas-
 stens liston, ja Zumallijella lyhykäisellä ope-
 tuxella osotti heille mitä se sisällens piti. Sit-
 ten annoi hän heille yhden atrian, lassi hei-
 dän tyköäns siunauksella ja onnen toivotuxel-
 la, ja wielä kertoi hywia neuvoja heidän es-
 desäns. „ Ah! jos tämä caikilda, eli ainoas-
 stans monilda Cummeilda waarivotetaisin,
 mingä suuren hyödytyxen se ennen pittä nuor-
 uuden tykönä matean saattais.

5. En minä tahdo sano, että Tummit pitä euhuman risti-lapsens atrialle, jocainen tehköt täsä warans ja tahtons jälken. Mutta sen minä sanon, ei se seisso heidän tahdons, jos he tahtowat heidän edestäs rucoilla, eli ei. He owat Jumalalle he dän castesans luvannet, että he sen aina tehdä tahtowat, ja tämän lupauyen jälken owat he welcapäätt jocapäättä wähhimmäriffin joca wijeko, muutamia kertoja sitä toimittaman.

6. Jos joku pelkä, että hän taita sen unhoitta, niin älkön ylöncahoco-tätä minun seurawaista neurovani. Silke hywälle Jumalalle tehdän joca wijeko, enimmitten nyi, toisfinans usiambi kerta, sinä yhteises Seuracunnan-cocouyes listos Christillisten ältein armollisen pelastuyn edestä; cosea jocainen seuracunnas on welcapäätt listämän Jumalata sen armon edestä, cuin hän sille pelastetulle lapsen-wuoteen ältille osottanut on; ja sen äskensyndynen lapsen menestymistä hänelle toiwottaman. Joca nyt sydämmestäs halaja rucoilla risti-lastens edestä; hän muistuttacon sitä ikellens täsä yhteisesä listoyesa; niin on hän, niin usein cuin hän sencallaista cuulle, pyhällä huocauxella, ei ainoastans sitä lasta, jonga edestä nyt ynnä ältin cansa sillä erällä rucoillan, waan myös samasa tilasa caieki hänen risti-lapsens yhdes Jumalan armoon andawa; Ja taita hän tässä tawalla, eli niincuin hänen hartaudes on, toisin sano:

“**H**erra taimallinen Isä, ota tämä äskettä
 “syndynyt lapsi sen V. casten kautta sinun ar-
 “mo liittoos, ja hallitse se, että se caickein
 “minun risti-lasteni cansa, jotea minä myös
 “nyt caiccki yhdes sinun halduus annan, siinä
 “casten kautta lahjoitetusa armosa, loppuun
 “asti pysyä mahdais, ja sen luvatum ijan
 “caicckisen elämän perinnön omista sais.”

Jos joku tämän sydämmestäs etehensotta,
 taita hän sencaldaisisa julkisisa kiihtoisisa aina
 risti-lapsians muista, ja siinä, jongun ajan
 peräst, alinsomaiseen tottumiseen saatetuyi tulla.

7. Muutamisa palcoisa myös, ennen kuin
 caste toimitetan, wäähällä fircon kelloa soi-
 tetan, jonga cansa seuracunnalle, joca ei sil-
 loin aina taida coosa olla, mercki annetan,
 että pyi lapsi pitä siihen V. Casteseen cannetta-
 man, ja sen cansa kehottetan ihcekukin huonei-
 sans rucoileman sencallaisen lapsen edestä, jo-
 ta cuitengin sen pahemin harwat muistawat.
 Tämä taita myös olla yhdelle Christilliselle
 Cummille, cosca hän kelson äänen cuulle, musi-
 stutuxeyt ja kehottuxeyt, että hän huocauxel-
 lans Jumalan tygö, risti-lapsians muista, ja
 ne Jumalan halduun anda.

8. Mutta jolla ei tämä minun neuwoni
 kelpa, hän taita walita ikellens muut wälis-
 cappalet, joilla hän welwoollisudens risti-lap-
 sians wastan muista, ainoastans, ettei hän
 ike työtä unhoida, nimittäin, että hän pitä
 esirucouria heldän edestäs, ja ettei hän Ju-
 malalle

malalle tehtyä lupauksians ajaturistans pois-
lyö. Sillä oleat siitä mahmat, rackat Chris-
stiint, ettei Jumala jätä teitä rangaistumata,
jos te sen lupauksen unhoitatte ja ricotte, cum
te hänelle Casteesa tehnet oletta, josa te olet-
ta luvannet teidän risti-lastenne edest rucoile-
la, ja wisun waarin heidän ylöscaswattami-
sestans otta. Jos te lupauyenne täsä asias
tähdän asti oletta ylikäynnet ja särkenet, niin
tietkät ettette siinä halwinda syndiä ole tehnet.
Sentäbden rucoileat sitä Jumalalda anderi
ja parandacat isenne! Amen.

XXXIII. Lucu.

**Quinga Wanhemman isä pitää rucoiles
man lastens edestä.**

Sutta erinomattain ymmärrän niind täsä
ne niin erinomattain cusutus Wanhema-
mat, joidenga omains menestypen ja autualisen
ylöscaswattamisen edestä Jumalata rucoiles
man pitää, erinomattain, cosea heidän rucou-
yens hänen tukonans paljon woi mlateansaats-
ta; sillä Isän siunaus rakenda lasten huos-
nen ylös / sano Syrach lug. 3. v. 11.

2. Mailma luule, että se ainostans on
tarpellinen juosta ja pyöriä, ja tolmitta lapsille
jongun siunauksen, jonga tähden hän wahan,
eli ei ensingän, anna isellens aica rucoilla las-
sten edestä. Ehkä en minä kiellä, että sillä
tavalla lapsille taitan jotakin coota; niin ei

cuitengan, jos rucous laiminlyöddän, toimiteta lapsille yhtän pysyvästä siunausta, eikä ole se, kuin ilman rucousta cootan, siunattu ta wara. Yri Herralda lähetetty tuuli pitä sen, ennen kuin joku luullecän, poispuhal daman, ettei kengän tiedä, cubunga se jous tunut on. Mutka Isän siunaus / (se on, koska yri Isä omains edestä, likin wiriä työn- tekoa, myös sydämmellisesti rucoile,) ylösrakenda lapsille huonen. Sencal- lainen siunaus ei ole yri cappale, joca pian cato, waan se rakenda ei yhden, waan mon- da huonetta, se on: tuo paljon ja suuren siu- nauyen myötäns.

3. Monda heistä cuullan walittawan, et- tä seccallaiset ajat owat, joina ei paljon taita ansaita re. Hywin kyllä minun rackahani, niin rucoileat sitä wiriämmin, niin taita Jus- mala myös wähästä ja halwasta saalibista, joca cuitengin cunniallisesta ansioista coottu on; teidän omillen suuret huonet rakenda, se on: sen saman heille runfahari siunauyeri anda tulla.

4. Tämän tiesi Joseph hywin, sentähden ei ole hän ainoastans ihe lastens edestä rucoil- lut, waan että he myös hänen Isäns Isäldä olistit siunaturi tullet, ei tainnut hän anda ikel- lens lepo, ennen kuin hän heidän hänen eteens asetti, joca heitä myös ihanaisella siunauyella cohteli. 1. Mos. Kir. 48. v. 1. 15. 16. Joca esimery

esimerkki ei ainoastaan Vanhemmille; vaan myös Esikalle heidän lastens lasten edestä, viriän ruokouren kehoitukseksi, silmäin edes seisoman piti.

5. Vanhemmat iloitsivat, koska he näkivät lapsens, ja cuca taita heidän sitä kieltä; Mutta minä toivoisin, että he silloin myös yhden pyhän huocouren Jumalan tykö heidän edestäns lähettäisit. Jos se heille kelpa, niin vastaanottacon Josephin huocouren, jonga hän teki, koska hän ensist weliens, sen wahan Benjamin/ sai nähdä, ja sanot: Jumala olecon sinulle armollinen minun poican. 1. Mos. Kir. 43. v. 29. Andacat ikianne neuwo te rackat Vanhemmat, totuttacat heitä siihen, se on yri kersiä asia, että koska teidän lapsenne tulewat teidän silmäinne eteen, te myös usein sydämmesän näin huocatte: „Jumala olecon sinulle armollinen minun poican, Jumala olecon sinulle armollinen minun tytäreni! Jumala olecon teille armollinen minun lapseni!,, Minä olen siitä wacuutettu, että Jumalan sydän sen cautta sijcutetuyi, ja paljon siunausta sen cansa teidän ylikenne saatetuyi tule. Amen!

XXXIV. Lucu.

Quinga Wanhemmain lasten maallisen hyvän edestä pitä rucoileman.

Lapsset ovat pyi tarwara, joca ruumin ja sielun sisällens kättä, ja ovat sentähden Wanhemmat molembain osain menestymistä ja lisändymistä melegwäät rucoileman. Ja niincuin caickein maallisten ja ruumille tarpelisten rappalden seas terweys juurin lahja on; niin on tarpellinen, että Christilliset Wanhemmat rucoilewat Jumalata sydämmestä, että hän heidän omais tygö pyhät Engelins lähettäis, jotea heitä käsissäs cannaisit, ettei he jalcaus joscus kiveen louckais, ja heidän heikko ruuminis surullisten tpausten ja wirhetten cautta tarpelliseen työhön ja cunniallisijn toimituxijn kelmottomixi tehdyxi tullis.

2. Se hywä Jumala ei paharu m. oskän sitä, että Christilliset Wanhemmat, cosca heidän lapsens josacusa ruumin heikkoudesta o wat. pyhällä rucoyella hänelä heidän terweydens woittamista ehivät, cuitengin Christillisellä-karsimisellä heidän sen corkeiman halduun andawat. Ja, Jumala teke usein lapses sairairi, että hän sen cautta Wanhemmia rucoyeen heidän ruuminis ja Sieluns parahuden edestä sitä enämmin lehoittais. Ja cosca muutoin Wanhemmat widäis saattaman lapses Jumalan tygö, niin pitä sitä wastan monen sencallaisen lapsen heikkoudens cautta

cautta johdattaman Wanhembia Jumalan
työ, niincuin on nähtävä Joh. 4. v. 47.
Matth. 15. v. 22.

3. Jos joku kysy, eikö myös Wanhem-
mat muita ajallisia ja ruumillisia tarpeita
mahda omillens Jumalalda rucolla, niin
vastan minä: Ja, cuitengin wiskillä ehdol-
la. Erinomattain pitä heidän carwahtaman,
ettei he sitä tee, niincuin Sebedeuren poicain
äiti, ja Jumalata rucolle, että hän heidän
corkeioihin tilohin mailmas saattais; muutoin
taita Jumala heille anda saman wastauksen,
cuin sille äitille: Ette tiedä / mitä te ru-
coiletta. Matth. 20. v. 20. Ah, ja, Wan-
hemmat ei taida tietä, jos corkia sääty, ja
muut suuret asiat mailmas, niincuin riclaus,
cunnia, armo ic. tekewät heidän lapsens on-
nellisiri, ja jos ei ne pikemin tule heille este-
heri ja tilari ijancaickiseen cadotukseen. Niin-
cuin ei sitä taita tiedä, että monda nimitet-
tyin assain kautta ikens ijancaickiseen cadotu-
seen spöyewät. Sentähden pitä heidän tä-
män ainostans Jumalan halduun jättämän,
joca, jos hän coettele heidän lapsens siihen kel-
wollisiri, ja sen näke heille hyödylliseri, heistä
kylä on murhen pitävä.

4. Pri Pacana Xenophon nimeldä sa-
no: „En minä ole rucollut Jumalata, että,,
hän tekis tämän minun poicani cuolematto,,
mayi, waan että hän hänelle ainostans,,

sois, että hän tulis hurseaari, ja joca Isäns maata oikein rucastais., Tämä on tosin yri hyvä rucois yhdellä paeanallisella Isäldä. Yri Christitty Isä taita sano näin: Minun rucoas Jumalani, mitä siihen ajalliseen ja ruumilliseen tule, rucoilen minä ainoastans, että tälle minun lapsellent niin paljon ymmärrystä lainaisit, ja sitä niin kauwas auttaisit, että se sinua, Isäns maata ja lähimmäistans palwella taidais, se mahta olla ylhäises eli alhaises säädys. Sillä sen jätän minä, o! caieki tietävä Jumala, sinun haldyus, ja tahdon mielelläni tytyväinen olla, jos sinä sen ainoastans kellolliseyi teet palweleman sinua ja lähimmäistans.,. Tähän taitawat Wanhemmat, mitä siihen ajallisen tule, kyllä tytyä.

5. Cuitengin on vielä yri muistutettavana. Wanhemmat eteensanewat usein, waikka heidän lapsens, erinomattain pojat, ei ole vielä monille ruosille joutunet, mihiingä he heitä ajasa tahrowat opetta, Jumalata ja lähimmäistä sen cansa palweleman, ja isians eunniallisesti siitä elättämän. Sillä joca ei sen päälle ajattele, hän ei ole mahdollinen Isäri cuskutta. Jongatähden myös muutamat paeanat owat luullet, ettei he ole welcapäät ollet wanha Isäns elättämän, jos ei hän nuorudefans häneldä johonguun eunnialliseen harjoitukseen eli kási-työhön ole tullut pidettyi. Nyt ei ole minun aicomuxeni tässä

latvalda vanhembia muistutta, cuinga heidän, ennen cuin he johongun wisihin sätöyn lapsians alcowat, pitä edelläpäin catkeita, erinomattain lasten luonnosta ja taipumisesta, warinottaman, mutta tämän sanon minä, että cosca Vanhemmat erinomaisten asiain haarain, ja erinomattain sen taipumuren jälkein, cuin he lasten tykönä hawaiherat, alcowat heidän anda yhteen eli toiseen sätöyn tulla, niin pitä heidän cohta, heidän edestäns Jumalalda rucoileman keluollisuutta ja siunausta, saman työn ja sätöyn onnelliseen edesottamiseen ja täyttämiseen.

6. Esimerkivi: Yri Isä tule wiskeistä taipumuksesta, cuin hänen lapsens tykönä löytän, waikka ei se vielä täysikaswanut ole, siihen luulloon, että se tule saarnamieheri, lain tietäjäri, eli mutoin oppeneyi mieheri. Toinen Isä ajattele, että hänen lapsens caupan-teen eli muun käsi-työn cautta taita Jumalata ja lähimmäistäns palwella, ja leipäns saada. Silloin pitä sencallaisen Isän, waikka lapsi nuorudens tähden ei vielä taida ike työsä samoin wiroihin astua, cuitengin hänen käsitetyn ajatuyens sen hywän Jumalan eteen wotämän, ja rucoileman, että hän tahdois sen sydändä hallita, ja jo nuorudesta siihen taitoutta, johonga hän en säätänyt on: sille wisautta, ymmärrystä, woima ja muuta keluollisuutta siihen lainata, että cosca hän kerta siihen joutu, työ mahdais hänelle sitten menestyä.

Lotifesti, lapsset hawaisit waicuturen tästä Wanhembain rucoyesta wielä monda wuotta jälken, ja heidän säätyös, jonga siunausta Jumalalda niin caurwan ennen rucoildu on, tulis häneidä edesautetuyi.

XXXV. Lucu.

Cuinga Wanhembain lastens hengellistä ja ijancaictista parasta rucoileman pitä: josa heille erinomattain 4. cappaletta eteenasetan.

Mutta erinomattain pitä Christillisten Wanhembain, hengellisten tawarain ja lahjain rucoilemises lastens edestä, ahkeruden ja wireoden osottaman. Minä tahdon heille 6. cappaletta tiettäwäri tehdä, joita heidän erinomattain omillens pitä rucoileman.

2. Ennist taitawat he heidän edestäns rucoilla Jumalalda woinnallista siunausta. Niineuin heidän edelläns ne Judalaiset, jotca Christuren aicana elit, käywät, jotca omans omat Christuren tygö käsiwarfillans eandanet, että hän kätens lastis heidän päällens ja siunais heitä. Marc. 10. v. 13. 16. Jos JEsus wielä näkywäisellä muodolla maan päällä umbärins waellais, niin monda ilman epäilemätä omains cansa igens hänen tygöns kiruhtaisit: Mutta cuinga pitä se nyt aljettaman? **W**astaus: Käsiwarssi, jonga päälle te

te heldän canda taidatte, on yri harras ru-
 cous. Niin usein cuin te sen lasten edestä
 toimitatte, niin tietkät, että te Christuren
 edesä sefsotte, ja omianne käsivarsillanne pi-
 dätte. Jos te tahdotte, niin sanocat näin:
 „Minun raecas HERRA Jesureni, täsä,
 kannan minä minun lapseni sinun tygös,
 joca olet se ijankaikinen vlimmäinen Pappi.
 Lasse sinun kätēs sen päälle ja siuna sitä. Sis,
 nun siunaures on sinun alendamises päiwis,
 nä ollut woimallinen, paljon enämin se nyt,
 on, cosca sinä Isäs oikialla kädellä corgo,
 tettu o'et.„ Jos myös Christilliset äitit, jot-
 ca heidän piseuisia lapsians wielä candawat,
 kzens toisians actunan etehen, eli johonguun
 muhuun paikkaan asettaisit, silmäns ylösno-
 staisit, ja uscosa sanoisit: „HERRA Jesu,
 minä tiedän, että sinä totinen olet; täsä,
 kannan minä sinun tygös minun lapseni käs-
 siwarsillani, anna yri pyhä siunaus tämän,
 minun piseuisen lapseni ylise sinun armosta,
 rickahista käsistäs wuota;„ Jos he, sanon
 minä, näin uscosa rucoillisit, tahdoisin minä
 heitä wacuutta siitä, ettei se Zumalalle kelwos
 toin olis. Paljou wähemmin olis se laitettapa,
 jos Christilliset Wanhemmat joca päiwä las-
 kisit kätens lastens pään päälle ja siunaisit
 heitä.

3. Toiseri, B. Hengen hallitsemista/
 josa he tämän wähaien rucouen Ps. 143.
 B. 10.

v. 10. taitawat hywärens käyttä: **HE** **K**ra
 opeta minun lapseni tekemän sinun tah-
 tons jälkeen, sillä sinä olet sen Jumala /
 sinun hyvä henges wietön sen tasaista
 tietä. Amen!

4. Colmannevi Jumalista sydändä täl-
 lä Dawidin huocauyella: Ps. 86. v. 11.
HE **K**ra künitä minun lapseni sydän si-
 hen yhteen / että se sinun nimeäs pelkäis.

5. Melhänneri, warjelemista mailma-
 sta ja caikesta pahennoresta / josa Christil-
 liset Wanhemmat taitawat pyhlin huocauylin
 hywärens käyttä sen rucouren, kuin löytän
 Joh. 17. v. 15. 17. jonga johdaturen jälkeen he
 näin sano mahtawat: **En** minä rucouile / o!
HE **K**ra / että minun lapseni poisot-
 taisit mailmasta / (sillä että rucouilla sencal-
 laista, ei ole Wanhemmille käsketty) waan
 että heitä pahast warjelisit ja totudesas
 pyhittäisit. Se paha on perkele ja hänen
 eawaludens, mailma ja pahat esimerkit, jon-
 ga eautta paljon hyvä tule estetyri, ja mon-
 da wiatoinda sydändä käätyri, ja caicki syn-
 nit yhteisesti tehdyri. Jos Wanhemmat nä-
 kewät, että heidän lapsens erinomattain jo-
 hongun syndijn, niincuin ylspeyteen, tuimu-
 teen, walheseen, tottelemattomuteen 2c. tai-
 punet owat, mahtawat he rucouilla, että Ju-
 mala sen heidän sydämmestäs ulosrepä, ja
 P. Hen-

Yhänhengens kautta jällens siihen siiaan V. nöyryden, Christillisen siweyden, Jumalisen totuden, lapsillisen euulliaisuuden ic. Istutta tahdois, ja että he oman halpauzens ja mailman turhuden oikein tuta mahdoisit. Ja on tämä muiden edise tarpellinen uijlle Wanheimmille, joiden omaiset wierasa maasa pahenda waisisa paicoisa olestelewat, ja ei tiidä mingä seuran kessellä he joutua taitawat. Toille minä tämän jätän edespäin peränajatella.

XXXVI. Lucu.

Sitä Wäidennestä cappalesta / josta Wanhembain erinomattain rucoileman pitä / nimittäin lastens syndein andexi saamisesta.

Wäidenneri, pltä Wanhembain erinomattain esirucouyella syndein andexi saamisesta / lastens edestä Jumalan tygö tuleman. Yhteen huocauyeen taita Dawid täsä anda heille tilan Ps. 25. v. 7. HERRA älä muista tämän minun (ymmärtämättömän lapseni) syndiä / waan muista sitä sinun suuren laupiudes jälken. Sijhen taitawat myös Christusen sanat olla soweijat Luc. 23. v. 34. Tawallinen Isä anna (tämän minun lapseni) nlihekäyminen andexi / ei se tiedä mitä se teke.

2. Näitä ja muita sencallaisia huscauxia, mahtawat tyllä Wanhemmat aina, mutta erinomattain silloin edesäns pitä, cosca he näs Lewät lapsens tottelemattomixi, euullemat heidän kiroilewan, eli muuta paha tekewän, jonga caurta Jumala taita tulla wihottetuyi. Silloin pitä heidän heitä ei ainoastans nub'eileman, waan ennen caickia rucoileman, ettet hän heidän syndejäns tygölufis. (Josta 4r. lugus myös jotakin puhuttaman pitä) Jos honga Stephanusen huocaus Ap. Teg. 7. v. 6. sopia taita: **HERRA** älä lue minun lapselleni tätä syndiä? Niincuin myös jocaainen Ehytitty, cosca hän jotakin paha lähimmäiseldäns näke eli euulle, on welcapää tämän huocauyen Jumalan tygö hänen edesstäns lähettämän?

3. Ja ei pidä Wanhembain andaman yhtän päiwä ohise mennä, jona ei he tätä rucousta omains edestä toimita. Se Jumalinen Job tär täsä heidän edelläns pyhällä esimerkillä: „Sillä cose hänen polcans me-
 „nit ja teit pidon huonesans, ihceukin päi-
 „wänäns, lähelit ja annoit cukua colme si-
 „sartans cansans yömän ja juoman, lähetti
 „Job, cosca pidon päiwät olit culunet, py-
 „hittäjän heitä.„ Se on, täski heitä, että heidän isens pyhittäjän, ja isens oikein uh-
 rille, cuin hän heidän edestäns tehdä tahdot, walmistaman piti, cako 2. Mos. Kir. 19. v. 10.
 Ja

„Ja nousi aamulla warhain, ja uhras poltto-
uhria caicein heidän lucuns jälken. Sillä
Job ajatteli, minun pöicani ovat tainnet,
syndiä tehdä ja siunannet Jumalata sydäm-
mesäns, (se on, händä kiroillet, ylöncaho-
net, ilons alla wihoittanet ja unhoittanet.)
Näin teki Job joca päivää. Niincuin tästä
on lufia Job 1. v. 4. 5. O! cuinga murhetti-
wainen ja rackaudesta ricas Isä.

4. Vanhemmat ei hawaiske aina, mitä heidän
lapsens tekewät, ja cuitengin tekewät he usein
paljon paha, ja rucoilewat sitä wähdän Juma-
lalda andexi. Cosca nyt Vanhemmat sen tietä-
wät, eikö se ole cohtullinen, että he joca päivä
lastens edestä rucoilewat; erinomattain myö-
ehtolla näin sanowat: „Minun racas Juma-
lani, ilman epäilemätä ovat minun lapseni,
tänäpäin jotakin paha tehnet, jota ei he ole si-
nolda andexi anonet; Ah Herrra, ei he tiedä,
mitä he tekewät; anna se heille andexi; ty-
gölue se heidän ymmärtämättömydellens, ja
älä lue heille sitä rangaištuyxi. Anna mi-
nun esirucouyeni jotakin sinun edessä kelwa-
ta, ja anna heille andexi, mitä he tänäpäin
pahoin tehnet ovat, tämän minun, mutta
erinomattain meidän ijancalcisen ylimmäisen,
Pappim Jesuxen Christuxen, wäkewän es-
sirucouyeni tähden, Amen! „ Cuinga monda
syndiä ja rangaištusta tämän cautta lasten
pääldä tulis poisrucoilluyxi? Ja tahdoisit tä-
stä

ftä jälleens ne Wanhemmat waarinotta, joiz den omaiset owat wieraasa maasa, ja ei taida tietä, mitä he päiwällä owat tehnet, ja cuing he Jumalata wastan owat mahtanet riekoa. Mutta cuinga myös lapses pitä totuztettaman ike syndejäns anderi Jumalalda anoman, siitä on ennen 25. 26. lug. mainittu. Ja tule lasten sitä wastan tietä, että he myös owat weleapääät Wanhembains edestä rucoileman ja Jumalata auxihuutaman, että hän tahdois heidängin syndins armollisesti anderi anda. Sillä jos he sen laiminhydwät, taita rangaistus, eui Wanhembain synneillä ansfaiittu on, sen jälkeen myös eohdella lapsia. 2. Mos. Kir. 20. v. 5.

XXXVII. Lueu.

Stitä cuudennesta cappalesta / josta Wanhembain erinomattain pitä rucoileman / nimittäin ijancaiekkisesta autudesta.

Guudes, jota Jumalisten Wanhembain pitä rucoileman lapsillens, on heidän ijancaiekkinen autudens / jota woittaman, he erinomattain heistä tanne mailman syndywät. Josa minun heille edespaneman pitä nuoret Tobian sanat, joca 8. lug. v. 9. sano: **H**erra sinä tiedät / etken minä pahasta himofsta tätä minun sisartani waimoxeni otstanne ole / waan että minä lapsia sitstäisin

täisim, jonga kautta sinun V. nimes ijankaik-
kisesti kiitetäisiin ja ylistetäisiin. Cuulletteco te
rakat Wanheimmat, mikä teidän oikia pääs-
le tarcoituxen olemän pitä lasten siittämisses ja
synnyttämises? ei erinomattain se, että teillä
jocu olis, jolla te jättäisitte hywydenne, eli
joca teidän nimeenne muiston enännäis; sillä
sitä ekuwät myös pacaat, waan että teistä
muutamia synnyis, joiden kautta Jumalan
nimi ijankaikkisesti ylistetyri tulis. „Allät,
siitä iloiteco, että teillä lapsia on, waan si-
tä iloiteat, että te iloisesa ja hywinperustetu-
sa toiwosa taidatte sano näin: Täsä on,
meille Jumalan kiitos muutamia seisomas,
joiden kautta Jumala ijankaikkisesti tule ki-
tetyri ja ylistetyri!

2. Mitä näky teille, jos minä ottaisin yh-
den teidän lapsiianne tygöni, ja teille sanoi-
sin: Tämä on Jumalata, minun Luojaani,
ijankaikkisesti pilckawa; mitä te ajattelisitte?
Raamatusta taidamme me päättä, että cado-
tettuin pitä helwetis Jumalata pilckaman.
Nyit: cuca Isä ikänäns synnyttä yhden laps-
sen, joca cadotetyri tule, hän synnyttä yhden,
joca Jumalata ijankaikkisesti on pilckawa.
Nijn suuri cuin siis se peleo on, cuin Wan-
heimbain ylise lange, cosea he ajattelewat,
että monda tuhatta lasta syndynet owat, jotea
Jumalata ijankaikkisesti pilckaman pitä; niin
suuri, ja wielä suurembi pitä murhenpito oles-
man, lapsians njin caswattaman, että Ju-
mala

mala heidän cauttans ijaneaickefisti kistetaisin ja ylistetaisin. Jos tämä nyt näin on, racekat Wanhemmat, niin andacat tämä minun hywän-suopainen muistutuxeni, jonga cautta te oletta neuwotut, joca päivä teidän lastenne artuden edestä rucoileman, sitä sywemmäldä teidän sydämmellen käydä.

3. Cosca te heidän silmäinne edes näette, mahdatte mielehenne johdatta Christuxen sanat Matth. 18. v. 14. Teidän tairwallisen Isänne tahto ei ole / että jocu näistä pienimistä hukuis. Ja sentähden tämän huocauxen tygöpanna: „HERRa tapahtueon sinun tahtos! älä anna yhdeنگان näistä pienimistä hukua. Amen!„ Cosca he nyt teidän cansan pöydälle istuwat, mahdatte näin huocata: Ah HERRa auta, että nämät caicci kerta Abrahamin / Isaacin ja Jacobin cansa mahdaisit pöydälle istua / ja taiwan leipä syödä Jumalan waldacunnas! Luc. 14. v. 15. Matth. 8. v. 11. Jota ette euitengan tarwike corkialla äänellä, waan aindastans salaisesti sydämmisän sanoa. Jos te siis näette heidän pöytäanne ymbärillä seisowan, mahdatte näin huocata: Ah HERRa auta, että me nämät, eui me nyt näemme me seisowan meidän pöytäamme ymbärillä, kerta saissimme nähdä sinun istuimes ymbärillä seisowan, ja sinua caickein uoswoalituin cansa kijtätävän ja ylistätävän. Amen!

XXXVIII. Lucu.

XXXVIII. Luceu.

Quinga Banhembain pitä rucouileman lastens edestä/ ennen kuin he lähets tawät heidän Schouluun.

Wielä pitä yri tähän tygöpendantian, nimittain että Christilliset Banhemmat, kosca he tahtowat wiedä omans Schouluun, nimeuin P. Hengen Työ & Siaan, pidäis oikeudella ensist wiemän heitä cansans kires koon; heidän siellä, Mestarin oppeneella kielellä, Jesuxen Christuxen halduun andaman, ja händä Jumalisesta ylöswalistsuxesta ja autuallisesta edeskäynnistä auyihuutaman. Alkät ajatella, että tämä on joeu halpa työ, sillä sijinä seiso paljon. Banhurscan rucous woi paljon/ kosca se totinen on/ sano Jacob Lug. 5. v. 16. Sen sanon minä erinomattain hurscasten Banhembain rucouyesta heidän lastens edestä. Se on mahdotoin, että yri poica, jonga edestä niijn monda kysneleettä uloswoudatettu, ja huocauxia Jumalan tygö läheteetty on, taita cadotetuyi tulla, sano Ambrosius Monicalle, Augustinuxen äitille, kosca hän händä wacuutta tahdoi, että Jumala oli euullewa hänen rucouyensa, kuin hän poicans edestä ulos woudattawa oli. Minä wacuutan myös teitä rackat Banhemmat, että ne huocauxet, kuin te teidän lastenne edestä Jumalan tygö lähetsätte, ei suingan pidä euullemata jäämän.

2. Mutta ennen kuin minä päätän, pitä minun kysymän: mitä luullette Wanhemmat? Taitaco yri Isä eli äiti ilman suureta synnitä olla rucoilemasta lastens edestä, niinkuin tähän asti opetettu on? Minä vastaan: Ei. Tuuleat tästä Samuelin sanat 1. Sam. 12. v. 23. Olcon caucana minusta / että minä syndiä tekisin HERRA vastaan / lacaten rucoilemast teidän edestän. Josta minä päätän, jos Jumalan mies Samuel olis tehnyt suuren synnin, jos hän olis lacannut rucoilemast Israeliterein edestä, niin ei tee Wanhemmat isians wähebbään syndiä wicapäri, jos he lacawat rucoilemasta lastens edestä. Sillä wanhemmat owat lähemmä lapijns fidotut, kuin Samuel Israelitereihin. Tästä pääiöstä mahdatte ihe edespäin perinajotella. Mitä näky teille nyt te hitaat ja wedäperäiset Wanhemmat, jotka niin unhoidatte sencaallaisen teidän tarpeellisen welskollisuden? Euinga monda ja suurta syndiä olette te päälleenne cartuttanet ainoastans sentähden, että te olette lacannet rucoilemasta lastenne edestä. Wastateat, härwettät, ja murhettteat; mutta parandacat cuitengin teitän. Johon minä teille Jumalan armo sydämestän toiwotan. Amen.

XXXIX. Luce.

Widennestä cappaalesta / cuin yhteent ois-
 tiaan ylöscaswattamiseen tarpellinen on/
 nimittäin cohtullisesta curituresta / ja
 mingä tähden tämä cappale tä-
 hän asti säästetty on.

Cari cappaletta, cuin Christiilliseen ylöscas-
 wattamiseen Dawalin sanain johdaturen
 jälkeen Eph. 6. v. 4. waaditan, nimittäin pe-
 rustawainen opetus ja ypitwacainen neu-
 wominen / olemme tähän asti tutkistellet, ja
 pannet siihen työs, cuinga niille pitä woima
 annettaman cahden muun cappalen kautta,
 uijneuin ylösrakendamaisen esimerkein ja sy-
 dämmellisen ruouyen kautta. Nyt on vielä
 se wijdes jäsellä, cuin siinä oleman pitä, ni-
 mittain cohtullinen ja Isällinen curitus.

2. Tämä cappale on Apostolida sen sanan
 alla *παιδεία* käsitetty, joca ei ainsastans mer-
 tise opetusta, josta me ennen 4. 5. 6. 7. 8. lug.
 puhunet olemma; waan myös curitusta. Ph-
 distä tämän canha myös Ebr. 12. v. 7. Tämän
 cappalen olisin minä kyllä cohta pannut opetu-
 yen jälkeen jos ei sitä tähän asti säästä, minulle
 muun seasa, tämä syy olis ollut, että curituyen
 edellä pitä käymän nämät cappalet, joista tähän
 asti puhuttu on, nimittäin: Opetus, neuwo-
 minen, ruous ja hywät esimerkit. Ja jos ei
 ne auta lasten tykönä mitän, pitä äsken curi-
 tus

tus aliettaman. Moni ymmärtämätöin Isä ja äiti alca euritusen causa, lyö lastans, koska ei hän sitä terweellisesti opettanut, eikä Christillisesti neuwonut, ei myös sen edestä rucoillut ole; Ja siinä sias, eun hänen sen edellä hywillä esimerkeillä käymän pidäis, on hän pahendaroisella elämälläs sen ike turmellut. Sercallaiselle ei ole walda lastans ranaasta, sillä joca ike rangaistawa on / se cadotta sen kautta oikeuden että toista rangaista. Sentähden käy se tässä monelle Isäue lapsens causa, niincuin se käwi Bileamille Nasins causa, josta hän löi ja cui tengin ike wicapää oli, että HERRAN Engelin hänelle sanoman piti: 4. Mos. Kir. 22. v. 32. **Mixi sinä jo colmassi sinun Nasias hosuit?**

3. Jos Jumala nyt ihmisten causa puhuis, niin hän monelle pahawaiselle Isälle ja äitille näin puhuis: **Mixi sinä lyöt tätä wi heljäästä lasta? Sinä olet ike enemmän rangaistusta ansainnut eun tämä lapsi. Mixes sitä ole perustawaisemmin opettanut? yriwacaisesti neuwonut, sydäimestä sen edestä rucoillut, ja minua awyihuutanut, että minä sille minun hywän Hengen annaisin? mixi sinä olet ike auttanut istuttamasa pahuuutta häneen, si run myrkyllisillä esimerkeillä ja Jumalattomalla elämällä? ja rohkenet myös nyt rouso**
Datta

Datta sen wlattoman lapsen ylise sinun myres-
kus ja sappes? Totifesti, näin taidais Ju-
mala usein puhua, ja nija on hän siitä duo-
mihema. Sentähden tule Wanhembain tä-
säkin hywin eteens cako, cuinga he igens
käyttävät; ja ei ajatella, että se ainoastans
taitan woitetta curituxella ja löymisellä, mi-
tä paljon enämmin opetuxilla, neuwomisil-
la, hywillä esimerkeillä ja rucouyilla woi-
tetaisin.

XL. Lucu.

Curituxen hyödytyksestä ja sen oikiasta
ajasta. Näin myös siitä wahingosta/
cuin curituxen laiminlyömisestä
seura.

Mutta tämä, cuin edellises lugus edestuoitu
on, ei widä niin ymmärrettämän, cuin
olis se tarpellinen lasten curittaminen pois-
kielty, jota wastaan se ainoastans sen päälle
tarcoitta, ettei se tapahdu ajattomasti ja il-
man syytä. Muutoin pysy se siinä, cuin
Salomon caowan aica jo ennen tätä on
kirjoittanut San. lass. 22. v. 15. Hulluus
on nuorucaisen sydämes / waan curi-
tuxen wiisa aja sen caowan hänestä.
Ja, ei se ole ainoastans sydämes, waan
se juuritta igens päivä päivästä sywem-
mälästä siihen, jos ei sen ulosreptimisen päälle
wiriästi ja toisinaan myös wihallakin työtä teh-

dä; joca monen tykönä enämmin kuin sanat
mateansaatta taita.

2. Salomo tygöluke wiikalle wielä enäm-
min San. Ios. Kir. 23. v. 13. 14. **Älä las-
ka lastas curittamast / sillä jos sinä
händä wiikalla lyöt / niin ei hän cuo-
le. Sinä lyöt händä wiikalla / waan
sinä wapahdat hänen sieluns helwetist.**
Moni wanhu ei tardo rutweta lapsens wiik-
la, ja täyty sitten nöhdä, että Böweli tule
hänen nližens kluweellä. Ja, heidän pitä
sitten karsimän, että helwetin Böweli palas
moisilla Scorpioneilla heitä hosi ja waiwa.
Cakocat, näin mayetan teille ja teidän lap-
sillen se pehmeys, eulu te Wanhemmat hei-
tä cobtan aiattomasti osotatte. Joca lap-
sens pitä pelwon alla / se saa ilon hä-
nestä / sano Syrach lug. 30. v. 2. Mutta
sen te ylöncakotte, sentähden pitä teidän sit-
ten lastenne tähden murhettiman. Eäsä a-
jasa ette näe yhtän ilo heistä, ja on peljät-
täwä asia, ettet te myös ijancaicijudes
mitän muuta kuin sydämen kypua ole heistä
näkemät. Eikö teidän pehmyden ole kyllä
sillä tyyrissi mayettu?

3. Mutta ottacat wisu waari, mitä Sa-
lomo muistutta San. Ios. Kir. 29. v. 17.
**Curita poicas / niin hän sinua wir-
wotta.** Moni Isä näke sen kyllä, ettei hän
asiaan

asiaan ole oikein rumennut, waan wiika al-
 man paljon säästännyt: seis mielelläns, että
 lapsi parannais itsens, mutta parannoyen tot-
 wo on o pois. Y huus on jo sywäldä juu-
 rittanut itse, ja on niin suuresti puuri cas-
 wanut, ettei niin wähdäinen oya, kuin wiika
 on, taida sitä ylöstemmata eikä alascaata:
 Ja täydy Jumalan rajimein ei ainoastans
 wiikans kirkolla tulla sen puun-juurelle,
 waan myös wahwat puut sillä mahanhacaa-
 ta. Sentähden cumarra hänen caulans
 nuorna / ja lyö händä selkään wähdä-
 nä / ettei hän tulis sinulle niskurixi ja
 tottelemattomari / neuwo jällens Syrach
 lug. 30, v. 12. Ja, se tule jiiheen, että yri
 ylöscastwanut poica eli tytär sitten sano:
 En minä tahdo enä kärkeä, että hän mi-
 nua lyö. Hän sano ikellens: Luulleco
 hän (Isä) että minä siitä isiani parannan;
 ei, minä tahdon vielä pahemmari tulla
 ic. Ja cosca he sitten owat kyllä pahari
 tulleet, niin he wilmeln itse hawalkewat, että
 se endinen heidän Wanhembains pehmeys
 heidän turmellut on. Silloin rupewat he
 heidän ylikens huocaman, ja myös nijncuin
 minä ennen 12. lug. 9. 4. yhden esimerckin
 edestuwonut olen, itse heitä costaman.

4. Ja waicka ei calcki tee sitä niin julma-
 sti, kuin se, josta minä ennen puhunut olen,
 niin tulewat he cuitengin niin cauroas, että

he laskewat kätens Wanhemhain päälle, ja heitä luvwät, wähhimmäyrikin pitä Wanhemhain seneallaisista pekkämän, ja ei rohkene wijsmein ruweta heihin yhdellä formellaklan. Sen oletta te Wanhemmat, erinomattain te, jotta teidän lastenne cansa pehmiät oletta, usein muissa nähnet ja cuulset, niincuin minä luulen: cuinga oletta te siis niin wimmatut, ettette Tertacan casele isjän täsä speilts? Tehkät paremin niincuin se äiti, joca, cosca hän saarnas cuulkut oli edespandawan, cuinga yri poica, cosca hän wietin hirsivuhun, on lähes stynyt äitiäns sen warjon alla, niincuin olis hänelle päättöyri wielä ollut äitillens jotakin sanomista, nojasti on purrut palan hänen nenästans. Jonga päälle hän oli händä taitkein edes, jotta ymbärillä seisoi, hänen endisen pehmeidens ja laimialyömisens tähden ylöscaswattamises, wielä loppuns edellä soimannut. Silloin on tämä äiti mennyt cotians seneallaisen Historian cansa. Ja cuin hänen lapsens wähä sea jälken owat ikens pahoin käyttänyt, on hän cohta muistanut sen Ercosa edestuedun Historian, ottanut wiisan kätens, lühnyt ja sanonut: Ei teidän pidä wihdoin minun nenäni pureman.

5. Jos te tahdotte tämän tuuleen lyöddä ja filläns anda mennä, niin täyty minun andaman sen teidän tecoune ikelleni wihdoin keltwata. Mutta cuuleat cuitengin ja ajateleat, mitä Syrach lug. 30. v. 9. sano: Joca myös teille

teille tiettäväyi teke, mikä suru tämän vöälle
 viimein seura: Ole pehme pojalles / niin
 sinun täyty viimein händä peljätä / leikise
 hänen cansans / niin hän viimein saatta
 sinun murhelligeri. Jos te tahdotte tämän
 sydämen surun kerta laada, niin leikitkät aina
 edespäin. Mutta jos te sen tahdotte wältä, niin
 ajatelcat edespäin, mitä hän v. 10. 11. tähän
 tygöpane: Älä tee leikkia hänen cansans, ettei
 sinun sitten pidä hänen cansans murhettis
 man, ja niin sinun täyty hänen tähtens wi
 mein hambaitas kiristä. Älä anna hänelle
 walda nuorella ijälläns, ja älä wosta hänen
 tyhmydens edest 10. Mutta jos ette nyt an
 na neuvo isianne, niin ette edespäingän
 taida tulla autetuiri.

XLI. Luceu.

**Muutamista cappaleista / joista curitus
 res waari pitä otettaman.**

Ettei tässä astias paljon, kuin tarpeellinen on,
 taaperin jäis, niin pitä minun wielä jos
 takin tähän tygö paneman, josta Wanhem
 bain curitusres pitä waarinottaman. Ja ens
 sist pitä tässä yri hywä ja järjellinen eroitus
 tehtämän lasten wian wälillä, ja sen jälkeen
 pitä rangaistus teroitettaman ja huojettaman.
 Zosa Wanhemmat usein syndiä tekewät. Sil
 lä se tapahdu myös, että yri lapsi tapatur
 maisesti jotakin teke, niineuin lyö ylönalaisin
 yhden, Elasin, eli muutoin anda yhden astian
 pudo.

pudota &c. Silloin tahto mont wanhin sen
 wihasa (pian sanottu) ylös syöä, lyö sitä
 niinein järjetöindä luendocappaletta, ja sen
 ainoastans yhden elasin eli sawi-astian tähden.
 Sitä vastaan, jos se teke paha, esimerkxi,
 jos se muita pilkka, ei käy kircosa, juore
 ymbärins pahancuristen cansa &c. jilloin tule
 se tuskin sentähden sanoilla nuhdelluri.

2. Nyt sanocan minulle joen, jos ki-
 roilla, wannoa, piltä riettaita ja häpiällisiä
 puheltä, ei käydä kircosa, ja caicfinaista pa-
 huutta tehdä, ei ole suurempi syndi, kuin ta-
 paturmaisesti jotakin särkiä eli pudotta &c.
 Ja duomitcan siitä, jos ei Wanhemmat co-
 win rico, cosca he lasten helkouden ylige
 Piucuizewat ja jyliferwät; mutta sitä vastaan
 muun pahuden tähden ei kertacan helkä tygö-
 puhuttele; eli jos he sen vielä tekewät, onda-
 wat sen ainoastans muutamilla sanoilla olla
 tehdyt, ja ei osota ike työsa yriwacaisista curit-
 tamista. Ja, se tapahu usein, että Wan-
 hemmat wastawat lasten edestä niitä vastaan,
 jotca heidän pahudens ylige walittawat, ja
 sentähden alcawat heidän cansans wihan ja
 ridan. Eikö Wanhemmat sen cansa selkiästi
 osota, että he enämmin lucua pitawät yhde-
 stä Elasista, sawi-astiasta, eli muusta kelwot-
 tomasta cappaletta, kuin Jumalan cunniaista?
 O! hyttysten cuumihiat ja Camelein
 niellät / o! yri tacaperäinen curitus.

3. Jos pahuutta ja Jumalattomuutta kers-
 ta toisen jälkeen harjoitetaan, josta kautta Ju-
 malan nimi häväistään, silloin pitäis yriwa-
 caisuus osotettaman ja ajateldaman: Tässä on
 minun Jumalan vihoitettu; tässä on hänen
 sydämens murhelligesti saatettu; tässä on lä-
 himmäinen pahennettu, tässä on veljättävä,
 että siitä tule yri paha ja muuttumaton ta-
 pa re. Tässä pitää minun yriwacaisudella ran-
 gaiseman, muutoin tule Jumala minun yli-
 hen i rangaisuyens cansa. Silloin cuulluis se
 Raamatun jälkeen, olla kirjwas Jumalallens
 4. Mos. Kir. 25. v. 13. Sitä vastaan, jos
 jotakin cakomattomudesta olis särjetty, eli jos
 eu wähdäinen wahingo tehty, pitäis siinä peh-
 meys osotettaman, ja ajateldaman: Lapsi on
 ihminen, se taita pian joskus rickoa, se taita
 minulle ja jocaikshelle, joca hywingin luulle es-
 teens cakowan, tapahua, paljon enemmän
 yhdelle ymmärtämättömälle lapselle. Se olis
 yhteen sopiwainen sen Christillisen järjen ja
 siiwollisuuden cansa, joca Jumalalle ja ihmis-
 sille kelpais.

4. Toiseyi ei pidä Christillises curituyes
 siingän unhoidettaman rucousta/waan niin-
 cula H. Scriweri muistutta, „siinä auxi,
 huuttaman sitä tawallista Isä, että hän,
 armollisesti rahdois curitusta siunata, ja,
 andais sen toiwotun määrän woitta: Sil-
 lä se caickein cowingin curitus ei ole ilman,

Jumalan siunausta mitän., Josa hän myös ylistä yhden Christillisen Isän esimerkkiä, joca ei kohta ensimmäises sijäudes, lapsians, cosca he jotakin rickolt, curittanut, waan on isians wähan ajatellut, ja ensist mennyt cammions Jumalalda armo ja siunausta aurihuutamän, ja sitten wjimein heitä on Isällisesti curittanut. Tämä Isä on hywin waarinotanut sistä, mitä vii opettoja on kirjoittanut, että wihan pitä Isä meidän cansa osleman yhdistetty ja sidottu. Joca myös tulla tawaua tapattu, cosca Wanhemmat, sitten cuin curittaminen on toimitettu, Jumalata sydämmellisesti aurihuutawat, että myös hän niin hywin cuin hekin, tahdois heille ne tehdyt sionit anderi anda; lisändymäisindä tuosindä ei enä niistä rangaista, waan armollisesti tytyä sijheen curitukseen, cuin lapset saaneet ja ulosseisoneet ovat. Josta 36. lugiis myös jo on tietäwäxi tehty.

5. Colmanneri: niineuin hywät neuwot ja sydämmellinen rucous käywät rangaistuyen edellä (cako 33. lug.) niin pitä ne myös sen päälle seuraman. Ei sillä tawalla, että lapsilda jäkens rucoilan anderi, että heitä rangaistu on, jonga cansa heitä nyt tahdotajin rauhoitta: Ei suingan, waan että heille Jumalan duomio edespannan, ja heitä taitawasi uhecatan, että jos ei he isians paranna, niin seneällainen duomio tule heidän yligens. Wanhemmat taitawat tällä tawalla sano:

„Minun lapseni, jos et sinä tottele tätä, „
 minun rangaistustani, niin Jumala itse si- „
 nun ylikes on tulewa. Sillä niin Jumala „
 ikens enimitten menettä, että joca ei „
 cuulle Vanhempiens, hänen pitä toimein „
 cuulleman Böwelin, ja andaman islans hä „
 neldä rangaista. Yhdistä San. last. Kir. „
 30. v. 17. Eli jos sinä ajallisen rangaisturen „
 wäldät, niin on se iiancaikkinen sitä raseam- „
 bi sinulle olewa. Niin myds: Kirjta Juma- „
 lata, että sinulla vielä jocu on, joca sinua „
 Usallisesti curitta, rucoile Jumalata, että „
 hän sinulle synnit anderi anda, ja ei tykö- „
 näns yhtä rangaistusta toisen jälken pidätä „
 ic. Joca cakelle Christilliselle curituyelle „
 suuren wolman ja waicutuyen saattais. „

XLII. Luce.

Muutamista cappaaleista / joita curitus
 res wäldettämän pitä.

Cosca nyt Vanhemmat owat tästä, kuin
 edellä käywäises lugus puhuttu on, waa-
 rinottanet, niin on edespäin tarpeellinen, että
 he ikellens Christillisesti muistuttawat muu-
 tamat cappalet, kuin siinä pitä wäldettämän.
 Tosta tästä lugus pitä puhuttaman.

2. Ja mahdetan tähän sikeudella se an-
 gara wiha ensist panda; joca matcansaatta,
 että Vanhemmat omains rangaistemises
 ikellens enämmin paha tekewät, kuin lapsille,
 ja myds

ja myös sen Isällisen cohullisuuden pian ylikse käywät. Joska se siis kewiäski sen muodon lasten tykönä saa, niincuin ei ois rangaitus tullut rackaudesta heidän parahuderens, waan Wanhemmat himosta ainoastans tiuckuans heidän päällens sammuttaman, ja sappians wihas heidän ylikens wurdattaman. Että waiketa, että wihas muutoingin taitan monella muoto syndiä tehtä. Sentähden ei ole ymmärtäwäiset pacaat rangaitseman kiruhtaneet, niin cauman cuin wiha on päälle seisonut.

3. Cosca siis Wanhemmat ymmärtäwät, että wiha heidän tykönäns ylösouse ja tahto heitä julmanteen lehoitta, pitä heidän lastens rangaitsemisesta niin cauman ikens poispitämän, cuin wiha jälkens wähä on asettanut ikens, ja sitten ottaman ajasta waarin. Jos ei se taida ilman wihata ohise mennä, niin ei pidä täsä cuitengan hirmuisudelle yhtän sia jätettämän. Ja mitä Wanhemmat rucoilewat heidän taimalifelda Isädnens, nimitäin, ettei hän tahdois rangaista heitä wihasans / Ps. 6. v. 1. Jer. 10. v. 24. sitä owat he, niincuin maalliset Isit ja äitit, welcapääät andaman lapsens saada nautta.

4. Mutta tämä ei ole sen päälle sanottu, niincuin Wanhemmat caicki liehacoikemisella ylikepyhksit. Ei suingan. Elin esimerckit pitä heille toisin opettaman, uoca, cosca ei hän

hän lapsians oikein rangaista tahtonut, niin hän ike heidän cans:ns comin Jumalaida rangaistin. Me laitamme täsä ainoastans sitä määrätöindä wiha, ja ei sitä cohtullista co-
wuutta. Me tahdomme ainoastans, että caicci tapahduis tolmella ja parannoxyi, niin ettei wiikasta tehdä ruosca eli Scorpionia. Euiten-
gin on siinä siwus tosi, että comaan oyaan eli puhuun tarwoitan comä waaja, niin että jos ei Wanhemma taida ike omians waatia, niin pitä heidän Jumalan käskyn jälkeen saattaman heitä Esiwallan eteen, ja heidän päällens he-
dän tottelemattomuudens tähden walittoman.
5. Mos. Kir. 21. v. 18. 19. 20. Josa v. 21. nämä sanat owat worinosetrawat: Niin siinä eroitat pahan sinustas / että coco Israel sen cuullis ja pelkäis. Ja tosin, jos yri eli toinen esimerkiksi asetettaisiin, niin se kannais hedelmätä monesa hillimättömäsä mielesä, jota ca nyt ilman pelcoa juoyewat ja Wanhem-
bians wastan yhden kerran toisen jälkeen ikens caickeinhäpiällisemmin käyttäwät: Mutta cosea ei Wanhemmat tahdo; ike sencallaisten hillimättömäin lasten päälle canda, niin mahs-
tawat he sen kärkeä, että heidän pitä mielemän alas yhden sydämen siwun heistä toisen iä-
ken, ja nyt Jumalata ruoilla, että hän heitä ylöswalajis, ja ei heidän laiminlyömis-
stans ja pehmeyttans ijancalcifisesti rangaissis.

5. Tolsexi pitä Wanhemmain isians ca-
 wahtaman, ettei he keskenäs lasten curitta-
 misen yllike eripuraisxi tule, niincuin usein
 yxi osa luulleswat, että toiset rangaisemis es
 wimmat owat; josta ei ainoastans Wanhem-
 main wälillä suuri eripuraisuus, waan myös
 lasten seas, cosca he sen ymmärtäwät, suu-
 ri willitys ilmandu. Sen cautta tulewat ei
 ainoastans caickt rangastuxet hede.mättömi-
 xi tehdyxi, waan lapses tulewat myös sillä
 tarwalla suurembaan pahuteen kehötetuxi,
 niincuin jocainen hawaita taita: Jos yxi
 osa Wanhemmista luulleswat, että aiwan
 paljon on asiaan tehty, niin ei pidä heidän
 Jumalan tähden lasten läsnä-olles andaman
 sitä ymmärtä, waan salaisesti ystäwällisydellä
 muistuttaman, niincuin jocaiselle hänen os-
 ma ymmärryxs sen opetta taita.

6. Colmannexi pitä erinomattain äiteln
 cawahtaman, ettei he omains pahuutta jal-
 cains ala polje, ja niincuin sanottu on, autta
 sitä caunistelemasa. Jos he sen tarpellisen
 curituxen taitawat tolmitta, niin ei tarwike
 he caickia Isäin eteen tuoda. Mutta jos lap-
 ses ei annais isians äitellän curitta, mah-
 tawat äitit laitta, että he toisilda, eli Isil-
 dä pahaintecoins tähden rangastuxi tulewat.
 Mutta jos he tahtowat lastens pahuden can-
 sa läpike formein cazo, sitä estellä ja salata,
 niin tietkän, että he totifesti sen causa, et-
 tä he lapses Isäin curituxesta tahtowat pe-
 lasta,

lasta, heitä Jumalan rangaistuksen ala sñores wät. Ja koska he sillä tarwalla ikens Lastens sonneista osallisi tekewät, niin ei Jumalan rangaistus heistä molemmista ajallans ole pois pysyvä.

XLIII. Lucu.

Yhdestä toisesta cappalesta / cum curi-
tures pitä wäldettämän / joka on
Wanhembain kirous.

Wimeisexi pitä Wanhembain hynni eteens cakoman ettei he omians toihäs kiroile; eli muutoin sopimattomika ja häpiällisillä nimillä soima. Niinuin muutamain tapa on, että niin pian cum he wihasiwa, kohta suustans nämät ja muut sencallaiset sanat u losajawät: Mene sinä hirsipuun ruoca; josca perkele sinun ottais: Sinä huoran Tacara ic. Eikö se ole niin? Eitkö te ole Jumala parat con sitä usein cuullet, ja cuca ties ike tehnet? Ah älä eugu lastas hirsipuun ruoxi, se taita toiwottamatakin siihen tulla, niinuin kyllä monen esimercki todista. Moni tytär tule huorari. Mitä on ihmettelemistä? hän on nuoru desans kyllä sata kerta sillä nimellä wanhem mildans soimattu: Wanhemmat sanowat kyllä sencallaista picaisudes, mutta Jumala se wanhurscas duomari ajattele: Se oleon niin, se on heitä aicanans cohtawa: O! camahtaat teitan

teitän sentähden: Yri äiti sanoi pojaassens
 wihasa, joca wäärissell suutans hänelle:
 Josca sinä sentähden hirsi-puusa suutas wään-
 dellisit: wäähä aica sen jälken, wietin hän
 yhden pahanteon tähden hirsi-puahuun, joca
 jocainen todisti äitin toiwotuksen tulleen täy-
 tetyri, cuin hän wihasa, ja niin cuin hän
 luulli, sydämmestä tehnyt olt. Että waiķera
 muuta esimerkkejä, joca hirmuiset owat.

2. Sentähden raakat Wanhemmat, pu-
 hucat hywin, ja älkät paha heille toiwottaco/
 manajan minä teitä Pawalin cansa Rom.
 12. v. 14. Jumala ei tahdo, että teidän
 wiholliſta, joca teitä sadattele, jälkens sadatte-
 leman pitä, cuinga paljon wähehin hän si-
 tää tahdo, että te lapsianne sadattelette. Eh-
 tää te sanotte, en me luulle sen cansa niin
 pahoin, niin wastan minä Pawalin cansa
 Gal. 6. v. 7. Älkät, erytö / ei Jumala an-
 na pilcata iſiäns. Ne wanhemmat, joista
 minä ennen olen maininnut, ei ole myöskän
 tainnet niin pahoin luulla, cuitengin on firous
 woimans osottanut. Minä olen ennen 33. lu-
 gus osottanut, cuinga woimallinen Wanhem-
 bain siunaus lasten yllike on. Niin päättäkäs
 nyt siitää, ettei heidän kirouzens wäähäd siſäl-
 lens pida. Sentähden sano Eyrach ei ainoas-
 stans: Isän siunaus rakenda lapsille huoa-
 nen / waan hän panei tähän tygö: että
 äitin kirous sen maahan cufista. Syr. 3.

8. II. Sanalla sanottu, se sama Jumala, joca on käskenyt teidän curittaman lapsian, on myös siinä siwous yriwacaisesti kieldännyt teidän heitä eli ketän muita sadattelemaista.

XLIV. Luceu.

Josa yri ester poistetan Wanhemmain rackaubesta, jonga eautta usein lasten oikia ja welwollinen ylöscaswattaminen ja curitus estetyri rule.

Mitä tähän asti cohtullisesta lasten rangaisemisesta mainittu on, sen panewat monda wanhinda luonnollista rackauttans wastan, ja sanowat, ettei se sama niin myöden anna, cutu moni, joilla ei lapsia ole, luulle.

2. Tämä wastatan näin, niin tahtowat sencallaiset Wanhemmat tietä, että Herra Jumala, joca on yri Isä caiken sen yllke, cuin lapsivi taiwasa ja maasa eugutan, hywin tietä, mitä Wanhemmain rackaus taita ja pi-tä myöden andaman, eli ei; ja cosca hän ei ainoastans lapsia yriwacaisesti curittaman, waan myös päälle tulewaises händäs heitä Esiwallan curituyen alla jättämän on käskenyt 5. Mos. Kir. 21. v. 18. 19. on hän myös sen causa osottanut, että yri oikia luonnollinen rackaus tämän kyllä kärsiä taita, ja että rackaus, joca tätä hänen tahtoos tarpellisesa curituyen toimittamisesa ei täyttä taida eli tahdo, ei ole hänelle otollinen rackaus.

3. Cosca nyt Banhemmat ymmärtävät, että se Luonnollinen raſtaus loppi cohtan, heittä heidän rangaisemiseſtans eſtä, niin mahtawat he mahwatti näin päättä: Tämä meidän raſtaudem ei ole oikia, sillä ei hän sitä iheſäns kääntä, mitä Jumala sen luonnollisen ja Iſäällisen raſtauden canſa tahto yhdiſtetty oleman.

4. Sencallaisille Banhemmille mahdan minä sitä ſaornata, mitä 2. Eheb. 19. v. 2. Jehu Joſaphatille ſanoi: Pitäkö ſinun auttaman Jumalatoinda / ja raſastaman niitä / jotca HERRA wihawat? Cuulcat: jöcainen cuin waſtahaſoiſeſti wndiä te^e, hän wiha Jumalata. Cosca nyt teidän lapsenne, erinomattain ne, jotca jöcäfin wmmärnyelle tulleet omat, yhden pabuden toifen jälken tekewät, niin wihowat he Jumalata, ja ſentähden pitä teidän niitä, jotca HERRA wihawat, ei ajattomasti raſastaman, waan Jumalan kääſyn jälken rangaiſeman.

5. Mutta jos te tahdotte teidän sitä tekemästä euitengin eſtellä, niin waarinottaſaat, mitä Jehu nimitetyſ pareas edeswain ſano: Ja ſentähden on ſinun yliköſ HERRAN wiha. Totteſti, te wöwäite ſen cautta yliköſenne Jumalan wihan, jöcä teidän kerta teidän omainne canſa on lugunlaſtua waatirwa, niincuin ſen pehmian Iſän Elin eſimerkiſä Jumalalda iſe on ſilmään eteen aſetettu.

6. Ja mahtawat tästä erinomattain ne waarinotta, joica heidän Jumalattomia lapsians ei ainoastans ei curita, waan myös cosea he Opetus- Kirjäs curitetuiri tulewat, heidän edestäns wastawat, ja sentähden Opetus- Kirjälle caickia paha sanoilla ja töillä saattawat, jonga Jumala tosin heille ja heidän lapsillens jallens on costawa.

7. O! te rackahat! carahatcat teitän, ettei teidän rackaudenne teidän lapsianne turmele: Sillä wanhembain ylöns suuri rackaus on nijneuin willihumala, joica ikens kyllä yhden nuoren hedelmällisen puun ympärillä kieto, ja sitä nijneuin ystävällisesti sylelle, mutta sen kautta sen tucahutta. Ja nijneuin cosea yri puu astia auringon etehen eli lämbymään ilmaan panna, halkeille se, ja ravisu niin, että se elickä coconans ricciputo, eli myös ei enä wettä ydä, niin tulewat myös lapset, cosea Wanhembain ajatoin rackaus ylöns wälewät säteet heidän päällens heittä, sen kautta nijneuin ravisunut astia, caickeen hywään oppijn ja amuhun kelwottomi.

8. Te sanotte: Me racastamme omiam, sentähden emme taida sydämmeldäm tulla siihen, että me heitä rangaisjim; mutta Jumala sano siitä toisin San. last. Kir. 13. v. 24. Joca wihaans säästä/ hän wiha lastans. Caçocat, cuinga tacaperäisesti te izenne täsä menetätte: sillä mitä Jumala rackaudeyi euzu,

sen te eukutte wihaat. Easocat, cuinga teidän rakkaudenne ei ensingän Jumalan rakkauden kanssa yhteen sovi. Te sanotte: Minä rakastan lastani, sentähden en taida minä sitä rangaista. Jumala s no sitä vastaan: Ebr. 12. v. 6. Joita minä rakastan / niitä minä curitan.

9. Kacas Ehrstitty, sinä joca rakkauden esteeldä et taida curitta lastas, mitä nähy sinulle Jumalan lasten Isästä? hän rakasta omians, ja myös sentähden curitta heitä? Ja, totifesti, cosca Jumala omians curitta, sils loin lycku hänesä hänen sydämens rakkaudesta, ionga hänen lapsens myös tundemat, ja sentähden hänen Isällistä wihaans suntelewat, ja Davidin kanssa sanowat: Se on minulle hywä / että minua nöyryyri / että minä sinun oikeuttas oppisin. Ps. 119. v. 71.

10. Niin älkät siis rakat Wanhemmat sallico jongun tyhmän rakkauden teitä teidän lastenne curittamises estä, waan cosca he rickowat, ja te oletta heille eteenasettanet opetus, neuwot, rucouyet ja hywät esimerkit, niineuin ennen lug. 39. S. 3. sanottu on, niin rangaiscat heitä, ja osottacat sen kanssa, että te heitä sengin alla rakastatte, ja että teidän rakkaudenne Jumalan rakkauden jälken curattu on.

XLV. Luceu.

Cuinga Jumala köyhäingin ihmisten lapsset edesautta / josa myöds tutkistellan / jos se / niiden tähän asti eteen asetettuin wüden cappalden causa / päälle tarcoitettu oikia maali aina woitetan.

Tähän asti olen minä pan nut lasten hywän ylöscaswattamisen wälköppaleista, cuin owat: wiriä opetus / hriwacainen neuwominen / ylöstrafendawainen edel-läkänminen / sydämmellinen rucous ja cohtullinen curitus. Jos nämät oikein käytetan, totilesti, niin monen lapsen sielu tule pelastetuyi, perkeleestä kirkwoitetuyi, ja Jumalan yngö johdatetuyi.

2. Ällön kengän andaco kättens walpua; köyhät ällän ajateleo, että tämä rickaille sanottu on. Ei heidän pidä näin ajatteleman: Cuinga pidä meidän niin suurta waiwoa lapsistam näkemän, emme taida cuitengan toiwoo, että he mailmas johonguun erinomaiseen arwoon tulewat, ja meille sen saman mayawat: Sillä wiewdellä, cuin Wanhemmat lasten hywän ylöscaswattamisen päälle käyttäwät, ei pidä se päälle tarcoitus oleman, että lapsset mailmas suuri arwoisivi, rickaiyi, oppeneiyi, waan että he Jumalisiwi tulisit, ja Jumalifudesa sen corkeelman totisauden, cuuntan ja rickauden omistaisit.

3. Ei cuitengin pidä Wanhemmain. jote
ca halvemmasa säädysä istumat, peräti heidän
hywin ylöscaswatettuin lastens ajallifesta
edestulemistesta epäilemän. Jumala on ens
neengin köyhän ylöndännyt / ja waiwaisen
logasta corgottanut, Ps. 113. v. 7. Ja e
läwät vielä tänäpäiwänä monda suurta mie
stä, jotea köyhistä wanhemmista syndynet o
wat, joita cuitengin coco Caupungein, Lään
nein ja Cuningasten waldacundain pitä pal
weleman. Ah! cuinga moni Isä, moni köyhä
ätti, ei jätä heidän ylöscaswatetuille lapsillens
puolda äyriä; mutta yhden armollisen Ju
malan ja hartaan rucouyén owat he heille jät
tänet, joca aicanans on heille hywin mene
stynyt, ja monen köyhän Perjäläisen lapsi on
corgotettu, ja wastoin ihmisten ajaturia ylöc
ty cansans wanbinden sirouun.

4. Mutta jos se niin olis Jumalan tahto,
ettei hän pyhain sydens tähden tahdois muu
tamia köyhain lapsia mailmas corgotta, niin
pitä siinä Christillisille sydämmille kyllä ole
man, että Jumala heidän tulerwaises mail
mas cunniaan asetta, ja Wanhemmille heidän
käytetyn murhen pitons tuhannen kertaisesti
jällens maya.

5. Mutta täsä kysytän oikeudella, jos
Wanhemmat, cosca he nämät walicappalet
wirtästi käyttäwät, silloin seu aina saawat,
jonga perän he pyrkiwät? nimittäin hurscaita
lapsia.

lapsia. Josa en minä rohkene selkiästi wasta-
ta, Ja: Sillä Jumalalle on tässä usein hä-
nen ihmelliset tiens, ja salatut, wanhurscat
ja käyttämättömät tuomions, jotea hän wan-
hemmille näyttää, josa me Pawalin cansa
Rom. II. v. 33. suystä ulospuhjeta mahdam:
Sitä sywyttää re. Moni lapsi ylöscas-
watta ikens, ja käyttää ikens ilman Wanhem-
hain tuurta apua niin hywin, että sen hywän
iländymisen plize Jumalasa iloittaman pitä:
Mutta sitä wajan käyttään monen lapsen
päälle suuri wiewys ja murhe, ja ei taida cys-
tengan hywällä eikä pahalla oikiaan menohon-
tulla saateturi: Ja lasten seas, jotea yrystä
wanhemmista suudymät, yhdes huones eläwät,
yhdäläisä ylöscaswottamisa nautikewat, muu-
tamain cansa me nesty hywin, muutamain pa-
hoja: Silloin on monelle hurscaalle Dawid-
dille yri paha Absolon, monelle hywälle Ad-
mille yri hurscaas Abel, ja Jumalatoim Cain, mo-
nelle hurscaalle Jiaachille yri hiljainen Jacob,
mutta yri tuima Es-u. Ja mahdan minä tä-
hän panna Augustinuxen sanat, jotea sanoi: Ehtä
minä huonesani walwon, olen minä cystemin
yri ihminen, ja elän ihmisten seas, ja en tai-
da tehdä, että minun huoneni parembi on,
cuin Noachin arcki, josa cabderan ihmisen
seasa yri hyljätty löyttin: Eli Abrahamin huo-
ne, josa sanotan: **Uia pilkaja ulos. I.**
Mos. Kir. 21.

6. Jo se cuin wielä enämbi on, niin näh-
dän toisinaan se, joca ei cuitengan toisina o-
jennus=nuorana pida pidettämän, että Ju-
malattomille ja lastens ylöscaswattamisesta
huolimattomille Wanhemmille, on Jumali-
sia lapsia, jota caiccia, euinga se tapahu, ei
nyikän taida käsittä. Jos asian perän tahdo-
taisim sywemmäldä peränajatelda, niin taittai-
sim osittain luonnollisia, osittain Jumalan
sanas perustetuista syitä edestwota: Cuitengit
pitä wiimein Jumalan käsittämätöin neuwo
ja tiet ihmeellä cunnioitettaman ja tuttaman,
josta emme täsä paicas enämbi tahdo puhua.

7. Mutta niin paljon taidan minä cuiten-
gin edestwotuun kysymyseen wastata, ja sano:
että jos Wanhemmat nimitetyt wälicappaleet
wileydellä harjoittaisit, niin se harwoin heille
toisim käwis. Jos jocu tahdois täsä edeswos-
tä, että monille hurscaille Wanhemmille useim
pahoja lapsia on ollut, niin mahta sencallai-
nen wielä tietä, e tei nä näät wälicappaleet ike-
fäns tee täydepi; Sillä se taita tapahu, et-
tä muutoin Jumaliset Wanhemmat yhdes eli
toises alias owat andanet jotakin puuttua, ja
waicla he omians wileydellä opettanet owat,
ei ole he cuitengan heitä wiriästi neuwonet,
eli jos tämä on tapahunut, ei ole he heitä
huolenpitä väifesti pahasta seurasta poispiitä-
net, eli cuca ties, hywain neuwoin jälken,
andanet curituyen puuttua, eli coco työtä ei
wiriästi rucouyesa Jumalan eteen wetänet.

Ja sentähden ei taida ne pahat lapset, kuin hurscaille Wanhemmilla on ollut, niin pian niihin meidän tähänasti edestuojuin, mutta ei ulottuwaihin wälicappaleihin johdatetuiji tulo la. Minä tunnustan mielelläni, että usein syyt meidän salatus owat, mingätähden hurscasten Wanhembain lapset pahat owat; Cuitengin niin, että minä siinä siwus sanon, että jos ne tähänasti edespannut wälicappaleet yrimacaisesti käytetään, niin ei ylä Jumalan siunauren kautta, sadan seasa yhdelle tämää toisiin käymän.

8. Jos myös niin olis, että se monille Wanhemmille toisiin käwis, ei ole sencallaiset cuitengan turhan isläns waiwannet, waan sen curituyen päälle käytetyn wireyden edestä hywän ja iloisen omantunnon pitäwät, että jos wjimein näille heidän omillens pohoin käwis, he cuitengin taidaisit ajatella: Me teimme, mitä me taisimme, se on meille meidän omaime cansa käynyt, niincuin Jumalalle usein ihmisten cansa käy, että hänen täyty wailitta: Minä olen tahtonut / mutta ette ole ihe tahtonet. Me olemme mielelläm toiwonet parahin päin, mutta meidän lapsent ei ole tahtonet anda isläns curitta; meidän pitä ajatteleman, että se meidän ristim on, ja tosin ei suingan halwa, sillä se on tosi: Että yri onnetoin Awio-saadty ja rottelemattomat lapset owat ne cari suurin-

Da ristiä maan päällä. Mahta siis se, jolla yri näitä huoneja on, mystä lufia sen ikhellens rangastuyeri ja ristiä; niñcuin Dauidille tapahdui, jota Jumala hänen tottelemattoman poicans Absolonin tähden curitti, ja monesta muusta on nähtävä.

9. Cuitengin pitä Wanhemmat siinä sitous muistutetut oleman, että he heidän tottelemattomain lastens edestä ilman laffamata ruoilewat, että Jumala heitä ylöswalaisis, ja waiccka he mielestän ei ole säästäniet yhtän wällicappaletta heidän lisändymisereys, pitä heidän cultengin usein auyhuutamaa Jumalota, että jos ei he eucaties caikia mahdolliska wireyttä käyitäniet ole, waan yhdes ja toises cappalees puuttunet, että hän ten heille Christuyen tähden andeyi annais. Amen.

XLVI. Lucu.

Muutamain Wanhembain murhenpidosta lastens ylöscaswattamises.

Nijn on nyt tähän asti sitä tutkisteldu, misä yri Christillinen ylöscaswattaminen seis: Mutta että tämän jälken, waaditan yri suuri ja laffamaton wireys: Sentähden ei mahda yrikän ajatella, että hän asian omantundons jälken on tehnyt, cosca hän yhden eli toisen Ferran siinä ainoastans on isians ahkeroinnut: Ei, niñcuin sanottu on, siihen waaditan laffamaton wireys: Josta on nähtävä, cuinga ei se

ei se ole jocu halpa asia, olla Isänä ja äitinä hyvällä omalla tunnolla, waan yri cowa wirsca: Cuitengin, mitä se autta? Se pitä myös täsä cuulluman: Jos jollakin on jocu wirsca / niijn tehkän / niineuin sittä woi masta / jonga Jumala anda. i. Pet. 4. v. 11. Ja pitä wäyimmäyikin joca päivä jostakin siinä eteenotettaman.

2. Minä asetan täsä rackat Wanhemmat teidän silmäinne eteen Salomonin sanat: Poican callista corwas ja cuulle wisasten sanat / ja pane minun oppin sydämees / sillä se on sinulle suloinen / jos sinä pidät sen mielesäs / ja ne sowitetan sinun huulilles. San. last. Kir. 22. v. 17. 18. Cuulcat täsä, cosca muistutuyet tapahuman pitä? nimitäin, jocapäiwä: Mitun pitä sinua myös tänäpäin neuwoman. Niijn myös jocapäiwä opettaman, jocapäiwä hyroilla esimerkeillä edelläkäymän, jocapäiwä Jumalata sinun edestäs rucoileman. Jos sinä kysyt: Pitäkö myös sinun jocapäiwä curittaman? niijn wastan minä: Cosca sinä näitä nimitettyjä cappaleita jocapäiwä teroitat, niijn ei tarwita sitä jocapäiwäistä curittamista, waan sinä taidat niiden edellisten wälicappalden käyttämisen cautta olla ilman sitä jocapäiwäistä curituren waiwata.

3. Yhden Christillisen äitin murhen pidossta Anglandisa mainitan, että cosca hän cuusi
aja

ajastaica miehens causa oli hedelmättömäs as
 wiosaadys culuttanut, ja wjimein sen armon
 saannut Jumalalada, että hän eohdun hedel-
 mällä siunattin, josa hän myös niille ajaturille
 on tullut, että hänen synnyttämisesä piti sil-
 mänäs Eijui painaman; sentähden on hän yh-
 den kirjjan kirjoittanut, tällä nimellä: **Yri**
testamenti/ jonga yri ästi hänen wielä
 syndymättömälle lapsellens on tehnyt.
 Eaja kirjjas, jitte cuin hän oli andanut lapsen
 hänen rackaan miehens halduun, osotta hän,
 cuinga hän on rucouillut Jumalata, että hän
 olis tehnyt hänen yhden lapsen äitivi, ja pane
 myös siwuun syyn, mingätähden hän oli ruc-
 eouillut lasta Jumalalada, nimittäin ei maailmal-
 lisia tawaroita perimän, ei myös, että hänell-
 le olis ollut ilo hänestä, waan että hänellä es-
 lls jocu, joca hänen cansans taiwan waldas-
 cunnan peris. Sitten opetta hän, cuinga
 lapsen nuorudesta luojans päälle ajatteleman
 pitä, ja niin pian cuin se aamulla herä, pys-
 hillä ajaturilla ja rucouyilla sydämens Juma-
 lan tygö nostaman, Christillisydesäns wiriä
 oleman, ikiäns erinomattain ylpeydestä ja
 waatetten coreudesta cawahhtaman, wiriästi
 Jumalan sanan tygö ikens pitämän, ja muus-
 toin caikista Christillisistä aruista ikens har-
 joittaman pitä.

4. Samalla muoto mainitan yhdestä toi-
 sesta murhenpitäväisestä äitistä Franckfurtisa
 Maynin

Maanin tykönä, joca cuolemans jälken myös yhden kirjallisen muistutuksen colmelle lapselalens on jättännyt, joca on täynnäs pyhiä, peränajateldawia ja hengellisiä puheita ja muistutuksia, jotea tosin owat mahdolliset, etotä ne caikisa huoneisa, ja caickein Wanhemobain tykönä suuresa cunniasa pidetän, caickein Christillisten lasten edesä wihendellä luetan, ja esoco elämäsä caikilda waarinotetan: jongatähden ne myös owat tarpelliseri löytyt, että tämän wähäisen kirjan lopulla anda prändötdä, ja caikille Christillisille Wanhemille hywäxi jättä, sydämmellisellä toiwotuksella, että Jumalaseu cautta heidän sydämens liicutta, ja monda totuden tiellä johdatta tahdois.

5. Nyt rakshimmat Wanhemmat, näin owat nämät äitit, (että minä tällä erällä muista waikenen) andanet lastens parahuden sydämmellens käydä; Taidatteco te sen samat sydämmestänne poisheittä? se on suuri ihmet. En minä ano, että te lastenne hywäxi coconaisen kirjan kirjoitatte, mutta sitä ainooastans rucoilen minä, että te sen, cuin minä tähän asti teille hywäxi edestuwonut olen, läpike lueta te ja sen jälken teette, jota ette minulda rakaudesta Jumalan cunnian tygd, ja teidän oman, niin myös lastenne parahuden tähden, taida kieldä.

XLVII. Luce.

**Yhden ahkeran ja hitaan lasten ylöscas-
wattamisen hyödyksestä ja
wahingosta.**

Jos te nyt tahdotte rakat Wanhemmat ties-
tä, mingätähden teidän tätä wiveydellä
tekemän pitä, niin on jo sen 2. lugin alusa-
teille tästä jotakin mieleen johdatettu. Jos ei
teitä mikän muu lehoita, niin pidäis se teille
kyllä oleman, että Jumala sen on teille niin
käskennyt, ja että teidän wirkanne ja welwoilli-
sudenne on, teidän omian HERRAN Jumalan
tygö johdattaman. **Cultengin cuulcat:** Teis-
dän työmme HERRASA ei pidä turha oleman;
teidän pitä ajas ja ijancarckisudes armo-pal-
can sen edestä saaman.

2. Ensis on teille sijtä tämä oleswa, että
te elämästä saatte iloita heidän hywästä käytä-
misestän: **Sillä joca lapsens pitä pel-
won alla / se saa ilon hänestä / ei-
kä tarwike hänen tähtens tuttawains
tykönä häwettä / sano Syrach, lug. 30. v. 2.**
Se on tosin yri suuri mawo että saada ilon
lapsistans, jonga tähden myös Syrach lug.
25. v. 10. luke sen, niiden yhdeyen cappalen
secaan, cuin hän sydämmesän corkiana pitä:
**Sytä taidaisin minä yhden esimerkin edestuo-
da, mutta se on paiki sitä tietty, cuinga usein
halwalle wäelle heidän hywin ylöscaswatetui-
sta**

sta lapsistans on ilo ollut, sentähden meneminiä sen esimerkin ohitse, ja annan jocapäi wäisen coettelemuren siitä puhua.

3. Sitä vastaan, jos te ylöscasvatamisessa laiscasti teidän työhne teette, niin te tämän tähden omilda lapsildan rangaistuiyi tulleita, ja heistä palioan sydämen kipun saatte: **Wissas poica on Isäns ilo / mutta hullu poica /** (se on joca ei oikein ylöscaswatettu ole,) on äitillens murhepi. San. last. Kir. 10. v. 1. Cosca yri hywin ylöscaswatettu lapsi, niineuin cunnis öljoppuun-oya pöydän ymbärillä seisoi, niin seisoi yri pähästi ylöscaswatettu, niineuin keltotoin orjantappura sen ymbärillä: Cosca se edellinen **Wanhemmillens** wanhudesa tukena on, silloin on toinen heille cuormapi, jonga ylikse heidän usein walitaman pitä, että he heidän harmaat carwans surulla hauton wiewät: Cosca yri **Wanhemmillens** cunnian ja ilon mareansaatta; niin toinen teke heille murhetta, häpiätä ja sydämen kipua, ja täyty heidän sitten usein nähdä, että hän hiesi-puhuun, eli muutoin onnettomijn tapaujijn woutu: Cosca yri on mielullinen candaman **Wanhembians** kättens päällä: niin tarttu toinen heidän sydämeens, lyö ja taca ajaheitä, niineuin siitä edelläpäin 40. lug. yri esimercki edestnotu on, ja paiksi sitä on se yldäsylläisesti tiettäwä.

4. Tähän tule myös ilman epäilemättä,

mittä me 5. Mos. Kir. 22. v. 21. luemme, että
 koska yri waimo on ylike todistettu siitä, ettei hän
 miehensä ole neikseyti löytty, piti hän wies-
 tämän Isäns huonen owen eteen / ja
 sijnä cuolliayi kiwitettämän / että hän
 salawuoteudes oli maannut Isäns huones:
 Jos joku kysyis, mingätähden se piti tapah-
 tuman Isän huonen owen edes? sanot sinä:
 Sentähden, että hän Isän huones on ollut
 ja tämän työn tehnyt, niistä on kyllä jorikin kys-
 symyksen wastattu; mutta tämä on ilman es-
 pällemätä pitänyt olemas Wanhemmille ran-
 gaisiurexi, ettei he huonesans paremin tytär-
 täns ole ylöscastwattanut: Sentähden on
 caictena heidän elinaicanans, niin usein, kuin
 he ulos ja sisälle käwit, tämä näkö pitänyt
 heidän silmäns edessä seisoman, ja heille fruo-
 rimmayi murheyi aina, niin usein kuin he ser-
 waiican ohike käwit, heidän mieheens johtuman.
 Taka taincallaisen laimulyömisen tyttärens
 ylöscastwattamisens, on Zumala ajallisesti Wan-
 hembain päälle esinyt: Ja tulewat usein la-
 sten cautta Wanhemmat rangaisiurexi heidän
 pahaa ylöscastwattamisens tähden, „nijn et-
 „tä sencallaiset huollimattomat Wanhemmat
 „myös mahdolliset olisit, (jos ei Zumalan
 „armo suurempi olis) että lapset heitä ran-
 „gaisisit, koska he niin wähdän owat luennat
 „tänet helstä, eikä oikein heitä curittanut ja
 „neuronet, niincuin S. Lutherus kirjoittaa.

5. Toiseksi taidatte ilolla kerto tästä maail-
masta eraita. Tämän tule, mitä Syrach
lug. 30. v. 5. sano: Cosca Jsa eli / näki
hän ilon hänestä / cosca hän cuoli / niin
ei hänen tarwittu murhettiman. Ph-
distä v. 6. 4. Jonz atahden nyi Egyptiläisen
waimo, cosca hän macais wjimeisillänz, ru-
peis sydäimnestä nauraman, ja cosca häneldä
kysyttin, mitä hän nauvoi, wastais hän: et-
tä hän sentähden nauruu ulospuhleis, että
hän niin hywin hlöscaswatetuita lapsia jäl-
kensä jätti: Eikö teidän wiriain ja huolda pitä-
wäisten Wanhembain pidäis nauraman tei-
dän lähestywäisellä lopulla, cosca te teidän
hywin hlöscaswatetuin lastenne cansa taidatte
lohdullisesti wacuutetut olla, että waiccka te
heidän jälkene jätätte, niin te cuitengin heidän
kerta Jesuren käsiwarsilla löydätte: Tei-
dän pitä heitä kerta, ennen teidän loppuan
hywällä mielellä siunaman, ja sen wanhan
Jacobin cansa I. Mos. Kir. 48. v. 21. sanoman:
Kackat lapset / me cuolemme / ja Ju-
mala on teidän cansan. „Allat murhet,
tico, cuca teidän edescako, sen on Jumala,
tekewä, jota te pelkäätte: Allat surulliset ol-
co, cuca teidän wastanotta, sen on Juma-
la tekewä, jota te racastatte 2c. Eikö se ole
teille suuri ilo, cosca te tästä wjimeisnä päi-
wänä taidatte wacuutetut olla? niinculin ite
myös tosin taidatte, cosca te omanne Ju-
malan

malan pelkos ylöscaswattanet oletta. **Yhdi-
stä Saarn. Kir. 8. v. 13.**

6. Sitä vastan, jos te heidän pahudesa
ylöscaswa annatte, ja ette heistä waariaota,
pitä heidän sitten, niincuin ra'cat kivet, tei-
dän sydämmenne päälle macaman; teidän pi-
tä silloin muistaman, (ja jos te sen unhoi-
datte, niin ei Jumala sitä unhoida,) cuin-
ga te niin wähhän oletta heistä lucua pitänet,
ja sentähden peliästyvän sen lugunlaskun ede-
stä, cuin teidän tekemän pitä: Sillä huoli-
mattomilda wanhemmilda pitä euolemasa ja
wiiimeisnä duomispäiwänä, cohta lucu waadit-
taman, kirjoitta Lutherus. Ei teidän pidä ilman
syytä murhettiman, että he teidän eronne jälken
suureen onnettomuteen ja wiheliäisyyteen lange-
woat, ja heille on niin käypä, että he helweto-
tjin ioutuwoat. Että toiset ihidns heistä ahke-
roikewat, se on olewa teille haipa lohutus:
Mutta että Jumala on sen tekemä, se pitä
teidän työlästi sydämmestä taitaman usco,
cosca te oletta siitä wacuutetut, ettette heitä
wikein hänen tygöns ole saattanet: 1. Chron.
29. v. 9. Näin pitä teidän heidän kynelillä
ja huocaurilla jälkeenne jättämän.

7. Colmannert, pitä teidän ferta, ra'cat
Wanhemmat, wiiimeisnä päiwänä, ilolifesti
heidän cansans Jumalan eteen astuman ja
Esa. 8. v. 18. sanoman: **HEKra / täsä
minä olen ja lapset / cuin sinä minulle
anda=**

andanut olet: En me ole niistä yhtään ca-
dottanet / kuin sinä meille andanut olet.
2c. (Ja jos vielä yri cadotettu olis, pitä teille
cuitengin iloinen omatundo oleman, ja ajat-
teleman: Me olemma niin paljon, kuin mah-
dollinen on ollut, hänestä waarinottanet, ja
niin meidän sielum pelastanet Hes. 33. v. 9.)
O! mikä ilo pitä silloin wanhemmille ja laps-
sille oleman. Cuinga pitä heidän sydämmel-
lifesti toinen toistans syleilemään! ja lapset het-
tä sen suuren waiwan edestä, kuin he owat
nähneet, heitä Jumalan tygö johdattaisans,
sydämmellifesti kiihtämään.

8. Mutta woi teitä te huolimattomat
wanhemmat, mingä pelwon pitä teidän sitä
wastan lastenne tähden hawaiseman? Cosca
te näette heidän wieresänne wakerimalla puo-
llessa seisowan, ja he teille teidän wastamatto-
man huolimattomuudenne solmawat. „ Ah! „
Destä waimosta kirjoitetan, joca lapsens tap- „
panut oli, ja sentähden ulostwietin mestatta, „
että hän on walittanut: Ah! minun lapsen „
ni huuta cosca minun yllkeni Jumalan ty- „
könä: näin waimais händä omatundo. „
O! te onnettomat wanhemmat, tämä wai-
mo, oli lapseldans ainoastans ajallisen elä-
män noisottanut, ja piti cuitengin senecallai-
sen waiwan sydämmesäns tundeman: Cuinga
on se teidän cansanne olewa, cosca te näette,
että teidän lapsildän teidän eauttan ijancaike-

nen elämä poisrovoätyi tule? Tämä äiti ajatteli, että hänen lapsens hänen ylikens costo huutamman piti, ja kärsi cuitengin sencais laisen ahdistuksen sen ylikse; mitä piti teidän Terta tundeman, cosca te euullette ja näette, euinga teidän omanne teitä vastaan ylösnousewat, teidän päässen Jumalan duomion edes candawat, ja hirmuista costo teidän ylikenne huutawat? Woi sitä suurta wihelijähttä! Mitelcat sitä nyt, ettei sama onnettomuus teitä wihdsin costais.

XLVIII. Lucu.

Tämä wähäinen kirja lopetetaan yhdellä neuwolla Wanhembain tygö / että he lapsens wiriästi ylöscaswattawat / josa siinä siwusa myös eteenasetetaan se lugun-
lascu / cuin Wanhembain Jumalalle tämän edestä tekemän piti.

Tämän causa päätän minä nyt, ractat Wanhemmat, ja jätän teidän tutkinnonne alle, jos te ahkerammasti ja siwammasti, cuin ennen, tahdotte päälle piti teidän lastenne ylöscaswattamisen causa, eli jos minä tämän caicci turhaan, (jota en minä Jumalan awul-
la toiros) olen puhunut ja kirjottanut.

2. Euuleat, mitä, Jumala sano Jer. 48. v. 10. Kirottu olcon se / joca HERRAN työn laiscasti teke! Tämä on erinomattain teille

teille sanottu; Cosca yxi Jsa coco päiwän ym-
 bärins iuosnut on, omillens jotakin ansaike-
 mas; Ja taas, cosca hän puolen heite heidän
 cansans on Catechismusta tutkistellut, eli heitä
 muutoin opettanut ja neuwonut; cummasta
 ascareesta taita hän paremmalla syyllä sano,
 että hän on yhtä HERRAN työtä toimittanut?
 Cosca hän ehtolla eli muullons woiiton cansa
 eotia tule, pitä se hänellä usein puuttuman,
 että hän totudes taita sano: nyt olen minä
 HERRAN työtä tehnyt. Mutta cosca hän o-
 mians on opettanut, heitä neuwonut, ja hei-
 dän cansaus sydämmellisesti rucoillut, silloin
 taita hän syystä kerscata, että hän on HERRA-
 ran työtä tehnyt.

3. Tämän todistawat caikki Christilliset
 Wanhemmat, eikö se siis ole ihmeteldäwä,
 että enim osa tässä uijn hitaat ja wedäperäiset
 owat? Ei he taida kiellä, että rucoilla, o-
 mians neuwo, heitä opetta xc. on yxi HERRA-
 ran työ, enämmin kuin jotakin muuta ansai-
 ta ja lapsille hywäxi toimitta: Ja waikka he
 tässä owat tyllä kiiwaat, tekewät he sen toisen
 euitengin laiscasti. Että omillens jotakin an-
 saita, siitä ahkeroizewat he iksiäns coco päi-
 wän, wiison, ja coco wuoden; mutta sitä
 wastan cuinga he mahdaisit heidän hurscaimi-
 xi, hartaimxi, Zumalifemmiyi, mailman
 turhutta wihawaisimmiyi tehdä, sen päälle
 ei he kertacean monena wiijetona ajattele, eikä pie-
 nimälläkään sanalla sitä muistuta: eikö se ole

laisseus? eikö se ole petollisesti HERRAN työtä tehdä? koska hänen korkeimmat ascarens nijn unhoitetan?

4. O! camahatcat siis teitän siitä kirouesta, kuin Jumala tässä julista, ettei se teitä kerta kohtais. Nijn seisoo cuitengin kirjoitettuna: **Kirottu olcon se/ joka HERRAN työtä laiscasti teke!** Mutta ongo siis lapsia ylöscaswatta HERRAN työtä? Ja, ette taida sitä itse kieltää; cuitengin cuulcat, mitä Lutherus hänen puhesans awoisäädyttä kirjoitta: „Awtowäki ei taida Jumalalle, Christicunnalle, ecco mailmalle, ikellens ja lapsillens parembata työtä ja hyödytystä tehdä, kuin että he lapsens hywin ylöscaswattawat: „Nijn myös: Se on yri suuri asia, kuin Christuxelle ja ecco mailmalle hywin kelpa, „että me nuorta cansa neuuomme ja autamme.“ Sitä vastaan ei ole yriäkän suurempi syndi, kuin että jättä tämän työn tekemätä, nijncuin Lutherus myös monesa paicassa todista. Kosca se nyt nijn on, nijn älkät luopuco tästä Jumalalle ja hänen Christicunnallens tarpellifesta palwelluxesta: HERRA tarwike teitä, älkät estelkö igiän hänelä, älkät cooteo enä sitä kirousta päälle, joka niiden yllike, kuin HERRAN työtä laiscasti tekewät, julistetan.

5. Mitä kerscaatte siitä paljon, että teillä lapsia on, kosca ette heitä curituxes caswattata

ta tahdo? Tähät ihellenne tuttavari Eura-
chin sanat Lue. 16. v 14. Mä luota ihes
sijheen / että sinulla on monda lasta /
jos ei he pelkä Jumalata. Parempi
on euolla lapsitoinna / cum että olis Ju-
malattomia lapsia. Peljättävä on se et-
tä lutia paanoista, joille se tapa on ollut, et-
tä he yhden ja toisen lapsistans, joita ei he ole
caswatta tahtonet, ovat andanet corpeen pois-
wiedä, että he mekän pedoilda ricci retwäistäl-
sin. Hiruinen on myös se euulla, että
Ehriskinlin tykönä on tavallinen, että he
monda äkensäyndyneistä lapsistans, joita ei he
elättä tahdo, weteen heittäwät. Mutta totis-
sesti, te olette wielä hirmuisemmat, koska te
lapsenne niin poisuosta salitte, ja ette siittä
lucua pidä, ehkä he perkeleen kitaan joutuisit.
Kosca te sitä oikein tutkisteleitte, ette taida sitä
kielä. Ra, minä sauton myös tämän: Jos
te niin wäähän murhetta pidätte (cum se huos-
limatoin peräncakomus osotta) cuinga he Ju-
malan tygö johdatettaisin, niin teette selkiästi
tiettäwäri, ettette palion lucua pidä, jos Ju-
mala eli perkele heidän saa. Te ajattelette:
Se on aiwan palion! mutta tutkisteleat sitä,
missä minä erhedyn? Palion on se, cum minä
Eirjoitan; ei cuitengan niin palion; mutta se
on paljo enämbi, että te wastamattoman huos-
limattomuden caulta osotatte sen niin ike työ-
sä olewan.

6. Cuuleat te lasscat ja siinä siwus usein pahendamassesti elämäset Wanhemmat, engö minä mahda syystä teidän päällenne sorwitta, mitä Christus Phariseuille sano: Matth. 23. v. 13. Te suljette taikwan waldaumnan teidän lastenne edestä / ette ihe sinne mene / ettekä salli menewäisiä sinne mennä. Te matcansaatatte teidän paholla esimerkeillän, laiscudellan, Jumalaitomudellan, että he helwetin kelaileiwi tulewat; mutta o! ijancaicinen Jumala, mikä cauhistus on se? „Cosca Wanhemmat lastens sielut, kirsotia yxi opettaja *) syndiwi ja helwetin cadotukseen wiettelewät, huolimattomudens eli pahain wälkappadent cautta, näky se olerwan yxi wastamatoin cauhistus, niincuin perkele, se hywintuttu wihollinen sitä ihe telis. „Ajatelcat te hitaat Wanhemmat, jos ei tämä selkiä totuus ole? Jos perkele sen teke, niin teke sen yxi julkinen wihollinen ja wietteljä. Mutta jos te sen teette, niin tapahtu se niisdä, joiden halduun lapses ja heidän parahudens annettu on. Ajatelcat tämän synnin cauhistusta; mutta ajatelcat sitä niija, että te siinä siwus tutkistelette, cuingga se mahdollinen on, että te sen tulewaisen Jumalan wihan, jos ette ihiänne paranna, wälttä taidaisitte. Matth. 3. v. 7. Cosca minä teidän menettelemistän lapsianne cohtan tutki

(*) Baxter.

rukouksien, en taida minä muuta sano, kuin että te ne totutatte pahaksi. Ette suingan tästä tunnusta, mutta lukekat, mitä 2. Chron. Kir. 22. v. 3. seiso kirjotettuna: Athalia neuvoit poicans Ahasiata Jumalattomuteen: En minä epäile, että te myödisätte, että jos joku olis tälle äitille soimannut, että hän poicans neuvoit Jumalattomuteen, niin olis hän sen caickein coreemmin kieldännyt; Ja cako, cui tengin sano Jumala sanasans, että hän sen on tehnyt. Josta te taidatte päättä, cuinga, waicka ei yrifän tunnusta tahdo, cuitengin Jumalan ja caickein hurscasten päätören jalkien, monda löytän, jotka lapsians neuvoivat pahuteen.

7. Cosca te sen, kuin yhteen oikeaan lasten ylöscasvatamiseen tarpellinen on, laimittävötte, ike synnisiä ja pahennoreja elätte, omianne usein elkiwaldaisuteen, walheseen, petoreen, tuimuteen, waatetten coreuteen ja lähimmäisen ylöncaheseen kohoitate, silloin neuvoitte heitä Jumalattomuteen: Cosca te nämät eli muut pahat aruut heistä harwaikette, ja ette niiden tähden heitä yrivacaisesti rangaise, eikä heitä niistä calken woiman jälkeen poispidä, silloin neuvoitte heitä Jumalattomuteen. Mutta minä kysyn teildä, te laiscat ja pahendamaisesti eläväiset Wanhemmat, njincuin Moses ja Aaron/ 2. Mos Kir. 32. v. 21. Mitä teidän lapsenne ovat tehneet/

että

että te niin suuren rikoksen saatitte heidän päällens. Totisesti, jos ette lasten pahutta hillike, waan heille niincuin Aaron Israelitereille heidän tahtons sallitte, niin ei cuullu se Jumalan duomiosa toisin, cuin että te suuret synnit ja synnin rangaistukset heidän yllikens wedätte. Waan ike yllikenne ei suingan wähemmän. Jumala armahdacon niin totta!

8. O! ehikät, ehikät! ojetcat, vjetcat mitä te taidatte! ehikät, rucoilen minä, sillä cosca ette tiedäcän, niin on teille cadotettuja lapsia: mitä tahdotte wastata, cosca Jumala ne kerta teidän kädestänne waatirwa on? Minä olen usein suurella liikutuxella lufenut ne sanat, cuin Ruben 1. Mos. Kir. 37. v. 30. cosca ei hän löytänyt weljäns Josephia / jonga toiset hänen tietämätäns cuopasta ottanet ja myynnet olit, sanoi: **Ei ole nuorucainen siellä/ cubunga minä menen?** Sijnä siwus on minun mieleni tullut, mitä niiden huolimattomain Banhembain, cosca heidän lapsens sinä päivänä kerta Jumalalle andaman ja hänen eteens astuman pitä, mahtawat ajatella: **Cuinga he silloin peljästywät, ahdistuxella ja wapistuxella huutawat:** „Cuhunga me menemme! nuorucainen (tämä meidän poicam, tämä meidän tyttävem) ei ole siellä: He owat cadonnet, emme taida yhtän lueua niistä tehdä: cubunga me menemme?„ Ja, cubun-

euhunga menette te? teidän pitä teidän pa-
 hasti casvatettuim lastenne cansa helwettin mes-
 nemän, siellä pitä heidän teitä wairwaman ja
 teidän perfeliryinne tuleman. Ah! cuinga tait-
 dan minä muuta cuin peljästyä, cosca minä
 ajattelen, mikä wiheliäisyys se oleman pitä,
 cosca yri eli usiammat lapses helwetisä Wan-
 hembains etehen tulewat, ijancakista Ah ja
 Woi! heidän ylikens huutawat, heitä ijans-
 caicikisesti wairwawat, ja niin heille sen laimin-
 lyödyn lasten ylöscasvattamisen tähden, jons-
 ga cautta he tähän surkeuden layoon joutunee-
 owat, costawat. Cuinga taita se toisin olla,
 cuin että minä cauhistun, cosca minä jo caus-
 ca niincuin cuullen, cuinga sencallaiset Wan-
 hembains tähden cadotetut lapses heidän pääs-
 lens kiroyella helwetisä jylisewät: „Kirottu,“
 huutawat he, (että minä Scriwerin sanvilla,
 mahdan puhua): olcon se Jsa joca minun,
 synnyttänyt on; kirottu olcon se cohtu, jos,
 ca minun candanut on, ja ne nisät, joita,
 minä imenyt olen. Kirottut olcon minun,
 Wanhembani, jotea minun casteseen saat-
 tanet owat, mutta ei sitte ikänäns muistut-
 tanet minun Casteni listto, eikä sitä minun,
 edesäni selittänet ole, waan owat sen alie-
 tun Jumalan armo-työn minusa cuxistanet,
 uscon kipinän andanet minusa ulossammua,
 minulle caiken eskiwallaisuden sallinet, minun,
 pahudeni cansa läpikse formein cakonet, ja,
 Jumalattomalla esimerkilläns, Jumalatto-
 maan

„maan ja suruttomaan menoon itse johdattas net.“. Auta HERRA Jesu, ja awa caicein Wanhembain sydämet ja eorvat, että he tätä suurta wihelijäisyyttä hyrwit ajatella, ja wiriän lasten ylöscaswattamisen perän pyrkä mähdaisit, ettei he sitä sama ijancaiceisesti coetteleman tulis, Amen.

9. O! rakat Wanhemmat, laittacat pelwolla ja wapisturella / että te autuaxi tulisitta. Tämän huuta kyllä Pawali Phil. 2. v. 12. yhteisesti caicein tygö, mutta minä löydän suuren syyn sitä erinomattainteille huuta: Jhecellakin on kyllä edestans tekemistä, että hän tairwan waldacondaantulis, paljon enämmin työtä waaditan, että muita sinne sisälle johdatta cansans. Kiruhacat ja pelastacat teidän, ja teidän lastenne Sielut, jotea euca ties pian teidän poiscahutan. Ei ole ikänans helwetti löykäisemmin ansaittu / kuin omisa lapsissa: Sentähden sanon minä jälleus: laittacat pelwolla ja wapisturella / että te autuaxi tulisitta &c. Sanalla sanottu: Casgoeat, ettette yhtän niistä, kuin HERRA teille andanut on, teidän laiscudenne cautta cadota.

10. Se laisca palvelija Matth. 25. v. 25. 26. löysi yhden wihaisen ja armottoman HERRAN, cosca hän sen uscotun leiwiskait maahan cairvoi, mitä olis hänelle ollut toiwomista,

womista, jos hän sen cadottanut olis? Te taidatte, (toivon minä) kewiästi ymmärtä, mitä minä tämän cansa ajattelen: Ei Jumala tahdo, että wiinamarjajan turmelluis, sentähden keipa hänelle se yhteinen Judalain sten sananlastu Esa. 65. v. 8. cosca hän yhdestä wiinamarjasta sanoi: **älä sitä häwitä / sillä siinä on siunaus.** Mitä luultette hänen sanowan niistä lapsista, cuin hänt andanut on, jos te ne häwitätte eli häwitä annatte? Niissä on myös siunaus, ja suuri siunaus, jonga **IESUS** siinä P. casteesa sisälle pannut on. Jos teidän lapsenne, cosca ne casteelda teidän tygönne cotia tuodan, puhua taidaisit, niin he Wis. Kir. 2. teille sanoisit: **Kacas Isä / Kacas äiti / minä olen saanut hywän sielun.** Minä luullen, hywän kyllä, cosca se Christuseida on puhdistettu ja cunniallisesti tehty: **Eagocet,** tämän hywän sielun anda teille Jumala kätliäyen, rackat Banhemmat, älkät sitä häwittäkö, älkät sitä teidän huolimattomuudenne cautta andaco jällens rumaksi ja cauhistawaisxi tulla: Jumala on tosin peränkysyhwä, cuinga te sen hywän sielun oletta kätkenet; jos te tähänasti oletta laiscasti teitänne kättyänet, niin parandacat teitänne kerta, rucdileat Jumalalda andexi tätä laiscuutta, ja alcasat kiiwaudella **HERAN** työtä tekemän.

11. **W**aikka se, cuiu minä teille edespannut olen, on waiwalloinen tehdä, niin ette sultengan taida sano, että se mahdotoin on, ja sentähden ette taida ihiänne Jumalan edes estellä. Te teette ikellenne muutoin paljon turha waiwa, cuinga tahdotte sen ijan caicifudes wastata, että te tätä corkiasti tarpellista waiwa niin pelkäätte? Te tiedätte, että lapset owat yri siunaus; sentähden laittacat niin, ettei ne teille kirouxi tullis, waan että te lerta heidän cansans Jumalan eteen astua, ja sen wiisan **U**bigailin sanoillo 1. Sam. 25. v. 27. puhua taidaisitte: **H**ERRa tässä on se siunaus / cuiu sinun piicas minun **H**ERRalleni tuonut on. Silloin pitä se iloinen wastaus **M**atth. 25. v. 21. seuraman: **T**ulcat minun **J**säni siunatut / te hywät ja uscolliset palwelliat: wähän päälle te oletta uscolliset olleet / minä tahdon panna teidän paljon päälle / mengät teidän **H**ERRanne iloon. **C**hristus **J**esus auttacon! että me caicfi tämän äänen lerta cuulla saisimme, **A**men!

Ps. 115. v. 14.
HERRa siunatcon teitä enämmin
 ja enämmin / teitä ja teidän
 lapstan. **A**men!

Tähän työpanen minä H. Scriwerin
 cansa tämän sydämmellisen tehoituksen: Ah!
 cosca rupiamme / me Christityt / lasten
 ylöscasvattamisesta paremmin waarinn
 ottaman.

H. M. Grotsgbauer sano: Kircon
 onnellisuteen ja sen ylösrakennoksen edes
 auttamiseen / on caickeri suurest tarpel
 linen hxi hywä ja toimellinen lasten y
 löscasvattaminen / niin myös Schou
 luis woimasa pitäminen.

Kauha olcon niiden ylise / jotca
 molembia edesauttavat!

Tygölisämys,

Josa eteenasetetan sen huolen pitävään
sen äitin / Franckfurtisa Mannin tykönä /
kirjallinen muistutus / josta lug. 46. 3.
pubuttu on / kirjoitettu hänen raka-
sten lastens tygö / ja cuullu näin:

Tumalan armo ja laupius täyttäkön tei-
dän sielunne wiisaudella ja ymmärry-
yellä, että te hänen rakaudens woimaa
sa wäkewyri tulssitta sisällises ihmises, että
te coettelisitte mikä Jumalan otollinen tabto on,
ja sen cautta tulssitte nuhtettomiri Jesuxen
Christuxen päivän asti, täyetyt wanhur-
seauden hedelmillä: että te ahtaasta portista sis-
sälle menisitte, ja teidän usconne lopun, ni-
mittäin sielun autuden saisitte, sen suuren
Jumalan yllistöyxi ja cunniayi. Hän täyt-
tökön minun toivotuxeni armosa, Amen!
Jesuxen Christuxen tähden, Amen!

Rakcat lapset, cosca minä muistan, että
minä teidän ältinne olen, ja niin muodoin lu-
gun teistä tekemän pitä, mutta en minä tiedä,
cuinga caurwan Jumala salli minun teidän
tykönäne olla, ja ette wielä minun neuvojani
ja waroituxiani sydämmellen ota, ettekä myös
taida niistä ymmärtä; niin olen minä minun
Ju

Jumalasiäni aiconut tämän kirjallisen muistutuksen teille jättä; Jumalata nöyrästi rucoillen, hänen rakkan poicans Jesuren Christuksen meidän Lunastajam tähden, jonga esirucoupeen minä tämän minun huocauyeni ubran, että hän tahdois Hengens cautta nämät hänen sanans, cuin hän minun sielusani on waicuttanut, myös teidän sielusianne woimaliisxi tehdä, että te ne cuulliaisella sydämmellä vastaanottaisitte, ja ne yriwacaisxi elämäsanne osottaisitte.

Nijn oleat siis ensist ja ennen caicella nemiwotut, että te aina muistatte teidän Isä Jumalataanne / joca se oikia Isä on caikein yllise, cuin lapsixi taiwasa ja maasa cuxutan, ja ajattelette, että hän myös sydämen tutkia on, joca coettele caickein ihmisten ajatukset ja mielet; siinä siwus on myös caikein sanain ja töiden duomari, ettei syndi, joca ensist ajatuxiin ylöstule, (jos ei händä cohta ensimmäisesä liicunnosa tucahuteta,) mahdais teisä euolemata synnyttä. Te tiedätte, että Jumala anda jocaiselle töidens jälken, cosea hän on tulewa, ja hänen palckans hänen cansaus. Älkät pettäkö igiänne ja älkät cakoco mailmallisten ihmisten esimerkein päälle, että te niitä seuraisitte; ja waicka jocu wielä näkyis ja cuxuttalsingin caickein suurimmari ja pyhimmäxi, nijn cakocat heidän hedelmitäns, cuingä ne yhteen sopiwat Christuksen elämän cansa;

sa; Mitä ajatella, koska te ulkonaisesti caustista elämää wietätte, niincuin siinä olis kolla siheen oikiaan Christillisyyteen, ja niincuin siinä caicci seisoi. O! ei, rackat lapset, se on wielä caucana siitä oikiaasta alusta, että olla Christitty, sillä Christitylle on nimi Christuyesta; joca ei siis cocs elämäns sen perän pyry, ja wiyrydellä ahleroike, Christuyen cansa ja hänen cuolemans woiwilla cuolla synnille, ja hänen ylösnousemisen woiwilla uudesta elämästä waelda, se canda tämän nimen wäärin ja suurimmari cadotuyeyens.

Ennen caiccia rucoileat Jumalata, että hän teille caicca teidän edesottamisesanne ymmärrystä lainais hänen tahtoans oikein ymmärtämän ja sitä seuraman, ettette hänen armoans woiscadotais: Pitäkät teidän Jumalisten sydänten tygö, jotca Christuyen jälkenseuramisen owat oppinet ja siinä isians harjoittanet, rucoileat heitä sanoman teille teidän woihenne, ja jos se tapahdu, niin wastanottacat se hywällä mielellä, eikät niitä paranda, ja Eijttäkät Jumalata, ja seneallaisia hurscaita ihmisiä sydämmestänne, ja andacat siis Christuyen elämä olla cocs teidän elämäanne ojenus nuora.

Caucocat hänen cuulliaisuuttans ja rackauttans Isäns cohtan. Ah! cuinga mielelläns tuli hän Isäns tahto tekemän, ristiri cuoleman osti. Caucocat hänen rackauttans meitä cohtan; koska me wielä hänen woiwollisens o-
 lamma,

limma, tuli hän taimasta ja alensi ikens hänen suuren cunnians puolesta, ja tuli caicein ylöncagottawari, ja sen caiken meidän tähtem: Jolla hän meitä nyt wacuutta tahto, että jos me pyydämme händä oikein seurata, niincuin hän meille jälken-seuramisest esieuman on andanut, niin me myös tosin hänen cansans cunniaan corgotetan.

Sentähden rackat lapset, waeldaat tosmellisest rackaudes ja cuulliaisudes teidän Jumalattanne wastan, älkät andao mingän ikian siitä pois pita, tutkicat wiriästi hänen tahtons, hän on teitä lohduuttawa ja auttawa, että te ilolla hänen käskyns teisä waelda taidatte, sillä hänen käskyns ei ole rascat; Niisä tuletta te yhdestä wanhurscaudesta toiseen, ja silloin tuletta te äsken tundeman, että caicci teidän elämänne on wajawa työ sitä täydellisyttä wastan, josta teidän ferta pita osallisyyt tuleman. Suoscat Christiillisiden tietä myöden ja älkät alallanne seisoco; sillä joca ei jocapäiwä pyydä täydellisemmäri tulla, waan luulle, että hän jo on korkeimman määrän käsittänyt, se ei ole vielä alcanutcan. Sentähden caicci mitä te teette, niin tehkät rackaudesta Jumalattanne tygö, niin pita teille caicci hywin käymän, ja mitä ei seneallaises rackaudes tapahdu, se on syndi, waiccka se vielä mailman edes caicein parhavi näkyis; Ja sillä tavalla racastamme me myös lähimmäistäm ja wihollisiam, siunamme niistä, jotea meitä sadattelewat, ja

teemme niille hyvä, jotka meitä toivoittamat. Nyt raakat lapset, waeldacat sencallaises raakaudes, ja ajacat caicfi sopimatoim oma- raakaus ulos teidän sydämmistän, niin te oletta teidän katwällisen Isänne lapset Christusesa: Caçocat hänen nöyryttäns, hänen siweyttäns, hänen karsiwällisyttäns, ja, caçocat niistä ja seuratacat niistä. Hän on suurin ja tuli halwinmari, ja sano: Joca tahto suurin olla, hänen pitää caickein palvelija olemman; sentähden ahkeroitkat teitän tästä amousta, cosca te tiedätte, että Jumala seisoi ylöpeitä wastan, mutta nöyrylle anda hän armon. Ajacat caicfi ylpeys ulos teidän sydämmistän, niin hywin se hengellinen, kuin suumillinen ylpeys: niin hywin waatteisa kuin huoneisa, ja muusa sencaldaisesta, joca caicfi, jota ihanammasti se loista mailman lasten silmissä, sitä cauhistawaisempi on se Jumalan edes.

Olcet siwiät ja ystäwälliset jocaista wastan, karsikat ja ylösrakendacat teidän cansa Christittyjän raakaudes, ja jos te jollaculla hänen wirhens ja ricorens muistutta tahdotte, niincuin te siihen welcapäät oletta, ja teitä teidän hengellinen pappoudenne siihen waati, niin andacat se siweydellä tapahdu, ja älkät oleo picaiset rangaiseman. Rucoileat Jumalalda apua ja kättäkät händä, cosca hän teitä aseisens walinnut on, että johdattaman hänen tygöns yhden eli usiammat selut. Eohdel
cat

cat jocaista ystävällisyydellä, joca Hengen he-
delmä on, ja jonga eansa te paljon enämmin
toimitta taidatte, cuin napsemisella ja wastra-
hacoisudella; sitä waстан wältälät sitä pas-
hendawaisista ystävällisyyttä, niincuin ike hel-
metin tulda, niin myös niitä ihmisiä, jotca
sijtä ikidäns ahkerokewat.

Jos Jumala lähettä teille kääntymisen, si-
sällisen eli ulkonaisen, niin rucoilcat Jumala-
ta, että te sen kiitoyella waстанotta ja kääntä-
mällä eandä taidaisitte, ja olcat wahwat sij-
tä, että se teidän parhoyenne tule, erinomattain
toseca te tiedätte, että Christus on toimittanut
teille waldacunnan, niincuin hänen Isäns hä-
nelle saatanant on; sentähden olcat kääntymiset,
niin te saatte hänen eansaus hallita. En mi-
nä tahdo rucoilla Jumalata, että hän teitä
caikesta kääntymisestä woiwella tahdois, ei myös
kän, että hän sitä teille lähettäis; waan sitä,
että te hänen tahtons tuta ja mielellänne seu-
rata mahdaisitte. Eandacat caiecia pilcä ja
häwäistystä mielellänne, ja olcat sijtä wah-
wat, että se on yhden wilkian Christityn tun-
nusmercki. Sanalla sanottu: Mailman wi-
ha on Jumalan ystämys, joca Jumalan y-
stäwä olla tahto, hänen pitää mailman wiha-
mies oleman; Usatelecat teidän Pääanne päälle,
jonga jäsenet te oletta, että te aina hänesä
pysytte, ja muistacat händä, joca seuccallaisen
wastrahacoisuden kääntymis on syndisildä ihmisil-
dä, ja andacat se teille olla jälken seuramisey, ettei
teidän

teidän mieleenne wäsytis ja raseautettais. Muistacat aina sitä cunniata, kuin teidän yllisen ilmestymän pitä, jos te tämän ajallisen ja lewiän murhen kärsitte.

Olcat caikisa tytywäiset, ja kiittäkät Jumalata caikein sekä hengellisten että ruumillisen hywän töiden edestä; älkät himoitco nälönpaldisuutta, waan käyttäkät se kuin teille on hywin. Jos Jumala laina teille rickautta, niin älkät ripustaco sydändänne siihen, waan andacat teidän lähteheenne juosta. Cosca teille elatus ja waattet owat, niin tytykät siihen, ja andacat se, kuin yllise on, täyttä teidän Jumalisen lähimmäisenne puutos. Cootcat teillenne tawaroita, jotea ei eatorwaiset ole, waan jotea ijancaikisesti pysywät; älkät olco herculliset syömises ja juomises ja muusa hecumas; sillä sen cautta cadotatte te sen ilon ja riemun, kuin teille taita Jumalasa olla. Ah! cawahtacat teidän caikein maailmallisten ihmisten seurasta, jos ei teille tarpellisesti ole heidän työdnäns tekemistä. Minä sanon tarpellisesti, ajateleat se hywin; sillä usein owat ne, joilla hywä alcu hywyteen on ollut, pahalda seuralda tullet rofetellyxi. O! cuinga moni huolimatoim sydän on seneallaiisten paulain cautta hecumalliseen menohon, juopumiseen, haureuteen, ja muihin hirmuisiin sundein langennut, jotea sieluns owat turmellet, ja nyt hirmuises walwas sitä eaturwat; sentähden cawahtacat teidän twiriästi, seneallaisista

wallista Jfsänne salaisudes, ja asatelcat tätä
 suurta armo oikein, nimittäin, että te sen
 suuren taiman ja maan H. Erän cansa sen-
 callaises uscollisudes puhu rohkenette, nijncuin
 yri vacas lapsi Jfsäns cansa, eli yri vacas
 morhan racfahimman ylläns cansa. Tutki-
 stelcat tätä cunniata hywin, ja toimittacat se
 sydämmenne nöhydes. Edeswetäkät hänelle
 teidän oma ja teidän cansa, weljelne puu-
 tos ja halu. Rucoilcat häneldä apua, oi-
 kein händä ja hänen tahtoans tundeman
 ja täyttämän, sen mitan jälken ja sillä ta-
 walla, kuin teille teidän Jfsänne, (jos te
 nijncuin hänen lapsens waellatte) Hengens
 cautta osotta. Lukecat wiriästi P. Kaamat-
 tua peränajaturyella, älkät oma wijsauttan sij-
 nä esikö; waan rucoilcat Jumalata, että
 hän puettais teitä wijsaudella korkeudesta;
 sillä luonnollinen ihminen ei ymmärrä nijtä-
 kuin Jumalan Hengen owat, se on hänelle
 tyhmyys, ei hän taida sitä käsittä. Pitäkät
 päälle sencallaisen rucouyen cansa, nijn anda
 Jumala teidän sanan yrikertaisesti ymmärtä,
 nijn paljon, kuin hän tietä teille hyödyllisen
 olewan, joca yrikertaisuus suurempi on,
 kuin coco mailman wijsaus. Jos jotakin co-
 wa teidän eteenne tule, nijn ajatelcat, että
 wicä teidän puolellan on, ja ettet te ole wielä
 puhdistetut lihasta, sillä hengelliset asiat pitä
 hengellisesti duomittaman: Eledustelecat hywin
 Verustus-Kamattua, ja älkät cohta seisahaco
 yhteen

yhteen luulloon, coeteleat kaikki hywin Raas-
matun jälken, jonga teidän pitä andaman olla
teidän oppinne ja elämänne ainoa ojemmas-
nuora, älkät riidalla pyytäkö sitä päättä,
waan ojentacat toinen toistanne rackaudella.

Älkät ylöncasoco ketän ohesanne, älkät pu-
hucco picaisesti muista ihmisistä, jos ei se tas-
pahdu, että te hyvä heisä ylistätte, ja muita
sen cansa ojeta tahdotte; cuitengin waeldacat
taitawasti, ettette senealdaisia hyviä sydäms-
mitä paljon ylistä, ettet te heitä niiden tähs-
den, jotea luulleet ikens hurseciwi ja sene-
aldaisiwi, jotea niincuin paremmin eläwät,
ulocullattuina pidä, eikä epäuscoon saata.

Andacat sen wäärän seiso ja langeta
SEKrans käsiin. Enimmitten tule muiden
ihmisten duomikeminen omista liecutuyista,
jotea walheella ja cateudella secoitetut owat,
jotea wiat niin cauhistawaiset Jumalan edes
owat, ettei sitä kyllä sanoa taita. Sillä pers-
kele on walhen Isä, ja cateuden ja petoyen
cautta on syndi mailmaan tullut: Joca myt
senealdaisesa wiasa rippu, hän on Isäns cansa
yhdenecallaisen palcan saapa, jotea pitä oleman
siinä järwes, jotea pala tulesta ja tulikiwestä,
joca on se toinen cuolema.

Sentähden rackat lapses, ahferoitcat teidän
oikeudesta ja totudesta, älkät kellingän wää-
ryttä tehkö pienimmäsfäkän asiassa, andacat
teidän sananne ja olla, joca ja on: ja ei, jo-
ca ei on, ettette langeis ulocullaisuteen. Ri-
rousta

rousta ja sadatusta älkät ifänän's andao isel-
 dänne euulda; älkät mainiteo Jumalan eikä
 Jesuxen Christuxen nimiä turhis asiois;
 waan ottacat waari, ettette tämän nimen
 turhan lausuiji tule; Älkät myös saastuttaco
 HERran päivä, waan eagecat ettette mi-
 tään, cuin sitä vastaan on, tee. O! cuinga
 autuat ihmiset olisitta te, jos te caieki teidän
 työhne niin so Wittaisitte, ettei se ulconainen
 estäis sisällistä. Minä olen wahwa siitä,
 että jos te tämän teette, että te saatte Ju-
 malan makeutta maista, ja niin te löydätte,
 ettei sen caiekein vunnellisemman ihmisen ilo
 ja cunnia, cuin hän maailmas coco elinaica-
 nans isellens tehdä taita, ole mainittawa
 yhtä ainoata räpävystä vastaan, cuin Juma-
 la omais yldätylläisesti anda maista.

Tämän yhden tahdon minä nyt tähän
 tygö panna, nimittäin, jos te hywin caswat-
 te ja vuosille tuletta, niin coetleat isian
 wiriästi, jos Jumala cuca ties on cuginut
 teitä joutilaiseen säätöyn, että teidän siinä
 häändä palweleman pitä. Jos te sen löydät-
 te, niin kiittäkät Jumalata sen edestä, ja
 esikät wiriästi, cuinga te HERra siinä pal-
 wella mahdaisitte. Mutta jos te wiriän tut-
 kinnon perästä löydäisitte, että se Jumalan
 tahto on, teitä awiosäätöyn anda tulla; niin
 älkät eageco turhuden perän, niincuin ricäu-
 den, cunnian ja muun sencallaisen, waan wa-
 litcat isellenne sencallinen puoliso, joca Ju-
 malata

malata vikein pelkä ja rakaista, niin oletta te seneallaisen rakkaudesta tosin wacuutetut, koska te toinen toistanne Jumalasa ja ei lie hallisella taivalla rakaistatte; Tehkät se hurskaisten sydänten neuvoista ja seuratteat Jumalata, niincuin hän teitä johdatta: hän tunde, mikä pyhä sääty awiosääty on, että myös itse Christus yhdistyrens hänen seuracundans cansa awiosäätyyn werta, ja on tosin tässä seneallinen pyhä salaisuus kätetty, että awio-pareilla kyllä on syvä igiäns puhdasna ja siwollisina pitää yhdistyresäns, ja ikellens tämän pyhän yhteyden Christuxen ja hänen seuracundans cansa eteenasetta. Ja jos Jumala teille lapsia lainais, niin caswattacat heitä curityres ja HERRan nuhteis, ja ei tämän mailman hecumas: Käykät joca päivä ja hetki heidän edelläns hywillä esimerkeillä, ja asettacat lapsudesta Christuxen elämä heidän silmäns eteen, että he joca päivä igiäns siinä caselisit, ja ajatelcat sitä cowa edeswastausta, cuin Wanhembain lastens edestä tule tehdä.

Ah! rakat lapset, ottacat tämä yriwacainen neuvo sydämmellen, ja cakocot sen äitillisen sydämen päälle, cuin minä teidän tygönne kannan. Ajatelcat, cuinga raseat te minulle oletta, ja cuinga usein minä olen teitä kynelillä hywoyteen neuwonut. Ah cuingga usein notkistan minä minun sydämmeni ja ruumini polwet minun Jumalani edestä, ja

ja rucoilen sitä teidän edestän, etten minä yhtän teistä eadotta mahdais, jotea minun Jumalani minulle andanut on; waan että te teidän wihollisenne oppiitte tundemon, jotea teitä wihiaasia tiestä tahtowat poisweta. Alkät teidän andaed mailmalda ja teidän osmalda lihaldan ja wereldän roietellä, niincuin ei olis se tarpellinen mailmallijista himoista iziäns eroitta, ja ainoastans pyytä Jumalata palwella ja hänelle otollineilla; sillä enim osa luulleswat, että he omarracfaudens, cunnians, hyödytyens, ylistyysens, tahtons ja muun sencallaisen siwusa, cuitengin kyllä taitawat autuayi tulla, cosca he iziäns ainoastans suurista synneistä pois pitawät; sillä he owat Christityt, käyiwät kircos, lufewat ja rucoilewat wiriästi cotona, nautikewat P. Ehtollista, ja tekewät niin kyllä, ja ei ajattele, että Christus selkiästl sano, että monda owat, jotea luulleswat taiman waldacundaan tulewans, ja ei cuitengan taida tulla, cosca he izellens eritien ylösajattelewat, ja niin sen wihian tien ylömandawat. Se pysh ferta silmä, ettei yrikän Jumalan waldacundaan tule, joca ei pyydä Christusta caikisa seurata; sillä se tie on caita ja portti ahdas, joca wie elämään, ja ei ole sijs mahdollinen, että ne, jotea mailmalliselda hecumalda rascadetut owat, eli sitä leriä mailman tietä juoyewat, ja lihans tahto seurawat, tätä tietä käydä, eli sen löytä

tä taitavat. Jos te tahdotte, että teille ijän
 caicifisesti hywin käynnän pitä, niin teidän pi-
 tä täällä ajasa Christuren ijestä candaman:
 Ehkä se alusa raseaavi näkyis, niin te cuiten-
 gin saatte, (jos te sen viitas aicomures wa-
 stanotatte) hawaita, että se on yri mafia ja su-
 loinen ijes olewa. Jos te tahdotte cansa halli-
 ta, niin teidän pitä myös cansa kärsimän; Ah!
 se on kyllä mahdollinen, sen ijancaicifisen cun-
 nian tähden jotakin kärsiä; sentähden seisocat
 lujana, ja soticat miehullisesti, caicfein teidän
 roihollistenne cansa, ja wastanseisocat teidän
 himojan ja halujan, ja älkät andaco niiden yli-
 keune hallita; Eoeteleat aina niistä Jumalan tah-
 dou jälken, jonga te kyllä selkiästi P. Raamatus-
 sa löydätte: Jos ne tulewat sen cansa yhteen,
 niin tietkät, että Jumalan Hengi on ne teille
 sisälle andanut, ja kiittäkät häändä sydämmens-
 ne nöyrydellä; Mutta jos te löydätte toisin,
 o! niin huogateat cohta sydämmestänne Ju-
 malan tygö, ja pytäkät hänelä wäkerysttä
 niistä maahanpölkeman, ettei ne ikänäs enä
 teitä käsittä taidais. Ja tämä on se oikia
 igens kieldäminen, jota yhden Christityn jo-
 capäiwä harjoittaman pitä. Sitten taidatte te
 ikenne kieldämiseen tulla; sillä ilman teidän aja-
 tustenne waarinottamista, ette tiedä mikä igens
 kieldäminen on. Jos te siis hawaitette yhden
 ajatuyen teisä ylös nousewan, niin pitä teidän
 sitä wiriästi tiedusteleman, ennen kuin te sen
 täytätte; jos se tarcoitta oman cunnian päds-

le, että te mielellänne tahdotte cunnioitetuiksi ja corkkana pidettyiksi tulla, se tapahtucon mils lä tavalla tahtons, niin pitä teidän cobta Jumalalda apua rucoileman, ja teidän oman cunnianne siasa, Jumalan cunniata ennen caickia pyytämän edesoutta ja täyttä, se tulcon teille wahingoyi eli pilcari. Niin myös, jos te jotakin näette edesänne, josta teille hyödytys olla taita, silloin pitä teidän sitä hywin coetteleman, jos se tapahtu cuca ties lähimmäisen wahingoyi, ja niin Jumalan käskyä wastan: silloin pitä ajatus niincuin pyhään huoscaureen muutettaman, ja ei lähimmäisen wahingota pyytämän. Omaa rackauttan pitä teidän myös hywin coetteleman, että te rackaudesta Jumalan ja lähimmäisenne tygö, calckia waltwaa karsitte, ja cakotte ei ike päällenne, waan Jumalan päälle; ja niin muodoin sydämmellisestä rackaudesta Jumalan tygö, ikene coconans unholdatte, ettette mitään pydä, jota ei hän tahdo, ja tällä tavalla murratte ja kiellätte myös oman tahtonne, ja niin edespäin.

Oh rackat lapses, Jumala tekis että te sen paremmin ymmärräisitte ja käsittäisitte, cuin minä taidan teille eteenkirjoitta. Jos ette kyllä ymmärrä minun ajatustani, niin rucoilen minä Jumalata, että hän sen tahdois anda teidän sieluisan elämän ja woimallisen olla, että te, hänen tahtons jälken ja hänen cunnians, teidän waellurellan sen saman ike-kielidämisen muillen taidaisitte eteenasetta; sillä se

on Christittyin suurin toimitus, että lähim-
mäistän Jumalan tygö johdatta. Oleat siis
wäkewät Herrasa ja hänen wäkewyden
woimasa, ettet te wietellyhi tulis, cosca te
muita käändä tahdotte: Se taita keriästi ta-
pahdu, cosca omaa, ja ei Jumalan cunnjata,
ennen calcia ehtän. Eshkät wiriästi Kaas-
mattua ja cakocat mitä teille siinä kääfetty ja
kielty on, cakocat mitä teille luvatan ja mi-
stä teitä uhcatan. Ottacat se hywin sydäme-
mellenne, ja ahkeroitcat teidän Jumalan wois-
masa, poisuolla isellenne ja caikelle, cuita ei
Jumalalle kelmollinen ole; ja pytäkät ai-
noastans siinä tahdosa lewätä, joca se corkein
kieläminen on, cuin yhdelle ihmiselle täsä
mailmas ikänän olla taita. Joca sitä on mai-
stanut, hän unhoitta caiken mailman riemun,
se mahda olla niin jalo, cuin se ikänän tahto.

Nyt rackat lapset, ottacat tämä hywin
sydämmellenne, ja oleat teidän Jumalanne
cansa tytywäiset, niincuin hän teidän cansa-
ne teke, terweydes eli sairaudes, yldäkyläisy-
des eli puutores, kääsimises eli ilos, murhes
eli lohduures: Oleat wahwat, että sencallai-
sen kääsimisen päälle seura täydellinen riemu,
ainoastans oleat pysywäiset rackaudes, uscos
ja toiros, calcasa teidän edesottamisesanne:
Cakocat hänen päällens, joca sen hywän tah-
don teisä alcanut on, hän on myös teille
woimaa sen täyttämiseen laittawa. Sillä us-
collinen on hän, joca teitä cuku, (sitä eli
tätä

tätä toimittamau) hän on sen myös (teidän kaut-
 tanne) tekemä, ja autta teidän kaikki ylikemointta-
 man, oleon se mitä, eli millä ajalla tahtons.
 Teidän lihanne mahta teitä ylikemointta euinga se
 tahto, et teille pidä enämbi tapahtuman, kuin
 Jumala tietä teille hyödyllisen ja autuali-
 sen oleman: ja jota wäkewämbi sota on, sitä
 cunniallisembi pitä woiitto ja crunu oleman.
 Casocat rakat lapset, tämän olen minä tah-
 tonut teille iättä; jos te nyt tahdotte seurata,
 niin pitä teille suuri tarwara kätkestämän; mut-
 ta jos ette sitä tahdo tehdä, niin ette taida Ju-
 malaa rangaittusta wälttä: Mutta minä olen
 sieluni pelastanut. Nyt joca neuwo anda
 igens, hän taita myös autetnyi tulla. Tä-
 näpäin jos te cuulette Jumalan äänen, niin
 äikät paaduttaco sydämmitän. Christusen
 lambat cuulewat hänen äänens ja seuraawat
 händä, ja hän anda heille ijancaikisen elä-
 män, ja ei kengän taida heitä hänen kades-
 siäns repiä. Tästä wacuutta meitä se, joca ihe-
 tie, totuus ja elämä on. O! riemuiteat ia oleat
 iloiset, te jotea tämän äänen cuulette. Joca nä-
 mät sanat usco, hänen witä elämän ijancaikise-
 si, ja waikea heidän elämäns täällä on salattu
 Christusen cansa Jumalasa, niin se cultengin il-
 moitetan cunniasa, eosta Christus heidän elä-
 mäns, jota he racastawat, igens ilmoittawa on.

Että myös te niiden pphitettyin sieluin
 jouesosa olla mahdaisitte, jotea pyytäwät igiäns
 pphittä ja pphittä, niincuin heidän edellä-
 juoyiaas

juokseans Christus pyhä on, toivoton minä sydäms
mestäni ja rucoilen Jumalata, että hän teille
lainais Hengens, joca teitä kaikesa totuudesa
johdattais, että te ilman laakamata pyrkisitte sen
perän cuin ylhällä on, ja ei sen perän, cuin
maan päällä on.

Mutta jos Jumalan tahto olis, että mi-
nä saisin teidän tyköänne olla, niin caurwan
cuin te sen oikein ymmärräisitte ja sydämmel-
len otta taidaisitte, niin lainateon hän ar-
mons, että minä ja te hedelmälliset puut mei-
dän Jumalallem olla mahdaisimme, ja sen-
callaiset ovat, jotea winaapuusans Jesuysa
Christuysa rippuwat, ja kiiroyella wastan ot-
tawat, että se taitwallinen winauäen HERa
meitä enämmin ja enämmin puhdistais, että
me hänelle cunniaxi, jota edemmä sitä e-
nämmin hedelmätä canda, ja hänen oikeat
opetustapsens ja seurajans olla mahdaisimme:
että meidän lähimmäisemmekin, joca ennen
on mailman jälkeen waeldanut, ja ei Christu-
yesta eikä hänen tahdostans mitän tienmyt, mei-
dän hywän waelluyemane cautia woitetaisin.
Minä rucoilen Jumalata wielä kerta sydäms
mestäni, että hän teille armo lainais, hänen
tahtoans oikein tundeman ja seuraman, niin et-
te häpiään tule wimeisnä päiwänä: waan
niincuin se uscollinen palwelija tulette paljon
päälle pannuyi. Sentähden ottacat hywin
waari kitta leiwiskästä, cuin teille uscottu on,
ja pyytäkät sillä samalla niin paljon woitta,

eiin Jumalalle kelpa. Älkät sitä lätkelö
 maahan, vaan tietkät, ettei se ole teidän o-
 manne, teidän pitä lugun sen edestä teidän,
 sentähden ottacat wisu waari caikista teidän
 ajaturistan, sanolistanne, töistänne ja toimi-
 sturistanne. Jos ei teillä ole tila hyvä tehdä
 eli puhua, niin ottacat waari, että te sydä-
 menne pohjasta teidän Jumalanne kanssa lujan
 pysytte, ja oleat paremin alallans: Teistä
 pidettäkön sitte mitä tahtons: Ette pyydä ih-
 misille, vaan Jumalalle kelmata, ja hän on
 teitä tästä wihelijäisestä majasta ijancaikeiseen
 eunnians waldacundaan siirtämä. Tätä ru-
 colien ja toiwon minä vielä kerta sydäms-
 mestäni, ja olen cuolemaan asti teidän
 uscollinen Mitinne

M. J. B. E. G. K.
 H. Leski.

Registri,

Coco kirjain kirjalle-pidon ylitse.

I. Luku.

Lasten hirtän ylöscasvattamisen tarpeellisuus
desta yhteisest, ynnä lyhykäisten manauksen
cansa kaikille vanhemmille Paroalin sanoista
Eph. 6. v. 4. sivusa 9

II. Luku.

Sijtä rascaasta edesvastaudesta, cuin
Vanhemmille on laimin lyödyt lasten ylöscasvattamisen tähden. 17

III. Luku.

Pitä lyhykäisesti kirjallens coco tutkistelemuksen järjestyksen. 26

IV. Luku.

Schoolu-Opetuksesta. 27

V. Luku.

Kirkko-Opetuksesta, josa Catechismuksen tarpeellisuus ja hyödytys edespannan. 33

VI. Luku.

Huonet-Opetuksesta, josa vrotetaan, että Vanhemmat ovat welcapaat sen saman päätens ottaman. 41

VII. Luku.

Cuinga Huonet-Opetukseen myös tule, että Vanhemmat omians Wirkässi Biblian lukemiseen pitävät. 51

VIII. Luku.

Opetta edespain, cuinga Vanhemmat pitää lapsens Pyhän Raamatun lukemiseen johdattaman. 58

IX. Luceu.

Sijtä toisesta Christilisen ylöscaswattamis-
sen cappalesta, nimittäin neuwomisesta, ja
cuinga se Namulla ja Ehtolla lasten edesä pi-
tä tapahduman. 63

X. Luceu.

Cuinga Wanhemmat atrian aleana oi-
mians neuwoman pitä. 72

XI. Luceu.

Cuinga Wanhemmat saarnan jälken erins-
omattain Sunnuntaina lapsians neuwoman
pitä. 76

XII. Luceu.

Cuinga Wanhembain jo lapsudesta omais-
tylöndä neuwomisella hywän ylöscaswatta-
misen alcaman pitä. 80

XIII. Luceu.

Josa opetetan, että lapset nuorudesta erins-
omattain Jumalan pelcoon neuwottaman
pitä. 84

XIV. Luceu.

Mikä Jumalan pelco on, ja cuinga lapset
sijhen pitä yllike puhuttaman. 87

XV. Luceu.

Muutamain Wanhembain esimerkit Kaas-
matusta, jotea lapsians Jumalan pelcoon oi-
wat neuwonet, niin myös yhden esteen edes-
wetämys. 92

XVI. Luceu.

Muutamain Pyhän Kaamatun esimerkit
Jumalisista lapsista, joita Wanhemmat pitä
omillens

omistens edespaneman, niin myös mikä lasten paras nimi on. 96

XVII. Luceu.

Väättä neuvomisen Jumalan pelcoon, niin myöskin laumiammalda osotta, ettei nuoruden Syndejä pidä halpoina pidettämän, vaan että ne myös Jumalalda rangaitaan. 99

XVIII. Luceu.

Euinga lapset 2. erinomattain pitää neuvoztaman, ettei he ainoastans esimerckein, vaan myös Jumalan tahdon päälle cahoisit. 106

XIX. Luceu.

Euinga lapset 3. erinomattain Piitollisuteen Jumalata vastaan, ja Jumalan lahjain tunnemiseen neuvoztaman pitää. 111

XX. Luceu.

Euinga Wanhembain omians 4. erinomattain siwentyen neuwoman pitää, ja mitä he heille sijnä eteenasetta taitawat. 116

XXI. Luceu.

Euinga Wanhembain omians 5. erinomattain laupiuteen ja andehaisuteen köyhä vastaan neuwoman pitää. 121

XXII. Luceu.

Euinga' lapset nuorudesta 6. erinomattain pitää neuvoztaman, ettei he ylöcahois hyviä neurooja. 124

XXIII. Luceu.

Euinga lapset nuorudesta 7. erinomattain nöyryteen neuvoztaman pitää. 127

XXIV. Luceu.

Että lapset 8. erinomattain rucoupeen neu-
wottaman pitä, josa myös lyhykäisesti edes-
pannan, että heidän rucoupens on woimal-
linen. 136

XXV. Luceu.

Mitä lapset erinomattain pitä neuwotta-
man rucouleman. 139

XXVI. Luceu.

Muutammat erinomaiset cappalet, joista
Wanhembain täsä lasten rucoupen asiassa
pitä waarinottaman. 143

XXVII. Luceu.

Cuinga hywän neuwoin siwusa myös hy-
wät esimerkit tarpelliset owat. 149

XXVIII. Luceu.

Cuinga Wanhembain pitä omains edellä
hywillä esimerkeillä käymän, joca on se col-
mas cappale, kuin oikiaan lasten ylöscaswa-
tamiseen tarpellinen on, ja cuinga heidän pitä
eawahntaman, ettei he heitä pahalla elämällä
pahenna. 153

XXIX. Luceu.

Cuinga Wanhembain omains edellä muu-
tamisa wiseisä cappaletisa, joista lug. 13. 18.
19. 21. mainittu on, hywillä esimerkeillä pitä
käymän. 162

XXX. Luceu.

Cuinga Wanhembain pitä vielä muuta-
misa cappaletisa, joista 22. 23. 24. lug. m. 11.
ni. 11

nittu on, omains edellä hyvillä esimerkeillä
Eäymän. 166

XXXI. Luceu.

Cuinga Wanhembain pitä cawahtaman,
ettei heidän lapsens pahan perhen, eli muiden
pahaneuristen kautta, jotta caduilla löhyvät,
tule turmelluixi. 170

XXXII. Luceu.

Wanhembain rucouresta lasten edestä, josta
on se neljäs tarpeellinen cappale Christillis
seen ylöscaswattamiseen, ja erinomattain,
cuinga Cummit pitä rucolleman risti-
lastens edestä. 174

XXXIII. Luceu.

Cuinga Wanhembain pitä itse rucolleman
lastens edestä. 179

XXXIV. Luceu.

Cuinga Wanhembain lastens maallisen
hyvän edestä pitä rucolleman. 182

XXXV. Luceu.

Cuinga Wanhembain lastens hengellistä
ja ijankaikista hywä rucolleman pitä, josta
heille erinomattain 4. cappaletta eteenasete-
tan. 186

XXXVI. Luceu.

Siitä wiidennestä cappaletta, josta Wans
hembain erinomattain pitä rucolleman, ni-
mittain lastens syndein andexi saamisesta. 189

XXXVII. Luceu.

Siitä Cuidennesta cappaletta, josta Wans
hembain

Hembain erinomattain pitä rucoileman, ni-
mittain lastens ijancaicisesta autuudesta. 192

XXXVIII. Luceu.

Eulaga Wanhembain pitä rucoileman las-
stens edestä, ennen cuin he lähettäwät he-
dän Schouluun. 195

XXXIX. Luceu.

Sijtä Wijdenneestä cappalesta, cuin yhteen
oikiaan lasten ylöscaswattamiseen tarpellinen
on, nimittäin cohtullisesta curituyesta, ja
mingätähden tämä cappale tähän asti sää-
stetty on. 197

XL. Luceu.

Curituyen hyödytyyestä ja sen oikiasta aja-
sta. Niin myös sijtä wahingosta, cuin curis-
tuyen laiminlyömisestä seura. 199

XLI. Luceu.

Muutamista cappaleista, joista curituyesa
waariotettaman pitä. 203

XLII. Luceu.

Muutamista cappaleista, joista curituyesa
wäldettämän pitä. 207

XLIII. Luceu.

Yhdestä toisesta cappalesta, cuin curituyes
pitä cartettaman, joca on Wanhembain ki-
rous. 211.

XLIV. Luceu.

Zosa xri 'estet poistetan Wanhembain rac-
laudesta, jonga cautta usein lasten oikia ja
welwollinen ylöscaswattaminen ja curitus es-
stetyri tule. 213

XLV. Luceu.

Cuinga Jumala köyhäingien ihmisten lapset edesautta, josa myös tutkistellan, jos se niiden tähänasti eteenasetettuun wiiden cappalden cansa päälle tarcoitettu oikia maali aina voitetaan.

217.

XLVI. Luceu.

Muutamain Wanhembain murhenpidosta omaistens ylöscaswattamisesta.

222

XLVII. Luceu.

Yhden ahkeran ja hitaan lasten ylöscaswattamisen hyödytyksestä ja wahingosta.

226

XLVIII. Luceu.

Tämä wahäinen kirja lopetetan yhdellä neuwolla Wanhembain tygö, että he lapsens wiriästi ylöscaswattawat: Josa siinä siwusa myös eteenasetetan se lugunlascu, kuin Wanhembain Jumalalle tänään edestä tekemän pittä.

232

L O P P U.

Nämät seurawaiset Prantinwirhet eli erhetys
ret, jotka wastoin toivoa tässä kirjassa pranttä-
misen jälken ovat havaitut, tahdois se hy-
wä Lufia, tämän johdatuksen jälken, ihe
lukemisen alla, muutta ja ojenda.

7. Siwusa ja 22. radisa seiso jona, waan pitä luet-
taman, joka.

32. siw. 15. rad. seiso ajatehen, lue asattelen.

35. siw. 16. rad. seiso jouyru, lue juorun.

46. siw. 26. rad. seiso ilmoittait, lue ilmoittaisit.

Samasa siw. sam. rad. seiso lapsisillens, lue lapsisillens.

49. siw. 24. rad. seiso salittu, lue sallittu.

55. siw. 20. rad. seiso askallurens, lue uscallurens.

58. siw. 29. rad. seiso Wanbain, lue Wanhembain.

60. siw. 4. rad. seiso nuroudesta, lue uoroudesta.

63. siw. 15. r. seiso tulkistelemuren, lue tulkistelemuren.

Samasa siw. sam. rad. seiso cassetuisa, lue lassetuisa.

87. siw. 18. rad. seiso XVI. Lucu, lue XIV. Lucu.

100. siw. 13. rad. seiso puhuus, lue pahuus.

119. siw. 21. rad. seiso siwidita, lue siwiditää.

121. siw. 20. rad. seiso laupiteen, lue laupiuteen.

126. siw. 18. rad. seiso wiwein, lue wiwmein.

140. siw. 29. rad. seiso selkisti, lue selkiästi.

155. siw. 19. rad. seiso tuudoon, lue tuudoon.

162. siw. 10. rad. seiso polmeen, lue polween.

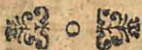
177. siw. 31. rad. seiso hartaudes, lue hartaudens.

199. siw. 7. rad. seiso löymisellä, lue löymisellä.

213. siw. 21. rad. seiso häädäs, lue häädäs.

223. siw. 25. rad. seiso jocawäistä, lue jocapäiwäistä.

235. siw. 16. rad. seiso salitte, lue sallitte.

~~915. X. 11~~

~~315. VIII. 51.~~

Ru. Hartauskirjoja

Baudouin

mf.

